

C:\Users\Plazma\Desktop\A_Asimov Isaac - Dítě času.pdb

PDB Name: zdroj
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 16.8.1973
Modification Date: 16.8.1973
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Dítě času - Isaac Asimov a Robert Silverberg

Prolog - Stříbrný oblak	4
Milování.	12
Mezikapitola - Ta, která ví	33
Přicházení.	41
Mezikapitola - Žena Bohyně	62
Objevování.	74
Mezikapitola - Místo tří řek	93
Zkoumání.	97
Mezikapitola - Válečné společenství	118
Mylné posouzení.	126
Mezikapitola - Ti druzí	155
Odhalování.	161
Mezikapitola - Patová situace	183
Vzdorování.	193
Snění.	213
Sžívání.	237
Dosahování.	253
Odcházení.	272
Epilog - Tvář nebeského ohně	284

Úvod

OD DOB PRINCE A CHUĐASE či pana Matěje Broučka není snad omletějšího prostředku fantastické literatury než je přechod z minulosti do budoucnosti či naopak.

Jestliže se ho teď chápe největší klasik spolu s jedním z nejlepších současných producentů sci-fi, měli by přijít na něco nového.

Časostroj však funguje klasicky. K vědeckým výzkumům je do jedenadvacátého století přeneseno neandrtálské dítě. Společnost Stasis Technologies, která pracuje na časových přenosech, je svěřena do péče odbornice, zároveň však nesmírně citlivé ženy slečny Fellowesové. Spolu s ní prožíváme měsíce pobytu ošklivého chlapečka v prostoru, který mu vyhradila Stasis.

Co je malíčký Timmie? Opice, polozvíře, nebo plnohodnotná lidská bytost? Pro slečnu Fellowesovou je to především malé dítě, které miluje jako vlastní, byť vypadá jinak než ostatní.

A zprvu vyděšený Timmie se nejprve naučí huhňavě vyslovovat první anglická slova. Potom ovládne řeč a zamiluje si obrázkové knihy. Nesrší sice zázračnou inteligencí, ale když se vezme v úvahu jeho handicap, není horší než normální lidské děti. Ba zdá se, že patří k těm nejroztomilejším a nejmírnějším. V den, kdy se naučí číst a jeho adoptivní matka zažívá největší pocit hrdosti a zadostiučinění, stává se Timmie pro společnost přívažkem. Má být odeslán zpět do minulosti. Co si však počne dítě, které je zvyklé se mýt, slušně oblékat, číst a způsobně rozprávět uprostřed primitivního kmene? Zabráni slečna Fellowesová, která ho hluboce miluje, transportu do minulosti?

Pointa však možná není to nejdůležitější. Kniha je brilantní výpověď o mateřském citu, o lidské profesionalitě a lásce. Přitom autoři ani na okamžik nezabřednou do laciné sentimentality. Je to řemeslně skvělá, svou výpovědí hluboká a přitom nesmírně čtivá kniha.

A jak stál sám v kalné prázdnotě spící předřové kóje, zdál se být větší, kolosální a velice starý; starý jako sám Otec Čas, jenž by byl vstoupil na toto místo, tichý jako náhrobek, aby trpělivými očima dlouze hleděl na krátkodobé vítězství útěšného spánku. Přesto však byl jen dítětem času, osamělým pozůstatkem pohlčené a zapomenuté generace...

JOSEPH CONRAD, The Nigger of the Narcissus

Prolog - Stříbrný oblak

BĚHEM NOCI PŘIŠEL SNÍH, jemný poprašek, tenký jako mlžný opar, jenž se přelévá v západním větru. Byl to sníh, jenž musel překonat dlouhou vzdálenost. Stále z něj ještě čpěl pach moře a stoupal teď nad široširou, bezútěšnou

tundrou, jak na něm začalo pracovat první teplo ranního slunce.

Stříbrný oblak jednou moře viděl. Bylo to dávno, to ještě byl chlapec a Lid ještě lovil v západních zemích. Moře bylo obrovské a temné a nikdy neustávalo v pohybu, a když na ně určitým způsobem dopadl sluneční svit, zářilo jako podivný tekutý oheň. Vstoupit do něj znamenalo smrt, ale dívat se na ně bylo nádherné. Už nikdy je neuvidí; tolik věděl. Země při moři teď drží Ti druzí, a Lidé byli na ústupu, neustále se přesunují, rok co rok blíž k místu, kde se rodí slunce. A dokonce i kdyby Ti druzí zmizeli tak náhle, jako se objevili, Stříbrný oblak chápal, že už nemá nejmenší naději se vrátit k pobřeží. Byl příliš starý, příliš zchromlý, příliš blízko svému konci. Jeho kmenu by trvalo půl lidského věku, než by se vrátil po svých stopách zpátky na západ, a možná i déle. Stříbrnému oblaku nezbývalo již půl lidského věku. Tak dva tři roky, bude-li mít štěstí, to snad ano.

Ale to nevadilo. Už jednou moře spatřil a to bylo víc, než mohl říci kdokoli jiný z kmene. Nikdy nezapomene na jeho pach a na jeho ohromnou vzdouvající se sílu. Nyní stál na vyvýšenině nad tábořištěm a pozoroval nečekaně zasněžené pláně, rozevíraje doširoka nozdry, a zhluboka dýchal, aby mu do nich s parami tajícího sněhu stoupala pižmová vůně moře. Na okamžik znovu omládl.

Ale jen na okamžik.

Hlas za ním pronesl: "Neřikal jsi nic o sněhu, když jsme včera v noci stavěli tábor, Stříbrný oblaku."

Byl to hlas Tě, která ví. Proč sem šla za ním? Vystoupil sem, aby byl sám v tom tichém čase rozbřesku. A ona byla tím posledním, kterým by v téhle soukromé chvíli chtěl být rušen.

Stříbrný oblak se pomalu obrátil, aby jí stál tváří v tvář.

"Je sníh tak neobvyklý, že vás před ním musím pokaždé varovat?"

"Je teď pátý týden léta, Stříbrný oblaku."

Pokrčil rameny. "Může zrovna tak sněžit v letním čase, ženo."

"V pátém týdnu?"

"V kterémkoli," odpověděl Stříbrný oblak. "Pamatuji léta, kdy sněžit nikdy nepřestalo, kdy sníh padal den po dni a po dni. Mohlas tehdy vidět, jak skrz něj svítí jasné slunce, a přesto padal. A to se stalo v západních zemích, kde léta byla teplejší než tady."

"To už je velmi dávno, dříve než jsem se narodila. Léta jsou teď teplejší všude, tak to všichni říkají, a zdá se to být pravda. - Měl jsi nám říci, že se blíží sníh, Stříbrný oblaku."

"Je snad toho sněhu tolik? Je to jen malý poprašek, Ty, která víš."

"Mohli jsme si vyndat přikrývky."

"Kvůli tomu poprašku? Takové špetce sněhu?"

"Ano. Kdo rád vstává s tváří ve sněhu? Měls nám to říci."

"Nezdálo se mi to důležité."

"Tak jako tak jsi nám měl říci. Ledaže bys ovšem o tom sněhu nevěděl."

Ta, která ví ho obdařila dlouhým nepřátelským pohledem, plným zloby. Jak na ni začíná doléhat čas, stává se z ní velmi mrzutá žena, pomyslel si Stříbrný oblak. Pamatoval si ještě dobu, kdy byla krásnou štíhlou dívkou Padající řeka s kaskádami hustých tmavých vlasů a prsy jako letní melouny. Každý z kmene po ní tenkrát toužil: i on, to nelze popřít. Ale nyní má již za sebou svou třicátou zimu a její vlasy se změnily ve stříbrné provazce a prsy byly prázdné a již žádný z mužů na ni nehleděl s žádostí a ona si změnila jméno na Ta, která ví a začala se tvářit hrozně velebně a moudře, jako by do její duše sestoupila sama Bohyně.

Upřeně ji sledoval.

"Věděl jsem, že sníh přijde. Ale věděl jsem také, že to nestojí za zmínku. Cítil jsem sníh ve svém stehně, kde je stará rána. Tam vždy cítím přicházející sníh."

"Jenom jestli."

"Jsem snad lhář? To chceš říci?"

"Byl bys nám řekl, kdybys věděl, že sníh přijde. Hodila by se ti přikrývka na spaní, tak jako komukoli jinému. Dokonce víc, myslím."

"Tak mne zab," odsekl Stříbrný oblak. "Přiznávám se ke všemu. Nedokázal jsem zjistit příchod sněhu. Tedy jsem vás nedokázal varovat a vy jste se probudili se sněhem na tváři. To je strašlivý hřích. Svoje Společenství zabijáků a nech je, ať mne odvede tamhle za kopec a dá mi dvanáct ran palicí z mamutí kosti. Myslíš si, že mi to bude vadit, Ty, která víš? Viděl jsem už čtyřicet zim a ještě pár k tomu. Jsem velmi starý a velice unaven. Chceš-li na čas řídit kmen, Ty, která víš, rád ustoupím stranou a..."

"Prosím tě, Stříbrný oblaku."

"Je to tak, nebo není? Den po dni se tvé nitro rozsvěcuje velkou moudrostí a já jen prostě stárnu. Zaujmi mé místo. Ted' tady." Shodil ze sebe plášť z medvědí kožešiny, odznak svého úřadu, a mrštil jej ženě do tváře. "No tak, vezmi si jej! A čapku z peří a hůlku z mamutí kosti, i všechno ostatní. Půjďme dolů a řekneme to všem. Můj čas uplynul. Můžeš se teď stát vůdkyní. Tady! Kmen je tvůj!"

"Jsi dětinský. A taky neupřímný. Den, kdy odevzdáš čapku z peří a kostěnou hůlku, nadejde, až tě jednoho rána najdeme na zemi chladného a ztuhlého, ale ani o chvíli dřív." Vrátila mu kožešinový plášť "Ušetří mne svých velkých gest. Netoužím zaujmout tvé místo, nyní ani po tvé smrti, a ty to víš."

"Proč jsi mne sem tedy přišla obtěžovat s tím ubohým zanedbatelným sněžením?"

"Protože je pátý týden léta."

"Tak? Už jsem o tom mluvil. Sníh může padat v kterékoli roční době a ty sis toho velmi dobře vědoma."

"Prohlédla jsem si záznamové hůlky. Tak pozdě v roce nesněžilo od dob, kdy jsem byla malé děvče."

"Prohlédla sis záznamové hůlky?" zeptal se zaražené Stříbrný oblak. "Dnes ráno, myslíš?"

"Kdy jindy? Vzbudila jsem se, uviděla sníh a vyděsila se. Šla jsem tedy ke Strážkyni minulosti a požádala ji, aby mi ukázala hůlky. Vše jsme počítaly spolu. Před sedmnácti lety sněžilo pátý týden léta. Ne od té doby. - Víš, co se ještě stalo to léto? Šest našich lidí zahynulo při lovu nosorožce a čtyři další byli zabiti splašeným stádem mamutů. Deset smrtí za jediné léto."

"Co mi to říkáš, Ty, která víš?"

"Neříkám nic. Jen se tě ptám, zda si nemyslíš, že ten sníh je špatné znamení."

"Myslím si, že sníh je sníh. Nic víc."

"Ne, že se na nás Bohyně hněvá?"

"Zeptej se Bohyně, ne mne. Poslední dobou toho se mnou moc nenamluví."

Ústa Té, která ví se zkřivila vztekem. "Mluv vážně, Stříbrný oblaku. Co když sníh znamená, že tu na nás někde číhá nějaké nebezpečí?"

"Podívej," prohlásil a přešel rozmáchlým gestem údolí a pláně. "Vidíš tam někde nebezpečí? Vidím tam trochu sněhu, ano. Malou trochu. A vidím také Lidi, jsou vzhůru a smějí se, jdou si po své práci, začínají další dobrý den. Tohle já vidím, Ty, která víš. Vidíš-li hněv Bohyně, ukaž mi, kde se nachází."

Všechno dole pod nimi se mu vsuklo zdálo báječně mírumilovné. V hlavním ležení ženy a dívky připravovaly ranní ohniště. Chlapci příliš mladí na lov se toulali po okolí, rozhrabávali lehkou sněhovou pokrývku a sbírali větve a suché kusy dřev použitelné jako palivo. Dál nalevo, kde byly Matky, spatřil nemluvnata, jak dostávají svůj první ranní pokrm - byl tam Mléčný pramen, ta nevyčerpatelná žena, a u každého prsu měla po jednom dítěti, a Hluboká voda si hrála v kruhu batolat a jen na chvíli ustala, aby uchlácholila malého chlapce - Tvář nebeského ohně to byl -, který upadl a rozbil si koleno. Za prostorem Matek stavěly tři Ženy Bohyně kamennou mohylu, která měla sloužit jako Její svatyně a měly s tím spoustu práce: jedna z knězek přinášela obětinu bobulovitých plodin, další skrápěla obětní kámen krví z vlka, jenž byl včera uloven, a třetí rozdělávala oheň, který tu bude celý den hořet. Na druhé straně ležení rozložil svou dílnu Mamutí jezdec a už zhotovoval pazourkové nože, v čemž stále prokazoval perfektní zručnost navzdory ochrnutí, jež bez ustání zachvacovalo víc a víc jeho údy. Za ním seděla Měsíční tanečnice a jedna z jejích dcer, zabrány do své obvyklé práce: žvýkaly kůže, aby změkly a daly se použít jako oděv. A daleko odsud na obzoru viděl Stříbrný oblak muže ze Společnosti lovců, jak se opatrně pohybuje rozestoupení po tundře, oštěpy připraveny k ráně. Nerovné řady jejich stop ještě ukazovaly, alespoň v náznaku, temné obrysy pat a plochých prstů, jak v rychle mizejícím sněhu mizí pryč z tábora.

Všechno vypadalo poklidně, ano. Všechno se zdálo být normální a v pořádku, nový den se rodil v životě Lidu; jenž byl starý jako čas a který přetrvává až do konce dní. Proč by měla trochu sněhu uprostřed léta mít nějaký význam? Život je těžký; sníh je běžnou věcí po celý rok a vždycky bude; Bohyně nikdy neslibovala, že léto, ať si teplé, bude vždy beze sněhu. I když taková léta v poslední době byla.

Stejně je ale divné, že včera v noci nepocítil příchod sněhu. Nebo snad pocítil a nevěnoval tomu dostatečnou pozornost? Tolik bolesti a strasti cítil v těchto dnech, bylo stále těžší a těžší každou z nich interpretovat.

Ale navzdory tomu se vše zdálo být v pořádku.

"Jdu teď dolů," oznámil Té, která ví. "Přišel jsem sem jen, abych tu mohl být chvíli sám. Ale vidím, že mi to nebude dopřáno."

"Dovol mi, abych ti pomohla," nabídla se.

Stříbrný oblak zuřivě srazil ruku, jež se k němu napřáhla. "Připadám ti snad jako mrzák, ženo? Nech si své ruce pro sebe!"

Nezúčastněně pokrčila rameny. "Jak si přeješ."

Jenže cesta dolů byla obtížná a plná nástrah a světlá pokrývka tajícího sněhu ukryla před jeho zrakem některé z malých zrádných kamenů a propůjčila jim hladkost, s níž klouzaly pod jeho nohama. Než Stříbrný oblak ušel deset kroků, přál si, aby mu jeho hrdost dovolila přijmout nabídku Té, která ví. To však bylo nemožné. Nikomu nevadilo, pokud trochu kulhal, ale kdyby začal potřebovat pomoc na tak mírném svahu, jako byl tento, mohli by si ostatní začít myslet, že je čas pomoci mu k poslednímu odpočinku. Staří lidé byli chováni v úctě, to ano, ale nebylo možné je opečovávat za určitý bod. Během svých dnů i on pomáhal jiným starcům k jejich poslednímu odpočinku, a byla to smutná práce, hloubit jim hnízda ve sněhu a stát opodál, dokud je chlad neukolébá k poslednímu spánku. Sám nestál o podobnou službu: ať odejde, až nastane jeho čas, ani o hodinu dříve. Tak jako tak to bude docela brzo.

Trochu se zadýchal, než dosáhl úpatí kopce, a pod silnou šedou kožešinou cítil teplo a pot. Ale ten sestup nebyl zase tak zlý. Má ještě dost sil, aby se sám udržel na nohou.

Ke chřípí Stříbrného oblaku dorazila vůně připravovaného jídla. Vzduchem plul smích dětí a pronikavý pláč nemluvnat. Slunce hbitě stoupalo vzhůru. Jeho duši zaplavil pocit tělesné i duševní pohody.

Za tři dny nadejde čas pro Svátek léta, kdy bude muset tančit v kruhu a obětovat mladého býčka a jeho krví potřít pannu vybranou pro tento rok. A pak ji bude muset vzít stranou a tam ji obejmout, aby zajistil úspěch podzimního lovu. Jak se čas Svátku blížil, Stříbrný oblak začínal být trochu neklidný; napadalo ho, že už začíná být příliš zchromlý, než aby mohl správně tančit, a možná taky zpacká oběť býčka, jak toho byl svědkem u jednoho náčelníka před dávnými lety; a co se toho objímání panny týče, i tady cítil špetku nejistoty. Ale v hřejivém teple toho rána všechny strachy byly ty tam. Z Té, která ví se začíná stávat roztřesený starý hlupák. Sníh neznamena nic. Nic! Je krásný, jasný den. Před Lidem je překrásné léto, neustále rozvíjející svůj žár.

Škoda, že Svátek léta nemůže být dnes, pomyslel si Stříbrný oblak. Teď, když jeho duševní schopnosti jsou na vzestupu a když jeho tělo prožívá, alespoň na okamžik, malý příliv obnovených životních sil. Ten tanec - býček - objímání panny...

"Stříbrný oblaku! Stříbrný oblaku!"

Ochraptělé hlasy, popadající dech a sípějící námahou a vyčerpáním, přicházely z otevřené planiny za místem, kde Ženy Bohyně připravovaly svou svatyni.

Co je to? Lovci se vracejí tak brzo? A tak chvatně? Zaclonil si oči a pohlédl do slunečních paprsků. Ano, byl to Tři z vlků a také Prasklá hora, a oba běželi do tábora jak nejrychleji mohli a v běhu volali jeho jméno. Tři z vlků mával zuřivě oštěpem téměř jako šílený; Prasklá hora zřejmě zbraně neměl vůbec.

Dovrávorali do tábora a prakticky padli Stříbrnému oblaku k nohám, supíce, sténající a lapající po dechu. Patřili k nejsilnějším a nejobratnějším mužům; museli běžet celou cestu z loviště ze všech sil a byli teď na pokraji zhroutení.

Stříbrný oblak cítil, jak na něj padá velká tíseň a odplavuje ten tak prchavý okamžik radosti a míru.

"Co se děje?" naléhal na ně, nepopřáváje jim ani čas na popadnutí dechu.

"Proč jste se vrátili tak brzo?"

Prasklá hora ukázal za sebe. Ruka se mu chvěla jako starci. Jeho zuby cvakaly.

"Ti druzí!" vyhrkl. "Co? Kde?"

Prasklá hora zavrtěl hlavou. Na slova se mu nedostávalo sil. Tři z vlků ze sebe s nesmírným úsilím vypravil: "My je neviděli. Jen stopy."

"Ve sněhu."

"Ve sněhu, ano." Tři z vlků klečel na kolenou, hlavu svěšenou. Jeho tělem od ramen k pasu lomcovaly vlny mohutných pohybů, podobných křečím. Za chvilku mohl promluvit znovu. "Jejich otisky. Dlouhá úzká šlépěj. Taková." Nakreslil tvar do vzduchu prsty. "Ti druzí. Není pochyb."

"Kolik?" Tři z vlků potřásl hlavou a zavřel oči.

"Mnoho," ozval se Prasklá hora, který náhle zase našel hlas. Zvedl obě ruce a roztáhl prsty - znovu a znovu a ještě jednou. "Víc než nás. Dva, tři, čtyřikrát tolik. Pochodují od jihu na sever."

"A trochu na západ," dodal ponuře Tři z vlků.

"K nám, myslíš?"

"Možná. Nejsem jistý."

"K nám, myslím," potvrdil Prasklá hora. "Nebo my k nim. Můžeme na ně přímo narazit, když si nedáme pozor."

"Ti druzí zde nablízku?" řekl Stříbrný oblak, jakoby sám pro sebe. "Ale oni přece nemilují otevřené pláň. Tady není jejich druh krajiny. Nic tu nenajdou. Měli by zůstat u moře. Jsi si těmi stopami jistý, Tři z vlků? Prasklá horo?"

Přikývl. "Křížují naši stezku, ale nemyslím, že jdou k nám," poznamenal Tři z vlků.

"Myslím, že ano," odporoval Prasklá hora. "Myslím, že o nás nevědí."

"Myslím, že vědí."

Stříbrný oblak si přiložil ruce k obličejí a zatáhl za vousy silně, tak silně, že to bolelo. Po očku se podíval na východ, jako by při pečlivějším pohledu mohl spatřit zástup Těch druhých, jak krácejí přes cestu, již se chtěl ubírat jeho lid. Ale spatřil jen silící záři ranního slunce.

Pak se obrátil a jeho oči se setkaly s očima Té, která ví. Čekal vítězný, domýšlivý pohled, plný škodolibého zadostiučinění. Ten nenadálý sníh uprostřed léta byl přece jenom špatné znamení, že ano? A on nejenže včas nepředpověděl jeho příchod, ale navíc i chybně vyložil jeho strašlivý význam. Já jsem ti to říkala, měla by se teď ozvat Ta, která ví. Jsme teď ve velkých nesnázích a ty už nejsi schopen nás vést.

Ale k jeho ohromení ve výrazu Té, která ví nebylo po ničem takovém ani stopy. Její tvář potemněla lítostí a po tvářích se jí kutálely tiché slzy.

"Stříbrný oblaku..." pronesla tiše. "Ach, Stříbrný oblaku."

Nepláče jen kvůli sobě, pomyslel si Stříbrný oblak. Ani kvůli nebezpečí, v němž se kmen nachází.

Pláče kvůli mně, uvědomil si s úžasem.

Milování.

EDITH FELLOWESOVÁ si uhladila pracovní plášť; což činila vždycky, než odemkla komplikovaně zamčené dveře a překročila neviditelnou hranici mezi tím, co je, a tím, co není. Nesla si zápisník a pero, ačkoli už si dávno nedělala poznámky - leda když cítila, že je nutně potřeba napsat nějaké hlášení.

Tentokrát si s sebou vzala i kufřík. ("Pár her pro chlapce," vysvětlovala s úsměvem strážci, jehož už dlouho ani nenapadlo se jí na něco vyptávat a srdečně ji mávnutím pobídl, aby prošla bezpečnostní bariérou.)

A, jako vždy, ten ošklivý chlapecek nějak věděl, že vstoupila do jeho soukromého světa, a běžel jí naproti s pláčem: "Slečno Fellowesová, slečno Fellowesová," vzlykal tou svou měkkou, splývavou výslovností.

"Timmie," chlácholila ho a něžně prohrábla rukou hrubé hnědé vlasy na podivně tvarované hlavičce. "Co se ti stalo?"

"Kde je Jerry?" dožadoval se. "Budě dnes zpátky si se mnou hrát?"

"Ne, dnes ne."

"Mrzí mne, co se stalo."

"Já vím, Timmie."

"A Jerry?"

"Netrap se teď kvůli tomu Jerrymu, Timmie. Proto jsi plakal? Protože se ti stýská po Jerrymu?"

Odvrátil pohled. "Ne proto jen, slečno Fellowesová. Měl jsem znovu sen."

"Tentýž sen?" Slečna Fellowesová stiskla rty. No ovšem, ta událost s Jerryem ho znovu vyvolala.

Přikývl. "Tentýž sen, ano."

"Tentokrát to bylo hodně ošklivé?"

"Ošklivé ano. Byl jsem - venku. Byly tam děti, spousta. Jerry tam byl taky. Všechny se dívaly na mne. Některé se

smály, jiné na mne ukazovaly a dělaly grimasy, ale některé na mne byly hodné. Říkaly: Pojď ven, pojď ven, dokážeš to, Timmie. Jen pokaždé udělej jeden krok. Jen pokračuj v chůzi a budeš na svobodě. A já poslechl. Vyšel jsem rovnou odsud ven. A řekl jsem: Teď si pojďte se mnou hrát. Ale oni se všichni začali míhat a pak už jsem je neviděl, a já začal klouzat zpátky, zpátky sem. Nemohl jsem se zastavit. Doklouzal jsem až dovnitř a všude kolem mne byla černá zeď a já se nemohl hnout, byl jsem přilepený, byl jsem..."

"Ach, to muselo být strašné. Je mi to líto, Timmie, a ty to víš."

Objevily se příliš velké zuby, jak se pokusil o úsměv, a rty se mu roztáhly do široka, takže se ústa zdála být vystrčená před plochu obličejů ještě víc, než ve skutečnosti byla.

"Kdy budu dost veliký, abych mohl ven, slečno Fellowesová? Abych mohl opravdu ven? Nejen ve snu?"

"Brzy," hlesla tiše a cítila, jak jí přitom puká srdce. "Brzy."

Slečna Fellowesová nechala Timmieho, aby ji vzal za ruku. Měla ráda ten teplý dotek silné, suché kůže, tisknoucí se k její dlaní. Pověsil se na ni a táhl ji dovnitř přes tři pokoje, z nichž se skládala Stasis-sekce jedna. Byly pohodlné, to ano, ale přesto tvořily věčné vězení pro toho ošklivého malého chlapce po celých sedm (bylo to sedm? kdo si může být jistý?) let jeho života.

Vedl ji k tomu oknu, jež nabízelo výhled do křovinatého, zalesněného výseku ze světa je (jenž se teď skrýval v noční tmě). Tam venku byl plot a tabule se zarputile svítícím nápisem, jenž varoval všechno živé, aby se drželo zpátky, nebo bude přísně potrestáno.

Timmie přitiskl nos na sklo.

"Řekněte mi, co je venku, ještě jednou, slečno Fellowesová."

"Lepší místa. Krásnější místa," odpověděla smutně.

Stejně jako již mnohokrát během posledních tří let, potají si jej prohlížela koutkem oka, tu ubohou malou tvář vězně, rýsující se v profilu proti oknu. Jeho čelo v mírném svahu ustupovalo vzad a na něm ležely v chomáčcích silné hrubé vlasy, které nikdy nedokázala narovnat. Týl lebky se podivně vydouval, dodávaje hlavě příliš těžký vzhled, takže se zdála být posazena nakřivo, skloněná kupředu. Pod její vahou se záda ohýbala do kulata. Tuhé, boulicí se kostní hřebeny už začínaly vytlačovat do stran kůži nad očima. Široká ústa vystupovala víc než široký a rozplácly nos a také neměl žádnou bradu, jež by stála za řeč - jen dolní čelist, jež se hladce zaoblovala dolů a zpět. Na svůj věk byl malý, skoro trpasličí, navzdory své již mohutné konstrukci, a jeho krátké silné nohy byly vyhnuty do oblouku. Na široké tváři, napjaté přes silné lícní kosti, mu překvapivě vystávalo jasné červené mateřské znaménko, jež celému světu připomínalo rozeklaný pruh blesku.

Byl to velice ošklivý chlapec a Edith Fellowesová ho milovala víc než cokoli jiného na světě.

Stála tak, že její vlastní tvář byla mimo jeho zorné pole, a tak mohla svým rtům dopřát luxus chvění.

Chtěli ho zabít. To, co měli v plánu, se smrti prakticky rovnalo. Byl jen dítě, ostatně neobyčejně bezmocné, a oni se jej chystali poslat na smrt.

Ale nepošlou. Udělá cokoli, aby jim v tom zabránila. Cokoli. Zkřížení jejich plánů by bylo závažným porušením jejich povinností, to jí bylo jasné. Nikdy v životě nespáchala nic, co by se dalo interpretovat jako odporující jejím povinnostem v tom smyslu, v jakém je chápala, ale na tom teď nezáleželo. Měla závazky vůči nim, ano, to bez diskuse, ale měla také závazky vůči Timmiemu, nemluvě ani o závazcích k sobě samé. A nepochybovala o tom, které z těch závazků znamenaly nejvíc, které byly druhé a které až poslední.

Otevřela kufík.

Vyjmula z něj svrchník, vlněnou čapku s klápkami na uši a to ostatní.

Timmie se obrátil a fascinovaně ji pozoroval. Měl tak velké oči, tak jasné zářící, tak vážné.

"Co je to za věci, slečno Fellowesová?"

"Oblečení," odpověděla. "Oblečení, které se nosí venku." Pokynula mu. "Pojď sem, Timmie."

Vlastně byla až třetí, se kterou Hoskins dělal na tu práci výběrový pohovor, a těm dvěma před ní dávali lidé z Personálu přednost. Jenže Gerald Hoskins byl tím typem výkonného šéfa, který do všeho strká prsty a ne vždy akceptuje názor svých podřízených, aniž by se jej sám obtěžoval prověřit. Ve společnosti byli lidé, kteří to považovali za jeho největší chybu. Někdy s nimi souhlasil. Tak jako tak ale trval na tom, že všechny tři ženy osobně vyzpovídá.

Ta první přišla s tříhvězdičkovým hodnocením od Sama Aickmana, což byl šéf Personálu Stasis Technologies. To už samo o sobě vzbudilo v Hoskinsovi mírné podezření, protože Aickman měl výraznou slabost pro britské intelektuály, držící vždy krok s dobou. Což je přesně ono, pokud zrovna sháníte experta na řízení implozních polí nebo někoho, kdo se dokáže hravě vypořádat s rojem divokých pozitronů. Jenže Hoskins nebyl přesvědčen, že takový Samův super-technokrat je to právě na tuhle zvláštní práci.

Jmenovala se Marianne Levienová a byla to opravdová tygřice. Věk něco pod čtyřicet, uhlazená, hubená, pečlivě udržovaná, elegantní. Ne opravdu krásná - to nebyl ten pravý výraz - ale nápadná, rozhodně nápadná.

Měla velkolepé lícní kosti a uhlově černé vlasy, pevně stažené z čela, a studené jiskřící oči, kterým nic neuniklo. Oblečena byla v elegantním vycházkovém kostýmu tmavohnědé barvy se zlatým lemováním, který si možná především vyzvedla v Paříži nebo San Francisku, a na krku okázale nenápadný chomáč zlatých pásků, posázených perlami, který Hoskinsovi nepřipadal jako ten typ klenotů, jaké si člověk bere na přijímací pohovor, zvláště na takovýhle. Vypadala spíš jako agresivní mladistvá řidič pracovnice, která má políčeno na tučný post v ředitelské radě než jako ztělesnění jeho představ, jak by taková vychovatelka měla vypadat.

Ale byla to vychovatelka, ve své podstatě, i když to bylo jen velmi skromné označení pro někoho jejích profesionálních výsledků a kvalit. Její životopis byl zdrcující. Doktoráty v heuristické pedagogice a rehabilitační technologii. Asistentka šéfa Speciálních služeb na Houstonské všeobecné dětské klinice. Poradce Katzinovy komise,

federálního speciálního týmu pro nápravné vzdělávání. Šest let zkušeností ve špičkovém vyrovnávacím zařízení pro autistické děti, vybaveném umělou inteligencí. Seznam publikací je software na míli dlouhý.

Přesně to, co pro tuhle práci Stasis Technologies potřebují?

V každém případě si to zjevně myslel Sam Aickman.

Hoskins prohlásil: "Chápete, doufám, že po vás budeme žádat, abyste zrušila všechny projekty, které máte mimo nás, tu práci ve Washingtonu, tu část úvazku v Houstonu a veškerou konzultační činnost, jež by vyžadovala cestování. Budete zcela přispědlena tady na plný úvazek po dobu několika let a budete se věnovat jediné vysoce specializované práci."

Nezaváhala. "Chápu."

"Vidím tady, že jen během posledních osmnácti měsíců jste se ukázala na konferencích v Sao Paulu, Winnipegu, Melbourne, San Diegu a Baltimoru a že vaše referáty se četly na pěti dalších vědeckých symposiích, která jste už nebyla schopna osobně navštívit."

"Přesně tak."

"A přesto jste si zcela jistá, že budete schopna změnit svůj život z vysoce aktivní profesionální kariéry, popsané ve vašem životopise, na zcela izolovanou existenci, kterou tady budete nucena vést?"

V očích se jí objevil chladný, odhodlaný záblesk. "Nejenže si myslím, jsem dokonale schopna tu změnu podstoupit, já jsem na ni připravena a už se na ni těším."

Hoskinsovi v tom něco trochu nehrálo.

"Nechcete si to ještě trochu rozmyslet? Možná jste si ještě plně neuvědomila, jak - ehm - řeholnický způsob života tady ve Stasis Technologies někdy vedeme. A jak velkou odpovědnost v tomto směru zvláště tato práce vyžaduje."

"Myslím, že jsem si to plně uvědomila, doktore Hoskinsi."

"A přesto jste ještě připravena a těšíte se?"

"Možná už mne o trochu méně baví létat mezi Winnipegem a Sao Paulem než dřív."

"Drobátko vám došlo palivo, to jste měla na mysli, doktorko Levienová?"

Na rtech se jí objevil stín úsměvu, první náznak lidského tepla, který u ní Hoskins zaznamenal od chvíle, kdy vstoupila do jeho kanceláře.

"I tak se to dá nazvat, doktore Hoskinsi."

"A je to tedy tak?"

Neočekávaný útok ji překvapil. Pak se ale zhluboka nadechla a vybudovala si znovu svou dokonale chladnokrevnou rovnováhu, aniž na ní bylo příliš patrné nějaké úsilí.

"Vyhoření paliva je snad trochu extrémní výraz pro mou současnou změnu životního postoje. Řekla bych raději, že mám zájem trochu omezit své energetické výdaje, jak jste viděl, byly poměrně dost masivní a difúzní pojaté - a koncentrovat je tak, aby měly jeden výstup."

"Och ano. Přesně tak."

Hoskins se na ni díval se směsicí posvátné úcty a hrůzy. Její hlas byl dokonale vyladěný kontraalt; obočí se klenulo se zcela geometrickou symetrií; seděla úžasně vzpřímeně v té nejlepší představitelné poloze. Byla ve všech směrech mimořádná. Ale nezdála se být opravdová.

Po malé pauze se zeptal: "A co přesně vás vede k tomu, abyste se o tuto práci ucházela, kromě potřeby soustředit své energetické výdaje do jednoho výstupu?"

"Fascinuje mne povaha toho experimentu."

"Aha. Povězte mi o tom něco."

"Jak ví každý uznávaný autor dětské literatury, svět dětí se velmi liší od světa dospělých - je to vlastně cizí a podivný svět, jehož hodnoty, předpoklady a reality jsou absolutně jiné. Jak stárneme, většina z nás prochází změnou z jejich světa do toho našeho tak dokonale, že zapomíná povahu uspořádání, které opouští. Během své práce s dětmi jsem se pokoušela vstoupit do jejich myslí a pochopit tu povahu do takové hloubky, jakou mi jen limity mého dospělého uvažování umožní."

Hoskins se snažil nedat ve svém hlase najevo úžas: "Vy si myslíte, že děti jsou cizí a podivné bytosti?"

"Metaforicky řečeno ano. Jistěže ne doslova."

"Jistěže ne." Zamračeně pátral v životopise. "Vy jste nikdy nebyla vdaná?"

"Ne, nikdy," odpověděla studeně.

"A předpokládám, že nejste ani svobodná matka?"

"Byla to jedna z možností, o níž jsem před několika lety vážně uvažovala. Ale má práce mi poskytla pocit, že jsem vlastně náhradní matkou, a ten mi docela postačil."

"Ano, tomu věřím. A teď, říkála jste před okamžikem, že vnímáte svět dítěte jako v podstatě cizí a podivný. Jak toto prohlášení souvisí s vašimi důvody, proč se ucházíte o tuto práci?"

"Jestliže vezmu v úvahu podstatu toho pozoruhodného nástinu vašeho experimentu, jenž mi byl poskytnut, pak bych měla být součástí péče o dítě, které doslova pochází z cizího světa. Ne v prostoru, ale v čase; existenciální situace je však přesto ekvivalentní. Uvítala bych příležitost ke studiu těch nejzákladnějších odlišností dětí od dospělých formou získání některých paralaktických posunů, které by mohly vrhnout nějaké nové světlo na mou vlastní práci."

Hoskins na ni zíral.

Ne, myslel si. Ona fakt není skutečná. Je to nějaký šikovně vyrobený android. Robotický chůvoid. Od absolutní jistoty ho odradil jen fakt, že tak dokonalé roboty ještě nikdo nevyvinul. Takže tedy musí být bytost z masa a krve. Jenom se tak ani trochu nechová.

Nahlas řekl: "To nemusí být tak jednoduché. Mohou nastat potíže s komunikací. To dítě v tomto směru může být

handicapované, víte. Upřímně řečeno, je dost značná šance, že nebude schopno mluvit vůbec."

"To?"

"On, nebo ona. Pohlaví vám ještě říct nemůžeme. Uvědomte si, že dítě sem dorazí až za tři týdny, plus minus den, a do té chvíle o něm nevíme zholo nic."

Nezdálo se, že by ji to vzrušilo. "Jsem si těch rizik vědoma. To dítě může být drasticky handicapováno hlasově, fyzicky a snad i intelektuálně."

"Ano, možná se s tím budete muset vypořádat stejným způsobem, jako to děláte s těžce postiženými dětmi ve vaší vlastní práci. Opravdu nevíme. Předáme vám něco, o čem nebudeme vědět vůbec nic."

"Jsem připravena tuto výzvu přijmout," prohlásila. "Nebo kteroukoli jinou. Výzva je to, co mne zajímá, doktore Hoskinsi."

Věřil jí to. Popis práce, plný podmínek a spekulací, s ní nehnul. Zdála se být připravena čelit čemukoli a zřejmě ji nezajímala žádná proč a proto.

Nebylo tak těžké pochopit, proč jí byl tak okouzlen Sam Aickman.

Hoskins se na chvilku opět odmlčel, právě na tak dlouho, aby jí poskytl skulinu v konverzaci. Marianne Levienová ji bez váhání využila.

Sáhla do svého kufříku a vytáhla mikropočítač, ne větší než velká mince. "Přinesla jsem," oznámila, "program, na němž pracuji od chvíle, kdy se do počítačové sítě dostal první náznak informace, že nabízíte toto místo. Je to obměna nějaké práce, kterou jsem před sedmi lety dělala s dětmi s poškozeným mozkem v Peru: šest algoritmů definujících a upravujících tok komunikace. V podstatě obcházejí běžné řečové kanály v mozku a..."

"Děkuji vám," pronesl Hoskins uhlazeně a zíral na drobnou přístroj v natažené ruce, jako kdyby mu nabízela bombu. "Ale existují určité právní komplikace, které mi brání se podívat na váš materiál, dokud nejste po všech stránkách zaměstnancem Stasis Technologies, Ltd. Jakmile bude kontrakt podepsán, bude mi přirozeně potěšením diskutovat s vámi podrobně o vašich předešlých výzkumech, ale do té doby..."

"Ovšem," pospíšila si. Bezvadné tváře zčervenaly. Taktická chyba, a ona si ji uvědomila: přílišná horlivost, a dokonce vlezlost. Hoskins sledoval, jak si pracně napravuje reputaci. "Zcela chápu vaši situaci. Bylo ode mne pošetilé chtít přeskočit takové formality. Ale doufám, že chápete, doktore Hoskinsi, že za naleštěnou fasádou, kterou ze mne vidíte, jsem v podstatě badatel, se vším nadšením, které má právě graduovaný student chystající se odkrývat záhady vesmíru, a někdy navzdory svým znalostem o tom, co je vhodné a možné, tíhnu k opuštění formálních protokolů jen z čiré horečnaté touhy proniknout do nitra..."

Hoskins se usmál. Hoskins přikývl. Hoskins řekl: "Samozřejmě, doktorko Levienová. Není hříchem chybovat v nadšení. - A byl to velmi hodnotný rozhovor. Spojme se s vámi ihned, jakmile se rozhodneme."

Vrhla na něj podivný pohled, jakoby překvapena, že ji nepřijme na místě. Dala si však dobrý pozor, aby už neřekla víc, než "velice vám děkuji" a "na shledanou".

Druhá kandidátka se od Marianne Levienové lišila snad ve všem. Byla o dvacet let starší, to za prvé, za druhé, nebylo na ní vůbec nic elegantního, chladného, zastrašujícího, zářivého či umělého. Jmenovala se Dorothy Newcombová. Byla boubelatá, matronovitá, v některých místech až nadbytečně. Neměla na sobě žádné šperky a oblékala se jednoduše, skoro spíš staromódně. Vystupovala mírně a tvář měla příjemně veselou.

Zdálo se, že ji obklopuje zlatá aura mateřského tepla. Vypadala jako ideální babička jakéhokoli dítěte. Působila tak prostě a dobrácky, že se jen stěží dalo uvěřit, že má požadované vzdělání v pediatrii, fyziologii a klinické chemii. Ale to všechno se v jejím životopise nacházelo, a navíc i jedna překvapivá specialita - akademická hodnost v antropologické medicíně. Navzdory zázrakům civilizace jednadvacátého století se tu a tam na zeměkouli nacházely primitivní oblasti, a v šesti či sedmi z nich Dorothy Newcombová pracovala; v různých částech světa - Africe, Jižní Americe, Polynésii, Jihovýchodní Asii. Nebylo divu, že má pečeť souhlasu Sama Aickmana. Žena, která by mohla stát modelem pro sochu bohyně mateřské lásky a která měla navíc zkušenosti, jak se zachází s dětmi v zaostalých společnostech.

Zdála se být přesně to pravé ve všech směrech. Po nesnesitelné, příliš naleštěné dokonalosti hrůzné Marianne Levienové se Hoskins cítil v přítomnosti této ženy tak lehce, že musel potlačit silný impuls nabídnout jí to místo hned, aniž by se obtěžoval rozhovorem. Nebylo to poprvé, co by si dopřál ten luxus dát průchod spontánnímu pocitu.

Ale dokázal jej ovládnout.

A pak, k jeho ohromení a hrůze, se Dorothy Newcombová dokázala o místo připravit dřív, než uběhlo prvních pět minut rozhovoru.

Všechno probíhalo nádherně až do toho osudného bodu. Byla vřelá a příjemná. Samozřejmě, že miluje děti: má tři vlastní, a dokonce ještě předtím, jako nejstarší dítě ve velké rodině, kde churavěla matka, se o děti starala od útlého věku; vychovávala mnoho svých bratrů a sester tak dávno, jak se jen pamatuje. A má taky správné profesionální předpoklady. Ze všech nemocnic a klinik, kde pracovala, dostala to nejlepší doporučení; vydržela bez obtíží v těch nejpodivnějších a nejnáročnějších podmínkách u osamělých kmenů; ráda pracuje s postiženými dětmi všech druhů a těší se, že se vypořádá s tím unikátním problémem, který v sobě projekt Stasis Technologies nepochybně skrývá.

Jenže pak přišla řeč na to, proč si přeje opustit své současné místo - důležitý a zjevně vysoce ohodnocený post vedoucí dětského pečovatelského centra v jednom z jižních států -, aby se nechala uvěznit v utajovaných a přísně hlídáných objektech Stasis Technologies. A ona řekla: "Vím, že když sem půjdu, budu se muset hodně věcí vzdát. Přesto ale také hodně získám. Nejen možnost práce, kterou mám nejraději a v oblasti, kde ještě nikdo přede mnou nepracoval. Ale konečně budu mít možnost zbavit se toho zatraceného otravy Bruce Mannheima."

Hoskins cítil, že mu přeběhl mráz po zádech.

"Bruce Mannheima? Myslíte toho advokáta, co dělá případy ,dětí v ohrožení'?"

"Existuje ještě nějaký jiný?"

Zhluboka natáhl vzduch a zadržel dech. Mannheim! Ten tluchuba a dotěrný pletichář! Jak se s ním proboha Dorothy Newcombová mohla zaplést? To bylo zcela nečekané a ani trochu příjemné.

Po chvíli se pečlivě otázel: "Chcete tedy říct, že mezi vámi a Bruce Mannheimem existuje nějaký spor?"

Rozesmála se. "Spor? Jo, můžete to tak nazvat. Žaluje mou nemocnici. Spíš bych měla říct, žaluje mne. Jsem vlastně jedním z výslovně obžalovaných. Strašně nás to posledních šest měsíců rozrušuje."

Hoskinsův žaludek zachvátil pocit nevolnosti. Prohrabával se papíry na svém psacím stole a snažil se pracně najít ztracenou rovnováhu.

"Ve vaší zprávě od Personálu o tom nic není."

"Nikdo se mne na to neptal. Jak vidíte, nepokoušela jsem se nic skrývat, jinak bych se vám teď o tom nezmínila. Ale tenhle problém nikdy nepřišel na přetřes."

"Dobrá, tedy se vás ptám teď, paní Newcombová. Oč tedy jde?"

"Víte, jaký je Mannheim agitátor z povolání? Víte, jak divoká stanoviska a názory hájí, jen aby všem dokázal, jak mu leží blaho dětí na srdci?"

Nezdálo se být moudré plýtvat vlastními názory. Ne když šlo o Bruce Mannheim. Hoskins ostražitě podotkl: "Vím, že jsou lidé, kteří si to o něm myslí."

"Formuloval jste to opravdu diplomaticky, doktore Hoskinsi. Myslíte, že vám odposlouchává kancelář?"

"To stěží. Ale nemusím nezbytně sdílet vaše zřejmé znechucení Mannheimem a jeho ideály. Po pravdě řečeno na něj nemám vyhraněný názor. Nevěnuji příliš pozornosti otázkám, které nastoluje." Byla to naprostá lež a Hoskinse trochu tížila. Jeden z nejranějších plánů současného projektu říkal: Neustále si pečlivě hlídejte, aby nám paraziti typu Bruce Mannheim nemohli vpadnout do zad. Jenže Hoskins zpovídal ji a ne naopak, takže se necítil povinován prozradit víc, než bylo nutné.

Naklonil se k ní. "Vlastně vím jen to, že pořádá velmi hlasité křížové výpravy, plné jasných ideálů, jak by měly být vychovávány děti ve veřejné péči. Zda jsou jeho ideály správné, nebo ne, nedokážu odborně posoudit. Co se toho procesu týče, paní Newcombová..."

"Posbírali jsme po ulicích nějaké malé děti. Většina z nich byla třetí generace narkomanů, některé z nich i čtvrtá, s vrozenou závislostí. Nedokážete si představit nic smutnějšího než děti, které se závislé už narodí. - Předpokládám, že znáte obecně uznávanou teorii, že drogová závislost, stejně jako většina fyziologických závislostí, velmi často vzniká z nějaké genetické predispozice?"

"Ovšem."

"Prováděli jsme tedy na těch dětech genetické studie, i na jejich rodičích a prarodičích - pokud jsme je dokázali najít. Snažili jsme se objevit a izolovat gen, jenž závislost znásobuje, existuje-li vůbec, s nadějí, že se ho jednoho dne dokážeme zbavit."

"To mi připadá jako dobrý nápad," schválil její činnost Hoskins.

"Tak se to jevilo každému, ovšem kromě Bruce Mannheim. Ten způsob, jakým na nás naběhl; myslel byste si, že těm děckám snad skutečně řežeme geny, ne že jen trochu koukáme do jejich chromozómů, co se tam nalézá. Ryze průzkumná práce, žádné genetické modifikace. Ale on nás ofackoval šestnácti různými soudními příkazy a svázal nám tak ruce úplně ve všem, co si jen dovedete představit. Je to opravdu k pláči. Pokoušeli jsme se to vysvětlit, ale neposlouchal nás. Překroutil i naše vlastní místopřísežné prohlášení a používá je jako základ pro své příští procesy. A víte, jaké jsou soudy, když dojde na obvinění, že jsou děti zneužívány k pokusům."

"Obávám se, že vím," souhlasil Hoskins žalostně. "Takže vaše nemocnice teď utrácí svou energii a peníze na obhajobu před soudem, místo aby..."

"Nejen nemocnice. On přímo jmenoval některé lidi. Jsem jedna z nich. Jedna z devíti výzkumníků, které obvinil ze zneužívání dětí - doslova z toho - na základě svých takzvaných studií naší práce." V jejím hlase očividně zazněla hořkost, ale i náznak pobavení. Oči jí jasně zajiskřily. Rozesmála se; až se jí těžká ňadra trásla. "Dovedete si to představit? Zneužívání dětí? Já?"

Hoskins účastně potřásl hlavou. "To mi připadá neuvěřitelné."

Ale srdce mu krvácelo. Nepochyboval, že tato žena je pro tuto práci ideální. Ale jak může najmout někoho, kdo už teď má potíže s obávaným Bruce Mannheimem? Už beztak je ten projekt dost kontroverzní. Zanedlouho jim do toho Mannheim stejně začne strkat nos, bez ohledu na to, jak opatrní budou. V každém případě by jméno Dorothy Newcombové znamenalo koledovat si o ty nejhorší potíže. Kdyby vyšlo najevo, že Stasis Technologies přijaly ženu hájící se proti žalobě ze zneužívání dětí v jiném vědeckém zařízení - a Mannheim se postará, aby obvinění znělo jako obžaloba -, aby sloužila jako chůva a strážkyně nešťastného dítěte, dojemně to oběti nové, bezprecedentní formy únosu

Ne. Ne. V žádném případě ji nemůže vzít.

Nějak se přinutil, aby absolvoval těch dalších pět minut kladení otázek. Navenek zůstalo všechno přátelské a milé. Ale bylo to jen prázdné cvičení a Hoskinsovi bylo jasné, že to Dorothy Newcombová ví. Když odcházela, poděkoval jí za upřímnost, vyjádřil své uznání nad její vysokou kvalifikací a nabídl jí obvyklé ujištění, že se s ní brzy spojí, a ona se usmála a prozradila mu, jak ji potěšil tento rozhovor a Hoskins si byl jist, že si uvědomila, že tuto práci nedostane.

Jakmile odešla, zavolal Samu Aickmanovi a zaúpěl: "Prokrista, Same, proč jsi mi neřekl, že ta Dorothy Newcombová je na tapetě v nějakém bláznivém soudním procesu Bruce Mannheim?"

Aickmanova tvář na obrazovce zrcadlila ohromení hraničící s šokem.

"A je?"

"Právě teď mi to řekla. Obvinění ze zneužívání dětí, vycházející z práce, kterou dělá."

"No nazdar. No nazdar." Aickmanovi spadl hřebínek. Vypadal teď spíš zahanbeně než ohromeně. "Do háje, Jerry, neměl jsem ani ponětí, že má na triku něco tak kolosálního. A vyzpovídali jsme ji opravdu podrobně, věř mi. Ale zřejmě ne dost podrobně."

"To jsme tak akorát potřebovali, najmout někoho, kdo už je na Mannheimově seznamu obětí."

"Ale to je děsné, co? Byla to ta absolutně nejmaterštější bytost, jakou jsem kdy..."

"Jo. Absolutně. A můžu ti stoprocentně zaručit, že jakmile Mannheim zjistí, že je u nás, zatne do nás spáry jeho smečka právnických supů. Nebo myslíš, že ne, Same?"

"Vypadá to teda, že sáhneš po Marianne Levienové, co?"

"Ještě jsem nemluvil se všemi," pokrčil rameny Hoskins. "Ale Levienová vypadá docela schopně."

"Jasně," zakřenil se Aickman.

Edith Fellowesová neměla jak zjistit, že je v žebříčku uchazečů až třetí v pořadí, ale nepřekvapilo by ji, kdyby se to dozvěděla. Zvykla si, že ji lidé podceňují. Nebylo na ní nic oslnivého, nic dramatického, nic, co by jí v jakémkoli směru okamžitě zajistilo vrcholnou kvalifikaci. Neslynula ohromující krásou ani fascinující ošklivostí, prudkou vášnivostí ani zajímavou lhostejností ke svému okolí, nevlastnila propastné hlubiny duše ani pronikavý intelekt. Celý život ji lidé brali jako samozřejmost. Byla to však stabilní, pevně vyvážená žena, která dokonale znala svou vlastní cenu, a navíc ji život uspokojoval a nacházela v něm seberealizaci.

Hlavní stan Stasis Technologies, připomínající univerzitní areál, byl pro ni místem plným záhad. Z příjemně zelených trávníků s roztroušenými stromy vyrůstaly obyčejně vyhlížející šedivé budovy, rovné a holé. Bylo to výzkumné středisko velmi se podobající tisícům jiných. Ale uvnitř těch budov, jak věděla Edith Fellowesová, se dějí podivné věci - věci, které se vymykají jejímu chápání, věci, kterým nemá sílu ani uvěřit. Myšlenka, že by brzo mohla v jedné z těch budov pracovat, jí připadala úžasná.

Jako většina ostatních lidí i ona měla jen tu nejmatnější představu o tom, co je tahle společnost zač či jakým způsobem dosahuje těch úžasných věcí, kterými se zabývá. Samozřejmě slyšela o tom mláděti dinosaura, které dokázali z minulosti dopravit. To jí připadalo hrozně zázračné, jakmile překonala prvotní nedůvěru. Ale televizní vysvětlování, jak se Stasis Technologies dostaly do minulosti, aby přenesly do jednadvacátého století vyhynulého plaza, se vymykalo jejímu chápání. A potom expedice na Jupiterovy měsíce vytlačila Stasis a dinosaura na zadní stránky novin a ona na obojí zapomněla. Dinosaurius byl jen další z krátkodobých senzací, jednou z mnoha v tom věku, z něhož se stalo pak století zázraků.

Jenže teď, jak se ukázalo, Stasis plánovaly přinést z minulosti dítě, lidské dítě, prehistorické lidské dítě. A potřebují někoho, kdo by se o to dítě staral.

To by mohla dělat.

To dělat chtěla.

Mohla to dělat stejně dobře, ne-li lépe, jako kdokoli jiný. Jistě by to zvládla velice, velice dobře.

Ríkali, že ta práce bude výzvou - náročná, neobvyklá, extrémně obtížná. Nic z toho ji netrápilo. Vždycky se snažila vyhnout spíš obyčejným, jednoduchým pracem, které výzvou nebyly.

V inzerátu hledali ženu se základním vzděláním ve fyziologii, s určitými znalostmi z klinické chemie a s láskou k dětem. Edith Fellowesová splňovala všechny tři požadavky.

Lásku k dětem měla v sobě od narození - vždyť který normální člověk, uvažovala, by neměl rád děti? Zvlášť Žena?

Znalosti z fyziologie byly součástí jejího základního ošetrovatelského výcviku. Klinická biochemie přišla potom, zdálo se jí to být dobrý nápad, když chtěla pracovat s nemocnými dětmi, z nichž mnohé byly předčasně narozené, jiné zase začaly svůj život s jiným handicapem. Chtěla co nejlépe porozumět, jak by se ta utrápená tělíčka dala přimět k lepšímu a efektivnějšímu fungování.

Obtížná práce s neobvyklým dítětem, ano, to bylo podle jejího gusta. Plat, jež nabízel, byl také skutečně vynikající, takže si ho všimla, i když honba za penězi nikdy nebyla součástí jejího způsobu života. A byla právě zralá na další výzvu. Všechny ty okoukané rutiny života v dětské nemocnici už dávno znala a začínaly ji trochu dráždit. To je něco strašného, myslela si, když vás dráždí vaše vlastní práce, a zvlášť práce tohoto typu. Možná by potřebovala změnu.

Starat se o dítě z pravěku.

Ano, ano.

"Teď vás přijme doktor Hoskins," sdělila jí sekretářka. Elektronicky ovládané dveře se tiše rozevřely. Slečna Fellowesová vstoupila do překvapivě neokázale vyhlížející kanceláře, jež obsahovala psací stůl obvyklého typu, obyčejnou obrazovku a normálního muže kolem čtyřicítky s řidnoucími pískové zbarvenými vlasy, náběhem na dvojitou bradu a podivně dolů tvarovanými koutky úst, jež mu dodávaly až příliš zasmušilý výraz.

Jmenovka na stole hlásala:

GERALD A. HOSKINS, Ph.D.

VÝKONNÝ ŘEDITEL SPOLEČNOSTI

Slečnu Fellowesovou to spíš pobavilo, než aby to na ni udělalo dojem. Je tahle společnost tak velká, že její prezident musí lidem připomínat své jméno jmenovkou na svém vlastním psacím stole? A proč považuje za nutné se vytahovat s tím, že má titul? Nemá tady snad každý jedno či dvě akademická vzdělání? Oznamuje snad takto světu, že není jen pouhý úředník, ale opravdový vědec? Byla by sama předpokládala, že vedoucí takové vysoce specializované firmy, jako je Stasis Technologies, Ltd., bude vědec, aniž by jí to někdo musel otloukat o hlavu takovýmto způsobem.

Ale na tom nesejde. Člověk může mít horší vady než jen trochu pocitu vlastní důležitosti.

Před Hoskinsem ležela hromada papírů z počítače. Její životopis, odhadovala, zpráva o předběžném pohovoru a podobné věci. Zvedl k ní oči od ležster a pak je zas k nim sklopil a zase na ni. Pohled, kterým ji odhadoval, byl upřímný

a trochu až příliš přímočarý. Slečna Fellowesová automaticky ztuhla. Cítila, jak jí rudnou tváře a stahují se lícní svaly.

Myslí si, že mám moc silné obočí a trochu asymetrický nos, řekla si.

A pak se okřikla, že je směšná, že tohoto muže nezajímá úhel jejího nosu a tloušťka jejího obočí víc než typ bot, které nosí. Ale je to překvapivé a trochu zneklidňující, když si člověka nějaký muž tak zevrubně prohlíží. Jako sestra v uniformě byla prakticky neviditelná, alespoň co se mužského zájmu týče. Neměla teď na sobě uniformu, ale za ta léta si vyvinula metody, jak se vůči mužům zneviditelnit i v civilních šatech, a jak předpokládala, poměrně se jí to dařilo. Když ji tu teď tak studoval, přistihla se, že jí to vadí víc, než by mělo.

Konečně se ozval: "Vaše dosavadní výsledky patří k vynikajícím, slečno Fellowesová."

Usmála se, ale neřekla nic. Co by tak mohla říci? Souhlasit? Nesouhlasit?

"A přicházíte s velmi dobrým doporučením od svých nadřízených. Všichni vás chválí téměř stejnými slovy; víte o tom? Výsoká ochota k práci - neochvějná oddanost svým povinnostem - velká duchapřítomnost při krizích - vynikající technická zručnost -"

"Jsem zvyklá pracovat, doktore Hoskinsi, a obvykle vím, co dělám. Tamto považuji jen za květnatý popis těchto dvou věcí."

"To předpokládám." Jeho oči na ní ulpěly a ona náhle pocítila sílu toho muže, přímočarost jeho myšlení, to buldočí odhodlání dovést svůj úkol až do konce. Pro vedoucího to jsou dobré povahové rysy. Možná dokáže i zbláznit život těm okolo sebe. Na to odpoví čas, pomyslela si. Opětovala jeho upřímný pohled klidně a bez uhýbání. Nakonec řekl: "Nevidím žádný vážný důvod, proč bych vás měl zpovídat ohledně vaší profesionální kvalifikace. To už pečlivě provedli ve vašem předchozím pohovoru a vy jste z toho vyšla bez ztráty květiny. Mám jen dvě věci, které s vámi proberu."

Čekala.

"Za prvé. Chci vědět, zda jste se nezabývala nějakými záležitostmi, které by mohly být považovány za, ehm, politicky choulostivé. Politicky kontroverzní."

"Vůbec se o politiku nestarám, doktore Hoskinsi. Volím když se objeví někdo, o kom si myslím, že za to zvolení stojí, což nebývá příliš často. Ale nepodepisuji petice a nechodím demonstrovat, jestli se ptáte na tohle."

"Ne tak docela. Jde mi spíš o profesionální spory než o politické. Které mají něco do činění s tím, jak zacházet či nezacházet s dětmi."

"Znám jen jeden způsob, jakým s dětmi zacházet, a to udělat vše, co je v mých silách, abych vyhověla veškerým potřebám dítěte, pokud jim porozumím. Jestli vám to zní příliš povrchně a zjednodušeně, pak mne to mrzí, ale..."

Usmál se. "Ani tohle není přesně to, co mám na mysli. Myslím spíš..." Odmlčel se a olízl si rty. "Takové ty věci, jako je Bruce Mannheim. Rozvášněné debaty o tom, jak se má zacházet s dětmi ve veřejných institucích. Chápete, co tím míním, slečno Fellowesová?"

"Zabývám se hlavně slabými nebo postiženými dětmi, pane Hoskinsi. Pokouším se je udržet naživu a pomoci jim se zotavit. Tam není mnoho látky k hovoru pro takové diskuse, nemyslíte?"

"Takže jste nikdy neměla jakýkoli profesionální střet s takzvanými dětskými advokáty typu Bruce Mannheim?"

"Nikdy. Něco málo jsem o panu Mannheimovi četla v novinách. Ale nikdy jsem se nesetkala ani s ním, ani s nikým podobným. Kdybych do něj vrazila na ulici, nepoznala bych ho. A nemám ani žádné vyhraněné názory na jeho ideály, pro ani proti."

Hoskinsovi se očividně ulevilo.

"Pochopte, nechci tím naznačovat, že jsem zaujat proti Bruce Mannheimovi nebo stanoviskům, která hájí. Ale kdyby se naše práce stala terčem nepřátelsky zaměřené kampaně, dost vážně by to mohlo zkomplikovat celý projekt."

"Ovšem. Ani já bych o nic takového nestála."

"Dobrá tedy. Můžeme jít dál. Má další otázka má co dělat s určitou formou oddanosti vaší práci, kterou po vás budeme požadovat. - Slečno Fellowesová, myslíte si, že byste mohla mít ráda obtížné, zvláštní, možná nezvladatelné a třeba i silně vzdorující dítě?"

"Mít ráda? Nejen se o ně starat?"

"Mít ráda, milovat. Stát se náhradním rodičem. Být jeho matkou, více či méně, slečno Fellowesová. A spíš více než méně. Bude to nejosamělejší dítě v celé historii. Nebude potřebovat jen chůvu, bude potřebovat i matku. Jste připravena vzít na sebe takové břemeno? Chcete si vzít na sebe takové břemeno?"

Už zase ji upřeně pozoroval, jako by se pokoušel vidět skrz ni. Ještě jednou čelila upřenosti jeho pohledu s neochvějnou silou.

"Říkáte, že bude obtížné a zvláštní a - jak jste to říkal? Silně vzdorující. V jakém směru silně vzdorující?"

"Mluvíme o prehistorickém dítěti. Vy to víte. On - nebo ona, to ještě není známo - může být velmi divoký, víc než děti dnešních nejděvočejších kmenů. Chování toho dítěte může být bližší zvířecímu než lidskému. A snad je to zvíře i dravé. To jsem myslel tím "obtížný", slečno Fellowesová."

"Nepracovala jsem jen s předčasně narozenými kojenci, doktore Hoskinsi. Mám zkušenosti i s citově narušenými dětmi. Měla jsem i pár pěkně tvrdých oříšků."

"Možná ne tak tvrdých."

"Uvidíme, ne?"

"Divoké, to velmi pravděpodobně, a nešťastné a osamělé, a taky zuřivé. Zvláštní a mající strach, ze světa, který nikdy nepoznalo. Odervané od všeho, co mu bylo důvěrně známo a vhozeno do podmínek téměř úplné izolace - skutečný bezdomovec. Znáte ten termín 'bezdomovec', slečno Fellowesová? Pochází z poloviny minulého století, z období druhé světové války, kdy vykořenění lidé putovali bez cíle po celé Evropě, a..."

"Teď je ve světě mír, doktore Hoskinsi."

"Jistěže je. Jenže tohle dítě mnoho míru nepocítí. Bude strádat, protože celý jeho život se totálně zhroutí. Hluboce bolestný případ, skutečný bezdomovec. Ostatně velmi malý bezdomovec."

"Jak malý?"

"V současné době nedokážeme z minulosti najednou přepravit víc než čtyřicet kilogramů. V tom je zahrnut nejen živý objekt, ale také neživá izolační zóna, jež ho obklopuje. Bavíme se tedy o malém dítěti, velmi malém dítěti."

"Myslíte nemluvně?"

"Nemůžeme si být jisti. Doufáme, že získáme šesti- až sedmileté děcko. Ale může být i podstatně mladší."

"Vy nevíte? To se chystáte prostě chňapnout naslepo?"

Hoskins se zatvářil pohoršeně. "Mluvme o té lásce, slečno Fellowesová. O lásce k tomu dítěti. Mohu vám zaručit, že to nebude snadné. Vy skutečně milujete děti, že? Nemyslím v nějakém banálním slova smyslu. A nemluvím teď o vlastním výkonu profesionálních povinností. Chtěl bych, abyste teď šla do hloubky a prověřila vlastní smysl těch slov, co opravdu znamená láska, co ve vás vyvolá, když se řekne mateřství, co v sobě zahrnuje bezvýhradná láska, tedy mateřství."

"Myslím, že vím, jak taková láska vypadá."

"Váš životopis říká, že jste už jednou byla vdaná, ale že teď žijete mnoho let sama."

Cítila, jak jí žhnou tváře. "Jednou jsem byla vdaná, to ano. Na krátko, už je to dávno."

"Neměli jste žádné děti."

"To manželství se rozpadlo," odpověděla, "hlavně proto, že jsem nemohla mít děti."

"Chápu," Hoskins vypadal stísněně.

"Jistěže v jednadvacátém století existuje spousta způsobů, jak tento problém překlenout - mimoděložní komůrky, implantace, náhradní matky, a tak dále. Jenže můj manžel se nedokázal vypořádat s tím, že by cokoli z tradičního způsobu spojení genů mělo přijít zkrátka. Muselo to být naše dítě po celou dobu; jeho a moje. A já bych byla musela dítě nosit po řádných a celých devět měsíců. Jenže to jsem nemohla, a on nedokázal akceptovat žádnou z jiných alternativ, a tak - jsme se rozešli."

"To je mi líto. - A pak už jste se nikdy nevdala."

Její hlas zněl vyrovnaně, bez emocí. "Ten první pokus mi stačil. Nikdy bych si nemohla být jistá, že to podruhé nebude bolet ještě hůř, a nejsem schopná vzít na sebe nové riziko. Ale to neznamená, že nevím, jak milovat děti, doktore Hoskinsi. Jistě nemusím poukazovat na to, že má volba povolání souvisí s velkou prázdnotou, již mé manželství vytvořilo v mé - v mé duši, jestli chcete. A tak, místo abych milovala jedno či dvě děti, mám jich ráda tucty. Stovky. Jako by byly moje vlastní."

"Ne všechny z nich jsou krásné."

"Všechny rozhodně ne."

"Nejen krásné, roztomilé děti s nosánky jako knoflíčky, které broukají a vrní? Berete je všechny, jaké jsou, pěkné nebo ošklivé, hodné nebo divoké? Bez výhrad?"

"Bez výhrad," přikývla slečna Fellowesová. "Děti jsou děti, doktore Hoskinsi. Ty, které nejsou krásné a roztomilé, často potřebují pomoc nejvíc. A dítěti začnete nejlíp pomáhat tím, že ho máte rád."

Hoskins mlčel a chvíli přemýšlel. Cítila, jak v ní roste zklamání. Přišla sem připravena na rozhovor o odborných znalostech, o svém výzkumu v oblasti porušené rovnováhy elektrolytů, neuroreceptorů i fyzioterapie. Ale na nic z toho se jí nezeptal. Pořád se jen motá kolem toho, zda by dokázala milovat nějaké nešťastné divoké dítě - možná i jestli by dokázala milovat jakékoli dítě - jako kdyby už to dítě před nimi stálo. A dokonce i na takové podružnosti, jako jestli nedělala něco, z čeho by mohl vzejít nějaký politický rozruch. Očividně ho její skutečná kvalifikace příliš nezajímá. Očividně už má pro tu práci někoho jiného a jí nabídne jen zdvořilé, uhlašené odmítnutí, jen co pro ně najde nějakou schůdnou cestu.

Po delší době promluvil: "Dobrá, jak rychle tedy můžete dát výpověď ve svém současném zaměstnání?"

Úžasem otevřela ústa.

"Chcete tím říct, že mne přijmete? Teď hned?"

Hoskins se na okamžik usmál a jeho tvář tím získala jakýsi bezděčný šarm. "Proč bych po vás jinak chtěl, abyste dávala výpověď?"

"Nemusí to nejdřív schválit nějaká komise?"

"Slečno Fellowesová, ta komise jsem já. Ta poslední komise, která dává definitivní souhlas. A já dělám rychlá rozhodnutí. Víím, jaký typ člověka potřebuju, a vypadáte, že jím jste. Samozřejmě se mohu i mýlit."

"A pokud ano?"

"Pak dokážu právě tak rychle svůj názor změnit, to mi věřte. Toto je projekt, v němž si nemůžeme dovolit žádné chyby. V sázce bude život, lidský život, život dítěte. Ve jménu čiré vědecké zvědavosti se chystáme k činu, který někteří lidé zcela jistě označí za zrůdnost. Nedělám si v tomto směru žádné iluze. Neuvěřím ani na okamžik, že jsme zrůdy - a neuvěřím ani nikdo z ostatních. Nemáme žádné výčitky svědomí ani pochybnosti o tom, co máme v plánu, a věřím, že z dlouhodobého hlediska z něj to dítě, jež je objektem experimentu, bude mít jen prospěch. Proto také chceme, aby se dítěti během jeho pobytu v naší epoše dostalo té nejlepší možné péče. Pokud začne být zjevné, že mu takovou péči nejste schopna poskytnout, budete bez váhání nahrazena, slečno Fellowesová. Nenapadá mne žádný šetrný způsob, jímž bych to opsal. My tu nejsme sentimentální a neradi riskujeme věci, jež jsme schopni spolehlivě zajistit. V této chvíli je tedy ta práce vaše jen na zkoušku. Žádáme po vás, abyste se odřízla od celé své dosavadní existence, aniž vám zaručíme, že si vás tu necháme déle než týden, nebo dokonce i den. Myslíte si, že chcete takovou nabídku využít?"

"Vy jste bezpochyby necita, doktore Hoskinsi."

"To bezpochyby jsem - kromě okamžiků, kdy nejsem. No, slečno Fellowesová? Co mi řeknete?"

"Ani já neriskuji ráda," odpověděla.

Jeho tvář potemněla. "To je odmítnutí?"

"Ne, doktore Hoskinsi, to je souhlas. Kdybych jen na okamžik zapochybovala, zda se pro tuhle práci hodím, vůbec bych sem nepřišla. Zvládnu to. Chci. A vy nebudete mít důvod, abyste litoval svého rozhodnutí. - Kdy mám začít?"

"Už teď zvedáme Stasis na kritickou úroveň. Vlastní odběr se chystáme provést ode dneška za dva týdny, patnáctého, přesně o půl osmé večer. Chceme, abyste tu byla v okamžiku, kdy sem dítě dorazí, a mohla ho ihned převzít. Do té doby budete muset ukončit své současné aktivity mimo naši společnost. Je vám jasné, že jsme se dohodli na plný úvazek, slečno Fellowesová? A plným úvazkem myslím dvacet čtyři hodin denně, přinejmenším v první fázi. Četla jste to v podmínkách přihlášky, že ano?"

"Ano."

"Pak si tedy dokonale rozumíme."

Ne, pomyslela si. Vůbec si nerozumíme. Ale to není důležité. Když dojde k nějakým problémům, nějak to vyřešíme. Důležité je to dítě. Všechno ostatní je podružné. Všechno.

Mezikapitola - Ta, která ví

BYLO PŘÁVĚ POLEDNE a ležení zachvátil pocit rostoucího ohrožení. Celé Společenství lovců se navrátilo z plání, aniž mělo čas zvěř alespoň zahlédnout, o lovu ani nemluvě - a nyní všech sedm jeho členů sedělo v zasmušilé rozpravě, trýzněno možností války a jejími možnými dopady na kmen. Ženy Bohyně vybalily své tři svaté medvědí lebky a uložily je na kamenné police nad svatyní Bohyně. Nyní dřepěly nahé a pomazané medvědí sádlem, vlčí krvi a medem před nimi a monotónně prozpěvovaly speciální modlitby, jež měly přinést moudrost v čase velkého nebezpečí. Matky shromáždily pod svými křídly všechny malé děti, neboť očekávaly útok Těch druhých každým okamžikem, zatímco ty odrostlejší se plížily po okrajích jejich kruhu, plně strachu a nejistoty.

Co se týče starších mužů, těch moudrých a důstojných starců kmene, ti se odebrali na malý kopeček nad táborem, aby prodiskutovali strategii. Byl tam Stříbrný oblak a Mamutí jezdec a jednoooký hrbatý Bojuje jako lev a tlustý rosolovitý Páchnoucí pižmový tur. Na jejich rozhodnutí bude záviset osud kmene.

Když se Ti druzí přesunuli do lovišť kmene v západních zemích a bylo jasné, že nic, co Lidé dělali, je odtud nevypudí, rozhodli se starší, že nejlepší bude odejít na východ. "Bohyně se rozhodla dát západní země Těm druhým," vyjádřil svůj názor Páchnoucí pižmový tur. "Jenže chladné země na východě náleží nám. Bohyně si přála, abychom sem šli a žili tu v míru." Ostatní souhlasili. Ostatně tenkrát Ženy Bohyně hodily kameny osudu a výsledek podporoval mínění mužů.

Tak se tedy Lidé přestěhovali sem. Jenže teď se sem zjevně obrátili i Ti druzí.

Co budeme dělat? přemítala Ta, která ví.

Mohli bychom jít na jih do teplých zemí, snad. Jenže velmi pravděpodobně jsou už teď teplé země plné Těch druhých. Máme tedy jít na sever, kde jsou strašná ledová pole? Jistě jsou Ti druzí příliš choulostiví, než aby chtěli na takovém místě žít. Ale my taky, obávala se Ta, která ví. My taky.

Pocítila velký zármutek. Urazili velký kus cesty, než došli až sem. Namáhavý pochod ji vyčerpal a věděla, že Stříbrný oblak je unaven také, a i mnoho jiných. Byl nyní čas si odpočinout, nashromáždit maso a plody, uskladnit je na zimu, jež je čeká, a obnovit své síly. Ale zdálo se, že budou muset jít dál, bez možnosti odpočinku, bez chvilky klidu a míru. Proč to? Copak zde není místo v téhle širé, pusté zemi, kde by jim bylo dopřáno na čas si odpočinout a popadnout dech?

Ta, která ví neměla žádné odpovědi ani na tyto otázky, ani na žádné jiné. Navzdory pyšnému jménu, jež si sama dala, byla Ta, která ví vyvedena z konceptu problémem věčně dotírajících Těch druhých právě tak jako záhadami své vlastní existence.

Byla jediným členem kmene, který neměl žádné vyhrazené místo, žádnou přidělenou funkci. Jako většina dívek i ona vyrostla v domnění, že se stane Matkou, ale příliš dlouho čekala s výběrem druha, dávajíc přednost volnému, nevázanému způsobu života, a dokonce někdy chodila i s muži na lov. Když se dvacátém roce svého života, ve velmi pozdním věku pro takové rozhodnutí, konečně svolila přijmout jako svého druha válečníka Temný vítr, z jejího lůna nevzešlo nic než mrtvé děti. A pak přišla i o Temný vítr, když ho za jediné odpoledne sklátila černá horečka.

Tenkrát jí ještě zůstalo mnoho z její krásy, jenže poté, co Temný vítr zemřel, už o ni žádný z nezadaných mužů nestál ať by byla sebekrásnější. Věděli, že její lůno je místem, které zabíjí děti, tak jakou by měla jako družka hodnotu? A navíc smrt jejího muže naznačovala, že je stížena prokletím. Zůstala tedy navždy sama, muži opomíjená, ona, která mohla mít kdysi tolik milenců. Nikdy se nestane jednou z Matek.

Ani se nemůže připojit k Ženám Bohyně, teď už ne; byl by to výsměch Bohyni a všemu, co ztělesňuje, kdyby jí sloužila neplodná žena, a v každém případě se tajem Bohyně musíš začít učit dřív, než z tvých beder vzejde první krev. Bylo by absurdní, kdyby se Ženou Bohyně stala stárnoucí pětadvacetiletá žena, která za pět let nosila a ztratila pět dětí.

Tak tedy Ta, která ví nebyla Matkou ani Ženou Bohyně a to znamenalo, že nebyla vůbec nic. Prováděla ty obyčejné věci, které dělala každá z žen, jako škrábání kůže a vaření jídla a péče o nemocné a hlídání dětí, ale neměla žádného druha a nepatřila do žádného Společenství a to ji činilo téměř cizincem mezi vlastními lidmi. Její jedinou nadějí bylo, že země Strážkyně minulosti; pak by se mohla stát kronikářem kmene. Strážkyně minulosti byla žena jako ona sama, ani Matka, ani jedna z kněžek, a z celého kmene právě s ní měla Ta, která ví nejlepší vztahy. Jenže přestože Strážkyně minulosti dovršila čtyřicet let a byla nejstarší ženou kmene, stále kypěla vitalitou a zdravím. Zatímco Ta, která ví, o osm let mladší, se už změnila v stařenu. Už si začínala myslet, že je jí určeno se scvrknout a umdlít a zemřít dlouho předtím, než Strážkyně minulosti opustí své záznamové hůlky a odebere se k Bohyni.

Byl to smutný život. Ale Ta, která ví pečlivě skrývala svůj žal, který by ji v očích ostatních znehodnotil. Necht' se jí bojít, necht' ji nemají rádi. Nedopustí, aby ji litovali.

Nyní stála osamocena, jako obvykle, rozhlížeje se po ostatních, jak sedí ve svých skupinách. Každý z nich byl proti hrozbě Těch druhých stejně bezmocný jako ona sama. Ale aspoň byli pohromadě, v útulném bezpečí skupiny.

"Támhle je ten, kterého potřebujem!" houkl Zářící oko. "Ta, která ví by měla vyjít z tábora a bojovat proti Těm druhým po našem boku!"

"Ta, která ví! Ta, která ví!" hulákali bujaře muži ze Společenství lovců.

Vysmívají se jí, no ovšem. Nečinili tak odjakživa? Neodmítl ji snad postupně každý z těch mužů, v těch dnech po smrti Temného větru, když doufala najít nového druha?

Ale ona šla blíž a teď u nich stála a zle se na ně šklebila, jak tam seděli na ojiněné zemi.

"Ano," přitakala. "Dobrý nápad. Dokážu bojovat stejně dobře jako kdokoli z vás."

Natáhla se kupředu, tak rychle, že ji nikdo nedokázal zastavit, a chňapla po oštěpu Zářícího oka. Ten zachrochtal vzteky a vyskočil, aby jí jej vzal, ale ona zbraň hbitě uchopila jako při lovu a vyrazila pazourkovým hrotem proti válečnickovu břichu. Sledoval ji s vytřeštěnými očima. Netrápila jej jen svatokrádež ženy, která si dovolila hrát si s jeho oštěpem; očividně se domníval, že se jej stařena chystá probodnout.

"Dej mi to," zahuhlal.

"Koukni, Zářící oko, ta ho umí popadnout," ozval se Tři z vlků.

"Ano, a taky ho umím použít."

"Dej mi to."

Šťouchla ho oštěpem znovu. Myslela, že Zářící oko dostane záchvat. Jeho tvář byla jasně rudá a po tvářích mu stékal pot. Všichni se smáli. Skočil po oštěpu, ale ona mu s ním uhnula z dosahu. Zcela rozzuřen na ni plívl a sepjatýma rukama učinil znamení démonů. Ta, která ví se ušklíbala.

"Udělej to znamení ještě jednou a já je smyju tvou krví," prohlásila.

"No tak, Ty, která víš," řekl Zářící oko kysle. Viditelně se snažil ovládnout. "Není správné, že saháš na ten oštěp, a ty si toho jsi vědoma. Už tak jsme v dost velkém nebezpečí, i když nebudeš páchat zlé skutky."

"Vyzval jsi mne, abych šla ven a bojovala s muži," odpověděla. "Dobrá, mám-li jít, budu potřebovat oštěp, že ano? Ten tvůj je dobrý. Vyhovuje mi dokonale. Vyroby si jiný, jestli chceš."

Ostatní muži se znovu rozesmáli. Jejich smích však získal zvláštní podtón.

Ta, která ví zašermovala oštěpem a Zářící oko s klením uskočil. Přesto ale postupoval otupěle vpřed, jako by se chystal vzít ji zbraň pouhou silou. Varovala ho nebezpečným bodnutím. Muž skočil zpět a tvářil se rozhněvaně a trochu zstrašeně.

Ani si nevzpomínala, kdy se naposled bavila tak dobře. Zářící oko byl nejsilnější bojovník kmene, a rovněž nejurostlejší z mužů, s rameny širokými jako mamut a krásnými temnými očima, doutnajícíma jako uhlíky pod úžasným obočím, jež čnělo vpřed jako útes. Když byli mladí, spali spolu mnohokrát a ona doufala, že po smrti Temného větru si ji vezme jako svou družku. Jenže on byl prvním, kdo ji odmítl. Jedinou družku, o kterou stojí, je Mléčný pramen, řekl. Má rád ty ženy, které umějí rodit děti, tak jí to povídal. A to byl konec všeho mezi Zářícími okem a ní.

"Tady," obměkčila se nakonec Ta, která ví. Natáhla se a zabořila hrot oštěpu do země. Poslední zbytek sněhové pokrývky mizel pod poledním teplem a zem byla měkká.

Zářící oko s mručením chňapl po oštěpu.

"Měl bych tě zabít," mumlal, výhružně mávaje oštěpem ženě před obličejem.

"Tak dělej." Rozpřáhla ruce doširoka a vypnula prsa. "Udeř přímo sem. Zab ženu, Zářící oko. Bude to udatný čin."

"Mohlo by nám to přinést trochu štěstí," zavrčel. Ale sklonil zbraň. "Ještě jednou se dotkneš mého oštěpu, Ty, která víš, a svážu tě a pohodím na úpatí kopce jako potravu medvědům. Rozumíš? Ano?"

"Šetři si hrozby pro Ty druhé," opáčila s klidem. "Ty nezastrašíš tak lehce jako mne. A mne jsi nezastrašil vůbec."

"Ty jsi jednou viděla jednoho z Těch druhých docela zblízka, že?" zeptal se Prasklá hora.

"Ano, jednou," přitakala Ta, která ví, mračíc se při té nepříjemné myšlence.

"Jak páchl, když jsi byla tak blízko?" vyzvídal Mladá antilopa. "Vsadím se, že opravdu smrděl."

Ta, která ví přikývla. "Jako mrtvá hyena," líčila. "Jako něco, co hnije už měsíc a půl. A byl ošklivý. Neumíte si představit, jak ošklivý. Jeho tvář byla plochá, takhle, jako kdyby mu ji někdo promáčkl." Důrazně gestikulovala rukama. "A jeho zuby byly malé jako zuby dítěte. Měl směšné drobné uši a úzký nos. A jeho paže, nohy..." otfásla se. "Nemožné a škaredé. Jako pavoučí byly. Tak dlouhé, tak tenké."

Hleděli na ni s posvátnou bázní, dokonce i Zářící oko. Nikdo jiný z kmene, dokonce ani sám Stříbrný oblak, se nikdy nesetkal s Těmi druhými tvářmi v tvář a ona byla tak blízko, že mohla sáhnout a dotknout se jednoho z nich, tak blízko byla. Někteří z nich viděli Ty druhé, ještě když žili v západních zemích, jako mizející stíny na velké vzdálenosti. Ale Ta, která ví na jednoho v lese přímo narazila.

Došlo k tomu před mnoha lety, když žila dvacátý rok, stále nezkrtná dívka, která si mnoho věcí dělala po svém. Muži ze Společenství lovců ji nakonec zakázali doprovázet je na jejich výpravách, a tak se jednoho dne časně ráno v zachmuřeném, černém náladě sebrala a odešla pryč, daleko od ležení kmene. O poledni nalezla malé, pěkné jezírko, obklopené kameny, a shodila kožešinový oděv, aby se vykoukala v chladné modré vodě. Když vylezla ven, ke svému ohromení spatřila Toho druhého, nefalšovaného Toho druhého, který na ni zíral ze vzdálenosti ani ne dvacetí kroků.

Byl vysoký - neuvěřitelně vysoký, vysoký jako strom a velmi tenký, s úzkými rameny a mělkým hrudníkem, takže vypadal křehčí než kterákoliv žena, i když byl vysoký. Jeho tvář byla ta nejpodivnější, jakou kdy spatřila, se zvláštní jemnými rysy podobnými dětským, a hrozně bledou kůží. Jeho čelisti vypadaly tak slabé, že přemítala, jak dokáže ukousnout kus masa, ale bradu měl nehezky těžkou a hlubokou, vystupující pod plochým, vmáčklym obličejem. Jeho

oči byly velké a podivuhodné barvy, jakoby vybledlé a vodnaté, a jeho čelo šlo přímo vzhůru a nemělo vůbec žádné hřebeny nad očima.

V každém případě, pomyslela si, je úžasně ošklivý, ošklivý jako démon. Ale nezdál se být nebezpečný. Nenesl žádnou zbraň, jíž by si všimla, a zřejmě se na ni usmíval. Přinejmenším to pokládala za úsměv, ten způsob, jakým obnažoval ty droboučké zuby.

Byla dočista nahá, v plném rozpuku své mladé krásy. Stála před ním beze studu a překvapivě ji napadlo, že chce, aby ji ten muž pokynul a přivolal k sobě a vzal ji do svých paží a pomiloval se s ní, ať už jakýmkoli způsobem, kterým to Ti druzí dělávají svým ženám. Proč to? přemítala. A odpověděla si, že proto, že je odlišný, že je nový, že je jiný. Odevzdala by se mu, ano. A pak by s ním šla k němu domů a sama by se stala Tou druhou, protože muži jejího kmene ji už unavují a ona touží po něčem novém. Ano. Ano.

Čeho se tu bát? O Těch druhých se tvrdilo, že jsou to strašní démoni, ale tento muž se nezdál být vůbec démonický, jen měl podivný obličej a byl trochu moc dlouhý a hubený. A už vůbec se netvářil nijak výhrůžně. Jen byl jiný.

"Jmenuji se Padající řeka," řekla - tak ji nazývali v těch dnech. "Kdo jsi?"

Ten druhý neodpověděl. Vydal z hrdla hluboký zvuk, jenž mohl být smíchem.

Smíchem?

"Líbím se ti?" pokračovala. "Každý z kmene si myslí, že jsem překrásná. Líbím?"

Prohrábla si rukama dlouhé husté vlasy, zvlhlé vodou z jezírka. Vypnula se a protáhla, vystavujíc na odiv plnost svých řader, sílu a pevnost paží a stehů, masivnost krku. Učinila dva tři kroky směrem k němu, usmívajíc se a s tichou písní touhy na rtech.

Jeho oči se rozšířily a potřásl hlavou. Natáhl ruce přímo k ní, tak, že se dívala na jeho dlaně, a prsty začal dělat znamení, čarodějné znamení, bezpochyby znamení démoni. Couval od ní pryč.

"Nebojíš se mne, že ne? Chci si jen hrát. Pojď sem, Ty druhý." Přátelsky se na něj zašklebila. - "Poslechni, přestaň ode mne utíkat. Neublížím ti. Copak nerozumíš, co ti říkám?" Hovořila velmi hlasitě a jasně, s dlouhými potulkami mezi slovy. Stále ustupoval. Položila si ruce mezi řadra a rozhodila je do stran ve všeobecně srozumitelném gestu nabízení.

Alespoň tomuhle porozuměl.

Vyloudil hluboký chraplavý zvuk, jako zvíře, zahnané do úzkých. V očích se mu jasně rýsoval strach. Rty se stáhly zpět ve vyjádření - čeho? Úleku? Znechucení

Ano, znechucení, uvědomila si.

Musím mu připadat zrovna tak ošklivá, jako on připadá mně. Teď se obrátil, a běžel pryč, skákaje cik cak mezi břizami.

"Počkej!" volala za ním. "Ty druhý! Ty druhý, vrať se! Neutíkej takhle, Ty druhý!"

Jenže už byl ten tam. Poprvé v životě ji muž odmítl a ona ten zážitek shledávala ohromujícím, neuvěřitelným, téměř otfesným. Přestože to byl Ten druhý, přestože se mu musela zdát podivná a možná nepřitažlivá, opravdu mu připadala tak odpudivá, že musel vrčet a šklebit se a utéct?

Ano. Ano. Musel to být ještě chlapec, řekla si. Ať si byl velký, ale jen chlapec.

Tu noc se vrátila ke kmeni a rozhodla se konečně přijmout jednoho ze svého vlastního rodu jako druha, a když se jí brzy poté Temný vítr zeptal, zda s ním chce sdílet jeho příkrývku, přijala bez zaváhání.

"Ano," odpověděla mužům ze Společenství lovců. "Ano, vím až příliš dobře, jak vypadají Ti druzí. A až se s nimi utkáme, chci být právě po vašem boku a zabíjet ta ohavná zvířata jako páchnoucí demony, jimiž jsou."

"Podívejte," ukazoval Tři z vlků. "Starci jdou dolů s kopce."

Opravdu už přicházeli, Stříbrný oblak v čele, bolestně kulhaje a příliš zjevně se snaže předstírat, že mu nic není, a tři další se vlekli za ním. Ta, která ví sledovala, jak pochodují do tábora a jdou přímo ke svatyni Bohyně. Notnou chvíli Stříbrný oblak hovořil se třemi kněžkami. Bylo vidět mnoho potřásání hlavami, pak mnoho přikyvování. Nakonec Stříbrný oblak postoupil vpřed, s nejstarší kněžkou po boku, aby učinil prohlášení.

Svátek léta, řekl, bude ten rok zrušen - nebo přinejmenším odložen. Bohyně dala najevo svou nelibost tím, že přivedla skupinu Těch druhých do nebezpečné blízkosti jejich ležení, přestože nikdo dosud nepředpokládal, že ve východních zemích nějací Ti druzí žijí. Očividně provedli Lidé něco nesprávně; očividně toto místo není dobré k tomu, aby na něm zůstali. Lidé tedy odsud dnes odejdou a podstoupí pouť k Místu tří řek, jež už dávno nechali za sebou a kde tenkrát vztyčili skvěle zařízenou svatyni k počtě Bohyně. A na tom místě budou naléhavě prosit Bohyni, aby jim vysvětlila jejich chyby.

Ta, která ví záupně. "Ale než se tam dostaneme, zabere nám to týdnů! A je to úplně špatný směr! Vrátime se přímo tam, odkud jsme před časem odešli a kde se všude hemží Ti druzí!"

Stříbrný oblak jí věnoval ledový pohled. "Bohyně nám slíbila tuto zem, kde nebudou Ti druzí. Nyní jsme do ní dorazili a našli tu už Ty druhé. Tak to být nemělo. Musíme se jí zeptat, co nám radí."

"Pojďme se jí tedy zeptat na jih. Aspoň tam bude tepleji a budeme si moci najít vhodné místo k utáboření, kde by nás nezneklidňovali Ti druzí."

"Máš naše svolení jít na jih, Ty, která víš. Ale my ostatní se dnes odpoledne vydáme k Místu tří řek."

"A co Ti druzí?" zaječela.

"Ti druzí se neodvážejí přiblížit se ke svatyni Bohyně," opáčil Stříbrný oblak. "Ale bojíš-li se, že se k ní přiblíží, Ty, která víš, nuže tedy - běž na jih! Běž na jih, Ty, která víš!"

Slyšel, jak se někdo směje. Zářící oko to byl. Pak se rozřehtali i ostatní muži ze Společenství lovců a přidalo se i pár Matek. Během několika okamžiků se smáli všichni a ukazovali si na ni.

Zatoužila mít ještě jednou v dlaních oštěp Zářícího oka.

Pobíla by je všechny, kdyby mohla, a nic by to krveprolití nemohlo zastavit.

"Běž na jih, Ty, která víš," volali na ni. "Běž na jih, běž na jih, běž na jih."

Na rty se jí drala kletba, ale potlačila ji. Myslí to vážně, uvědomila si. Jestli teď promluví hněvivě, mohou ji klidně vyhnat z kmene. Před deseti lety by to byla uvítala. Jenže nyní už je stařena víc než třicetiletá. Odejít sama by znamenalo jistou smrt.

Zamumlala pár zlostných slov jen pro sebe, a odvrátila se od klidné tváře Stříbrného oblaku.

Stříbrný oblak tleskl. "Dobrá," zvolal. "Začněte balit, všichni! Rušíme tábor! Musíme se odtud dostat, než se setmí!"

Přicházení.

PRO EDTTH FELLOWESOVOU to byly náramně rušné týdny. Nejtěžší ze všeho bylo vykroutit se z práce v nemocnici. Dát výpověď pouhé dva týdny před odchodem bylo nejen formálně nesprávné, ale i přímo neslušné; vedení jí však vyšlo rozumně vstříc, jakmile dala najevo, že odchází po velkém zdráhání a jen proto, že dostala nabídku zúčastnit se neuvěřitelně vzrušujícího výzkumného projektu.

Zmínila se o Stasis Technologies, Ltd.

"Budeš se starat o dinosauří mládě?" ptali se jí a všichni se uculovali.

"Ne, o dinosaura ne," odpovídala. "O něco bližšího k mé profesi."

O dalších detailech se nešířila. Doktor Hoskins jí zakázal s někým je rozebírat. Ale pro ty, kdo pracovali s Edith Fellowesovou a znali ji, nebylo těžké si domyslet, že projekt musí mít něco společného s dětmi; a pokud jsou jejími novými zaměstnavateli lidé, kteří sem přivezli z mezozoika to známé mládě dinosaura, pak jistě plánují něco podobného - jako dopravit sem z bůhvíjakých vzdálených časů nějaké prehistorické dítě. Slečna Fellowesová to nepotvrdila ani nevyvrátila. Ale věděli to. Všichni to věděli. A odchod z nemocnice jí samozřejmě umožnili.

Přesto musela po několik dní pracovat skutečně dvacet čtyři hodin denně; vyplňovala závěrečné zprávy, připravovala seznamy pro své nástupce, oddělovala své vlastní vybavení a výzkumné materiály od nemocničních. Tato práce byla fyzicky náročná, ale jinak ji nijak zvlášť netěžila. Opravdu těžké bylo loučení s dětmi. Nemohly uvěřit, že odchází.

"Vrátíte se za týden nebo za dva, že, slečno Fellowesová," vyptávaly se a shlukovaly kolem ní. "Jedete jen na dovolenou, že ano? Na krátkou dovolenou? - Kam jedete, slečno Fellowesová?"

Některé z těch dětí znala od chvíle, kdy se narodily. Teď jim bylo pět, šest, sedm let: většina z nich byla jen ambulantními pacienty, ale někteří byli stálými hosty a pracovala s nimi střídavě rok ambulantně a rok v nemocnici.

Ale obrňovala se tím, že myslela na svůj cíl. Teď ji potřebuje jiné dítě, mimořádně zvláštní dítě, jehož nesnáze budou unikátní v historii celého vesmíru. Věděla, že musí jít tam, kde je jí třeba nejvíc.

Uzavřela své malé apartmá na jižním konci města, vybrala si pár věcí, které si chtěla odnést s sebou do nového domova, a odložila to ostatní. To zvládla rychle. Nevlastnila žádné květiny, o něž by se musela postarat, žádné kočky ani jiné mazlíčky. Jedinou věcí, na níž jí opravdu záleželo, byla práce: děti, stále jen děti, a nepotřebovala tedy zvířata či květiny.

Ale podle své opatrné náтуры si ponechala být pronajatý na neurčito. Brala velice vážně varování Geralda Hoskinse, že může kdykoli odejít. Nebo třeba bude chtít skončit sama, když se ukáže, že jí ten projekt nevyhovuje nebo že ji neuspokojuje úloha, kterou tam bude hrát, nebo třeba rychle zjistí, že přijmout tuhle práci byla obrovská chyba. Nespálila za sebou mosty, vůbec ne: nemocnice bude čekat, že se vrátí, a děti a její byt také.

Během těch dvou posledních týdnů, i když měla tolik práce, si udělala několik výletů přes celé město do ústředí Stasis Technologies, aby tam pomohla s přípravami na příchod dítěte z minulosti. Dali jí k ruce tři členy personálu, dva mladé muže a ženu, a ona jim zadala rozsáhlý seznam věcí, které bude potřebovat - léky, vitamíny, dokonce i inkubátor tam byl.

"Inkubátor?" ujistil se Hoskins.

"Inkubátor," potvrdila.

"Nemáme v úmyslu přivést předčasně narozené dítě, slečno Fellowesová."

"Vy nevíte, co sem dopravíte, doktore Hoskinsi. Sám jste mi to mnohoslovně vysvětlil. Možná přivezete nemocné dítě, možná slabé dítě, možná přivezete dítě, které onemocní ve chvíli, kdy se do jeho organismu dostanou dnešní mikrobi. Chci inkubátor, přinejmenším alespoň zajistit, aby sem mohl být v případě potřeby rychle dopraven."

"Dobrá, budete ho mít."

"A sterilní komoru dost velkou, aby se do ní vešlo zdravé a aktivní dítě, pokud bude příliš velké, než aby mohlo žít v inkubátoru."

"Slečno Fellowesová, buďte prosím rozumná. Náš rozpočet je..."

"Sterilní komoru. Dokud nebudeme vědět, že dítěti kontaminace naším vzduchem neublíží."

"Obávám se, že kontaminace je nevyhnutelná. Bude dýchat náš vzduch plný mikrobů od chvíle, kdy dorazí. Nemáme možnost, jak bychom řídili Stasis v bezmikrobních podmínkách, což byste si zřejmě přála. Nemáme jak, slečno Fellowesová."

"Já chci, abyste měli."

Hoskins ji obdařil planoucím pohledem, který už v duchu nazvala Hoskinsovým patentovaným kukučem jen žádné nesmysly. "Především chceme vůbec uspět, slečno Fellowesová. Oceňuji vaši snahu ochránit to dítě před všemi představitelnými riziky. Ale nemáte ani ponětí o fyzickém uspořádání našeho zařízení a budete prostě muset akceptovat fakt, že nemůžeme dítě okamžitě přenést do perfektně čisté izolační komory. Nemůžeme."

"A co když dítě onemocní a zemře?"

"Náš dinosaurus se stále těší výbornému zdraví."

"Není důvod, proč se domnívat, že by plazi, ať už současní, nebo prehistoričtí, měli být citliví na mikroorganismy, jež přenášejí lidské choroby. Jenže tentokrát sem přenášíte lidskou bytost, doktore Hoskinsi, ne malého dinosaura. Jedince

patřícího k našemu vlastnímu druhu."

"Uznávám ten fakt, slečno Fellowesová."

"A proto vás žádám o..."

"A já vám říkám, že odpověď je ne. Některá rizika prostě budeme muset podstoupit, a jedním z nich je bakteriální infekce. Pokud se vyskytne nějaký problém, budeme připraveni poskytnout veškerou lékařskou pomoc. Ale nebudeme se pokoušet o zázračné, stoprocentně bezpečné prostředí. Nebudeme." Tón Hoskinsova hlasu se zmínil. "Slečno Fellowesová, dovoluji mi říci tolik. Sám mám dítě, malého chlapce, který dokonce ještě nedorostl ani pro mateřskou školkou. Ano, v mém věku, a je to ta nejbáječnější věc, jakou jsem zažil, mám-li být upřímný. Chci, abyste věděla, slečno Fellowesová, že mi záleží na zdraví toho dítěte, které dorazí příští týden, stejně, jako na zdraví mého vlastního syna Jerryho. A o hladký chod celého projektu budu pečovat tak, jako by se objektem experimentu stal můj vlastní syn."

Slečna Fellowesová si nebyla jista, zda logika takového argumentu je nějak zvlášť pádná. Bylo však jasné, že v této otázce jeho postoj nezměnila ani pohružka odchodu z místa. Tento prostředek si stále ponechávala v rezervě, ale v této situaci bylo jeho použití bezpředmětné. Byla to jediná zbraň, kterou měla. Musí si ji chránit pro tu správnou chvíli, a tahle to zřejmě nebyla.

Hoskins byl stejně neoblomný, když projevila přání prohlédnout si předem prostor, kde bude dítě ubytováno. "To je zóna Stasis," prohlásil, "a momentálně tam neustále běží časové odpočítávání. Dokud neskončí, nesmí nikdo dovnitř. Nikdo. Ani vy, ani já, ani prezident Spojených států. A nemůžeme přerušit odpočítávání jen kvůli vaší turistické procházce."

"Ale pokud je ubytování nevhodné..."

"Ubytování je vhodné, slečno Fellowesová. Víc než vhodné. Důvěřujte mi."

"Přesto bych se raději..."

"Ano. Důvěřujte mi."

Choval se ohavně. Jenže i tak mu nějakým způsobem věřila, více či méně.

Stále si nebyla jistá, jakým druhem vědce by Hoskins mohl být, nebo jak dobrým, navzdory vágní, chvástavé zkratce Ph.D. na jeho jmenovce. Ale jedno bylo jisté. Je tvrdý vedoucí. Nestal by se šéfem Stasis Technologies, Ltd., kdyby byl nějaké párátko.

Přesně v pět odpoledne patnáctého dne v měsíci zazvonil u slečny Fellowesové telefon. Byl to Phil Bryce, jeden z mužů Hoskinsova personálu.

"Odpočet běží poslední tři hodiny, slečno Fellowesová, a všechno jde podle plánu. Přesně v sedm pro vás pošleme auto."

"Dostanu se tam po svých, děkuji."

"Doktor Hoskins nám nařídil vyzvednout vás autem. Bude u vás v sedm."

Slečna Fellowesová vzdychla. Mohla se s ním hádat, ale k čemu to?

Ať si Hoskins má svá malá vítězství, rozhodla se. Šetří si municí na velké bitvy, které jistě leží před vámi.

Slabě pršelo. Večerní obloha byla šedá a pochmurná a budovy Stasis Technologies vyhlížely ještě ošklivěji než jindy: jako velké, stodolám podobné struktury, bez sebemenší špetky půvabu či elegance.

Všechno se zdálo být provizorní a vytvořené ve spěchu. Celé místo působilo drsným, strojovitým dojmem, neveselým a nelidským. Strávila celý svůj život v blízkosti institucí, ale vedle těchto budov by i ty nejponuřejší nemocnice vyhlížely jako ztělesnění radosti a smíchu. A visačkami označení zaměstnanci, jdoucí si kožené po své práci, tváře ponořené do sebe, ztišené hlasy, ovzduší téměř vojenské naléhavosti...

Co tu dělám? ptala se sama sebe. Jak jsem se vůbec do toho nechala zatáhnout?

"Tudy prosím, slečno Fellowesová," upozornil ji Bryce. Lidé na ni začali kývat a kynuli jí, aby šla dál. Nebylo zřejmě třeba se představovat. Jeden jako druhý, muži i ženy patrně znali ji i její funkci. Ovšemže už měla i ona visačku s jménem, ale nezdálo se, že by se na ni někdo díval. Všichni to prostě věděli. Tohle je ta ošetřovatelka dítěte, jako by říkali. Připadala si, že jede na lyžích, jak se hbitě pohybovala stále hloub ošuntělými, provizorně vyhlížejícími chodbami do oblasti výzkumného střediska, kam nikdy předtím nevstoupila. Sestoupili po zvonících kovových schodech, vnořili se do tunelu bez oken, osvětleného nějakými zářivě fluoreskujícími světly, a kráčeli snad celou věčnost až ke kovovým dveřím, na jejichž černě natřeném povrchu tančily nahoru a dolů lesklé vlnky bezpečnostního pole.

"Vložte do pole svou visačku," nařídil Bryce. "Je to opravdu tak nezbytné..."

Dveře povolily. Stanuli tváří v tvář dalším schodům. Výš a výš a výš, kroužili kolem stěn obrovské krypty ve tvaru válce, pak temnou halou a novými dveřmi...

Je tohle opravdu zapotřebí?

Zjistila, že vchází na jakýsi balkón, pod nímž se rozprostírala hluboká a široká jáma. Na protější straně dole se nacházela jakási ohromující soustava přístrojů, uspořádaných do zakroucených řad, což vzbuzovalo dojem křížence mezi kontrolním panelem kosmické lodi a ovládací stěnou obřího počítače či záběru z nějakého fantastického filmu, zobrazující nějaké absurdní "vědecké" monstrum. Kolem přístrojů pádili jako o závod technici se svrážlivými čely a nepřítomným pohledem, a zuřivě gestikulovali jeden na druhého jako na nějaké bláznivé divadelní scéně. Jiní lidé přenášeli tlusté černé kabely z jedné zásuvky do druhé, prohlíželi si je a vrtěli hlavami a pak je vraceli zpět na původní místo. Světla blikala a na obrovských obrazovkách se míhaly řady čísel.

Kousek od ní stál na balkónu doktor Hoskins, ale jen se na ni nepřítomně podíval a zamumlal "slečno Fellowesová". Zdálo se být duchem úplně někde jinde a plně vytížen.

Nenabídl jí dokonce ani, aby se posadila, ačkoli tu byly čtyři nebo pět řad skládacích židliček, rozložených podél

zabradlí, jež shlíželo na horečnatou scénu pod nimi. Vybrala si jednu z nich a přitáhla si ji blíž k okraji, aby lépe viděla.

Náhle se v jámě rozsvítila světla a ozářila oblast zrovna pod ní, jež byla dosud zcela temná. Pohlédla tam a spatřila přepážky, které se zdály dohromady tvořit nezastřešené apartmá, jakýsi obří domeček pro panenky, do nějž bylo možné shora nahlédnout.

V jedné místnosti rozeznala něco, co vyhlíželo jako mikrovlnná trouba a mrazák, v druhé zařízení odpovídající koupelně. Nacházela se tam i nevelká kostka, jež jí byla povědomá a skrývala zjevně lékařský materiál. Zdálo se, že obsahuje všechny věci, které si objednala u Hoskinsových lidí, včetně inkubátoru.

A tamten objekt, který odhalila v dalším z pokojů, nemohl být nic jiného než postel, malá postel.

Muži a ženy s firemními visačkami pomalu zaplňovali balkón a sedali si na židle kolem ní. Slečna Fellowesová v několika z nich rozeznala vedoucí pracovníky Stasis, jimž byla během svých předchozích návštěv představena. Nedokázala si nějak vzpomenout na jedině z jejich jmen. Ostatní jí byli zcela neznámí, všichni však na ni kývali a usmívali se, jako by tu s nimi pracovala celá léta.

Pak spatřila někoho, jehož jméno i tvář jí byly důvěrně známé: hubeného, jemně vyhlížejícího muže kolem pětapadesáti, s malým, pečlivě zastříženým šedivým knírkem a pronikavými očima, které neustále šmejdily po okolí.

Candide Deveney! Vědecký korespondent International Telenews!

Slečna Fellowesová nepatřila k náruživým televizním divákům. Strávila před obrazovkou tak jednu dvě hodiny za týden, často dokonce i méně. Byly týdny, kdy si dokonce ani nevzpomínala, že by televizi zapnula. Dostatečné povyražení nacházela v knihách a po dlouhé časové údobí jí její práce připadala natolik fascinující, že se dokonce obešla i bez nich. Ale Candide Deveney byl jedním z mála lidí z obrazovky, jež znala. Vyskytly se případy, vždycky tak jednou za čas, kdy se objevilo něco tak nesmírně zajímavého, že to prostě musela vidět, nejen o tom číst - přistání na Marsu například nebo veřejné předvedení dinosauřího mláděte a pak ta velkolepá nukleární destrukce toho nepatrného, ale smrtelně nebezpečného asteroidu, jenž se mohl před několika málo lety srazit se Zemí. Candide Deveney asistoval na obrazovce u všech těchto případů. Nechyběl u žádného z velkých objevů vědy. Jeho dnešní přítomnost udělala na slečnu Fellowesovou velký dojem. Cítila, že musí jít o něco opravdu mimořádně důležitého, když Deveneymu stálo za to sem přijít, a že sedí skoro tak blízko Candidu Deveneymu, že by se mohla klidně natáhnout a dotknout se ho ve chvíli, kdy nastane ten velký okamžik.

Pak se sama na sebe rozhněvala pro svou pošetilost. Deveney je koneckonců pouhý reportér, proč by ji měl tak ohromovat - jen proto, že jej párkrát zahlédla v televizi? Její posvátnou úctou si mnohem víc zaslouží ten fakt, že se její zaměstnavatel chystá sáhnout do nekonečnosti času a přinést odtud do jednadvacátého století malou lidskou bytost. A ona se stane živou součástí tohoto podniku. Ona, ne Candide Deveney. To spíš na Candida Deveneyho by mělo zapůsobit, že sedí v jedné místnosti s Edith Fellowesovou, a ne naopak.

Přišel Hoskins, aby Deveneyho uvítal a zřejmě i vysvětlil celý projekt. Slečna Fellowesová naklonila hlavu, aby lépe slyšela.

Deveney právě říkal: "Přemyslím o tom, co vy lidi tady děláte od té doby, kdy se tu objevil ten dinosaurus. Ale jednu věc zvlášť nemůžu pochopit - a to je otázka selektivity."

"Tak do toho," vyzval jej Hoskins.

"Nemůžete jít do minulosti donekonečna, to se zdá být rozumné. Čím jdete dál, tím je všechno kolem nezřetelnější. Potřebujete víc a víc energie a pak už nemůžete dál, protože vaše energetické zdroje jsou omezené - tohle bez problémů chápou. - Jenže vždyť přece můžete jít naopak do minulosti daleko blížší. To je to, co mne udivuje. Chci tím říct, že když dokážete sáhnout a sebrat něco ze vzdálenosti sto miliónů let, měli byste umět něco sem dopravit i z minulého úterka, a to s daleko menší námahou. A přesto mi tvrdíte, že se do úterka nebo do podobně nedávné minulosti nedokážete ani dostat. Jak to?"

Hoskins odpověděl: "Možná vám to bude připadat méně paradoxní, Deveney, když mi dovolíte použít analogie."

(On mu říká Deveney! pomyslela si slečna Fellowesová, a mluví s ním jako univerzitní profesor nedbale cosi vysvětlující studentovi!)

"Klidně použijte analogii," svolil ochotně Deveney, "cokoli, když mi to pomůže."

"Dobrá tedy: Nedokážete přečíst normálně vytištěnou knihu, pokud ji držíte šest stop před očima, že ne? Ale ze vzdálenosti, řekněme, jedné stopy ji už přečtete celkem snadno. Takže zatím čím blíž, tím lépe. Jestliže ale dáte knihu jeden palec od očí, nevidíte zase nic. Lidské oko se prostě nedokáže zaostřit na tak krátkou vzdálenost. Vzdálenost je tedy určujícím faktorem v obou směrech. Příliš blízko je stejně špatné jako příliš daleko, alespoň co se zraku týče."

"Hmmm," zamumlal Deveney.

"Nebo si vezměme jiný příklad. Vaše pravé rameno bude tak třicet palců od špičky pravého ukazováčku a vy si bez potíží dokážete dát pravý ukazováček na pravé rameno. Dobrá. Váš pravý loket je k ukazováčku o polovinu blíž než rameno a podle běžné logiky by mělo být o moc snazší dotknout se prstem lokte než ramene. Tak to tedy zkuste: položte si ten ukazováček na loket. Zase to pro vás bude příliš blízko."

Deveney se zeptal: "Mohu využít vaše analogie ve své zprávě, že ano?"

"Samozřejmě. Použijte, cokoli se vám bude hodit. Víte, že máte svobodný přístup ke všemu. V tomto případě chceme, aby se nám celý svět díval přes rameno. Bude tady toho dost k vidění."

(Slečna Fellowesová se přistihla, že mimoděk obdivuje Hoskinsovu tichou jistotu. Vyzařovala z ní síla.)

"Jak daleko chcete jít dneska," vyzvídal Deveney.

"Čtyřicet tisíc let."

Slečna Fellowesová se ostře nadechla.

Čtyřicet tisíc let?

O tomhle nikdy nepřemýšlela. Pořád měla tolik práce s jinými věcmi, s věcmi jako ukončení svých závazků v

nemocnici a usazení se na novém místě. Nyní si začínala náhle uvědomovat, že kolem projektu je spousta látky k přemýšlení, kterou se dosud vůbec nezatežovala.

Samozřejmě věděla, že se chystají přenést dítě z minulosti do moderního světa. Chápala také, ačkoli si nebyla zcela jistá, kde vlastně tu informaci vzala - že bude dítě pocházet z nějaké prehistorické éry.

Jenže "prehistorická" může znamenat téměř cokoli. Na většině evropského území by se za prehistorii dalo považovat období před pouhými třemi tisíci lety. V několika částech světa dosud jisté formy prehistorické existence dokonce přežívají. Slečna Fellowesová předpokládala - pokud o tom vůbec někdy reálně přemýšlela -, že bude dítě pocházet z nějaké předzemědělské epochy kočovníků, možná tak z doby před pěti, nanejvýš deseti tisíci lety.

Ale čtyřicet tisíc?

Na tohle nebyla připravená. Bude to dítě, jež jí hodlají svěřit, ještě člověk? Existovalo před čtyřiceti tisíci lety vůbec něco jako Homo sapiens?

Slečna Fellowesová zatoužila vzpomenout si alespoň na něco z dávných středoškolských hodin antropologie, ale zrovna v této chvíli byla schopna vydolovat z paměti jen ty nejdrobnější střípky informací, a ty, jak se slečna Fellowesová obávala, ještě byly beznadějně zkomolené. Dřív než se vyvinuly lidské bytosti, existovali ještě neandrtálci, ne? Primitivní a brutální stvoření. A před nimi zabydleli svět ještě primitivnější pitekantropové a ještě něco s podobně komplikovaným jménem a patrně i další druhy předlidí a podlidí, chlupatá malá a nahá opičí stvoření, jež mohla být více či méně považována za naše vzdálené předky. Ale jak dávno tito lidští předkové žili? Před dvaceti tisíci lety? Padesáti? Sto tisíci? O tomto časovém horizontu nic užitečného nevěděla.

Dobrý Bože na nebesích, to se mám starat o opičí mládě?

Začala se třást. Tak ona se tu hádá o inkubátory a sterilní komory a oni se zatím chystají vrhnout jí do náruče něco ještě nejspíš nejpodobnějšího šimpanzu, co? Někaké zuřivé chlupaté stvoření s drápy a tesáky, něco skutečně spíš patřícího do zoo, pokud vůbec někam, ale rozhodně ne do péče specialisty...

Dobrá, možná, že ne. Možná, že neandrtálci a pitekantropové a ty ostatní rané formy humanoidního života žily před miliónem let nebo ještě dřív, a to, co dostane do své péče, nebude nic jiného než divoký chlapeček. S divokými chlapečky měla už co do činění i dřív.

Přesto, čtyřicet tisíc let, to zní jako ohromný kus času. Z té nesmírnosti dostávala závratí

Čtyřicet tisíc let?

Čtyřicet tisíc let?

Ve vzduchu viselo napětí. Chaotický balet už v jámě dole ustal a technici u ovládacích pultů se již téměř nehýbali. Komunikovali mezi sebou signály tak nepatrnými, že bylo téměř nemožné je zaznamenat - zvednutím obočí, poklepáním prstu na zápěstí.

Jakýsi muž mluvil tichým, monotónním hlasem do mikrofonu. Pronášel krátké věty, které Edith Fellowesové nedávaly žádný smysl; většinou čísla, prokládaná slovy, jež zněla jako nějaká šifra, tajná a nerozluštitelná.

Deveney se posadil zrovna vedle ní. Z druhé strany byl uveleben Hoskins. Reportér se naklání přes zábradlí balkónu a s pohledem upřeným na dění dole se zeptal: "Bude tu pro nás něco k vidění, doktore Hoskinsi? Myslím nějaké vizuální efekty?"

"Cože? Ne. Nic, dokud práce neskončí. Detekce je nepřímá, na principu radaru, jen místo radiace používáme spíš mezony. Detekce mezonů je už spuštěna celé týdny a stále ladíme a doladujeme. Za příslušných podmínek se mezony vrátí zpět. Některé jsou zaznamenány a my podle těchto záznamů seřídíme další emise a doladujeme tak dlouho, až se začneme blížit k požadované hladině přesnosti."

"To zní jako dost tvrdá práce. Jak si můžete být jistý, že jste té správné hladiny dosáhl?"

Hoskins se usmál svým obvyklým rychlým úsměvem, jako když se rozsvítí a hned zase zhasne. "Pracujeme na tom už patnáct let, nebo skoro pětadvacet, jestliže počítáme práci našich předchůdců, kteří vyvinuli spoustu základních principů, ale nebyli schopni dosáhnout takové spolehlivosti, aby byla metoda prakticky použitelná. - Ano, je to tvrdá práce, Deveney. Velmi tvrdá. A nahánějící hrůzu."

Muž s mikrofonem zvedl ruku.

"Nahánějící hrůzu?" podivil se Deveney.

"Nemáme rádi selhání. Já alespoň rozhodně ne. Pracujeme zde na principu pravděpodobnosti. Kvantitativní efekty, chápete? V nejlepším případě můžeme doufat v pravděpodobnost, jistotu mít nelze. To opravdu není optimální - ale je to nejlepší, čeho můžeme dosáhnout."

"Přesto se zdáte být docela dost jistý."

"Ano," připustil Hoskins, "ale na tento jediný časový okamžik se už připravujeme celé týdny - rušili jsme jej a zase sestavovali znova po započítání nových faktorů, ověřovali alternativy, jež mohou nastat, pátrali po každé jen trochu představitelné relativistické odchylce a neustále se ujišťovali, že dokážeme s časovým tokem pracovat s dostatečnou přesností. A teď si myslíme, že to dokážeme. Skoro by se mi chtělo říci, že víme, že to dokážeme."

Ale jeho čelo se lesklo.

V místnosti zavládlo náhle strašlivé ticho, rušené jen těžkým dýcháním. Edith Fellowesová si uvědomila, že vstává ze sedadla, naklání se kupředu a svírá zábradlí balkónu.

Ale nic se tam nedělo.

"Teď," řekl tiše muž u mikrofonu.

Ticho narůstalo, až dosáhlo vyšší úrovně. Byl to nyní jiný druh ticha, naprosté ticho, ticho ještě hlubší, než jakého by podle slečny Fellowesové bylo možno v místnosti plné lidí dosáhnout. Ale netrvalo déle než jediné lidské nadechnutí.

Nato se ozval zvuk, výkřik vystrašeného chlapce, přicházející z pokojíku pro panenky pod nimi. Byl to výkřik té nejstrašnější hrůzy, výkřik, při němž se vám chce si zacpat uši.

Hrůza! Drásající hrůza!

Vyděšené dítě, jež vykřiklo v okamžiku čirého šoku a zoufalství, vyslalo svůj hlas, a ten teď zněl s ohromující silou a mocí jako vyjádření tak intenzivního děsu, jaký si jen těžko lze představit.

Hlava slečny Fellowesové se otočila k místům, odkud výkřik přišel.

A Hoskinsova pěst udeřila do zábradlí a napjatý hlas, v němž se chvěl triumf, oznámil: "Povedlo se!"

Pospíchali po krátké spirále schodiště vedoucího do operační místnosti: Hoskins v čele, Deveney těsně za ním a slečna Fellowesová - ač nezvána - následovala žurnalistu. Možná tím, že jde s nimi, hrubě porušila bezpečnostní opatření, napadlo ji. Ale stále slyšela ten pláč, který dítě vydalo.

Patřila tam dolů přinejmenším stejně jako Candide Deveney, ospravedlnila se sama před sebou.

Dole pod schodištěm se Hoskins zastavil a rozhlédl se. Zdálo se, že je trochu překvapen přítomností slečny Fellowesové, ale jen trochu. Nic jí nefekl.

Nálada v operační místnosti se teď dramaticky změnila. Veškeré šílení bylo to tam a s ním i většina napětí. Technici, kteří monitorovali odběrové zařízení, stáli opodál zcela netečně a vyčerpaně, stížení snad jakousi nevolností. Hoskins si jich nevšiml, jako by to byly použité a nyní již nepotřebné součásti přístrojů.

Od domku pro panenky sem doléhalo tichounké bzučení.

"Jdeme dovnitř!" zavelel Hoskins.

"Do pole Stasis?" zaváhal s poněkud stísněným výrazem Deveney.

"Vstoupit do Stasis je naprosto bezpečné. Udělal jsem už to tisíckrát. Když procházíte okrajem pole, máte takový divný pocit, ale je to jen dočasné a nic to neznamena. Důvěřujte mi."

Aby dokázal svá slova, prošel otevřenými dveřmi. Deveney jej následoval za okamžik s poněkud křečovitým úsměvem a očividně zatajeným dechem.

Hoskins se podíval na ni. "Vy také, slečno Fellowesová. Prosím!"

Netrpělivě jí pokynul ukazováčkem.

Slečna Fellowesová přikývla a překročila práh. Neomylně ucítila pole. Jako by skrz ni prošla jakási vlna, takové vnitřní zašimrání.

Ale jakmile stála uvnitř, nebyla si vědoma žádných neobvyklých pocitů. Vše se zdálo normální. Pocítila čistou, čerstvou vůni nově zbudovaných dřevěných místností - a ještě něco: zemitý pach, pach lesa, nějak...

Panické ječení, uvědomila si, už před nějakou dobou ustalo. Teď vládlo všude uvnitř pole Stasis ticho. Nato zaslechla suché šoupání nohou, škrábání prstů o dřevo - a, alespoň si to myslela, tiché zasténání.

"Kde je to dítě?" dožadovala se úzkostlivě slečna Fellowesová.

Hoskins zkoumal nějaké číselníky a měřiče, umístěné ve vchodu do domečku. Deveney na něj s otevřenými ústy idiotsky zíral. Ani jeden nevypadal, že by spěchal hledat dítě - to dítě, které nesmírná a nepochopitelná masa přístrojů právě vytrhla z nějaké nepředstavitelné dávné epochy.

Copak to ty hlupáky nezajímá?

Slečna Fellowesová vyrazila kupředu na svou vlastní pěst, ostře se lomící chodbou, vedoucí do pokoje s postelí.

To dítě bylo uvnitř. Chlapec. Velmi malý chlapec, velmi špinavý, velmi vychrtlý a velmi podivně vyhlížející.

Mohly mu být tak tři roky - jistě ne o moc více. Byl nahý. Jeho malá hrud', pokrytá špinavými skvrnami, se prudce zvedala. Všude kolem něj se válely roztroušené hromádky rozsypané hlíny a oblázků, vyrvaných chomáčů hrubé trávy, a to vše bylo rozprostřeno po podlaze v širokém oblouku, jako by nějaký obr vysypal na zem z výšky náruč hlíny. Z nepořádku stoupal hutný pach země a spolu s ním slabá stopa jakéhosi nepříjemného zápachu. Slečna Fellowesová si všimla nějakých velkých tmavých mravenců a skupiny chlupatých pavoučků, pohybujících se pomalu v blízkosti chlapcových bosých hnědých nohou.

Hoskins sledoval její pohoršený pohled a pronesl na vysvětlenou se stopou rozmrzelosti v hlase: "Nemůžeme z času vyříznout toho chlapce čistě, slečno Fellowesová. Museli jsme v zájmu jeho bezpečnosti s sebou vzít také nějaké okolí. Nebo byste byla radši, kdyby sem dorazil bez jedné nohy nebo jen s poloviční hlavou?"

"Prosím vás!" Slečnu Fellowesovou zalila vlna hnusu. "Budeme tu jen tak stát? To ubohé dítě se bojí. A je strašně zaneřáděné."

Což bylo velmi mírné označení. Nikdy neviděla tak zanedbané dítě. Nemylo se snad týdny a možná taky vůbec nikdy. Zapáchalo. Celé tělo pokrývala silná vrstva ztvrdlé zažrané špíny a mastnoty a na stehně se táhl dlouhý škrábanec, celý rudý a zanícený, jak se patrně do něj dostala infekce.

"No, nech mě, ať se na tebe podívám," zamumlal Hoskins a s přehnanou opatrností vykročil kupředu.

Chlapec vyhrbil hřbet, přitiskl lokty k bokům, schoval hlavu mezi ramena v jakémisi instinktivním obranném postoji a rychle couval. Oči mu plály strachem a vzdorem. Když dorazil k zadní stěně pokoje a nemohl už dál, zvedl horní ret a syčivě zaprskal jako kočka. Byl to děsivý zvuk - divoký, zvířecí, krutý.

Slečna Fellowesová ucítila, jak jí nervovým systémem projela ledová vlna šoku. Tohle je její nový chránělec? Tohle? To malé - zvíře?

Je to tak zlé, jak se obávala.

Horší. Horší. Nepřipomíná ani člověka. Je odporný; je to malá zrůda.

Hoskins po něm hbitě chňapl a zmocnil se obou jeho zápěstí, přitiskl mu je k tělu a zkřížil na břiše. Tímtež pohybem jej Hoskins zdvihl ze země, kopajícího, zmitajícího se a ječícího.

Z dítěte vycházelo téměř strašidelné vytí. Tryskalo z hloubi jeho těla s ohromující silou. Slečna Fellowesová si uvědomila, že se chvěje a že se musí násilím nutit ke klidu. Byl to hrůzný zvuk, drásající uši, odpudivý, polozvířecí.

Nechtělo se uvěřit, že by tak malý hoch dokázal vydávat tak děsivé zvuky.

Hoskins jej držel v natažených pažích kousek nad zemí a rozhlížel se, zjevně bezradný, po slečně Fellowesové.

"Ano, držte ho dál. Nepouštějte ho na zem. Když kope, dejte si pozor na nehty u nohou. Vemte ho do koupelny a umyjeme ho. Pořádnou teplou koupel potřebuje ze všeho nejvíc."

Hoskins přikývl. Přestože byl chlapec malý, nebylo zjevně nijak snadné udržet ho i nadále v této pozici. Dospělý muž a malé dítě: jenže v dítěti spočívala ohromná nezkrotná síla. A nade vši pochybnost se domnívalo, že bojuje o život.

"Naplněte vanu, slečno Fellowesová," křikl Hoskins. "Ale rychle!"

V oblasti Stasis už byli i další lidé. Uprostřed zmatku rozeznala slečna Fellowesová své tři asistenty a rozdělila jim úkoly.

"Vy, Eliote - pusťte vodu. Mortensone, chci antibiotika na tu nohu. Vlastně vezměte do koupelny celou soupravu antibiotik. Stratfordová, sežeňte úklidovou četu a zlikvidujte tenhle svinčík!"

Vyrazili po své práci. Teď když dávala pokyny, začal její počáteční šok a hrůza opadávat a navrátila se jí určitá část profesionální jistoty. Bude to těžké, to ano. Ale ona je specialistou na těžké případy. A vyřešila jich za svou profesionální kariéru spoustu.

Objevíli se dělníci s nádobami na odpadky. Zametali hlinu a smetí a odnášeli nádoby někam do zadního traktu domečku. Hoskins na ně volal: "A pamatujte, ani smítka se nesmí dostat ven!"

Slečna Fellowesová vkráčela za Hoskinsem do koupelny a pokynula mu, aby chlapce ponořil do vany, kterou Elliot rychle plnil teplou vodou. Už nebyla jedním ze zmatených diváků, ale výkonnou a zkušenou ošetřovatelkou, hbitě se otáčející při práci. Dala se dohromady natolik, aby se mohla zastavit a pohlédnout na dítě klidným okem klinika, a poprvé si je pořádně prohlédnout.

Co viděla, ji naplnilo novou hrůzou. V okamžiku šoku zaváhala, bojujíc proti náhle vyburcovaným emocím, vířícím v nepřípravené mysli. Viděla za jeho špínu a skřeky, za mrskající se končetiny a marné zmítání. Viděla chlapce samého.

Její první dojem v okamžiku zmatku byl správný. Byl to ten nejošklivější chlapec, jakého kdy spatřila. Byl strašně ošklivý - od zdeformované hlavy až po křivé nožky.

Tělo měl výjimečně podsadité, velmi hluboké v prsou a široké v ramenou. No dobrá, na tom by nebylo nic tak strašně neobvyklého. Ale ta dlouhá, přerostlá lebka! To vystoupklé, svažující se čelo! Ta nesmírná brambora nosu s temnými nosními dírkami jako jeskyně, které se otevíraly dolů stejně jako dopředu. Ty velké upřeně zirájící oči, zarámované mohutnými kostními oblouky! Ta ustupující brada, krátký krk a trpasličí údy!

Čtyřicet tisíc let, opakovala si slečna Fellowesová hluše.

Není to člověk. Opravdu ne.

Zvíře. Ta nejhorší varianta, již se obávala, se stala skutkem. Opičí mládě; nic jiného to není. Nějaký druh šimpanze, více či méně. Proto jí platí takové peníze, aby se starala o tohle! Jak by mohla? Co ona ví o ošetřování divokých pravěkých lidoopů?

A přece - přece...

Možná se v něm zmýlila. Doufala v to co nevroucněji. V těch velkých, blýskavých, zuřivých očích je svit nepochybně lidské inteligence. Jeho kůže, hnědé, téměř tříslové barvy, je pokryta jen jemňoučkým zlatým chmýřím, ne hrubými chumáčemi srsti, kterou by člověk u zvířecího mláděte čekal. A jeho tvář, ať si ošklivá - to není tvář žádné opice. Musíš si odmyslet tu povrchní odlišnost a pak uvidíš, že je to jen malý chlapec.

Malý chlapec, chlapeček, ano, ošklivý chlapeček, podivný chlapeček, lidský chlapeček - špinavé malé vystrašené dítě s krivými nožkami a podivně tvarovanou hlavou a ubohou náhražkou brady a zanícenou ranou na stehně a kuriózním červeným mateřským znaménkem na tváři, které vypadá jako rozeklaný blesk - ano, ano, není jako děti, které dosud vidávala, ale přesto se pokusí pomýšlet na něj jako na lidskou bytost, na ubohé, malé, vystrašené a ztracené dítě, vytržené ze svého času. Snad se jí to podaří. Snad.

Ale Bože, jak je ošklivý! Bože, Bože, Bože, to je opravdu těžký úkol, zamilovat si něco tak ošklivého, jako je toto dítě! Slečna Fellowesová si nebyla jista, zda to dokáže, navzdory tomu, co řekla doktoru Hoskinsovi během přijímacího pohovoru. A ta myšlenka ji opravdu trápila.

Vana už byla plná. Elliot, zavalitý tmavovlasý muž s velikými rukama a svalnatými pažemi, převzal chlapce od Hoskinse a držel zmítající se tělo částečně ponořené. Mortenson, druhý asistent, dorazil s tácem léků. Slečna Fellowesová vymačkala do vany půlku tuby antiseptického mýdla a na vodě se začala tvořit žlutá bublinatá pěna. Zdálo se, že bubliny dítě na okamžik upoutaly, takže přestalo výt a kopat - ale jen na okamžik. Pak si patrně vzpomnělo, že se mu děje něco hrozného, a dalo se opět do boje.

Elliot se smál. "To je ale kluzkej mrňavej převít. Tentokrát se mi málem vysmek."

"Dejte si pozor, aby se mu to nepovedlo," podotkla chmurně slečna Fellowesová. "Můj Bože, to je špíny! Pozor - držte ho! Držte ho!"

Byla to urputná dřina. I když ji pomáhali dva muži, měla stále co dělat, aby udržela dítě aspoň jakž takž pod kontrolou. Chlapec se neustále svíjel, pral se, kopal, škrábal a řval. Slečna Fellowesová neměla ponětí, zda brání život nebo jen svou důstojnost, ale jen zřídka se setkala s tak vzdorovitým pacientem. Všichni už teď byli pocákaní špinavou, mýdlovitou vodou a Elliot se přestal smát. Hoch mu zaryl do paže nehty a pod hustými kadeřavými chlupy vyrostla dlouhá krvavá čára. Slečna Fellowesová uvažovala, zda dítě nebudou muset uspat, aby mohli svou práci dokončit. Uchýlila by se k tomu však jen v nejzoufalejším případě.

"Píchněte si sám antibiotikum, až skončíme," doporučila Elliotovi. "Ten škrábanec je ošklivý. Kdoví, jaké pravěké mikroby může mít za nehty."

Uvědomila si, že úplně zapomněla na svůj dřívější požadavek ohledně sterilního prostředí. Připadalo jí nyní jako naprostá bláhevost. Ten chlapec je tak silný, tak čilý a nezkrotný, a přitom si představovala slabé, choulostivé

stvořeníčko.

No, připomněla si slečna Fellowesová, pořád ještě je choulostivý, bez ohledu na to, jak se pere. Prvních pár dní ho budou muset velmi pečlivě monitorovat, aby se ujistili, že nestrádá nějakou bakteriální infekcí, proti níž nemá vrozenou odolnost.

"Vyndejte ho na chvilku z vany, Eliote," nařídila. "Mortensone, pusťte tam trochu čisté vody. Bože, Bože, to je ale zaneřáděné dítě!"

Vypadalo to, že koupací proces bude pokračovat donekonečna.

Slečna Fellowesová pracovala tiše a s pocitem rostoucí zuřivosti. Její nálada se rychle měnila do opačného extrému, přes rozmrzelost až k opravdovému vzteku. Už nepřemýšlela, jak může člověka stimulovat boj s obtížným úkolem - výzvou. Hlavou jí rezonovala jediná myšlenka, umocňovaná chlapcovým neustálým zmitáním a rykem a rostoucím promáčením celého okolí, a sice ta, že ji Hoskins rafinovaně vlákal do naprosto nemožné práce, o jejíž skutečné povaze neměla ani ponětí.

Naznačil jí, že dítě asi nebude hezké. Jenže taková formulace je na hony vzdálená faktu, že je odpudivě deformované a nezkratné jako zvíře v džungli. A ten puch, který i voda a mýdlo dokázaly odstraňovat jen pomalu a po troškách.

Jak bitva pokračovala, měla stále silnější chuť vrhnout dítě doktoru Hoskinsovi do náručí - tak namydlené a mokré, jak právě bylo - a rovnou na místě odejít. Jenže slečně Fellowesové bylo jasné, že to udělat nemůže. Koneckonců to byla otázka profesionální hrdosti. Ať v dobrém či zlém, bude v té práci pokračovat. Hoskins ji v žádném směru neoklamal, přiznala si. Upozorňoval ji, že to bude tvrdá práce. Nezamlčel, že dítě bude obtížně zvladatelné, zvláštní, divoké, možná silně vzdorující. Přesně toto byla jeho slova. Ptal se jí, jestli je připravena dítě milovat bez výhrad - bez ohledu na to, jak mu ustupuje brada nebo jak vyklenuté má obočí. A ona řekla ano, ano, ano, je připravena - se s tím vším vypořádat. - A kdyby teď odešla, Hoskins by měl v očích ten pohled. Chladný pátravý pohled, který by říkal: Tak jsem měl pravdu. Vás baví se starat jen o pěkné děti, co, slečno Fellowesová?

Hodila po něm pohledem. Stál kus od nich a chladně je pozoroval s náznakem úsměvu na tváři. Úsměv se rozšířil, jakmile se jejich oči setkaly, jako kdyby jí dokázal číst myšlenky a věděl o jejím vzteku a pocitu zrady, jež v ní bublají, a bavil se tím.

Já s tím opravdu skoncuju, běsnila, když její vztek dosahoval vrcholu.

Ale ještě ne teď. Až se zase bude ovládat. Odejít dřív by jí připadalo ponižující. Nejdřív ještě toho zatraceného malého divocha trochu zcivilizuje, a pak ať si Hoskins najde někoho jiného.

Boj ve vaně skončil vítězstvím tří dospělých nad jedním malým vyděšeným děckem. Přinejmenším povrchový nános špiny byl pryč a chlapcova kůže získala rozumně vyhlížející růžový nádech. Pronikavé skřeky vystřídal nejisté kňourání.

Zdál se být tím bojem vyčerpan. Bedlivě se rozhlížel a očima s vystrašenou podezřívavostí rychle jezdil sem a tam po všech přítomných.

Třásl se. Ani ne tak strachem, jako zimou po té koupeli, odhadovala slečna Fellowesová. Byl sice podsaditý, ale strašlivě hubený - na celém těle ani špetka zásobního tuku, ruce a nohy jako píšťalky - a chvěl se, jako by se špinou přišel i o účinnou tepelnou izolaci.

Slečna Fellowesová ostře rozkázala: "Přineste mi pro to dítě noční košili!"

Košile se objevila okamžitě. Budilo to dojem, jako kdyby všechno bylo připraveno po ruce a přitom nebylo nic, dokud to nenařídila, jako kdyby se Hoskins schválně stáhl do pozadí a nechal ji řídit operaci, aby si ji vyzkoušel.

"Měl bych ho radši zase držet, slečno Fellowesová," navrhl Elliot. "Sama ho do ní nikdy nedostanete."

"Máte pravdu," připustila slečna Fellowesová. "Asi bych to sama nezvládla. Děkuji vám, Eliote."

Když se k chlapci přiblížila noční košile, jeho oči se rozšířily, jako by ji považoval za nějaký mučící nástroj. Ale tentokrát byla bitva kratší a méně zuřivá než ve vaně. Elliot popadl do každé ze svých tlap jedno droboučké zápěstí a zvedl jeho ruce vzhůru, načež slečna Fellowesová hbitě přetáhla růžovou flanelovou noční košili přes strašidelnou hlavu.

Chlapec vydal tichý tázavý zvuk. Zanořil prsty jedné ruky pod límec košile a pevně látku sevřel. Jeho podivné ustupující čelo se zkrabatilo v hlubokém zamračení.

Nato zavrčel a rychle, prudce škulbl tkaninou, jako by ji chtěl odtrhnout.

Slečna Fellowesová ho ostře pleskla přes ruku. Zezadu, kde stál doktor Hoskins, se ozval zvuk prozrazující překvapení. Ignorovala jej.

Chlapec zrudl, ale nerozplakal se. Skoro zvědavě zíral na slečnu Fellowesovou, jako by v tom plácnutí neviděl ohrožení, ale spíš něco důvěrně známého a očekávaného. Jeho oči byly ty největší dětské oči, jaké kdy slečna Fellowesová viděla, temné a zářící a tajuplné.

Křivé silné prstíky se pomalu sunuly po silném flanelu košile, vnímající jeho podivnost, ale už se podruhé nepokusily jej odervat.

Slečna Fellowesová si zoufale pomyslela: Tak, a co přijde na řadu teď?

Všichni ustali v pohybu a čekali, co ona - dokonce i ten ošklivý chlapecek.

V mozku jí vyrašil dlouhý seznam věcí, jež bylo potřeba udělat, aniž by jejich pořadí nějak souviselo s jejich důležitostí:

Ošetřit mu ten zanícený škrábanec.

Ostříhat mu nehty na rukou a na nohou.

Krevní testy. Odolnost imunitního systému?

Vakcinace? Preventivní kúra antibiotiky?

Ostříhání vlasů.

Vzorky stolice. Střevní paraziti?

Zubní prohlídka.

Rentgen plic. A taky celkový rentgen kostí.

A ještě půl tuctu dalších položek různého stupně naléhavosti. Ale pak jí došlo, co musí být ze všeho nejpřednější, alespoň pro toho ošklivého chlapečka.

Briskně se zeptala, "Zajistili jste jídlo? Mléko?"

Měli je. Paní Stratfordová, její třetí asistentka, přijela s lesknoucím se mobilním přístrojem. V chladicím zařízení slečna Fellowesová našla tři láhve mléka s ohřívacím zařízením a zásobu vitamínových přípravků, sirupu se stopovými prvky a spoustu dalších věcí, kterými se teď neměla čas zabývat. V další přihrádce se skrývala kolekce dětských jídel v samoohřívacích plechovkách.

Mléko, jenom mléko, s tím musí začít. Ať na místě, odkud sem přišel, jedl cokoli - napůl spálené maso, divoké plody, kořínky a hmyz, kdo ví? Mlékem žádnou dětskou dietu zkazit nemůže. Divoši, odhadovala, pravděpodobně kojí děti dost dlouho.

Jenže divoši nevědí, jak se zachází s hrnkem. Tolik se zdálo být jisté. Slečna Fellowesová nalila trochu mléka do talíře a strčila ho na pár sekund ohřát do mikrovlnné trouby.

Všichni ji sledovali - Hoskins, Candide Deveney, tři pomocníci a všichni další, kterým se podařilo nacpat se do sektoru Stasis. I chlapec na ni upřeně hleděl.

"Ano, jen se na mě podívej," řekla chlapci. "Jsem tvůj kamarád."

Zvedla talíř opatrně v rukou, přiložila jej k ústům a pantomimicky znázornila chlemtání mléka.

Chlapcovy oči ji sledovaly. Ale porozuměl jí?

"Pít," vysvětlila. "Takhle se pije."

Slečna Fellowesová znovu předvedla chlemtání. Připadala si trochu směšně, ale rázně ten pocit zahnala. Bude dělat to, co cítí, že je správné a zapotřebí. Ten hoch se musí naučit pít.

"Teď ty," nařídila.

Nabídla mu talíř, držíc ho před ním tak, že mu stačilo trochu sehnout hlavu a mléko vylízat. Vážně se na ni díval bez sebemenšího náznaku pochopení.

"Pij," opakovala. "Pij." Znovu zamlaskala jazykem, jako by chtěla zopakovat své vystoupení.

Žádná odpověď. Jen zírání. Zase se třásl, ačkoli v místnosti bylo teplo a košile ho určitě hřála víc než dostatečně.

Na radě jsou přímé metody, pomyslela si chůva. Položila talíř na podlahu. Uchopila jej za ruku a sehnula se, aby namočila tři prsty své volné ruky do mléka, načež tekutinu rozstříkla chlapci na rty. Stékala mu po tvářích a ustupující bradě.

Hoch zakřičel vysokým hlasem, jaký od něj dosud neslyšela. Tvářil se zaraženě a nespokojeně. Pak jeho jazyk pomalu přešel po navlhlých rtech. Zamračil se. Ochutnal. Olízl rty znovu.

Byl to úsměv?

Ano. Ano. Každopádně nějaký druh úsměvu. Slečna Fellowesová ustoupila o krok.

"Mléko," vyslovila zřetelně. "To je mléko. Pojď. Vezmi si ještě."

Chlapec se ostražitě přiblížil k talíři. Ohnul se k němu, pak vzhledl a ostře se otočil přes rameno, jako by čekal, že se za ním plíží nějaký nepřítel. Ale nebylo za ním nic. znovu se ohnul, toporně vystrčil hlavu kupředu a lízl si mléka, nejdřív opatrně a pak s rostoucí dychtivostí. Chlemtal jako kočka a vydával mlaskavé zvuky. Nepokusil se použít rukou a zvednout si talíř k ústům. Byl jako malé zvíře dřepící na podlaze a chlemtající mléko.

Slečna Fellowesová pocítila náhlý závan odporu, ačkoli věděla, že to byla právě ona, kdo první tento způsob pití předváděl. Chtěla o něm přemýšlet jako o dítěti, o lidském dítěti, jenže on její pokusy vždycky zvrátil na nějakou zvířecí úroveň, a tu nenáviděla. Nenáviděla. Věděla, že její pocity se musí zrcadlit v jejím výrazu. Jenže si nemohla pomoci. Proč je to dítě tak zvířecí? Je pravdě, ano - čtyřicet tisíc let staré -, ale musí to znamenat, že bude tolik podobné lidoopům? Vždyť je to člověk, nebo snad ne? Nebo ne? Jaké dítě jí to vlastně dal?

Candide Deveney to patrně pochopil. "Víš to chůva, doktore Hoskinsi?"

"Co mám vědět?" ozvala se slečna Fellowesová.

Deveney zaváhal, ale Hoskins (zase s tím lhostejně pobaveným výrazem v tváři) prohodil, "Nejsem si jistý. Proč jí to neřeknete?"

"Co je to za tajemství?" naléhala. "No tak, ven s tím, jestli je to něco, o čem bych měla vědět!"

Deveney se k ní obrátil. "Jenom jsem přemýšlel, slečno jestli jste si zcela vědoma, že jste první civilizovaná žena v historii, která se stará o mladého neandrtálce?"

Mezikapitola - Žena Bohyně

BYLO ČTVRTÉ RÁNO jejich pochodu na západ, pouti zpět k Místu tří řek. Studený suchý vítr neustále vál ze severu od té chvíle, kdy Stříbrný oblak vydal příkaz obrátit se zpět a přejít znovu tu dlouhou cestu po holých pláních. Občas kolem zahvízdaly nové nárazy drobného tvrdého sněhu, jenž tančil nad jejich hlavami v divokých mléčných vírech - a to uprostřed léta! Opravdu se Bohyně musela rozhněvat. Ale proč? Co učinili?

V noci se lidé choulili v trhlínkách a puklinách pod bílým měsícem, jenž zaplavoval nebe řekami studícího světla. Nebyly tu žádné jeskyně, do nichž by se dalo vplížit. Několik nejpodnikavějších jedinců posbíralo pár větví a klacků a zbudovalo chatrné přístřešky, ale většina byla příliš zemdlena celodenním pochodem a sháněním potravy, než aby měla sil nazbyt.

Den Svátku léta nadešel a uplynul - poprvé, co Lid pamatoval -, aniž byl Svátek slaven. Ženě Bohyni to působilo

starosti. "Budeme mít hlad, až přijdou chladné měsíce," světila se sklesle Strážkyni minulosti. "Zanedbat Svátek léta je vážná věc. Byl vůbec někdy rok, kdy jsme nechali ten den uplynout bez náležitých oslav."

"Vždyť nezanedbáváme Svátek léta," uklidňovala ji Strážkyně minulosti. "Prostě jsme jej odložili, než vyhledáme radu Bohyně."

Žena Bohyně si odplivla. "Radu Bohyně! Radu Bohyně! Co si o sobě Stříbrný oblak myslí? Já jsem ta, která vyhledává její rady. A já kvůli nim nemusím jít zpátky k Místu tří řek."

"Stříbrný oblak ano," namítla Strážkyně minulosti.

"Čistě ze zbabělosti. Začal se bát Těch druhých a chce před nimi utéci, když teď ví, že jsou před námi."

"Před námi a za námi taky. Už se před nimi nemůžeme déle skrývat. Jsou všude kolem nás. A nás není dost, abychom bojovali. Co budeme dělat? Bohyně nám musí říci, jak se s nimi vypořádat."

"Ano," uznala Žena Bohyně mrzutě. "Řekla bych, že máš pravdu."

"Leda bys nám poradila ve jménu Bohyně sama nějaký postup, jímž se máme řídit..."

"Stačí, Strážkyně minulosti. Chápu, co chceš říci."

"Dobrá. Měj to tedy na paměti."

Žena Bohyně si vzdorovitě odfrkla a odebrala se za oheň do ústraní. Stála tam uzavřena do sebe, s rukama přitisknutýma k tělu.

Hašteřily se se Strážkyni minulosti déle, než Ženu Bohyně někdy napadlo, a nespřátelily se ani po mnoha letech. Strážkyně minulosti se považovala za něco víc, protože měla svou dlouhou paměť (podpíranou svazky záznamových hůlek) a hluboké znalosti tradic kmene. Dobrá, je něco víc, přiznala neochotně Žena Bohyně. Ale není svatá. Já jsem svatá. Ona je jen kronikář, ale já promlouvám s Bohyní, a někdy i Bohyně promlouvá se mnou.

Přesto, připustila Žena Bohyně, když rozbalila svůj kožešinový šat, aby umožnila teplému růžovému žhnutí ohně stoupat k jejímu hubenému podsaditému tělu, měla Strážkyně minulosti pravdu. Ti druzí jsou hrozivý problém - ti vysocí čili lidé s bláznivě plochými obličejí, kteří přišli odnikud a rozlézají se všude, zabírajíce si pro sebe ty nejlepší jeskyně, nejbohatší loviště, nejsladší prameny. Žena Bohyně slyšela hrůzostrašné příběhy od tuláků bez kmene, již Lidu zkřížili cestu, příběhy o střetech mezi Těmi druhými a skupinami Lidí, o strašlivých masakrech, o děsivých porážkách. Ti druzí měli lepší zbraně a zdálo se, že si je dokázali vyrábět v neuvěřitelném množství, jevíli se být i obratnější bojovníky: mihají se jako stíny, tak to říkali, a když s tebou bojují, jako by byli kolem tebe ze všech stran najednou. Stříbrný oblak se jim až dosud vždycky dokázal vyhnout, hbitě s kmenem kličkoval sem a zase tam po velkých otevřených pláních, aby je uchránil od konfliktů s nebezpečnými cizinci. Ale jak dlouho se mu to ještě bude dařit?

Ano, nejlepší bude vykonat tuto pouť a podívat se, zda jim Bohyně něco neporadí, řekla si Žena Bohyně.

Kromě toho, když došlo na náboženskou stránku tohoto problému, Stříbrný oblak dokázal být velmi přesvědčivý. Svátek léta znamená nejvyšší bod roku, kdy slunce je teplé a den dlouhý. Je to oslava laskavosti Bohyně, její milosti a přízně, vzdávání díky předem za pomoc, kterou jim Ona přispěje v následujících týdnech letního lovu a období sběru plodů.

Jak mohou slavit Svátek léta, chtěl vědět Stříbrný oblak, když je s nimi Bohyně tak očividně nespokojena?

A navíc, uvažovala Žena Bohyně, jak by mohli slavit Svátek léta, když Stříbrný oblak prostě odmítl provést obřad? Je to rituál vyžadující účast muže, a to jen nejmocnějšího muže kmene. Je to on, kdo by musel tančit tanec vděčnosti před svatyní Bohyně. Je to on, kdo by musel obětovat býčka, on, kdo by musel vzít do náruče vybranou pannu a zasvětit ji do tajů Velké matky. Za všechny ostatní svaté oslavy kmene odpovídaly tři Ženy Bohyně; ale neexistoval způsob, jak by mohly uspořádat tento. To musel udělat náčelník. Pokud Stříbrný oblak odmítl, Svátek léta se konat nemůže. Víc se s tím dělat nedalo. Ženy Bohyně z toho neměly dobrý pocit; rozhodnutí však náleželo Stříbrnému oblaku.

Žena Bohyně odvrátila tvář od ohně. Byl čas postavit svatyni pro ranní rituál.

"Ženy Bohyně!" zvolala. "Vy obě! Pusťme se do práce!"

Každá z nich měla kdysi své vlastní jméno. Dnes však byly všechny známy prostě jako Ženy Bohyně. Vstupuješ-li do Jejích služeb, vzdáváš se svého jména. Bohyně sama nemá jména a nemají je ani její služebníci.

Žena Bohyně si ještě dokázala vzpomenout na jméno nejmladší ze svých družek; byla to totiž její vlastní dcera a Žena Bohyně jí dala jméno: Jasné nebe za úsvitu. Ale už celá léta ji tak neoslovila nahlas. Pro ni a pro všechny ostatní se její dcera, jež kdysi byla Jasným nebem za úsvitu, stala prostě Ženou Bohyně. Co se prostřední z Žen Bohyně týče, její jméno už vypadávalo nejstarší Ženě z paměti - jmenovala se buď Osamělý pták nebo Běhá jako liška. Ty dvě si byly zatraceně podobné, Osamělý pták a Běhá jako liška. Jedna z nich zemřela a druhá se stala kněžkou a za ta léta se Ženě Bohyně obě začaly plést.

Své vlastní jméno Žena Bohyně zapoměla již před lety a zřídka ji vůbec napadlo o něm přemýšlet. Je Žena Bohyně a nic jiného. A přece někdy, když usínala, se přistihla při úvaze, jaké to jméno asi mohlo být. Něco se slunečním svitem? Nebo zlatými křídly? Nebo zářící vodou? Byl tam nějaký jas, tím si byla docela jistá. Jenže to jméno jí už vyklouzlo navždy. Cítila se provinile, když na to i jen pomyslela. Samozřejmě se nemohla nikoho zeptat. Užívat jakýmkoli způsobem své rodné jméno, to je pro Ženu Bohyně hřích. Kdykoli jí přišly na mysl takové otázky, udělala znamení očistění a prosila za odpuštění.

Byla druhou nejstarší ženou v kmeni. Léto prožívala toho roku již po čtyřicáté. Jen Strážkyně minulosti byla starší a ne víc než o jedno období či o dvě. Žena Bohyně však byla silná a zdravá; očekávala, že bude žít dalších deset let, snad patnáct a možná i dvacet, když bude mít štěstí. Její matka se dožila vysokého věku, dokonce přes šedesát let, a matka její matky také. Pro její rodinu byl dlouhý život charakteristický.

"Budeme dnes ráno provozovat celý rituál?" zeptala se jí nejmladší z Žen Bohyně, když přesunovaly kameny ke

stavbě svatyně.

Žena Bohyně jí věnovala krátký podrážděný pohled. "Ovšemže budeme. Proč bychom neměly?"

"Protože Stříbrný oblak chce, abychom se vydali na cestu hned po ranním jídle. Říká, že dnes musíme dojít dál než v předchozích třech dnech."

"Stříbrný oblak! Stříbrný oblak! Říká to a pak zas ono a my skáčíme jako žáby, jak on poroučí. Možná on má naspěch, ale Bohyně nikoli. Provedeme celý rituál."

Zapálila oheň Bohyně. Druhá z Žen Bohyně vytáhla malý balíček aromatických bylin, zabalených ve vlčí kůži a vhodila je do plamenů. Barevné jazyky vysoko vyšlehly. Nejmladší z nich přinesla kamennou mísu s krví ze včerejšího zabíjení a odlila trochu za obětní oltář.

Žena Bohyně vybalila z medvědí kožešiny tři medvědí lebky, jež byly nejposvátnějším majetkem kmene, a uložila je na ploché kameny, aby je chránila před dotekem se zemí.

Lebky kmen vlastnil po více generací, než kolik nalezla Strážkyně minulosti na svých hůlkách. Velcí hrdinové dávné minulosti usmrtili ty medvědy v přímém boji, a trofeje byly v kmeni předávány od jedné Ženy Bohyně k druhé. Medvěd je Otcem zvířat, velkou rozněcující silou, jež vynesl život ven z Velké Matky. To také byl důvod, proč Žena Bohyně musela dbát, aby lebky nepřišly do styku se zemí, neboť by oplodnily Matku, a na to teď nebylo správné období. Všechny děti, jež byly počaty k životu teď, uprostřed léta, se rodily v temných dnech pozdní zimy, kdy jídla bylo nejméně. Časem k počínání mláďat byl podzim, aby přišla na svět na jaře.

Žena Bohyně postupně položila dlaň na každou ze třech lebek a láskyplně polaskala jejich temena, vyleštěná dohladka a blyštící se jako led po dotecích mnoha Žen Bohyně v průběhu těch let. Pocítila chvění, probíhající jejíma rukama a pažemi a rameny, jak moc elementární Otcovské síly vzlínala z lebek do kněžčina těla.

Pohládla svítící tesáky. Prstem vytřela temné oční dálky. Síla Otce se pro ni otevřela, vpouštějíc Sílu Matky do svého nitra. Jedna síla nezbytně vešla k druhé; nebylo možno vyvolat jen jednu, aniž by člověk pocítil přítomnost obou.

"Bohyně, děkujeme Ti," mumlala Žena Bohyně. "Děkujeme Ti za plody země a za maso zvířat, a nejloubeji ti vzdáváme díky za plody našich lůn." Nakrátko se dotkla svých prsou, břicha a klína. Lehla si na břicho a zabořila konečky prstů do tvrdé zmrzlé půdy. I když dnes byla studená, přece zůstává prsem Matky, a ona s ní musí láskyplně zacházet. Po jejím boku činily zbylé dvě kněžky totéž.

Zavřela oči. Viděla veliký oblouk Matčina prsu, jak se táhne od ní až za obzor. Naplnila svou duši vědomím přítomnosti Bohyně a Mateřské síly.

Požehnej nám, modlila se Žena Bohyně. Zachovej nás. Dej nám milost Svě lásky.

Z meditací ji drsně vytrhl zvuk bujarého smíchu, přicházejícího odkudsi zezadu. Chlapci, hrající své obhroublé hry. Přiměla se to ignorovat. I oni pocházejí z Bohyně stvořila ženy pro plození dětí a rozdávání péče a lásky, a muže pro lov a shánění potravy a boj, a každý z nich hrál roli, v níž ho ten druhý nemohl zastoupit. To byl také význam Svátku léta, sblížení muže a ženy ve službách Bohyni. A když jsou hoši hrubí a neuctiví - nuže to proto, že je Bohyně takovými učinila. Ať se smějí. Ať běhají dokolečka a tlučou se navzájem klacky, když se perou. Tak to má být.

Zdlouhavý rituál byl u konce. Žena Bohyně vstala, rozhrabala oheň klackem a posbírala posvátné kameny. Zvedla lebky, každou políbila a zabalila zpět do medvědích kožešin.

Zahlédla Stříbrného oblaka, jak stojí hodný kus od ní a netrpělivě svírá ruce, jako by nepříliš dobře naladěný čekal, až skončí s obřadem. O něco blíž seděla Ta, která ví v hloučku malých dětí a učila je nějakou písničku.

Jak dojemné, řekla si. Ta, která ví, ta jalová žena, se chová jako jedna z Matek. Bohyně drsně naložila s Tou, která ví, pomyslela si Žena Bohyně.

"Už jsi konečně skončila?" houkl Stříbrný oblak. "Můžeme tedy jít, Ženo Bohyně?"

"Můžeme jít, ano."

Přišla k ní Ta, která ví. Za ní se motal malý hrozen mladších dětí - Sladká květina, Tvář nebeského ohně a pár dalších. "Mohu s tebou na chvílku mluvit, Ženo Bohyně?" zeptala se Ta, která ví.

"Stříbrný oblak chce, abychom se sbalily a vyrazily."

"Jen na okamžik, víc ne."

"Dobrá, tedy na okamžik."

Šla lidem na nervy, Ta, která ví. Žena Bohyně ji nikdy neměla ráda. Nikdo ji neměl rád. Byla mazaná, to ano, a plná temné energie, a člověk k ní musel, ač nerad, chovat určitý respekt. Byla však pichlavá a obtížná. Měla život plný problémů - mrtvé děti, ztráta druha a podobné věci - a Žena Bohyně k ní v tomto směru cítila lítost. Ale přesto si přála, aby jí Ta, která ví dala pokoj. Rozprostírala se kolem ní aura smůly, nepřízně Bohyně.

Ta, která ví pronesla tiše: "Je pravda, co jsem slyšela, že se chystá zvláštní oběť, až dorazíme k Místu tří řek?"

"Budeme tam obětovat, ano," příkývla Žena Bohyně. "Jak bychom mohli podstoupit pouť, když bychom na Poutním místě neobětovali?"

"Zvláštní oběť."

Trpělivosti Ženy Bohyně rychle ubývalo. "Jak zvláštní, Ty, která víš? Jakým způsobem zvláštní? Nemám čas na hádanky."

"Oběť dítěte," prozradila Ta, která ví.

Kdyby jí Ta, která ví hodila hrst sněhu do tváře, nevyvedlo by to Ženu Bohyně z míry víc.

"Cože? Kdo říká takové věci?"

"Slyšela jsem, jak se o tom baví muži. Na Místě tří řek dáme dítě Bohyni, aby se nám Ti druzí vyhýbali. Stříbrný oblak už o tom rozhodl. Prý po poradě s tebou. Je to pravda, Ženo Bohyně?"

Kněžka pocítila bušení v prsou a v uších jako by jí rachotil hrom. Zachvátila ji slabost a točila se jí hlava a jen s

obtížemi se ovládla, aby zůstala rovně stát a hleděla do očí Té, která ví. Zhluboka se nadechla, plnic plíce po okraj, a znovu a zas, a zas, dokud se jí nevrátila alespoň část duševní rovnováhy.

Ledově odpověděla: "To je šílenství, Ty, která víš. Bohyně dává děti. Nechce je zpět."

"Někdy si je zpět bere."

"Ano. Ano, já vím," připustila Žena Bohyně a trochu ztišila hlas. "Cesty Bohyně jsou nad naše chápání. Ale my nezabíjíme děti a neobětujeme. Jí je. Zvířata ano. Dítě nikdy. Taková věc se nikdy nestala."

"Ti druzí pro nás také dřív nebyli vážným nebezpečím."

"Oběti dětí nás před Těmi druhými neochrání."

"Říkají, že ty a Stříbrný oblak jste rozhodli, že ochrání."

"Kdokoli to říká, lže," vykřikla ohnivě kněžka. "O tom plánu nevím nic. Nic! - To všechno je nesmysl, Ty, která víš. K tomu nedojde. Slibuji ti to. Tady nebudou žádné oběti dětí. Můžeš si tím být zcela jistá."

"Přísahej. Přísahej při Bohyni. - Ne." Ta, která ví se natáhla a chytila jednou rukou Tvář nebeského ohně a druhou Sladkou květinu. "Přísahej při duších tohoto malého chlapce a této holčičky."

"Mé slovo stačí," odmítla Žena Bohyně.

"Nebudeš přísahat?"

"Stačí, co řeknu," trvala na svém kněžka. "Nejsem ti povinna přísahou. Ani při Bohyni, ani při malém zadečku Sladké květiny, ani při čemkoli jiném. Jsme civilizovaní lidé, Ty, která víš. Nezabíjíme děti. To by ti mělo stačit."

Ta, která ví se zatvářila skepticky. Ale obrátila se a odešla pryč.

Žena Bohyně zůstala sama a přemýšlela.

Obětovat dítě? Mysleli to vážně? Opravdu si myslí, že to v něčem pomůže? Mohlo by to vůbec v něčem pomoci?

Bude Bohyně s něčím takovým souhlasit? Pokoušela si to promyslet ze všech stran. Utratit mladý život, vrátit Bohyni, co Bohyně dala - je tohle způsob, jakým Ji přesvědčit, že musí Lidem pomoci ve chvíli, kdy to potřebují?

Ne. Ne. Ne. Ne. Ať to Žena Bohyně rozebírala, jak chtěla, pořád jí to nedávalo smysl.

Kde je Stříbrný oblak? Á, támhle, prohlíží si novou zásobu pazourků u Mamutího jezdců. Žena Bohyně šla k němu a odvedla ho stranou. Tiše řekla: "Pověz mi něco, a pověz mi to upřímně. Chystáte se obětovat dítě, až dorazíme k Místu tří řek?"

"Přišla jsi o rozum, Ženo Bohyně?"

"Ta, která ví tvrdí, že se o tom bavili někteří muži. Že jsi už o tom rozhodl a já že ti dala souhlas."

"A dala jsi mi souhlas?" opáčil Stříbrný oblak.

"Ovšemže ne."

"Nu, zbytek toho příběhu je pravdivý taky tak. Obětovat dítě, Ženo Bohyně? Přece bys nemohla vážně věřit, že bych já..."

"Nebyla jsem si jistá."

"Jak to můžeš říct?"

"Zrušil jsi Svátek léta, nebo snad ne?"

"Co se ti stalo, Ženo Bohyně? Copak nechápeš rozdíl mezi odložením svátku a zabitím dítěte?"

"Někteří by řekli, že obojí je stejně špatné."

"Každý, kdo tohle říká, je blázen," odsekl Stříbrný oblak. "Nemám v úmyslu nic takového a vyříd' Té, která ví, že já..." Odmkl se. Jeho výraz se podivně změnil. - "Nemyslíš, že by nám to mohlo přinést něco dobrého, že ne? Nechceš mi navrhnout..."

"Ne," ujistila ho kněžka. "Jistěže nechci. Teď zas vypadáš ty, žeš přišel o rozum. Nenavrhuji ti nic takového ani v nejmenším. Přišla jsem si jen ověřit, co je na těch klepech pravda, to je vše."

"A teď to víš. Nic. Vůbec nic."

Ale v očích měl stále jakýsi podivný výraz. Jeho hněv ochabl a zdálo se, že se pohroužil do sebe v přemýšlení. Žena Bohyně si nebyla jista, jak si má ten nepřítomný pohled vykládat. O čem to může, přemýšlet?

Bohyně nad námi přeci nemůže jen tak zčistajasna uvažovat o obětování dítěte, že ne? Nenasadila jsem mu teď tu obludnou myšlenku do hlavy já sama?

Ne, rozhodla. Ne. Tak to být nemůže. Znala dobře Stříbrného oblaka. Je tvrdý, nemá ve zvyku váhat, mohl by být brutální - ale tohle ne. Dítě ne.

"Chci, abys dobře porozuměl mému stanovisku," začala Žena Bohyně se vši silou, které byla v té chvíli schopna. "Docela dobře mohou v kmeni být muži, kteří si myslí, že by to mohlo být užitečné, obětovat Bohyni dítě, a jak tě znám, Stříbrný oblaku, mohli by tě, než dorazíme k Místu tří řek, k tomu přemluvit. Jenže já to nedovolím. Jsem připravena seslat tu nejtěžší kletbu Bohyně na každého muže, který něco takového i jen navrhne. Bude to medvědí kletba, ta nejtemnější ze všech. Bez váhání ho odříznu i jen náznakem od Její milosti. Já..."

"Klid, Ženo Bohyně. Namáháš se zbytečně. Nikdo tu nemluvil o obětování dětí. Nikdo. Až se dostaneme k Místu tří řek, chytíme kozorožce nebo kamzíka nebo pěkného červeného jelena a jeho maso dáme Bohyni, jak to děláme vždycky, a bude to. Upokoj se tedy. Upokoj se. Tropíš hrozný křik kvůli věci, k níž bych nikdy nesvolil. A ty to víš, Ženo Bohyně."

"No dobrá," přikývla, "Kozorožce. Kamzíka."

"Opravdu," ujistil ji Stříbrný oblak.

Přátelsky se na ni zašklebil a napřáhl ruku, aby ji laskavě stiskl rameno. Cítila se jako hlupák. Jak si mohla vůbec představit, že by Stříbrný oblak provozoval takové barbarské zvyky?

Odkráčela do ústraní, klekla si k malé stružce a chrstla si studenou vodu na bolavé čelo.

Později toho rána, kdy už kmen pokračoval v cestě, objevila se Žena Bohyně po boku Té, která ví a informovala ji:

"Promluvila jsem si se Stříbrným oblakem. Nevěděl o tom plánu na obětování dětí víc než já. A měl na to i stejný názor jako já. Jako ty. Nic takového nikdy nedovolí."

"Jsou zde tací, co smýšlejí jinak."

"Kdo, například?"

Ta, která ví potřásla neurčitě hlavou. "Nebudu jmenovat. Ale myslí si, že Bohyně nebude spokojena, dokud jí nedáme jedno z našich dětí."

"Pokud si to myslí, pak vůbec nerozumějí Bohyni. Zapomeň na to, Ty, která víš, ano? Jsou to jen prázdné řeči. Hloupé řeči."

"Doufejme," odpověděla Ta, která ví hlasem plným neblahé předtuchy.

Pochodovali dál. Žena Bohyně pustila celou záležitost z hlavy. Když Ta, která ví odmítla jmenovat, vzbudilo to její podezření. S největší pravděpodobností na celé historce nebyla ani trocha pravdy. Snad si to ta žena celé vymyslela, snad její mysl ochořela, možná by nebylo marné poslat samotnou Tu, která ví na malou pout' aby očistila svou duši od tak bludných představ. Obětovat dítě! To je nemyslitelné.

Zapomněla na to. A týdny ubíhaly; Lidé kráčeli na západ, zpět slábnoucím teplem léta k Místu tří řek.

A nyní tedy konečně stáli na zvolna se svažujícím úbočí, pod nimž ležely samy Tři řeky. Dlouhý návrat byl takřka u konce. Stezka se postupně kroutila od jednoho patra kopce k druhému a dole pod sebou, v mlhou opředeném údolí viděli lesklý třpyt vody Tří řek.

Den už končil a Lidé už začali uvažovat, kde postavit tábor. A pak se stala divná věc.

Žena Bohyně šla blízko čela zástupu, po jednom boku jí krácel Tři z vlků a po druhém Zářící oko, aby jí pomáhali nést balíčky s věcmi Bohyně. Náhle se vzduch hned vedle stezky intenzívně rozjasnil. Objevilo se jiskření. Žena Bohyně spatřila zářivou červen a zelené záblesky, svítící smyčky, v jejichž středu žhnula ohnivá běl. Bílé světlo se pohnulo. Zvedalo se ve vzduchu nahoru a zase dolů a během své cesty vířilo.

Pohled na to zjevně bodal. Zvedla ruku, aby si zastínila oči. Všude kolem ní lidé křičeli hrůzou.

Potom to zmizelo - tak náhle, jako se to objevilo. Vzduch u stezky se zdál být prázdný. Žena Bohyně mrkala, oči jí pálily a v mysli měla zmatek.

"Co to bylo?" dožadoval se někdo.

"Co se stane příště?"

"Zachraň nás, Stříbrný oblaku!"

"Ženo Bohyně? Ženo Bohyně, řekni nám, co to bylo za věc!"

Žena Bohyně si navlhčila rty. "To byla - to kolem nás prošla Bohyně," improvizovala zoufale. "Okraj jejího roucha, ten to byl."

"Ano," pokyvovali všichni hlavami. "Bohyně. Bohyně to byla. Musela to být Ona."

Všichni na chvíli zmlkli a ostražitě bez hnutí čekali, zda se Ona nezamýšlí vrátit. Ale nic mimořádného se už nestalo. Pak Ta, která ví vykřikla. "Byla to Bohyně, ano, a vzala si s sebou Tvář nebeského ohně!"

"Cože?"

"Stál právě tady, zrovna za mnou, když se rozsvítilo to světlo. Nyní je pryč."

"Pryč? Kde? Jak?"

"Hledejte ho!" zavřeštěl někdo. "Najděte jej! Tváří nebeského ohně! Tváří nebeského ohně!"

Nastal strašlivý zmatek. Lidé se hemžili po okolí, pohybující se beze smyslu všemi směry, aniž tím čehokoli dosáhli. Žena Bohyně zaslechla Stříbrného oblaka, jak volá po klidu a pořádku. Nejvzrušenější byly Matky: pobíhaly po okolí s pláčem a máváním rukama a jejich vřestlivý křik přehlušoval vše ostatní:

Žena Bohyně si v té chvíli nemohla vzpomenout, kdo je skutečnou matkou Tváře nebeského ohně; pak si uvědomila, že to byla Rudý opar za rozbřesku, kdo dala před čtyřmi léty život tomu malému chlapci s mateřským znaménkem ve tvaru rozeklaného blesku. Ale Matky vychovávaly všechny děti kmene společně a nedělaly příliš velké rozdíly, která přivedla to které dítě na svět; Mléčný pramen a Rozkošný sníh a Jezero zeleného ledu byly znepokojeny tím podivným zmizením právě tak jako Rudý opar za rozbřesku.

"Musel sejít ze stezky," usoudil Prasklá hora. "Půjde se po něm podívat."

"Stál právě tady," namítla Ta, která ví kysele. "To světlo ho pohltilo."

"Viděla jsi to?"

"Byl za mnou, když k tomu došlo. Ale ne tak daleko za mnou, aby mohl zbloudit. To světlo ho vzalo. Bylo to to světlo."

Prasklá hora stále dokola trval na svém, že ho půjde hledat. Ale bylo to marné. Nikde po okolí po chlapci nebylo ani památky. Hodinové pátrání nepřineslo nic, dokonce ani otisk nohy, a pak už byla téměř tma.

"Musíme jít dál," prohlásil Stříbrný oblak. "Zde není kde se utábořit."

"Ale Tvář nebeského ohně..."

"Je pryč," řekl Stříbrný oblak neúprosně. "Zmizel ve světle Bohyně."

"Světlo Bohyně! Světlo Bohyně!"

Vyrazili vpřed. Žena Bohyně se cítila otupělá. Dívala se přímo do toho mihotavého světla a ještě pořád ji tolik bolely oči; a když je zavřela, viděla obrazce plovoucích purpurových skvrn. Ale byla tohle Bohyně? To nedokázala říci. Nikdy nic podobného nezažila a doufala, že ani nezažije.

"Takže Bohyně přece chtěla jedno z našich dětí," usoudila Ta, která ví. "Dobře, dobře, dobře."

"O těch věcech nevíš nic!" vyjela na ni Žena Bohyně zuřivě. "Nic!"

Ale co když měla pravdu? přemítala kněžka. Nakonec je to možné. Dokonce pravděpodobné. Tak mocné světlo mohlo být jen projevem Bohyně.

Bohyně si vyžádala dítě? Proč? Jaký by to mělo smysl?

Nikdy Ji nedokážeme porozumět, shrnula to Žena Bohyně po usilovném přemýšlení pozdě v noci. Ona je Bohyně, a my jsme jen bytosti Ji stvořené. A Tvář nebeského ohně je pryč. Vymyká se to veškerému chápání, ale tak to jest. Vzpomněla si teď na rozruch o tom, že chtěl Stříbrný oblak obětovat dítě, až dorazí k Místu tří řek. No, aspoň už ty řeči přestanou. Jsou už téměř u cíle a Bohyně si dítě vzala, aniž by jí je museli dávat. Žena Bohyně doufala, že se tím uspokojí. V kmeni nebylo tolik dětí, aby si mohli dovolit dát Ji hned další.

Objevování.

NEANDRTÁLEC? Pračlověk neandrtálec? létalo slečně Fellowesové hlavou. V ohromení tomu nemohla uvěřit. Vzápětí se jí však začal zmocňovat vztek a prudký pocit zrady. Opravdu je to dítě neandrtálec? Pokud Deveney mluvil pravdu, její nejhorší obavy se naplnily.

Obrátila se k Hoskinsovi s upřeným pohledem, plným potlačované zuřivosti.

"Mohli jste mi to říci, doktore."

"Proč? Jaký by v tom byl rozdíl?"

"Říkal jste dítě, ne zvíře."

"Tohle je dítě, slečno Fellowesová. Nemyslíte?"

"Neandrtálské dítě."

Hoskins vypadal udiveně. "Ano, ano, ovšem. Vy víte, jaký druh experimentů Stasis Technologies provádějí. Jistě mi nechcete tvrdit, že jste si neuvědomila, že to dítě sem bude dopraveno z pravěku. O tom všem jsme spolu mluvili."

"Z pravěku, to ano. Ale neandrtálec? Očekávala jsem, že se budu starat o lidské dítě."

"Neandrtálci byli lidé," opáčil Hoskins, dávaje najevo známky rozmrzelosti. "Více či méně."

"Opravdu byli? Je to pravda?"

Otočila se k Deveneymu, jako by se dovolávala rozsudku.

Deveney pokrčil rameny. "No, podle názoru většiny paleontologů za posledních šedesát či sedmdesát let, jsou neandrtálci rozhodně považováni za formu Homo sapiens. Archaickou větev druhu, možná za poddruh nebo za zaostalého bratrance, abych tak řekl, ale určitě blízkého příbuzného, určitě dost blízkého, aby ho bylo možno považovat za lidský..."

Hoskins do toho netrpělivě vpadl. "Deveney, nechme toho prozatím. Budeme se bavit o něčem jiném. - Slečno Fellowesová, měla jste někdy kotě nebo štěně?"

"Ano, když jsem byla mladé děvče. Ale co to má společného s..."

"Když jste tenkrát chovala to kotě nebo štěně, měla jste ho ráda? Starala jste se o něj?"

"Samozřejmě. Ale..."

"A byl to člověk, slečno Fellowesová?"

"Byl to domácí mazlíček, doktore. Teď se nebavíme o domácích zvířatech. Toto je profesionální záležitost. Sháněl jste vysoce kvalifikovanou ošetrovatelku se slušným základním vzděláním v dětském lékařství, aby se starala o... o..."

"Co kdyby tohle dítě bylo mládě šimpanze?" nadhodil Hoskins. "Odpuzovalo by vás? Kdybych vás požádal, abyste se o ně postarala, učinila byste tak, nebo byste se znechuceně odvrátila? A tohle není šimpanz. Není to žádný druh antropoidního lidoopa. Je to lidská bytost."

"Je to neandrtálec."

"Jak vám říkám. Mladá lidská bytost. Podivně vypadající a divoká, přesně, jak jsem vám to vylíčil. Obtížný případ. Jste zkušená ošetrovatelka, slečno Fellowesová, se skvělými osobními výsledky. Bojíte se obtížných případů? Už jste někdy odmítla postarat se o deformovaného kojence?"

Slečna Fellowesová zjistila, že jí docházejí argumenty. Namítla již s mnohem menší vehemencí: "Měl jste mi to říci."

"A vy byste tu práci odmítla, že je to tak?"

"Věděla jste, že se pohybujeme v řádech tisíců let."

"Tisíce mohou taky znamenat tři tisíce let. Až teprve dneska večer, když jste o celém projektu diskutovali s panem Deveneym a náhle tam padlo 'čtyřicet tisíc let', jsem si začala uvědomovat, o co tady jde. A i pak jsem ještě zcela nepochopila, že by mohlo jít o neandrtálce. Nevyznám se v... v... jak jste to říkal, pane Deveney, paleoantropologie? Nejsem tak dokonale obeznámena s celým časovým vývojem lidské evoluce jako vy ostatní."

"Neodpověděla jste mi na mou otázku," trval na svém Hoskins. "Kdybyste všechny ty údaje znala předem, odmítla byste to místo, nebo ne?"

"Nejsem si jistá."

"Chcete je tedy odmítnout teď. Byli tam i jiní vhodní uchazeči, o tom jistě víte. Mám toto považovat za výpověď?"

Hoskins ji chladně pozoroval, zatímco Deveney přihlížel z opačné strany pokoje a malý neandrtálec, který mezitím vylízl talíř do sucha, k ní zvedl vlhký obličej a velké, do dálky zahleděné oči.

Zírala na toho chlapce. Ošklivý chlapeček. Slyšela svůj vlastní hlas, jak říká: "Ale neandrtálec? Očekávala jsem, že se budu starat o lidské dítě."

Hoch ukázal na mléko a na talíř. A náhle ze sebe vyrazil krátké série ostrých, drsných zvuků, jež se znovu a znovu opakovaly; zvuků, jež se skládaly z prazvláštně přidušených hrdelních skřeků a složitého mlaskání jazykem.

Slečna Fellowesová ustrnula: "Cože, on mluví!"

"Evidentně ano," potvrdil Hoskins. "Nebo aspoň vydává zvuk, znamenající nakrm mne ještě. - Což ovšem umí každá kočka."

"Ne - ne, on mluví," trvala na svém slečna Fellowesová.

"To ještě musíme zjistit. O tom, zda neandrtálci byli schopni skutečné řeči, se vedou dalekosáhlé spory. To je jedna z

věcí, které bychom chtěli v průběhu tohoto experimentu objasnit."

Dítě vydalo znovu ty mlaskavé a kloktavé zvuky. Dívalo se na slečnu Fellowesovou. Pohlédlo na mléko a na prázdný talíř.

"Tady máte odpověď," triumfovala. "Určitě mluví!"

"Je-li tomu tak, pak je tedy člověk, nemyslíte, slečno Fellowesová?"

Ponechala otázku bez odpovědi. Problém byl příliš složitý, než aby o něm mohla v této chvíli přemýšlet. Volalo ji hladové dítě. Sáhla po mléku.

Hoskins ji chytil za zápěstí a zvedl, takže mu stála tvář v tvář. "Okamžik, slečno Fellowesová. Než budeme pokračovat, musím vědět, zda hodláte v tomto zaměstnání zůstat."

Rozmrzele jeho ruku setřásla. "A pokud nehodlám, necháte ho o hladu? Chce po mně další mléko, a vy mi bráníte mu ho dát."

"Jen mu ho dejte. Ale já potřebuji znát vaši odpověď."

"Zůstanu u něj - prozatím."

Nalila mléko. Hoch si lehl na zem, ponořil do tekutiny obličej a lízal a chlemtal, jako by neměl celé dny v ústech. Hluboko v hrdle mu přitom občas zněly tiché mručivé zvuky.

Není to nic jiného než malé zvíře, pomyslela si slečna Fellowesová. Malé zvíře.

Téměř se otřásla. Ovládla se jen se značným úsilím.

Hoskins oznámil: "Necháme vás tu s chlapcem o samotě, slečno Fellowesová. Prošel opravdu tvrdou zkouškou a bude nejlépe, když odsud všichni zmizíme a umožníme vám ho nějak uložit k odpočinku."

"Souhlasím."

Pokynul k oválným kovovým vratům, podobným spíše průlezu do ponorky, otevřených ve vchodu do domečku.

"Toto je jediný vchod do Sekce Stasis jedna a bude neustále složitě uzamčen a hlídán. Při odchodu jej zapečetíme. Zítra chci, aby jste se do detailu naučila ovládat jejich zámky, které samozřejmě budou nastaveny na vaše otisky prstů, stejně jako už jsou na moje. Prostor nad námi," - vzhlédl k otevřenému stropu domečku - "je rovněž střežen sítí čidel a budeme okamžitě varováni, pokud tu dojde k něčemu neočekávanému."

"Neočekávanému?"

"Vloupání."

"Proč by tu..."

"V těchto místnostech schováváme neandrtálské dítě z doby čtyřicet tisíc let před naším letopočtem," vysvětlil Hoskins se špatně skrývanou netrpělivostí. "Možná vám to bude připadat nepravděpodobné, ale může zde dojít ke všem myslitelným druhům vloupání, od vpádu hollywoodských producentů přes konkurenční vědecké týmy až po některého z těch samozvaných obránců dětských práv, o nichž jsme spolu mluvili při našem prvním setkání."

Bruce Mannheim, pomyslela si slečna Fellowesová. Skutečně se bojí potíží s Mannheimem. Opravdu to nebyla hypotetická otázka, když chtěl vědět, zda jsem se s ním během své kariéry nedostala do konfliktu.

"Ach tak, ovšem," souhlasila. "Dítě potřebuje ochranu."

Pak ji něco napadlo. Mžikla pohledem k neexistujícímu stropu a vzpomínala, jak z balkónu nahlížela do všech pokojů domečku. "Chcete tím říci, že mne v každém okamžiku naprosto perfektně uvidí každý, kdo se bude támhle shora dívat?" ptala se rozhořčeně.

"Ne, ne," ujišťoval ji Hoskins a usmál se. Nevinný úsměv, možná s trochou blahosklonnosti, pomyslela si. Prudérní stará panna se bojí zhýralých nemravů. Ale neměla žádný důvod, proč by se musela oblékat a svlékat pod dohledem cizích lidí. "Vaše soukromí bude úplně respektováno, slečno Fellowesová, o tom vás mohu ujistit. Důvěřujte mi, slečno Fellowesová."

Už zase. Zase Důvěřujte mi. Tu frázi používá rád; pravděpodobně ji používá neustále, na každého, s nímž přijde do styku. Čím častěji ji ale používal, tím méně mu důvěřovala.

"Když někdo přijde na ten balkón a podívá se sem dolů, nevím, jak..."

"Přístup na balkón bude přísně zakázán - přísně," vysvětlil Hoskins. "Jediní, kdo sem přijdou, budou technici, kteří možná budou mít nějakou práci na energetické síti, a pokud k tomu dojde, dáme vám vědět. Čidla, o nichž jsem hovořil, pracují na čistě elektronické bázi a vidí jimi pouze počítač. Nebudeme vás špehovat. - Dnes v noci u něj zůstanete, slečno Fellowesová, jste s tím srozuměna? A každou další noc, až do odvolání."

"Dobrá."

"Budete mít volno během dne, podle jakéhokoli časového plánu, jenž vám bude vyhovovat. Na tom se dohodneme zítra. Mortenson, Elliot a paní Stratfordová vám budou střídavě k dispozici, aby vás nahradili, kdykoli u chlapce nebudete. Neustále ho bude muset jeden z vás hlídat. Je absolutně nutné, aby zůstal uvnitř sektoru Stasis a abyste si neustále byli vědomi, co právě dělá."

Slečna Fellowesová pokukovala s udiveným výrazem po domečku. "Ale proč ta všechna opatření, doktore Hoskinsi? Je ten hoch tak nebezpečný?"

"To je energetická záležitost, slečno Fellowesová. Mají s tím co do činění zákony zachování, jež vám mohu vysvětlit, pokud o to budete stát, ale mám dojem, že máte teď na práci důležitější věci. To podstatné, co z nich musíte mít stále na srdci, je, že dítě nesmí nikdy opustit tyto místnosti. Nikdy. Ani na okamžik. Za žádnou cenu. Ne v zájmu jeho života. Dokonce ani ne v zájmu vašeho života, slečno Fellowesová. - Je to jasné?"

Slečna Fellowesová poněkud teatrálně vysunula bradu. "Nejsem si jista, co míníte těmi zákony zachování, doktore Hoskinsi, ale rozumím příkazům. Chlapec zůstane uvnitř, pokud je pro to nějaký dobrý a dostačující důvod, a to zřejmě je. Jsem připravena to dodržovat, dokonce i s nasazením vlastního života, i když to zní melodramaticky. - Profese

ošetrovatelky s sebou nese i nadřazení povinností před pud sebezáchovy."

"Dobrá. Když budete někoho potřebovat, ozvěte se přes interkomový systém. Dobrou noc, slečno Fellowesová."

A dva muži odešli. Všichni ostatní už byli dávno pryč. Poklop se obloukem zavřel a slečna Fellowesová měla pocit, že slyší, jak elektronické zámky zapadají do svých lůžek.

Byla zamčena uvnitř. S divým dítětem z roku čtyřicet tisíc před naším letopočtem.

Obrátila se k chlapci. Ostražitě ji sledoval a na talíři ještě bylo mléko. Slečna Fellowesová se pracně snažila mu němými posuvky předvést, jak má talíř zvednout a přiložit jej k ústům. Pantomima zůstala bez odezvy. Jen na ni civěl, aniž se ji pokusil napodobit. Místo toho tedy akci předvedla znovu, zvedajíc misku k ústům a předstírajíc lízání mléka.

"Teď ty," řekla. "Zkus to."

Stále civěl. Chvěl se.

"Není to těžké," pokračovala. "Ukážu ti, jak se to dělá. Tak. Půjč mi ruce."

Jemně - velmi jemně - položila dlaně na jeho zápěstí. Zavrčel - hrůzný zvuk na tak malé dítě - a s udivující silou paže vyškubl. Tvář mu zrudla vztekem a strachy. Mateřské znaménko tvaru rozeklaného blesku teď ohnivě plálo na pozadí čerstvě vymydlené kůže.

Doktor Hoskins ho chytil za zápěstí před nedávnem. A přitiskl mu ruce k tělu a třepal s ním ve vzduchu. Nebylo divu, že si chlapec stále pamatoval ten zážitek velkých mužských rukou, jak ho hrubě svírají.

"Ne," chlácholila ho slečna Fellowesová svým nejměkčím tónem. "Nepokouším se ti ublížit. Jen ti chci ukázat, jak máš držet ten talíř s mlékem."

Vyděšené oči na ní visely a čekaly, čekaly na jediný špatný pohyb. Pomalu mu znovu sáhla na zápěstí, ale on potřásl hlavou a ucukl s nimi z dosahu.

"Tak dobře," vzdala se. "Podržím ti ten talíř. Jen z něj budeš lízat. Alespoň se nebudeš válet po podlaze jako malé zvíře."

Nalila do talíře ještě trochu mléka, zvedla jej a držela před ním. A čekala.

Čekala.

Udělal ty mlaskavé zvuky a hrdelní kloktání, jež znamenaly hlad. Ale nepohnul se směrem k talíři.

Vzhlédl k ní, oči dokořán.

Vyloudil zvuk, který jí nepřipadal, že by ho už slyšela předtím.

Co znamená tohle? Polož ten talíř, ty hloupá stará bytosti, ať můžu vylízt to mléko! Bylo to ono?

"No tak, dítě. Vypij to, aniž by ses válelo po zemi, tak jak to umí hodné lidské dítě."

Zíral. Znovu mlaskl, trochu truchlivě.

"Takhle to udělej," nabádala ho slečna Fellowesová. Sehnula se téměř do pravého úhlu a vystrčila obličej vpřed - šlo to těžko, neměla tak vystouplá, čumáku podobná ústa jako on a vylízala trochu mléka ze své strany misky, již přitom nepřestávala držet před ním. Vážně na ni pokukoval přes talíř, od něhož byl jen kousek.

Jak obrovské oči má ten chlapec, pomyslela si.

"Takhle..."

Vychlěmtala zase trochu mléka.

Pohnul se kupředu. Položil si ruce na boky, takže musela držet misku dál; ale zkoumavě vystrčil jazyk, pak znovu a už s větším nadšením a začal vstoje pít.

Slečna Fellowesová začala pokládat misku na podlahu. Když její ruka počala klesat, zachrochtal nelibostí a zvedl ruce, aby udržel talíř ve vzduchu. Stáhla rychle dlaně. Teď držel chlapec celý talíř sám a dychtivě chlemtal.

(Dobře, dítě. Velkolepě!)

Talíř byl prázdný. Bezmyšlenkovitě jej upustil na zem, kde se roztříštil na tučt kusů. Chlapec k ní vzhlédl a v jeho pohledu se dal téměř s jistotou rozeznat úlek, lítost, možná dokonce i strach. Vyloudil cosi jako zakňourání.

Slečna Fellowesová se usmála.

"To byl jenom talíř, chlapče. Talíře nejsou důležité. Tam, odkud jsme ho vzali, jich je spousta. A taky spousta mléka."

Odstrčila nohou na stranu rozbité kusy - bude nutné je brzy posbírat, protože jsou ostré, ale to teď může počkat - a ze skříňky na spodku vozíku s jídlem vytáhla nový talíř, přesně stejný jako ten předchozí. Zvedla mu jej před oči.

Kňourání ustalo. Usmál se na ni.

Nepochybně úsměv, první, který u něj od jeho příchodu spatřila. Byl úžasně široký - jak má široká ústa, skutečně od ucha k uchu! - a nádherně zářivý, jako náhlý sluneční svit, který se prodral temnými mraky.

Slečna Fellowesová úsměv opětovala. Téměř bázlivě se natáhla, aby se jej dotkla a pohladila po vlasech; pohybovala rukou velmi pomalu, aby mohl sledovat každý coul její dráhy a mohl se tak ujistit, že mu neublíží.

Třásl se. Zůstal však, kde byl a díval se vzhůru na ni. Na okamžik se jí podařilo přejet mu po vlasech a pak ucukl, plaše ji setřásl a uskočil stranou jako nějaké vyděšené malé - zvíře, pomyslela si.

Tvář slečny Fellowesové při té myšlence zahořela.

(Tak dost. Přestaň o něm smýšlet takhle. Není zvíře, i když tak možná vypadá. Je to chlapec, chlapeček, vyděšený chlapeček, vyděšený lidský chlapeček.)

Ale ty vlasy - jak hrubé jí připadaly, když jí bylo dopřáno se jich dotknout! Jak zkroucené, jak drsné, jak silné!

To ale jsou divné vlasy. Opravdu velmi, velmi, velmi podivné.

"Ukážu ti, jak používat koupelnu. Myslíš, že se to dokážeš naučit?"

Mluvila tiše a laskavě; moc dobře věděla, že jejím slovům neporozumí, ale doufala, že zareaguje na klid jejího hlasu.

Hoch znovu vypálil salvu mlasknutí. Že by chtěl další mléko? Nebo říká něco nového? Slečna Fellowesová zadoufala, že jsou jeho veškeré zvuky nahrávány. Velmi pravděpodobně jsou, ale tak jako tak se o tom Hoskinsovi zítra zmíní. Chtěla studovat způsob, jakým dítě mluví, a naučit se jeho jazyk, pokud by to nějakým způsobem bylo možné. Za

předpokladu, že to skutečně jazyk je, a nikoli jakési instinktivní živočišné pazvuky. Slečna Fellowesová se chtěla pokusit naučit jej anglicky, pokud to půjde, ale možná to nepůjde a v tom případě by se snažila porozumět se s ním po jeho.

To je divný cíl: učit se mluvit neandrtálsky. Ale během svého života už dělala pár věcí přinejmenším stejně neobvyklých, aby mohla s nenormálními dětmi navázat kontakt.

"Smím tě vzít za ruku?" zeptala se.

Slečna Fellowesová natáhla svou dlaň a hoch se na ni díval, jako by nikdy v životě žádnou neviděl. Nechala ji nataženou a čekala. Chlapec se zamračil. Po chvíli se jeho ruka nejistě zvedla a s lehkým chvěním se příkradla kupředu směrem k ní.

"Tak je to správné," pochválila jej. "Vezmi mě za ruku."

Třesoucí se ruka dorazila na palec od její a pak chlapce opustila odvaha. Strhl ji zpět, jako by ze špiček jejích prstů šlehal oheň.

"Tak," vybidla ho klidně slečna Fellowesová, "zkusíme to znovu. Nechtěl by sis sednout?"

Poplácala matraci postele.

Žádná odpověď.

Znovu naznačila posazení.

Nic. Jen prázdné civění.

Sedla si sama - nebylo to tak snadné, na tak malou postel kousek nad zemí - a pleskla na místo vedle sebe.

"Tady," řekla, vysílajíc k němu svůj nejteplejší a nejpovzbudivější úsměv. "Sedni si vedle mne, chceš?"

Ticho. Zírání. Potom palba mlaskavých zvuků a pár hlubokých zachrochtání - nových, tím si byla tentokrát jistá.

Zdálo se, že má rozsáhlý slovník mlasknutí, zachrochtání a klokotání. To musel být jazyk. Už teď tedy mají velký vědecký objev: doktor Hoskins přece tvrdil, že nikdo dosud neví, zda neandrtálci vůbec nějaký jazyk měli, a ona právě dokázala, že ano.

(Ne, dokázala ne, opravila se přísně. Stěží zformulovala hypotézu. Ale je to prokazatelná hypotéza.)

"Sedneš si? Ne?"

Mlaskání. Poslouchala a pokoušela se je napodobit, ale z jejího jazyka zněly neohrabaně a zcela postrádaly jeho kulometnou rychlost. Podíval se na ni - s úžasem? Pobavením? Těžko jeho výraz nějak zařadit. Ale zřejmě ho fascinovala myšlenka, že na něj ona mlaská. Třeba řekla v jeho jazyce něco ohavného či strašlivého. Vyslovila nevyslovitelné. Daleko pravděpodobnější však bylo, že mu její zvuky připadaly jako nesrozumitelné plácání nesmyslů. Možná si myslel, že je duševně vyšinutá.

Zamlaskal a zachrochtal, tiše, skoro hloubavě.

Opětovala mlaskání. Napodobila zachrochtnutí. To se jí dařilo lépe než mlaskání. Zase civěl. Měl vážný, zádumčivý výraz; tak nějak by se pravděpodobně tvářilo dítě, kdyby se setkal s bláznivým dospělým.

To je úplně směšné, řekla si slečna Fellowesová. Musím zůstat u angličtiny. Když na něj budu mluvit nesmyslnými pazvuky, jež momentálně považuji za jeho rodný jazyk, v životě se nic nenaučí.

"Sedni si," pobídla jej tak, jak by vybidla štěně. "Sedni si! Ne? No tak tedy ne. Koupelna? Podej mi ruku a já ti ukážu, jak se koupelna používá. - Zase nic? Nemůžeš si jen tak lehnout na zem, víš. Teď není čtyřicet tisíc let před naším letopočtem, a jestli ses dosud nenaučil vyhrabávat si díru v zemi, tady už se to nenaučíš. Zvlášť když je ta podlaha dřevěná. Dej mi ruku a půjdeme dovnitř, ano? - Ne? Až za chvíli?"

Slečna Fellowesová si uvědomila, že začíná blábolit.

Problém je v tom, začínalo jí svítat, že je vyčerpaná. Je už docela pozdě a ona strávila celý večer ve zvláštním vypětí. Připadalo jí to skoro jako ve snu, sedět tu v domečku jako pro panenky a pokoušet se vysvětlovat malému opičátku s vystouplým obočím a velikými očima, jak pít mléko z talíře, jak jít do koupelny, jak si sednout na postýlku.

Ne, opravila se krutě. Ne opičátku.

Nikdy mu tak neříkej - dokonce ani pro sebe!

"Podáš mi ruku?" zkusila to znovu.

Skoro ji poslechl. Skoro.

Hodiny pomalounku ubíhaly a moc velký pokrok neudělali. S koupelnou ani s postýlkou asi neuspěje, to je zřejmé. A nyní už jsou na něm patrné známky únavy. Zív! oči dostaly skelný lesk a víčka klesala. Náhle podklesl v kolenu a uložil se na holou zem. Pak se rychlým pohybem odkulil pod postel.

Slečna Fellowesová si klekla a nahlédla pod postel za ním. Zasněhly na ni jeho oči, doprovázené několikerým zamlaskáním.

"No dobře," rezignovala. "Jestli se tam cítíš bezpečněji, tak si tam spi."

Chvilku počkala, dokud zezdola nezaznělo pravidelné oddechování. Jak musel být unavený! Čtyřicet tisíc let od domova, vržen do záhadného cizího světa, plného jasných světél a tvrdé podlahy a divných Lidí, kteří nejsou podobní ničemu, co dosud spatřil, a přesto se dokázal stočit do klubíčka a usnout. Slečna Fellowesová mu záviděla tu báječnou přizpůsobivost. Děti jsou tak pružné, tak schopné zvyknout si i při těch nejhorších psychických nárazech...

Zhasla světlo, zavřela dveře chlapcovy ložnice a uchýlila se ke skládacímu lůžku, které tu pro ni v největším pokoji připravili.

Nahoře nebylo nic než tma. Prozkoumala ji, přemítajíc, zda někdo může být na balkóně a pozorovat ji. Nedalo se to ale nijak zjistit. Slečně Fellowesové bylo jasné, že je zcela pošetilá, že už je pozdě a balkón je prázdný. Jediné oči, které ji pozorují, je pár elektronických čidel. Ale i tak - ani trocha soukromí.

Velmi pravděpodobně se všechno natáčí. Pořizuje se kompletní obrazový záznam o tom, co se dělo v zóně Stasis. Nikdy tohle místo neměla přijmout, aniž by jí bylo umožněno prohlédnout si prostor, kde bude muset žít.

Důvěřujte mi, řekl.

Opravdu. Jistě.

No, dnes v noci to udělá. Ale zítra jí budou muset natáhnout střechu přinejmenším nad její obytnou plochu. A pokud budou ti zabeďněnci chtít, abych tu trávil noci, budou mi sem muset dát zrcadlo a víc zásuvek a oddělenou koupelnu.

Usínala obtížně. Ačkoli byla unavená, ležela s otevřenýma očima, ve stavu naprosté bdělosti, již vyvolává jen ta nejtěžší únava. S velkým úsilím naslouchala, zda se odvedle neozvou nějaké zvuky.

Nemůže se dostat ven, že ne? Nebo snad může?

Zdi tu jsou pevné a vysoké k nepřekonání, ale co když to dítě umí šplhat jako opice?

Po kolmé stěně, kde se není čeho chytit? A už zase začínáš, myslíš na ně jako na opici!

Nemůže to přelézt, ne. Tím si byla jistá. A i kdyby, ještě jsou tu na balkóně Hoskinsovy vševídnoucí senzory. Jistě by si jej všimly a spustily by poplach, kdyby se o půlnoci začal škrábat ven.

Určitě.

(Je jich tam tolik, že se vlastně ani o něj nemusím starat, pomyslela si slečna Fellowesová.)

A pak se náhle přistihla při otázce: Může být nebezpečný? Fyzicky nebezpečný?

Vzpomněla si, jak těžké ho bylo dostat do vany. Byla svědkem toho, jak nejprve Hoskins a potom i Elliot měli co dělat, aby ho v ní udrželi. Tak malé dítě, a kolik má síly! Ten škrábanec, který uštědřilo Elliotovi!

Co když sem přijde a...

Ne, okřikla se slečna Fellowesová. Neublíží mi.

Bezesporu ji tu Hoskins neměl nechat o samotě, senzory nesenzory, když si myslel, že existuje nějaké riziko. Pokusila se vysmát vlastnímu strachu. Tomu dítěti jsou tři roky, nanejvýš čtyři. I když mu ještě nestihla ostříhat nehty. Kdyby na ni ve spánku zaútočil zuby a nehty...

Dech se jí zrychlil. Vždyť je to směšné, úplně směšné, a přece...

Její pocity se stále motaly v bludném kruhu, neschopny se na něčem ustálit a zůstat chvíli v klidu. Je to nebezpečná odporná opice, nebo jen strašně vyděšené malé dítě, odloučené od svých blízkých? Jedno, nebo druhé, řekla si. Ale proč ne obojí? I vyděšené dítě může ublížit, když zaútočí s dostatečnou silou. Pamatovala si pár ošklivých historek z nemocnice děti dohnané k takovému zoufalství, že napadly velmi zuřivě personál a dokázaly opravdu ublížit.

Slečna Fellowesová se neodvažovala usnout. Neodvažovala.

Ležela a upřeně se dívala vzhůru, naslouchajíc s bolestivou ostražitostí. A právě zaslechla nějaký zvuk.

Ten chlapec plakal.

To nebyly skřeky ze strachu či vzteku, ani vriskání či jekot. Byl to tichý pláč, srdce drásající vzlykání opuštěného, velmi osamělého dítěte.

Všechno váhání bylo náhle to tam. Poprvé za celou dobu slečnu Fellowesovou bodlo u srdce: Chudák! Ubožáček vystrašený!

Samozřejmě že je to dítě. Copak záleží na tvaru hlavy či jemnosti vlasů? Je to dítě, které osiřelo tak, jako ještě žádné před ním. Hoskins to vystihl při jejich prvním setkání zcela přesně: "Bude to to nejosamělejší dítě v historii." Nejenže jsou jeho matka a otec ti tam, ale pryč je i celý jeho druh, i ten nejposlednější jedinec. Byl necitelně vytržen ze svého času a je nyní jedinou bytostí svého vlastního druhu.

Poslední. Jedinou.

Cítila, jak její lítost sílí a prohlubuje se, a zároveň se začala stydět za svou dosavadní necitelnost: ta nechut' vůči dítěti, které popustila uzdu, to podráždění, jemuž si dovolila dát tak divoký průchod. Jak, trápila se, jsem mohla být tak krutá. Tak neprofesionální. Jako by nestačilo, že tě takhle unesli; ještě musíš snášet opovržení od osoby, která by se o tebe měla starat a naučit tě, jak vstoupit do nového, úžasného života.

Když si pečlivě stáhla noční košili přes lýtko - ta stropní čidla, copak se nemůže přestat starat o ta idiotská čidla! vstala slečna Fellowesová z postele a po špičkách se vypravila do chlapcova pokoje.

"Chlapečku," zavolala šeptem. "Chlapečku."

Klekla si a začala sahát pod postel. Ale pak ji napadla myšlenka - ostudná, ale prozíravě opatrná, pocházející z dlouhodobých zkušeností s postiženými dětmi -, že by se ji mohl pokusit kousnout, a stáhla paži zpět. Namísto toho rozsvítila světlo a odsunula postýlku od zdi.

Ten ubožák ležel schoulený v rohu, kolena u brady a díval se na ni s obavami skrz závoj rozmazaných slz.

V kalném světle dokázala nevnímat ten odpudivý vzhled, hrubé a masivní rysy, velkou zdeformovanou hlavu.

"Ubohý chlapečku," mumlala. "Ubohý vyděšený chlapečku."

Hladila jej po hlavě, po těch hrubých zkroucených štětinatých vlasech, které jí ještě před pár hodinami připadaly tak nepřijemné. Teď už byly jen neobvyklé. Při prvním dotyku její ruky ztuhl, ale pak ho viděla se uvolnit.

"Ubohé dítě," konejšila ho. "Neublízím ti."

Tiše mlaskl a malinko hluboce zachrochtal v jakémsi jemném nešťastném protestu.

Sedla si na zem vedle něj a znovu jej hladila po vlasech, pomalu a rytmicky. Možná ho ještě nikdo po vlasech nehladil a bůhvíjak divoký a strašný byl ten pravěký život, z něhož sem přišel. Napětí jeho těla viditelně mizelo. Zdálo se, že se mu to líbí. Jemně a vroucně si hrála s jeho vlasy, rovnala je a uhlazovala, vyndala mu z nich i kus nečistoty, ale hlavně neustále pohybovala dlaní po jeho temeni - pomalu, pomalu, téměř hypnoticky.

Laskala mu postupně tvář, paži. Nechal si to líbit.

Tiše začala propěvovat pomalou a něžnou píseň, beze slov a s neustále se opakující melodií, popěvek, který znala od malička, ten, který již zpívala mnoha mentálně narušeným dětem, aby je uklidnila a utišila.

Zvedl přitom hlavu a matným pohledem sledoval její ústa, jakoby v údivu nad tím zvukem.

Zatímco jí naslouchal, přitáhla si ho blíže. Nebránil se. Pomalu mu objala paži hlavu a jemně ji vedla dál, dokud nespočinula na jejím rameni. Podstrčila druhou paži pod chlapcovými stehny a rovnoměrným volným pohybem jej zvedla do náručí.

Pokračovala ve zpěvu, v téže tiché, vlnivé melodické frázi, znovu a znovu a přitom ho houpala tam a zase zpět, tam a zase zpět.

Někde uprostřed té písně přestal plakat.

Po chvíli hladký dech, znějící trochu jako předení, prozradil slečně Fellowesové, že usnul.

S nekonečnou opatrností přisunula postýlku kolenem zpět ke zdi a položila do ní spící tělo. Přetáhla přes něj pokrývku znal vůbec předtím něco takového? Postel určitě ne! - a zastrčila její okraje a chvíli nad ním stála, pozorující ho. Jeho tvář ve spánku vypadala nádherně klidně.

Ted' už to nějak moc nevadilo, že je ošklivý. Opravdu.

Po špičkách se vykrádala z pokoje. U dveří se však zastavila: co když se probudí!

Mohlo by ho to znepokojit ještě víc než předtím; čekal by, že se mu ihned dostane uklidnění a neměl by ponětí, že odešla. Mohl by zpanikařit, dostat záchvat.

Slečna Fellowesová zaváhala, svádějíc nerozhodný boj sama se sebou. Znovu stanula nad postýlkou a pozorovala spáče. Pomalu se sehnula a lehla si vedle něj.

Postel pro ni byla příliš malá. Musela si přitáhnout nohy těsně k prsům a levý loket přitisknout ke zdi. Aby neprobudila chlapce, musela se sama zkroutit do složité a nepohodlné polohy. Ležela tam při plném vědomí, zohýbaná tak, že dostávala křeč a připadala si jako Alenka v Říši divů, poté co okusila z lahvičky "Vypij mne". No dobře: dnes v noci spát nebude. Tohle je teprve ta první noc. Pak už to půjde snáze. Někdy jsou důležitější věci než se vyspat.

Pocítila na ruce dotyk. O dlaň jí lehce zavadily dětské prstíky. Sáhl si pro ni ze spánku. Drsná ručka se vkradla do té její. Slečna Fellowesová se usmála.

Probudila se s úžasem a přemítala, proč si připadá tak ztuhlá a obolavělá. V okolí se vznášel neznámý pach někoho jiného a její tělo zakoušelo neznámý pocit, jak se o ně tiskne jiné.

Musela potlačit divoký impuls začít ječet. Taktak se jí ho podařilo ztlumit jen do zakloktání.

Hoch se posadil, oči navrch hlavy. Ten ošklivý chlapec, to dítě vyrvané z času. Malé neandrtálské dítě.

Slečně Fellowesové chvíli trvalo, než se upamatovala, jak se dostala do jeho postele. Pak jí to celé došlo. Uvědomila si, že přece jen nakonec přes to všecko usnula. A teď je ráno.

Pomalu a pečlivě natahovala jednu nohu, až se dotkla země, a aniž přitom z chlapce spustila oči, opakovala totéž s druhou. Svály měla napnuté, aby se mohla ihned vrátit, kdyby chlapec začal panikařit.

Vrhla rychlý pohled k otevřenému stropu. Dívají se na ni, tam nahoře? Točí kamery, jak se kalným pohledem rozhlíží do nového dne?

Nato hochovy silné prstíky vystřelily vzhůru a dotkly se jejích rtů. Něco řekl: dvojí rychlé mlasknutí a jedno zavrčení.

Slečna Fellowesová se mimoděk při doteku odtáhla. Sklopila k němu oči a proběhlo jí malé zachvění. Nenáviděla se za to, ale nedokázala tomu zabránit. V denním světle byl strašlivě ošklivý.

Chlapec promluvil opět. Otevřel ústa a naznačoval gestem, jako by z nich něco vycházelo ven.

Tenhle význam nebylo těžké rozluštit. Slečna Fellowesová se zeptala rozechvěle: "Chceš, abych ti zase zazpívala? Je to tak?"

Chlapec neodpověděl, ale civěl na její ústa.

Slečna Fellowesová začala zpívat tu písničku, kterou ho konejšila předešlé noci. Hlas jí kolísal a tím napětím zněl trochu falešně, ale chlapec se usmál. Vypadalo to, že melodii poznává, a neohrabaně se kolébal, zhruba do rytmu, přičemž houpal pažemi. Trochu zabublal, což mohl být počátek smíchu.

Slečna Fellowesová si v duchu povzdychla. Kouzlo hudby uklidní divoké zvíře. No, když to pomáhá...

Nahlas řekla: "Počkej. Nech mne, ať se dám do pořádku. Jen na chvíli. Pak ti udělám snídani."

Opláchla si obličej a učešala vlasy, šilící z vědomí, že celou dobu na ni chybějícím stropem civí neviditelné elektronické oči. Možná nejen elektronické, dodala pro sebe.

Chlapec zůstal v posteli a koukal směrem k ní. Vypadal klidně. Zuřivě divoké běsnění z prvních hodin, jež strávil v jednadvacátém století se teď zdálo být strašně daleko. Kdykoli se slečna Fellowesová k němu otočila, zamávala mu. Občas její mávání opětoval neohrabaným, ale okouzlejícím gestem, z něhož jí po páteři běhal droboučký mráz překvapení a rozkoše.

Když byla hotova s toaletou, vrátila se k němu: "Mohl by sis dát něco pořádného. Co takhle trochu ovesné kaše s tím tvým mlékem?"

Usmál se, jako by jí téměř rozuměl. Téměř.

Připravít vložky v mikrovlnné troubě trvalo jen pár okamžiků. Poté mávnutím chlapce přivolala.

Zda pochopil její pohyb nebo šel jen za vůní, to slečna Fellowesová neměla jak zjistit; chlapec ale vylezl z postele a vlekl se k ní. Nohy měl v porovnání se silným trupem poměrně krátké, což jim dodávalo ještě krivější vzezření, než jaké jim jinak právem náleželo.

Mrkl na zem, očividně s nadějí, že slečna Fellowesová položí mísu před něj na zem k vylízání.

"Ne," zavrtěla hlavou. "Jsi teď civilizovaný chlapec. Nebo se jím aspoň staneš. Civilizovaní chlapecí nejedí ze země." Mlaskání. Vřčení.

"Já vím, že všemu ještě nerozumíš. Ale budeš rozumět, dřív nebo později. Nemyslim, že se dokážu naučit tvůj jazyk, ale jsem si docela jistá, že ty budeš schopen ovládnout můj."

Vzala ze zásuvky lžici a ukázala mu ji. "Lžice."

Pohlédl na ni lhostejně, bez zájmu.

"Tou se jí. Lžice."

Nabrala jí kaši a nesla k ústům. Oči se mu rozšířily a nozdry, i tak široké, se rozevřely ještě víc. Vydal zvláštní, stísněný zvuk, jako velmi tichounké zavytí; zvuk, jež by slečna Fellowesová očekávala od zvířete, které se obává, že mu někdo jiný krade jeho snídani.

Naznačila vložení lžice do úst, spolknutí kaše, labužnické olíznutí rtů. Sledoval ten proces s očima vyvalenými a s nešťastným výrazem; až příliš očividně nechápal.

"Teď to zkus ty," nabídla slečna Fellowesová. Vylila kaši zpět do mísy a obrátila k němu prázdnou lžicí, aby viděl, že jeho snídaneč nedoznala úhony. Pak nabrala na lžici nové sousto a nabídla mu je.

Stáhl se vyplašeně zpět, jako kdyby lžice byla nějakou zbraní. Žlutohnědá tvář se zkrabatila strachem a z úst mu vyšel zvuk mezi vzlykem a zavrčením.

"Koukni," zkusila to znovu. "Lžice. Kaše. Ústa."

Ne. Hlad sice měl, ale se lžicí nechtěl mít nic společného. No, pro tentokrát tedy dost, pomyslela si slečna Fellowesová. Odložila lžici.

"Ale budeš mísu držet oběma rukama. Nebudeš se tu válet po podlaze jako včera."

Nabídla mu mísu. Hodil po ní pohledem a pak shlédl na zem.

"Vezmi si to do rukou."

Mlaskání. Měla pocit, že už v něm rozeznává známé pasáže, ale nebyla si jistá. Proboha, to bude muset Hoskins nahrát! Pokud už tak neudělal.

"Do rukou," opakovala slečna Fellowesová pevně. "Tumáš."

Pochopil. Vzal si mísu do dlaní, s palci namočenými do kaše a zvedl nádobu k obličeji. Učinil to dost neohrabaně a pěkně se zmazal, ale většina porce skončila v jeho žaludku.

Učí se tedy rychle - pokud není ochromen strachem. Slečna Fellowesová pochybovala, že ještě někdy bude chlemtat ze země.

Zblízka sledovala, jak jí. Vypadal, že se těší dobrému zdraví, byl statný a silný. Oči měl jasné, tváře svěží a nejevil žádné známky horečky nebo nemoci. Dosud tedy snáší strážně té mimořádné cesty opravdu výborně.

Slečna Fellowesová, tak jako žádný člověk, sice neznala růstové křivky neandrtálských dětí, ale přesto ho začala považovat za staršího, než si původně myslela; bude mít asi blíž ke čtyřem rokům než ke třem. Byl malý, jistě, ale fyziologicky byl vyspělejší než současné tříleté dítě. Samozřejmě že něco z toho mohly způsobit podmínky, v nichž vyrůstal, v té době kamenné. (V době kamenné? Ano, ovšem. Neandrtálci museli žít v době kamenné. Tím si byla poměrně jistá. Tolik by se toho potřebovala dozvědět, kdyby k tomu měla příležitost.)

Tentokrát mu zkusila dát napít mléka ze sklenice. Způsob, jakým držet sklenici v rukou zřejmě pochopil celkem hbitě pravda, potřeboval k tomu obě ruce, ale tak to dělá většina dětí jeho věku a přinejmenším neshledával sklenici tak ohrožující jako lžici. Měl však potíže s jejím otvorem, který byl příliš malý, než aby do něj dostal nějak šikovně obličej, a tak začal kvílet; byl to vysoko laděný tón zklamání, přerůstající ve vztek. Slečna Fellowesová položila dlaň na chlapcovy ruce a přiměla ho sklenici naklonit, zatímco tiskla okraj k jeho ústům.

I mléko teklo všude, ale většina zase skončila na správném místě. A ona byla na nepořádek zvyklá.

Koupelna byla k jejímu překvapení a nesmírné úlevě záležitostí o mnoho jednodušší. Zpočátku buditel dojem, že považuje záchodovou mísu za jakousi fontánu, v níž by mohlo být prima se cákat takže slečna Fellowesová měla strach, že se do ní chystá vlézt. Raději ho tedy zadržela, přiměla jej aby si před mísu stoupl a rozepnula mu oděv, a chlapec rychle pochopil, co se od něj očekává.

Přistihla se, jak ho hladí po hlavě a říká, "Hodný chlapec, šikovný chlapec."

A k její radosti se na ni chlapec usmál.

Tohle bude ráno objevů, uvědomila si s potěšením slečna Fellowesová. Pro ně pro oba. On se dozví o lžicích a sklenicích s mlékem a záchodech. Ona se něco dozví o něm. Objeví opravdovou lidskost, jež se skrývá za tou podivnou a ošklivou - ach, jak ošklivou! - tvář.

Opětovala jeho úsměv. Usmál se znovu. Byl to úplně normální úsměv, úsměv dítěte, které vidí, že jeho příjemné pocity vyvolávají stejnou reakci.

Není to vůbec normální dítě, připomněla si. Taková iluze by byly vážnou chybou.

Ale když se směje, myslila si, je docela snesitelný. Opravdu.

Mezikapitola - Místo tří řek

TU NOC se Stříbrnému oblaku zdálo o moři.

Ve snu byl zase mladý. Snil o tom, že je chlapec, jen o léto či o dvě starší než Tvář nebeského ohně, jehož odnesla Bohyně ve světelném víru. Stál na kraji moře a cítil, jak mu na rty vane podivný vlhký vítr. S ním šli jeho otec a matka, Vysoký strom a Sladká jako květina. Drželi jej jemně za ruce a vedli k vodě.

"Ne," bránil se. "Je to studené. Já se bojím."

"To ti neublíží," uklidňoval jej Vysoký strom.

Jenže to nebyla pravda. Nikdo nešel do vody, nikdo, co Lid pamatoval. Každé dítě to učili, jakmile vyrostlo natolik, že bylo schopno se vůbec něco naučit. Moře zabíjelo. Moře by tvůj život v mžiku vysálo a pak by tě vrhlo zpátky na pobřeží, prázdného a tichého. Zrovna vloni uklouzl válečník Pět probodených mamutů po zasněženém útesu a spadl do

moře. Když připlul za chvíli na pobřeží, byl mrtvý a museli jej pohřbit v malé jeskyňce ve skále nedaleko místa, kde uklouzl, a celou noc zpívali a pálii podivně zbarvené ohně. Nyní ho jeho vlastní otec a matka nutí, aby šel do moře. Chtějí snad, aby zemřel tak jako Pět probodených mamutů? Mají už ho dost? Co je to za zradu?

„Moře tě učiní silným,“ lákala jej Sladká jako květina. „Moře z tebe udělá muže.“

„Ale Pět probodených mamutů v něm zahynul!“

„Bylo mu souzeno, aby v ten čas zemřel. Moře jej zavolalo a vzalo si jej. Ale tvůj čas k životu je ještě dlouhý, chlapče. Nemáš důvod se bát.“

Je to pravda? Může jim důvěřovat?

Je to jeho otec a matka. Proč by mu měli lhát?

Chytil se jich pevně za ruce a vykročil po jejich boku k příkrému mořskému břehu.

Nikdy dosud nebyl tak blízko moři, přestože jejich kmen žil na pobřežních pláních a potuloval se sem a tam, jak následoval lovnou zvěř. Nyní upřeně pozoroval mocné vody, s úžasem a bázní. Vypadaly jako velké a mocné ploché zvíře, jež leží před ním, temné a zářící. Zazníval z něj hřmot a jeho kraje se odtrhávaly s bílou pěnou. Tu a tam se kus moře zvedl vysoko do výšky a spadl zpět, tříště se o kamení, lemující okraj. Někdy Stříbrný oblak stával na útesech, podobných tomu, z něhož se zřítíl Pět probodených mamutů, díval se daleko do moře a zahlédl jakási ladná zvířata, pohybující se mezi plovoucími kusy ledu. Lišila se od suchozemských pižmových turů a nosorožců, ty štihlé, elegantní a zářivé věci, plovoucí mořem jako by létaly.

Loni na jaře se jedno z těch mořských zvířat dostalo ke břehu a Společenství lovců na ně narazilo a zabilo je a kmen slavil velikou hostinu. Jak delikátní to maso bylo! Jak zvláštní! A ta báječná hustá kožešina - jak byla měkká, jak báječně měkká. Vysoký strom z té temné, bohaté srsti vyrobil plášť pro Sladkou jako květina, a ta jej pyšně nosila jen ve významných dnech.

Chtějí ho snad odevzdat moři oplátkou za kožešinu mořské bytosti? Je to tak?

„Udělej další krok, chlapče,“ naléhal Vysoký strom. „Není se čeho bát.“

Stříbrný oblak k němu vzhlédl. Ale jeho otec se smál.

Musel mu věřit. Vykročil vpřed, pevně se drže rukou rodičů. Okraj moře mu olízl kotníky. Čekal, že voda bude studená, ale ne, byla teplá, byla horká, páčila jako oheň. Přesto už za okamžik pálení necítil. Moře se před ním stáhlo, a pak se vrátilo, výš než dřív, jemu po kolena, po stehna, po břicho. Vysoký strom a Sladká jako květina kráčeli do vod dál a brali ho s sebou. Země na dně moře byla velmi měkká, měkká jako kožešina toho mořského zvířete, a jak krácel, zdála se mu hýbat pod nohama.

Moře mu už sahalo až po prsa. Obtáčelo se kolem něj jako teplá houně.

„Dotýkáš se ještě nohama dna?“ zeptal se jej Vysoký strom.

„Ano. Ano.“

„To je dobře. Skloň se kupředu. Polož hlavu do moře. Pokryj ji svou tvář.“

Učinil, jak mu bylo řečeno. Moře se vzepjalo a přelétlo přes něj a cítil se jako pod sněhovou přikrývkou. Pod sněhem, který už dávno přestal studit, když se do něj zaboříš dost hluboko. Stal se teplým jako oheň, když v něm zůstaneš dostatečně dlouho, usneš, jako bys byl zabalen ve spacím vaku. To mu vyprávěla jedna starší dívka: spatřila jednou jak nějaká starší žena kmene, jejíž kosti byly zkroucené a oči kalné, byla vynesena ven a položena do sněhu; zavřela oči a upadla do spánku, opravdu velmi klidného spánku.

Nyní tedy půjdu do moře, myslel si Stříbrný oblak, a to bude můj konec. A umírání mu jaksi přestávalo vadit. Zdvihl hlavu, aby viděl, zda i jeho otec a matka mají hlavy pokryté mořem, ale k jeho překvapení už vedle něj nestáli, nikdo nebyl nikde v dohledu. Byl úplně sám.

Z velké dálky zaslechl otcův hlas, který mu říkal: „Pojď teď ven z moře, chlapče. Otoč se a vyjdi.“

Ano. Udělá to.

Ale jak krácel k pobřeží, cítil, že se jeho tělo mění s každým krokem, který učiní, natahuje se, roste do délky a sílí, uvědomil si, že se z něj stává muž, stárne každým okamžikem. Ramena jsou široká, hrud' se mu vyklenuje, stehna tloustnou a sílí. Ve chvíli, kdy vystoupil na kamenitý břeh, byl již bojovníkem na prahu mužných let. Pohlédl dolů na své nahé tělo a spatřil tělo muže, temné a ochlupené. Rozesmál se. Třel si prsa a pleskal se rukama do stehen. Na dálku uviděl ohně ležení a rozeběhl se tam, aby mohl všem vypovědět tu podivnou věc, která se mu přihodila.

Jak však běžel, stala se další podivnost: uvědomil si, že stále stárne. Čas jej pevně sevřel do kleští a nepouští ho. Svě dětství zanechal v moři. Pak, když vyšel z vln, byl plný jásavé síly mladého muže. Jenže teď trochu supí, pak popadá dech, zpomaluje do klusu a do chůze. A záhy kulhá, belhá se, protože se mu něco stalo s levým stehnem a celá noha je teď ztuhlá a bolavá. Podíval se na ni. Byla celá od krve, jako kdyby ji stisklo v čelistech nějaké zvíře. A už si vzpomínal, ano, ano, lovil se Společenstvím lovců a najednou na něj shora skočil sněžný leopard...

Jak těžké je teď jít. Jak jsem starý a unavený, myslel si. Nedokážu již stát rovně. Podívej, vlasy mi šedivější po celém těle.

Všude cítil bolest. Sil mu ubývalo. Jak podivný, strastiplný sen! Nejdřív byl chlapec, vstupující do vln, pak vyšel ven a rychle stárnout a nyní umírá, umírá na nějakém neznámém vnitrozemském místě daleko od moře, kde zem je studená a tvrdá a zimy jsou suché, a všude kolem něj jsou cizí tváře. Kde je Vysoký strom, kde je Sladká jako květina - a kde je Stříbrný oblak?

„Pomozte mi,“ volal, sedaje si ve spánku. „Moře mne zahubilo! Moře - moře...“

„Stříbrný oblaku?“

Někdo je po jeho boku. Zamrkal a podíval se koutkem oka. Byla to Ta, která ví; klečela vedle něj a úzkostlivě ho pozorovala. Snažil se nabýt zase kontrolu nad sebou samým. Třásl se jako stařena a hrud' se mu divoce dmula. Nikdo jej takto nesmí vidět - nikdo. Zatápal kolem sebe po holi, a když ji našel, neohrabaně se zvedl.

"Sen," zamumlal. "Špatné znamení. Musím ihned vykonat oběti. Kde je Žena Bohyně? Zavolej mi Ženu Bohyně!"

"Šla dolů," odpověděla Ta, která ví. "Očišťuje svatyni."

"Svatyni? Co? Kde?"

"U tří řek. - Co je to s tebou, Stříbrný oblaku? Vypadáš celý popletený!"

"To ten sen," vysvětlil. "Velmi zlý sen."

Odkulhával vpřed, opíraje se o hůl. Mysl se mu opět začínala rozjasňovat. Už věděl, kde je. Dole v údolí se setkávají tři řeky. Ano. Dlouhá pouť zpátky je u konce. Utábořili se na dlouhé svažující se pláni, jež shlížela k místu soutoku. V mlhavém světle rozbřesku viděl Stříbrný oblak řeky dole, tu největší, jak teče líně ze severu a přináší bohatý náklad ledových bloků, a dvě menší a hbitější se připojují pod ostrým úhlem z východu a západu.

Minulý rok - zdálo se to být již celé věky - se na tomto místě zastavili na mnoho týdnů, ostatně hladových týdnů, dokud jim Bohyně zázračně neseslala stádo sobů, rovněž tak omámených hladu, že jich Společenství lovců snadno tučet nahnalo přes okraj útesu. Jaká krásná žeň masa to byla! Z vděčnosti postavili na místě, kde se řeky setkávají, nádhernou svatyni z nejtěžších kamenných bloků, které dokázali zvednout, a vyzdobili ji podivnými lesklými kameny, které se daly v tenkých plátech odloupnout od paty útesu; a pak se pohnuli na východ, pokračující ve své dlouhé pouti.

A nyní se tedy vrátili.

"Nevidím dole Ženu Bohyně," sdělil Stříbrný oblak Té, která ví.

"Může být ve svatyni."

"Svatyni vidím. Ale nevidím Ženu Bohyně."

"Tvé oči již nejsou dobré, Stříbrný oblaku. Počkej, já se podívám."

Stoupala si před něj a zadívala se do údolního oparu. Za chvíli překvapeně pronesla: "Ne, máš pravdu, není tam. Musí už tedy být na cestě zpět. Ale říkála, že tam zůstane celé dopoledne a že se bude modlit a čistit svatyni..."

"Stříbrný oblaku! Stříbrný oblaku!"

"Ženo Bohyně! Kde jsi..."

Kněžka k nim pospíchala po stezce, která sem vedla z údolí. Její tvář byla zrudlá, oděv měla neupravený a lapala po dechu, jako by běžela celou cestu.

"Co se stalo? Co se stalo, Ženo Bohyně?"

"Ti druzí!"

"Co? Kde?"

"Všude kolem svatyně. Neviděla jsem je, ale jejich šlépěje jsou všude. Ta dlouhá noha - znám ty šlépěje. Byly ve vlhké zemi všude. Čerstvé šlépěje, Stříbrný oblaku. Jsou tam dole všude. Vkráčeli jsme přímo do jejich středu!"

Zkoumání.

ODOPOLEDNE POKROČILO. Znovu ho vykoukala - tentokrát vzdoroval daleko méně než včera - a dost podrobně ho celého prohlédla. Měl na sobě pár škrábanců a odřenin, které byste očekávali u chlapce žijícího v tak primitivních podmínkách, ale nejevil žádné zřetelné známky choroby nebo závažného zranění. Podařilo se jí dokonce za cenu velké dávky trpělivosti a nekonečně dlouhého zpívání, aby ho ukonejšila do přívětivé nálady - ostříhat mu nehty na rukou. Ty na nohou budou muset počkat. Ani ona, ani chlapec neměli už dost sil a vytrvalosti, aby dnes absolvovali další stříhací proceduru.

Zatímco se slečna Fellowesová zabývala těmito denními drobnostmi, bez jakéhokoli varování se otevřely dveře do sektoru Stasis a před ní stál Hoskins, mlčky se založenýma rukama. Možná tam stál už několik minut.

"Mohu jít dál?"

Slečna Fellowesová krátce pokývla. "Mám pocit, že už jste to udělal, nebo snad ne?"

"Myslel jsem do prostoru, kde pracujete. - Volal jsem vás zvenčí interkomem, ale neodpovídala jste."

"Měla jsem napilno. Možná byste měl do interkomu mluvit hlasitěji. Ale pojďte dál."

Jakmile Hoskins vešel, chlapec se stáhl k ní. Sledoval Hoskinse stísněným pohledem a zřejmě se chystal zmizet v zadním pokoji. Slečna Fellowesová se usmála a přivolala jej pohybem ruky, a on tedy namísto toho přišel k ní a pověsil se na ni, objal ji svými drobnými křivými - tak hubenými nožkami. Na Hoskinsově tváři se rozhostilo cosi blízkého posvátné úctě.

"Udělal jste velký pokrok, slečno Fellowesová!"

"Trocha teplé ovesné kaše dokáže zázraky."

"Zdá se, že už k vám velmi přilnul."

"Vyznám se ve věcech; o nichž se to u mne předpokládá, doktore Hoskinsi. Je tento fakt tak zarážející?"

Zčervenal. "Nechtěl jsem se vás..."

"Ne, ovšemže ne. Chápu. Když jste ho viděl včera, bylo to malé divoké zvíře, a dnes..."

"Už to vůbec není zvíře."

"Ne," souhlasila slečna Fellowesová. "Ani trochu." Na okamžik zaváhala. "Měla jsem o tom zpočátku pochybnosti."

"Jak bych na to mohl zapomenout? Tvářila jste se dost pobouřeně."

"Už mne to přešlo. Přepískla jsem to. Na první pohled mi připadal jako opičí mládě a na něco takového jsem nebyla připravena. Ale úžasně se změnil. Není to lidoop, doktore Hoskinsi. Je skutečně docela inteligentní. Jde mu to velice dobře."

"To rád slyším. Znamená to tedy, že jste se rozhodla v této funkci zůstat?"

Ledově si jej změřila. "O tom jste snad nikdy nepochyboval, nebo snad ano, doktore Hoskinsi?"

"No..." Hoskins pokrčil rameny. "Asi ne. - Víte, slečno Fellowesová, nejste jediná, kdo tu tak trochu visel na vlásku."

Myslím, že dokážete ocenit, jakou nesmírnou dřinu tenhle projekt dal, a jak moc nám na jeho úspěchu záleží. A teď, když už to je úspěch, naprostý úspěch, tak jsme z toho malinko omráčení. Jako člověk, který vynaložil veškerou sílu, aby se probil dveřmi, jež mu stály v cestě. Mocně se do nich napře a dveře se poddají s daleko menším odporem, než jaký očekával, a on vpadne tam, kam se tak hrozně toužil dostat; a teď tam stojí a rozhlíží se, trochu zmateně, a říká si: No dobře, jsem tedy konečně tady, ale co dál?"

"To je dobrá otázka, doktore Hoskinsi. Co dál? Přivedete sem všechny možné specialisty, aby chlapce prozkoumali, že ano? Odborníky na pravěk a podobně?"

"Ovšem."

"Předpokládám, že sem pošlete také nějakého lékaře, který ho pořádně vyšetří?"

"Ano, přirozeně. - Ale připadá mi v pořádku, vám ne? Alespoň na první pohled."

"To ano. Je to robustní klučina, Ale já nejsem lékař a zatím se mu nedostalo žádné vnitřní prohlídky. Je rozdíl mezi vypadat zdravý a být zdravý. Může mít v sobě řůzu parazitů: améby, prvoky a podobnou havěť. Pravděpodobně i má. Možná jsou pro něj neškodní, možná nikoli. Ale dokonce i kdyby neohrožovali vážně jeho život, mohou ohrožovat náš."

"Už jsme na to mysleli. V poledne přijde doktor Jacobs a provede řadu předběžných testů. Budete s ním spolupracovat po celou dobu projektu. Pokud jej doktor Jacobs příliš - nerozruší, provede na něm potom první antropologická vyšetření doktor McIntyre ze Smithsonianova muzea. - A pak sem samozřejmě dorazí zástupci médií."

To jí vyrazilo dech. "Médií. Jakých médií? Kdo? Kdy?"

"No - budou chtít to dítě vidět, jak nejdřív to bude možné. Candide Deveney už to vynesl ven. Ještě dnes večer nám budou na bránu bušit reportéři ze všech novin a televizních sítí."

Slečna Fellowesová shlédla k dítěti a ochranitelsky mu položila ruku na rameno. Zachvěl se, jen drobounké ucuknutí to bylo, ale nepokusil se vyprostit.

"Chystáte se tohle malé místo naplnit novináři a kamerami? Když je tu první den?"

"Tedy, nepřemýšleli jsme o..."

"Ne," přitakala, "nepřemýšleli jste. To je vidět. Poslouchejte, doktore Hoskinsi, je to váš malý neandrtálec a já s ním udělám, cokoli budete chtít. Ale dokud neprojde zdravotní prohlídkou a nedostanu dobrozdání, že je v pořádku, tak přinejmenším do té doby sem nepřijdou žádní lidé od médií. A pokud možno ani do té doby, dokud se tu trochu nezadaptuje. Rozumíte mi, co tím chci říci, že ano?"

"Slečno Fellowesová, jistě víte, že publicita je nezbytnou součástí..."

"Ano. Publicita je dnes nezbytnou součástí úplně všeho. Představte si tu publicitu, již se vám dostane, až vám to dítě zemře přímo před kamerou na následky šoku!"

"Slečno Fellowesová!"

"Nebo když od těch vašich drahých reportérů chytí rýmu. Když jsem vás žádala o sterilní prostředí, pokoušela jsem se vám vysvětlit, že jeho odolnost vůči našim současným mikroorganismům je velmi pravděpodobně nulová. Nulová. Žádné protilátky, žádná vrozená odolnost, nic, s čím by mohl..."

"Prosím vás, slečno Fellowesová. Prosím vás."

"A co když pro změnu zase nakazí on je nějakým miloučkým morem doby kamenné, proti kterému zase my nemáme žádnou odolnost?"

"No dobrá, slečno Fellowesová. Přesvědčila jste mne."

"Chci si být zcela jistá, že se tím taky budete řídit. Znovu opakuji: ať si média počkají. Potřebuje nejdřív všechna možná očkování. Už tak je dost špatné, že tu včera bylo tolik lidí; ale smečku reportérů sem nepustím, ani dnes, ani zítra. Jestli chtějí, mohou ho fotografovat seshora, z míst mimo zónu Stasis, zrovna jako by tu bylo novorozené dítě, a taky chci, aby se chovali tiše. Můžeme pro ně později vypracovat natáčecí časový harmonogram. - Ostatně, když už mluvíme o tom hořejšku. Stále nejsem spokojená s mírou soukromí. Chci, aby má obytná část byla zastřešena - nějaká plachtovina bude prozatím stačit. Nechci, aby mi tu zase rámusili nějakí řemeslníci a domnívám se, že byste mohli klidně zastřešit i zbytek."

Hoskins se usmál. "Vy si tedy neberete servítky, slečno Fellowesová. Jste velice silná žena." V hlase mu znělo víc obdivu než podrážděnosti.

"Silná?" opáčila. "Myslím, že ano. Alespoň když jde o mé děti."

Jacobs byl podsaditý muž strohé tváře s hustými bílými vlasy, nakrátko sestřiženými po vojensku. Mohlo mu být kolem šedesáti. Vyznačoval se racionálním, snad až trochu příkře působícím chováním výkonného člověka, které by člověk čekal spíš od vojenského lékaře než od pediatra. Slečna Fellowesová však z dlouhodobých zkušeností s dětmi věděla, že jim taková příkrosto nevádí, alespoň dokud je jen vnější maskou laskavé povahy. Děti jsou zvyklé, že lékař má vzbuzovat autoritu. Chtějí, aby takový byl. Něžnost, vroucnost a pohodlí vyžadují od jiných. Doktor má být podobný bohu, řešit problémy a rozdávat léky.

Slečna Fellowesová se dohadovala, jaký druh doktorů asi pečoval o potřeby chlapcova kmene před čtyřiceti tisíci let. Bezpochyby čarodějové či šamani. Hrůzostrašné postavy s kostmi zapíchnutými v nose a s červenými kruhy kolem očí, jež stanovují diagnózu poskakováním kolem modře a zeleně a fialově hořících ohňů. Jak by asi vypadal s kostí v nose doktor Jacobs? napadlo ji. S medvědí kůží kolem ramen namísto toho prozaického bílého pláště?

Jeho potřesení rukou bylo krátké a neneslo ani náznak žoviálnosti. "Slyšel jsem na vás chválu, Fellowesová."

"To jsem ráda."

"Vy jste pracovala ve Valleyské všeobecné pod Gallagherem, že? Alespoň to říkal Hoskins. Správněj chlap, ten Gallagher. Dogmatickej hajzlík, ale přinejmenším věří ve správná dogmata. Jak dlouho jste u něj byla?"

"Tři a půl roku."

"Měla jste ho ráda?"

Pokrčila rameny. "Nijak zvlášť. Jednou jsem ho slyšela říkat mladé sestře věci, které by jí říkat neměl. Ale dělalo se nám spolu dobře. Dost jsem se od něj naučila."

"Chytřej chlapík, to ano." Jacobs potřásl hlavou. "Ten způsob, jakým zachází se sestrama se mi nelíbí, ve více smyslech toho slova. - Vy sama jste s ním nikdy neměla žádný incident?"

"Já? Ne. Ne, nic takového."

"Ne, taky bych neřekl, že by si na vás něco dovolil," souhlasil Jacobs.

Slečna Fellowesová uvažovala, co tím myslel. Že není Gallagherův typ? Není ničí typ, tak to přece celé roky chtěla. Ponechala poznámku bez povšimnutí.

Jacobs si zřejmě pamatoval celý její životopis. Zmínil se o téhle nemocnici a o tamté, tehle doktor a támhleten, s důvěrnou nedbalostí hovořil o vrchních sestřích a ředitelských radách. Očividně se vyznal. Vše, co se na oplátku ona dozvěděla o doktoru Jacobsovi bylo, že je něčím významným ve státním zdravotním ústavu a bokem má rozsáhlou soukromou praxi. Profesionálně se mu to však nikdy nekříží. Když už ho Hoskins nechal nahlédnout do jejího životopisu, Jacobs nechápe, proč ho nenapadlo ukázat také jí curriculum vitae Jacobsovo. Ale ani tuto poznámku slečna Fellowesová nekomentovala.

"No, mám pocit, že je čas, abychom se koukli na toho vašeho malého neandrtálce," změnil téma Jacobs. "Kdepak se schovává?"

Ukázala do druhého pokoje. Hoch se tísnil za dveřmi a čas od času vykoukl, takže se za dveřmi ukázala kadeř rozčepýřených vlasů a sem tam i koutek oka.

"Je plachej, co? O tom se mi personál nezmínil. Všichni tvrdili, že je divokej jak opičí mládě."

"Teď už ne. Počáteční hrůza ho už přešla a nyní se už jen cítí opuštěný a bojí se."

"Co taky může jinýho dělat, chudák malej, ale musíme se do toho dát. Zavolejte ho sem, prosím. Nebo pro něj budete muset dojít?"

"Možná ho budu moci zavolat," přikývla slečna Fellowesová.

Obrátila se k chlapci. "Můžeš vylézt, Timmie. Tohle je doktor Jacobs, neublíží ti."

Timmie?

Kde se to v ní vzalo? Neměla ponětí.

To jméno jí prostě v tom okamžiku vyplulo z podvědomí. Nikdy v životě žádného Timmieho neznala. Ale nějak tomu chlapci říkat musí, nebo ne? A zřejmě už ho tedy pokřtila. Timothy. Krátce Timmie. Tak to bude. Opravdové jméno, lidské. Timmie.

"Timmie?" pronesla znovu vychutnávajíc ten zvuk i radost, že jej může zavolat jménem. Může přestat na něj myslet jako na "to dítě", "toho neandrtálce", "ošklivého chlapečka". Je to Timmie. Je teď někdo. Má jméno.

Když se přiblížila k sousednímu pokoji, Timmie zase zmizel za dveřmi.

"No dobrá," konstatoval Jacobs se stopou netrpělivosti. "Nemůžeme takhle strávit celý den. Dojděte tam a přiveďte ho, ano, Fellowesová?"

Přetáhl si přes obličej chirurgickou roušku - zrovna tak pro svou vlastní ochranu, odhadovala slečna Fellowesová, jako kvůli Timmiemu.

Jenže rouška byla chybou. Timmie vykoukl a spatřil ji načež vydal pronikavé vřeštivé zavytí, jako by tam stál nějaký démon z nočních můr doby kamenné. Než slečna Fellowesová dorazila ke dveřím, vrhl se plnou rychlostí na vzdálenější stěnu místnosti, jako zvíře v kleci, které se snaží uniknout svému vězniteli, a zůstal přitisknut ke stěně, přičemž se třásl po celém těle.

"Timmie - Timmie..."

Žádná odezva. Nemohla se k němu přiblížit, dokud je nablízku Jacobs. Chlapec už dokázal celkem dobře snášet Hoskinsovu přítomnost, ale Jacobs v něm zřejmě budil smrtelnou hrůzu. Ještě že tu tak teoretizovala, že děti chtějí, aby jejich lékaři byli příklí, racionální a vojenského typu. Tak tohle dítě o to zjevně vůbec nestojí.

Zazvonila na zvonek a přivolala Elliota s Mortensonem. "Myslím, že budeme potřebovat trochu pomoci," sdělila jim.

Dva statní pomocníci se po sobě nejistě podívali. Na levé Elliotově paži se pod sakem uniformy rýsovala boule - bezpochyby obvaz zakrývající šrám ze včerejška.

"No tak, do toho," povzbuzovala je slečna Fellowesová. "Vždyť je to jen malé dítě."

Jenže chlapec se ve své hrůze stal stejně ďábelsky nezkrotným jako včera. Slečna Fellowesová, následována Elliotem a Mortensonem, vstoupila do pokoje a pokusila se jej chytit, ale chlapec běhal po čtyřech s opravdu opičí čilostí tak divoce, že jim to dalo hodně práce. Nakonec po něm Mortenson skočil a podařilo se mu jej chytit za střed těla. Elliot se opatrně zmocnil kotníků a snažil se mu zabránit v kopání.

Slečna Fellowesová šla k nim. Tiše řekla: "To je v pořádku, Timmie - nikdo ti neublíží..."

Zrovna tak mohla říci: Důvěřuj mi. Chlapec se zuřivě bránil, skoro stejně jako včera v koupelně.

S pocitem marnosti se slečna Fellowesová pokusila uklidnit jej tou písničkou, již zpívala v noci. Ale ani to nepomohlo.

Doktor Jacobs se k nim natáhl. "Mám dojem, že mu budeme muset dát sedativa. - Bože, to je ale šeredné stvoření!"

Slečna Fellowesová pocítila ostré bodnutí hněvu, skoro jako by byl Timmie její vlastní dítě. Jak se odvažuje říci něco takového! Co si to dovolil!

Odsekla ostře: "To je zcela normální neandrtálský obličej. Podle tehdejších měřítek je velice krásný." Podivila se, odkud to vzala; o neandrtálských obličejích toho věděla pramálo a o měřítkách jejich krásy nevěděla o nic víc. "Ten nápad se sedativy se mi vůbec nezamlouvá. Ale pokud není jiná možnost..."

"O žádné nevím," pokrčil rameny doktor. "Když ho tu budeme celou dobu držet jen brutální silou, moc toho nevyšetřím."

Ne, pomyslela si slečna Fellowesová. Chlapec asi nebude jevit moc velké nadšení ze špachtle, kterou mu budou strkat do úst, či ze světél, jimiž mu budou svítit do očí; nestrpí dobrovolně ani odběr krevních vzorků, líbit se mu nebude ani měření teploty, byť by se i použilo na dálku ovládaného termočlánku. Zdráhavě přikývla.

Jacobs vytáhl ze svého zavazadla ultrazvukovou ampulí s utišujícím prostředkem a jal se ji aktivovat.

"Nevíte, jaká dávka bude přiměřená," namítla slečna Fellowesová.

Doktor se na ni udiveně podíval. "Tyhle dávky jsou určeny pro tělesnou váhu do třiceti kilogramů. To bude zcela v toleranci."

"Určeno pro lidskou váhu do třiceti kilogramů, doktore. Tohle je neandrtálec. Nemáme vůbec žádné informace o jejích krevním oběhu."

Prekvapil ji její vlastní způsob uvažování. Mrzutě si uvědomila, že už zase dělá rozdíl mezi neandrtálci a lidmi. Není zřejmě schopna k tomu chlapci zaujmout jednoznačné stanovisko. Je to člověk, hučela do sebe usilovně. Člověk, člověk, člověk. Jmenuje se Timmie a je to člověk.

Ale Jacobsovi toto téma nestálo ani za diskusi.

"Dokonce i kdyby byl mladá gorila nebo orangutan, Fellowesová, považoval bych tuhle dávku za přiměřenou. Člověk nebo neandrtálec, co s tím má krevní oběh společného? Záleží na tělesné váze. - No dobře, dáme mu protentokrát poloviční dávku. Jen tak pro jistotu, když je to stvoření Hoskinsovi tak drahé."

Nejenom Hoskinsovi, proběhlo hlavou slečně Fellowesové - k jejímu vlastnímu překvapení.

Jacobs snížil dávku a dotkl se ampulí Timmieho předloktí. Ozvalo se malé zabzučení a trankvilizér se dal ihned do práce.

"Tak a teď," konstatoval doktor, "si naběreme trochu té paleolitické krve a pár kapek pravěké moči. - Máte pro mne nějaké vzorky stolice, Fellowesová?"

"Co tu je, ještě se nevyprázdnil, doktore Jacobsi. Ten posun v čase..."

"No, až to udělá, řekneme, že kousek z podlahy seškrábnete a vzkážete mi, ano?"

"Chodí na záchod, doktore," informovala ho slečna Fellowesová pohoršeným tónem.

Jacobs se na ni podíval. V jeho vzezření byl patrný údiv a něco jako hněv, ale pak se rozesmál. "Jak tak koukám, bráníte ho docela hbitě."

"Ano. Ano, bráním. Je na tom něco špatného?"

"Myslím, že není. - Tak dobře, až chlapec příště půjde na záchod a náhodou se vyprázdní, rád bych dostal vzorek. Předpokládám, že po sobě ještě nesplachuje, co, Fellowesová?"

Tentokrát se rozřehtali i Elliot s Mortensonem. Slečna Fellowesová však nesdílela jejich veselí.

Timmie vypadal, že spí, byl zcela pasivní, klidný, vše si nechal líbit. Jacobs mu bez problémů otevřel ústa, aby mu mohl prohlédnout chrup. Slečna Fellowesová která dosud neměla příležitost prohlédnout si Timmieho zuby, nahlížela Jacobsovi přes rameno s obavou, že spatří hrozivé, divoké opičí tesáky. Ale nestalo se tak. Jeho zuby sice byly o trochu větší než u současného dítěte a vypadaly, že jsou silné, ale měly hezký tvar a byly pravidelné; skutečně velmi pěkný chrup. Lidské zuby, nepochybně lidské, žádné hrůzné trčící špičáky, žádné příliš dlouhé řezáky jako u hlodavců. Slečna Fellowesová pomalu vydechla úlevou.

Jacobs zavřel chlapcova ústa, nakoukl do uší, odhrnul víčka. Podíval se na dlaně i chodidla, proklepal prsa, prohmatl břicho, zkusil ohnout ruce a nohy, lehce zaryl nehtem do svalů na hochově předloktí a stehně.

"Zdravý jako řípa. Jak už v podstatě víte. Na svůj věk je malý a drobet hubený, ale nenese žádné známky podvyživenosti. Jakmile budeme mít tu stolicí, získám nějakou představu o tom, čím se živil, ale nejspíš to byla strava s vysokým obsahem bílkovin a nízkým škrobu, přesně to, co byste očekávala u lovců a sběračů plodin žijících v nepříznivém klimatu."

"Nepříznivém?"

"Byla doba ledová," vysvětlil trochu shovívavě Jacobs. "Po většinu neandrtálské éry."

Jak to můžeš vědět? útočila na něj v duchu. Byl jsi tam? Jsi snad antropolog?

Ale držela jazyk za zuby. Doktor Jacobs dělal všechno pro to, aby se jí zprotivil; teď se z nich však stali kolegové a budou spolu muset slušně vycházet. Už kvůli Timmiemu, kdyby neexistoval jiný důvod.

Když byla prohlídka asi v polovině, Timmie se začal vrtět a být nepokojný a o chvíli později už bylo zřejmé, že účinek sedativa vyprchal. Což znamenalo, že dávka určená normálnímu dítěti jeho velikostí by byla zcela přiměřená, tak jak tvrdil Jacobs, a že se slečna Fellowesová mylila, když se bála předávkování. Přestože se Timmie od běžného dítěte dost lišil, na utišující prostředky reagoval úplně stejně. Jak ho poznávala víc a víc, stával se čím dál tím lidštějším.

Ale Jacobs prohlídku stejně dokončil, sbalil se a odešel se slovy, že se tu staví za den či za dva, aby si podrobněji prohlédl věci, které by mu po prvních testech připadaly neobvyklé.

"Chcete, abychom tu zůstali?" ptal se Mortenson. "Není třeba. Nechte mne tu s ním o samotě."

Když byli pryč, Timmie se zklidnil. Očividně už si na společnost slečny Fellowesové zvykl; ti ostatní ho ještě znervózňovali. Ale o to se postará čas, uzavřela své úvahy slečna Fellowesová.

"Nebylo to tak strašné, vid' že ne, Timmie? Trochu šťouchání, nějaké píchnutí - ale my o tobě potřebujeme zjistit spoustu věcí, víš?"

Vážně na ni koukal a neříkal nic. "Ty to chápeš, Timmie, že ano?"

Vydal krátké zamručení, dvě slabiky. K jejímu ohromení to znělo jako Timmie.

Bylo by to možné? Znal už své vlastní jméno? "Řekni to ještě jednou! Timmie. Timmie."

Vydal ze sebe znovu ty dvě nezřetelné slabiky. Tentokrát si nebyla tak jistá, že to tak znělo. Ale ta možnost za další pokus stála.

Ukázala na něj. "Timmie - to jsi ty. Timmie. Timmie. Timmie."

Tiše na ní zíral.

"A já jsem..." Ukázala na sebe, momentálně na rozpacích. Slečna Fellowesová bylo strašně dlouhé. Ale Edith zase neznělo dobře. Chůva? Ne, to taky není ono. Bude to muset být slečna Fellowesová. "Já - slečna Fellowesová. Ty - Timmie." Zopakovala tu formuli ještě asi třikrát či čtyřikrát.

Vůbec neodpověděl.

"Myslíš si, že jsem se zbláznila, vid'?" ptala se ho, smějíc se vlastní pošetilosti. "Vydávám nějaké nesrozumitelné zvuky, ukazují, zpívám. A přitom tě teď zajímá jenom oběd, vid'? Mám pravdu, Timmie? Oběd? Jídlo? Hlad?"

Vyrazil zas ty dvě mručivé slabiky a pro názornost přidal pár mlasknutí.

"Hlad, ano. Je čas na nějaké jídlo se spoustou bílkovin a troškou škrobu. Speciální směs pro dobu ledovou, co, Timmie? No, tak se podíváme, co tu najdeme, tak..."

Doktor McIntyre z antropologického oddělení Smithsonova muzea dorazil brzy odpoledne. Hoskins byl opatrný: zavolał ji předem interkomem a zeptal se, zda si myslí, že chlapec snese další návštěvu tak brzy po té předešlé. Pohlédla přes pokoj. Timmie zhltl oběd - dostal celou lahvičku nějakého nápoje se syntetickými vitamíny, který jim doporučil doktor Jacobs, další misku ovesné kaše a malý kousek toustu - první pevnou stravu, kterou se mu odvážila dát. Nyní již seděl na okraji postele, vypadal uvolněně a spokojeně, kopal rytmicky patami do spodku matrace a tvářil se jako normální malý chlapec, krátící si dlouhou chvíli po obědě.

"Co říkáš, Timmie? Vydržíš ještě jednu prohlídku?" Samozřejmě nečekala, že dostane odpověď, a jeho mlaskání jí ani patrně nebylo. Chlapec se koukal jinam a kopal dál. Bezpochyby si jen povídá pro sebe.

"Myslím, že bychom to mohli risknout," odpověděla Hoskinsovi.

"To je dobře. - Jak jste mu to řkala? Timmie? Co to znamená?"

"To je jeho jméno."

"On vám řekl svoje jméno?" Hoskins se zdál být na pokraji mráкот.

"Samozřejmě že ne. Já jsem ho prostě pokřtila na Timmie."

Rozhostilo se krátké trapné ticho.

"Aha," ozval se konečně Hoskins. "Vy jste ho pokřtila Timmie."

"Musím mu nějak říkat, doktore Hoskinsi."

"Aha. Ano. Ano. Timmie."

"Timmie," potvrdila neoblomně slečna Fellowesová.

"Timmie. No dobrá. - Pošlu vám tam teď doktora McIntyra, jestli je tedy všechno v pořádku. Aby Timmieho prohlédl."

Doktor McIntyre se ukázal být štíhlejší a rtuťovitější a mladší, než slečna Fellowesová očekávala - odhadovala ho tak nanejvýš na třicet až pětatřicet. Byl pomešší, křehce stavěný, s jemnými zlatě se lesknoucími vlasy a obočím tak světlým a měkkým, že bylo prakticky neviditelné. Pohyboval se precizním, distingovaným a složitě vykonstruovaným způsobem, jako by se řídil podle jakési záhadné vnitřní choreografie. Slečna Fellowesová byla jeho delikátností a elegancí vyvedena z rovnováhy: takhle by si paleoantropologa nikdy nepředstavovala. Dokonce i Timmieho zřejmě zmátl jeho vzhled, tolik odlišný od všech ostatních mužů, na něž tu po svém příchodu narazil. S očima vyvalenými úžasem na McIntyra zíral, jako by to byla nějaká božská bytost z jiné planety.

Rovněž McIntyre byl zjevně unesen pohledem na Timmieho tak, že sotva mohl mluvit. Drahnou chvíli stál ve dveřích a prohlížel si chlapce se stejným zájmem jako Timmie jeho; pak učinil několik kroků doleva, zastavil a znovu se díval a pak prošel zpět kolem dveří na druhou stranu místnosti, tam se zarazil a ještě chvíli koukal.

Slečna Fellowesová přerušila tiché okounění se špetkou kyselosti v hlase: "Doktore McIntyre - tohle je Timmie. Timmie - doktor McIntyre. Pan doktor přišel, aby tě studoval. A já předpokládám, že si ho prostuduješ také, budeš-li o to stát."

Bledé líce doktora McIntyra zčervenaly. "Nemohu tomu uvěřit," pronesl slabým hlasem, pohnutím ochraptělým. "Absolutně se nedokážu přesvědčit, abych tomu uvěřil. To dítě je čistý neandrtálec. Živý, před mýma očima! Opravdový neandrtálec! - Odpusťte mi, slečno Fellowesová. Musíte pochopit to je pro mne něco ohromujícího, tak naprosto fenomenálního, tak úžasného..."

Doslova szel. Ve slečně Fellowesové ty citové výlevy budily rozpaky a šly jí trochu na nervy. Ale pak se její rozmrzelost naráz vypařila a její místo zaujalo porozumění. Představila si, jak by se asi cítil historik, kdyby vešel do pokoje a zjistil, že má možnost popovídat si s Abrahamem Lincolnem či Juliem Caesarem nebo Alexandrem Velikým; nebo jak by reagoval vědec, který se zabývá biblí, na autentické kamenné desky s desaterem, jež Mojžíš přinesl z hory Sinaj. Samozřejmě že byl uchvácen. Samozřejmě. Když člověk celá léta studuje něco, co je známo jen z letmých útržků, dochovaných z dávné minulosti, pokouší se tomu porozumět, namáhavě si v mysli znovu vytváří již dávno ztracenou realitu a pak náhle neočekávaně narazí na ten objekt samotný, kompletní a živý...

Ale McIntyre se hbitě vzpamatoval. Tím svým ladným pohybem se rychle přesunul přes místnost a teď klečel před Timmiem, tvář jen kousek od chlapcových očí. Timmie nejevil žádné známky strachu. To bylo poprvé, co na někoho nového reagoval tak klidně. Chlapec se usmíval, něco si nepřiliš melodicky houkal a lehce se kolébal ze strany na stranu, jako by se těšil z návštěvy oblíbeného strýčka. V očích mu ještě zářil jasný záblesk úžasu. I on se zdál být fascinován - paleoantropologem.

"Jak je krásný, slečno Fellowesová!" vydechl McIntyre po notné chvíli mlčení.

"Krásný? Až dosud to o něm mnoho lidí neřeklo."

"Ale je, opravdu je! Jak dokonalá neandrtálská tvářička! Ty supraorbitální hřebeny - teprve se začínají vyvíjet, ale už teď o nich nelze pochybovat. Ta platycefalická hlava. A ten prodloužený occipitální okrsek. - Mohu si sáhnout na jeho tvář, slečno Fellowesová? Budu jemný. Nechci ho vyděsit, ale rád bych si ověřil pár věcí ohledně struktury kostí..."

"Vypadá to, že i on by si rád sáhl na vás," upozornila ho slečna Fellowesová.

A skutečně, Timmieho ruka se už natahovala k McIntyrovu čelu. Vědec se naklonil blíž a Timmieho prsty začaly zkoumat McIntyrovy zářivě zlaté vlasy. Chlapec je hladil, jako by za celý život nic tak podivuhodného neviděl. Pak si najedou omotal několik pramenů kolem prostředníčku a škulbl. Bylo to dost silné škulnutí.

McIntyre záupěl a uskočil zpátky. Tvář mu zrudla.

"Myslím, že by jich pár chtěl," komentovala incident slečna Fellowesová.

"Ale ne takhle. - Půjčte mi tedy, prosím, nůžky." McIntyre se zazubil, uštíhl si jednu kadeř z čela a podal svítící pramen Timmiemu, který zazářil a zabublal radostí.

"Povězte mi, slečno Fellowesová, je tu ještě někdo se světlými vlasy?"

Chvilku přemýšlela. Hoskins - Deveney - Elliot - Mortenson - Stratfordová - doktor Jacobs: všichni měli vlasy hnědé, černé nebo šedivé. Její vlastní byly hnědé s nádechem do šeda.

"Ne. Na nikoho si nevzpomínám. Musíte být první."

"Rád bych věděl, jestli i první v jeho životě. Samozřejmě nemáme ani ponětí, jakou barvu mohly mít vlasy neandrtalců. V populárních rekonstrukcích jsou téměř vždy zobrazovány jako tmavé, patrně proto, že jsou neandrtalci obecně považováni za brutální opičí stvoření, a většina současných velkých primátů má srst tmavou. Jenže tmavý pigment je obvyklejší u lidí žijících v teplejším klimatu, zatímco neandrtalci byli téměř jistě přizpůsobeni extrémnímu chladu. Mohli tedy být tak světloucí jako průměrný Rus či Švéd nebo Fin, alespoň podle toho, co dosud víme."

"Ale ta jeho reakce na vaše vlasy, doktore McIntyre..."

"Ano. Není pochyb, že pohled na ně pro něj není obvyklý. No, možná, že kmen, z něhož pocházel, byl kompletně tmavovlasý, anebo i celá populace z jeho části světa. Na té jeho tmavé kůži není zjevně nic nordického. Nemůžeme však vyvozovat dalekosáhlé závěry ze vzorku pouhého jednoho dítěte! A jak je ale nádherný, slečno Fellowesová! Nemohu uvěřit absolutně nemohu uvěřit..."

Na okamžik se obávala, že se McIntyra zmocní stejné dojetí jako před chvílí. Zřejmě se ale tentokrát ovládl. Velmi jemně tiskl špičky prstů na Timmieho tváře, svažující se čelo a malou ustupující bradu. Během práce si cosi mumlal pod vousy, očividně technické poznámky, určené jen pro něj samého.

Timmie strpěl celou proceduru s velkou trpělivostí.

Pak, po nějaké chvíli, chlapec vypálil dlouhý monolog mlasknutí a mračení. Bylo to poprvé od chvíle, kdy vědec vstoupil do pokoje.

McIntyre zvedl hlavu k slečně Fellowesové, obličej růžovějící vzrušením.

"Slyšela jste ty zvuky? Už něco takového někdy vydával?"

"Samozřejmě. Mluví pořád."

"Mluví?"

"Co si myslíte, že dělá, pokud to není řeč? Něco nám říká."

"Chcete říct, že se domníváte, že nám něco říká."

"Ne," odporovala slečna Fellowesová s rostoucím podrážděním. "On mluví, doktore McIntyre. Neandrtálským jazykem. V tom, co říká, jsou určité pasáže, které se opakují. Pokouším se je rozeznat, dokonce je i napodobit, ale dosud se mi to nedaří."

"Jaké pasáže, slečno Fellowesová?"

"Pasáže mlaskání a mračení. Začínám už je rozeznávat. Existuje jedna sekvence, jíž mi sděluje, že má hlad. Další pro netrpělivost či neklid. Jiná znamená strach. - Vím, že je to jen můj výklad a že není příliš vědecký. Ale jsem zde s tím chlapcem od chvíle, kdy se tu objevil, už čtyřicet hodin a mám určité zkušenosti s dětmi s vadami řeči. Naslouchám velice pečlivě."

"Ano, to vám věřím." McIntyre na ni vrhl krátký, skeptický pohled. "Je to důležité, slečno Fellowesová. Nahrával ta mlasknutí a vrčení někdo?"

"Doufám. Ale nevim." (Uvědomila si, že se na to chtěla zeptat Hoskinse, ale pak na to zapomněla.)

Timmie zase něco povídal, tentokrát s odlišnou intonací, melodičtější, téměř žalostnou.

"Vidíte, doktore? Nic takového předtím neřekl. - Myslím, že si chce zas hrát s vašimi vlasy."

"To jsou jen vaše dohady, že ano?"

"Ovšem. Ještě neumím zcela plyně neandrtálsky. Ale podívejte - podívejte, už zase po vás sahá tak jako prve." McIntyroví se zřejmě nechali se zase tahat za vlasy. Usmál se a nabídl chlapci místo vlasů prst, ale ten o něj nejevil zájem. Dal to najevo dlouhou sérií mlasknutí, rozdělenou třemi neznámými vysokými zvuky, znějícími jako něco mezi vrčením a kňučením.

"Myslím, že máte pravdu, slečno Fellowesová!" téměř vykřikl McIntyre a i jeho vlastní hlas zněl výš. Zatvářil se zmateně. "Vypadá to jako skutečná řeč! Určitě je to řeč. - Jak staré myslíte, že je to dítě?"

"Tak něco mezi třemi a čtyřmi roky. Spíš ke čtyřem bych to tipla. Není se čemu divit, že mluví tak dobře. Čtyřleté děti mluví docela artikulovaně, doktore McIntyre. Máte-li nějaké vlastní děti..."

"Mám, když už se mne na to ptáte. Dceři už jsou skoro tři a napovídá toho celkem dost. Ale tohle je neandrtálské dítě."

"Proč by to mělo být na závadu? Vy byste čekal, že neandrtálec jeho věku ještě neumí mluvit?"

"Na tuhle otázku nemá věda vlastně žádný názor, slečno Fellowesová. Nevíme ani, zda vůbec nějaký neandrtálec

jakéhokoli věku byl schopen řeči. To je také důvod, proč zvuky, které tento chlapec vydává, jsou pro naše poznání pravěkých lidí tak nesmírně důležité. Pokud znamenají řeč, skutečné uspořádané vzorce zvuků se zřetelnou gramatickou strukturou..."

"Ale samozřejmě že znamenají!" vybuchla slečna Fellowesová. "Řeč je to jediné, co odlišuje člověka od zvířat, je tomu tak? A jestli si myslíte, že mne byt' i na okamžik přesvědčíte, že ten hoch není lidská bytost, tak..."

"Jistěže byli neandrtálci lidé, slečno Fellowesová. Já bych byl ten poslední, který by to chtěl popírat. Ale to ještě neznamená, že vytvořili opravdový jazyk."

"Cože? Jak by mohli být lidmi a nemít přitom jazyk?"

McIntyre se zhluboka nadechl. To gesto s největším úsilím udržované trpělivosti znala slečna Fellowesová až příliš dobře. Strávila celý život s lidmi, kteří předpokládali, že ví méně, než ve skutečnosti věděla, protože byla "jen" sestra. V mnoha případech se ti lidé mýlili, zvláště pokud to bylo v nemocnici. Jenže teď byla jinde, a pokud šlo o neandrtálce, nevěděla o nich zhora nic, zatímco tento světlavý mladík na ně byl odborník. Přiměla se tedy nasadit výraz horlivého zájmu.

"Slečno Fellowesová," začal McIntyre tónem, který se nedal označit jinak než jako profesorský. "Aby nějaký živočich mohl mluvit, potřebuje k tomu nejen určitou inteligenci, ale také fyzickou schopnost produkovat komplexní zvuky. Psi jsou docela inteligentní a mají i rozsáhlý slovník - jenže je rozdíl mezi znalostí významu slov 'sedni' a 'přines' a mezi schopností je vyslovit. Žádný pes, co svět světem stojí, ještě nikdy nedokázal vyslovit nic jiného než 'haf'. A jistě je vám známo, že i šimpanze a gorily je možno naučit dobře komunikovat pomocí posunků a gest - ale vyslovit ta slova neumějí o nic líp než ten pes. Prostě pro to nemají anatomické vybavení."

"To jsem nevěděla."

"Lidská řeč je věc velice komplikovaná," pokračoval McIntyre a poklepal si na krk. "Klíčem ke všemu je drobná kůstka ve tvaru 'U' zvaná jazylka, umístěná tam, kde je přichycen jazyk. Ovládá jedenáct malých svalů, jež pohybuji jazykem i dolní čelistí a jsou také schopny zvednout či stlačit hrtan a tak vyloudit samohlásky a souhlásky, z nichž se pak tvoří řeč. Lidopři jazylku nemají. Proto také dokážou jen chrochtat a syčet."

"A co papoušci a špačci? Umějí vyslovit opravdová slova. Chcete mi tvrdit, že se jazylka u nich vyvinula a u šimpanzů ne?"

"Ptáci jako papoušci a špačci prostě napodobují lidské zvuky a používají zcela odlišných anatomických struktur. Ale to, co produkují, se nedá považovat za řeč. Těm slovům nikdy neporozumí. Nemají ani ponětí, co vlastně říkají. Je to jen záznam toho, co zaslechnou."

"No dobrá: A neandrtálci jazylku nemají? Pokud jsou považováni za lidi, pak ji mít musí!"

"Nebyli jsme si jisti," odpověděl McIntyre. "Musíte mít na paměti, že od té doby, co se v roce 1856 vynořila na denní světlo první kostra neandrtálce, byly jich objeveny ani ne dvě stovky, a z toho ještě některé těžce poškozené nebo dochované jen v několika zbytcích. A za druhé, jazylka je velice malá a není spojena kloubem s ostatními kostmi, jen svalstvem s hrtanem. Když se tělo rozpadne, kůstka vypadne a snadno se od zbytku kostry ztratí. Ze všech neandrtálských fosilií, které jsme zkoumali, měla jazylku na svém místě pouze jediná."

"Ale jestliže ji měla jedna, pak ji ostatní musely mít také!"

McIntyre přisvědčil. "Je to velice pravděpodobné. Jenže jsme nikdy neměli možnost spatřit neandrtálský hrtan. Měkké tkáně se samozřejmě nedochovaly. A tak nevíme, zda jazylka neandrtálců sloužila skutečně svému účelu. Jazylka nejazylka, nijak jsme se té řeči dopátrat nemohli. Můžeme konstatovat jen to, že anatomie hlasového aparátu neandrtálce byla patrně tatáž jako u současného člověka. Patrně. Ale zda byl tento aparát vyvinut natolik, aby umožňoval artikulovanou řeč - nebo zda byl mozek vyvinutý do té míry, aby řeč dokázal řídit..."

Timmie už zase mlaskal a mručel.

"Poslechněte si ho," prohlásila vítězně slečna Fellowesová. "Tady máte odpověď! Jeho jazyk je obdivuhodný a mluví jím dokonale. A až tu bude dostatečně dlouho, bude hovořit i anglicky. Jsem si tím jistá. Pak už nebudete muset spekulovat, zda neandrtálci byli schopni řeči, nebo ne."

McIntyre chtěl snad vyřešit všechny neandrtálské záhady naráz. Mlaskal na Timmieho a doufal, že z něj vyloudí nějakou odpověď; z aktovky vytáhl nějaké barevné umělohmotné kostky, bezpochyby součást nějakého inteligenčního testu, a pokoušel se Timmieho přimět, aby mu je řadil podle barev a velikostí; nabídl chlapci barevné tužky a papír, kus poodstoupil a čekal, až mu něco nakreslí, do čehož se Timmiemu zjevně nechtělo; přiměl slečnu Fellowesovou, aby chlapce vodila po pokoji za ruku, a fotografoval jeho pohyby. Chtěl provádět ještě i další testy, ale Timmie na to měl vlastní názor. Ve chvíli, kdy McIntyre začal chystat nějakou soustavu vřeten a cívek, které vypadaly jako hračky, ale ve skutečnosti měly vyzkoušet chlapcovu schopnost koordinace, Timmie si sedl na podlahu uprostřed místnosti a dal se do pláče. Nahlas.

Bylo to poprvé, co doopravdy plakal - na rozdíl od vzlyků či kňučení a sténání - od té noci, kdy sem dorazil. Znělo to jako důvěrně známý rozmrzlý brekot velmi unaveného dítěte, kterého otravovali příliš dlouho. Slečnu Fellowesovou ta shoda potěšila, ačkoli užasla, jak širokou má pusou, když ji otevře naplno, jak se jeho nos zdá najednou větší, než ve skutečnosti je, jak daleko čnějí ty mohutné kostěné hřebeny nad očima, když zavře oči a sraští víčka tak jako teď. Když měl tvář takhle bolestivě staženou, vypadal téměř hrůzně cizí.

A přece - ten kvílivý zvuk, ten urvaný citový výlev - kdyby se na něj nepodívala, klidně by věřila, že ten tvor, který dupe patami do podlahy a vřeští zplna hrdla, je prostě obyčejné čtyřleté dítě, kterému došla trpělivost.

"Co jsem mu provedl, že ho to tak rozrušilo?" chtěl vědět McIntyre.

"Řekla bych, že jste vyčerpal zásoby jeho trpělivosti," usoudila slečna Fellowesová. "Přetáhl jste únosnou dobu. Je ještě malý, doktore. Nemůžete chtít, aby snášel ta nekonečná testování a sekýrování. - Měla bych vám připomenout, že před velmi krátkou dobou absolvoval velmi traumatizující oddělení od všeho, co znal a čemu rozuměl."

"Ale já jsem ho neseškýroval a - no, možná trochu ano. Mrzí mne to. - Koukej, Timmie - hele, vidíš moje vlasy? Vidíš, jak svítí? Nechceš si s nimi hrát? Nechceš si za ně zatahat?"

McIntyre houpal zlatou kadeří Timmiemu prakticky do tváře. Timmie si toho nevšimal. Jeho vřeštění dokonce zesílilo.

Slečna Fellowesová jej znechuceně upozornila: "V této chvíli o vaše vlasy nestojí, doktore. A jestli se náhodou rozhodne za ně přece jen zatahat, myslím, že budete litovat. Nejlepší bude, když ho teď necháte být. K výzkumům bude ještě spousta času."

"Ano. Máte pravdu." Paleoancropolog vstal a zatvářil se zahanbeně. "Abyste rozuměla, slečno Fellowesová, je to, jako když vám někdo dá do ruky zapečetěnou knihu, v níž jsou odpovědi na všechny záhady věků. Nejraději bych ji otevřel hned a přečetl celou, každou stránku."

"Já vám rozumím. Jenže se obávám, že vaše kniha má hlad a je rozmrzlá, a navíc si myslím, že by chtěla jít na záchod."

"Ano. Ano, ovšem."

McIntyre začal spěšně sbírat své testovací nádobičko. Když se chystal uklidit cívky a vřetena, požádala ho slečna Fellowesová: "Mohl byste mi tu jednu nechat?"

"Chcete mu sama otestovat inteligenci?"

"Nepotřebuji testovat jeho inteligenci, doktore. Připadá mi inteligentní docela dost. Ale mám pocit, že by se mu hodilo pár hraček, a když už jste to náhodou přinesl..."

McIntyrovu tvář opět zčervenalý. Zřejmě k tomu mají sklony, pomyslela si slečna Fellowesová.

"Samozřejmě. Tady ji máte."

"A - když jsme mluvili o těch knihách, doktore, myslíte, že byste mi mohl obstarat pár knih o člověku neandrtálském? Dvě nebo tři základní publikace, něco, z čeho bych mohla načerpat základní informace, které se dosud nikdo neobtěžoval mi dodat? - Nemusí to být psané pro veřejnost; jsem celkem zvyklá číst vědecká pojednání. Potřebuji znát něco o anatomii neandrtalců, způsobu života, stravě, cokoli, co je až dosud o nich známo. Můžete to pro mne udělat?"

"Zítra vám pošlu první dodávku. Ale varuji vás, slečno Fellowesová, že to, co je dosud o neandrtalcích známo, neznamena nic ve srovnání s tím, co se dozvíme od Timmieho během tohoto projektu."

"Všechno má svůj čas," pousmála se. "Vy už jste na něj celý žhavý, nemám pravdu?"

"Jak by ne."

"Obávám se, že budete muset mít trpělivost. Nemůžu vás nechat, abyste mi toho hocha zničil. Dneska jsme k němu pustili vetřelců až příliš; příště budeme přísnější."

McIntyre zrozpačitěl. Pokusil se o křečovitě pousmání a zamířil ke dveřím.

"A až mi budete shánět ty knížky, doktore..."

"Ano?"

"Zvlášť bych uvítala nějakou, která pojednává o vztahu neandrtalců k lidem. Myslím tím k moderním lidem. Čím se od nás lišili, čím nám byli blízcí. Evoluční proces, tak jak jej chápeme. Tuto informaci chci ze všeho nejvíc." Divoce na něj pohlédla. - "Jsou to lidé, doktore, že ano? Vypadají trochu jinak než my, ale ne zas o tolik. Že je to tak?"

"Nepochybně ano. Ale samozřejmě..."

"Ne," zarazila ho. "Žádné samozřejmě. Tohle není žádná opice, tolik už jsem pochopila. Timmie není nějaký chybějící článek vývoje. Je to chlapec, doktore McIntyre, lidský chlapec. - Opatřete mi jen nějaké knihy, doktore, a děkuji vám. Brzy se zas uvidíme."

Paleontolog vyšel ven. Jen za sebou zavřel dveře, Timmieho kvílení se ztlumilo do nejistého naříkavého vzlykání a i to rychle ustalo.

Slečna Fellowesová ho vzala do náručí. Pevně se k ní přitiskl a chvil se.

"Ano," tišila ho. "Ano, ano, ano, byl to rušný den. Moc rušný. A ty jsi jen malý chlapec. Malý chlapec, který se ztratil."

Daleko od domova, daleko od všeho, co jsi kdy znal.

"Měl jsi nějaké bratry a sestry?" ptala se, spíše pro sebe než pro něj. Nečekala odpověď; nabízela jen útěchu a požitky z tichého hlasu, jímž mu šeptala do ucha. "Jaká byla tvoje maminka? A tatínek? A kamarádi, se kterými sis hrál. Všichni jsou pryč. Všichni. Už dnes ti musí připadat jako bytosti ze snu. Jakkoli dlouho asi se na ně ještě budeš pamatovat?"

Malý ztracený chlapec. Můj malý ztracený chlapec.

"Co takhle trochu dobrého teplého mléka?" navrhla. "A myslím, že pak by sis mohl schrupnout."

Mezikapitola - Válečné společenství

ROZEDNÍVALO SE. Nebe bylo mrtvolně šedé a silný vítr vál hned ze dvou stran najednou. Na obloze se ještě mihotal malý bílý kousek měsíce, visící na obloze jako kostěný nůž. Muži z Válečného společenství se chystali vyrazit dolů ze svahu ke svatyni u tří řek.

Ta, která ví stála stranou, sledovala je a toužila, aby mohla jít s nimi.

Jsou to vždycky muži, kdož podnikají zajímavé věci, a navíc vždycky titíž, ti mladí a plní životních sil. Starci jako Stříbrný oblak a Páchnoucí pižmový tur a Bojuje jako lev jen posuzují a vydávají rozkazy, ale jen ti mladí. Tři z vlků a Prasklá hora a Zářící oko a Pták chycený v křoví skutečně něco dělají. Jsou těmi jedinými, kdo tu opravdu žijí, myslila si Ta, která ví a hluboce jim záviděla.

Když je na pláních zvěř, jsou Společenstvím lovců. Brousí si hroty oštěpů a omotávají si kolem kotníků pruhy vlčí kožešiny, aby do nich přešla vlčí síla a divokost, a pak jdou ven a nahánějí mamuty, aby spadli z útesů, nebo obklíčí

nějakého zbloudilého nosorožce a bodají jej tak dlouho, až klesne k zemi, nebo hází kameny pod nohy rychlým jelenům s nadějí, že zakopnou a upadnou. A potom svou kořist nesou či vláčejí do tábora s vítězným zpěvem a tancem a všichni ostatní jim jdou vstříc, aby je chválili a oslavovali, a dostanou první kus čerstvě opečeného masa: mozek, srdce a jiné vybrané lahůdky.

A když někdo spáchá nějaký přečin nebo náčelník dospěje ke konci svých dnů a musí být poslán na onen svět, stane se z nich Společenství zabijáků, nasadí si masky z medvědí kůže a přinesou smrtící kyj z mamutí kosti a vzdálí se se svou obětí z dohledu a vykonají, co má být vykonáno. A zasmušile se vracejí, v zástupu jeden za druhým, a zpívají Píseň onoho světa, kterou smí zpívat pouze Společenství zabijáků.

A když se po okolí plíží nepřítel, nastane čas, aby se z úplně stejných mužů stalo Válečné společenství. Všichni si pomalují ramena modrými pruhy a bedra zase červenými a přehodí si přes záda žlutý plášť ze lví kůže. To právě dělali a Ta, která ví jim trpce záviděla. Muži stáli nazi v kruhu, častovali se kousavými žerty a smáli se, zatímco starý umělec Mamutí jezdec míchal své barvy. Bojovníci si svá těla barvili jen do války, a protože už dávno k žádné nedošlo, bylo nutno namíchat čerstvá barviva. To nějakou chvíli trvalo. Ale Mamutí jezdec věděl, jak rozdrtit příslušné kameny a jak prášek smísit s antilopím tukem, aby držel na těle. Seděl na zemi, nohy křížem a záda ohnutá nad svým dílem. A muži čekali, až bude hotov. Přinesl si pigmenty v nádobce z kosti a míchal je s tukem v kamenné misce. A už byly barvy připraveny. Mamutí jezdec podal misku s červení Prasklé hoře a modrou zase Mladé antilopě a ostatní muži se seřadili a čekali, až na ně dojde řada.

Smích a žerty teď zněly ještě hlasitěji. Muži se obávali, co je čeká; proto tolik halasu a veselí. Dva zmínění malíři používali k nanášení barev lišících ohonů a to už samo o sobě vyvolávalo smích, protože malování lechtalo.

Pruhy na ramenou byly snadné: jeden úzký na zádech, druhý široký přes prsa a pak skvrnu Bohyně na hrdlo, přímo do místa, kde vyčnívá ten tvrdý hrbol, a ještě jednu na srdce. Hlavní veselí však vzbuzovalo malování dolních partií. Nej dřív se načrtl silný červený pás kolem spodku břicha - těsně nad místem, kde jsou mužské věci - podél celých zad přes horní okraj hýždí; nato tenký proužek, obepínající každé stehno zrovna pod mužskými věcmi, a nakonec, co je vždycky spolehlivě rozesmálo, pruh Bohyně po celé délce mužského orgánu a dvě červené tečky na kulaté součásti, jež se houpaly pod ním. Tam Prasklá hora vždy nanášel barvu rozmáchlým gestem a muži se tvářili, že je to strašlivě lechtá. Nebo je to možná opravdu lechtalo.

Mne taky, pomyslela si Ta, která ví. Natři mne taky! Nemám mužské věci, ale můžeš namalovat rudé pásy kolem mého lůna a hrotů mých prsů a nic to nebude vadit, až nadejde bitva. Neboť já jsem válečník každým coulem zrovna tak jako vy. Každým coulem.

Už byli skoro hotovi. Všichni muži už nesli barvy kromě malířů samých. Nyní Prasklá hora pomaloval dolní partie Mladé antilopy a Mladá antilopa zase ramena Prasklé hory a nato si vyměnili misky s barvami a vzájemně dokončili dílo. A nakonec se všichni opásali bederní rouškou a přehodili přes ramena lví pláště a zvedli oštěpy - a byli připraveni jít do boje.

Nebo téměř připraveni. Ještě nad nimi musela vyřknout Žena Bohyně svá válečná zařikání a vybalit k tomu medvědí lebky. Ale Ta, která ví už viděla dvě mladší kněžky, jak lebky nesou, a Ženu Bohyně samotnou, jak si navléká zvláštní roucho, které musela mít při požehnání těm, kdo jdou bojovat.

Ta, která ví se podívala dolů s kopce, směrem ke svatyni ze zářivých kamenů u místa, kde se setkávaly tři řeky. Nikdo tam nebyl.

Všechno to bude k ničemu, jestli Ti druzí odešli někam jinam. Žena Bohyně tvrdila, že šlépěje byly čerstvé, ale co ona ví? Není přece lovec. Ty stopy tam klidně mohou být tři dny. Ti druzí už mohou být kdovíkde.

Pak by nebylo třeba nic víc než jen rychle sejít dolů ke svatyni a provést obřady, které Stříbrný oblak zřejmě považoval za nezbytné; a potom se Lid zase může obrátit zpět na východ - pryč z tohoto místa a znovu do rovinaté, studené a pusté země, kam Ti druzí jen zřídka vkročili - a zachovat si tak své životy. Pokud není třeba posílat Válečné společenství, aby proslídilo terén a ujistilo se, že se Ti druzí nepotloukají v blízkosti svatyně, pak Stříbrný oblak jen mrhá drahocenným časem. Dny se už zkracují. Brzy začne padat sníh. Lidé potřebují rychle dokončit, pro co sem přišli, a najít nějaké bezpečné místo, kde by přečkali nadcházející zlé měsíce.

Ale daleko pravděpodobněji Žena Bohyně pravdu měla a Ti druzí jsou někde poblíž. A bude válka. Muži zemřou, a možná nejen muži.

Strážkyně minulosti, která se k ní zezadu přiblížila, jí řekla prakticky do ucha, "Bohyně je na nás v těchto dnech velmi tvrdá. Přišli jsme sem, abychom ji zde uctívali; ale nejdřív si vezme toho malého chlapce a pak nás dovede přímo mezi Ty druhé."

Ta, která ví pokrčila rameny. "Žádné Ty druhé nevidím. Jsme tu už dva dny a dosud je nikdo nespátřil."

"Ale jsou tu. Čekají na nás, ukryti dole a připraveni k útoku. Já to vím."

"Jak to víš?"

"Zdálo se mi o tom," vysvětlila Strážkyně minulosti. "Nejdřív byli neviditelní, jako mlžné bytosti, pak se napůl zhmotnili jako stíny, a nakonec vyskákali všude kolem nás ze země a začali nás pobíjet."

Ta, která ví se drsně zasmála. "Další neblahý sen."

"Další?"

"Noc před tou poslední se Stříbrnému oblaku zdálo, že je zase chlapec. Šel do moře, a když z něj zase vyšel, začal stárnout s každým krokem a během několika chvil byl starý a vrásčitý a chromý. Zdálo se mu o smrti, o ničem jiném. A teď se zdá tobě o Těch druhých, jak čekají u svatyně."

Strážkyně minulosti přikývla. "A navíc si Bohyně odnesla Tvář nebeského ohně, aniž nám na oplátku dala pocítit Svou přízeň. Myslím, že bychom měli toto místo opustit a nečekat, až budeme moci uskutečnit všechny ceremonie ve svatyni."

"Ale Stříbrný oblak na nich trvá."

"Stříbrný oblak začíná být k staru čím dál víc slabý a bázlivý," namítla Strážkyně minulosti.

Ta, která ví se zuřivě otočila ke kronikářce. "Chtěla bys být náčelníkem namísto něj?"

"Já?" Strážkyně minulosti se usmála. "Já ne, Ty, která víš. Netoužím ani trochu stát se vůdcem. Existuje-li nějaká žena, která po tom v srdci prahne, pak si myslím, že jsi to ty. Ale já o takové břímě vůbec nestojím. - I tak mám pocit, že možná nadešel čas, aby Stříbrný oblak odložil hůl, čapku i plášť."

"Ne."

"Je star a chřadne. Všimni si únavy v jeho očích."

"Je silný a moudrý," odporovala Ta, která ví nepříliš přesvědčivě.

"Ty víš, že neříkáš pravdu."

"Cos to řekla, Strážkyně minulosti? Neříkám? Opakuj to!"

"Uklidni se, ženo. Jestli mne uhodíš, budu tě muset srazit dolů s kopce."

"Nazvala jsi mne lhářem."

"Řekla jsem, že neříkáš pravdu."

"To je totéž."

"Lhář, který lže i sám sobě, není opravdový lhář, ale blázen. Víš to ty i já a ví to i Žena Bohyně, že Stříbrný oblak už není schopen být náčelníkem. Každá z nás si to myslí a říká jiným způsobem. - A až si to uvědomí i muži, pak bude muset Společenství zabijáků vykonat svůj úkol."

"Možná máš pravdu," připustila Ta, která ví stísněně.

"Proč ho tedy bráníš?"

"Je mi ho líto. Nechci, aby musel zemřít."

"Jak uslechtilé! Ale náčelník ví, co se patří. Vzpomínáš si na dny, kdy byl vůdcem Černý sníh, a pak když onemocněl zelenou žlučí a nic jej nemohlo uzdravit a on před nás předstoupil a prohlásil, že jeho čas nadešel? Zaváhal snad byt' i jenom na okamžik? A totéž před ním Vysoký strom, otec Stříbrného oblaku, když jsem ještě byla malá. Tehdy jsi ještě nebyla na světě. Vysoký strom byl velký náčelník, ale jednoho dne řekl, jsem příliš starý, nemohu už být náčelníkem, a do západu slunce byl mrtev. A tak se musí stát i Stříbrnému oblaku."

"Ještě ne. Ještě ne."

Strážkyně minulosti odpověděla chladně: "Dokonce i když nás povede do záhuby? Což možná právě činí. Byla to chyba sem jít: nyní to chápu, i když jsem to zprvu nevěděla. Proč ho tolik hájíš? Nemyslela jsem si, že ho máš i jen trochu ráda."

"Když Stříbrný oblak zemře, kdo bude vůdcem místo něj, na to jsi nepomyslela?"

"Řekla bych, že Zářící oko."

"To zrovna. Zářící oko!" ušklíbla se nevraživě Ta, která ví. "To ti povídám, Strážkyně minulosti, že bych radši zůstala s vrávorajícím Stříbrným oblakem a zahynula pod oštěpy Těch druhých, než abych dalších deset let žila se Zářícím okem jako náčelníkem kmene!"

"Á," dovítí se Strážkyně minulosti. "Aha! Už rozumím. Ty kladeš svou malou osobní nevraživost před obecné zájmy dokonce i před svůj vlastní život. Jak jsi směšná a pošetilá!"

"Ty mne nakonec donutíš, abych tě uhodila."

"Ale copak nechápeš..."

"Ne," odsekla Ta, která ví. "Nechápu vůbec nic. - Ale nechme toho. Podívej, podívej, tam dole!"

Zatímco dvě ženy rozmlouvaly, Žena Bohyně požehnala Válečnému společenství a jeho muži, náležitě namalovaní a vybavení, sestoupili s kopce, aby zaujali pozice kolem svatyně. Teď stáli před ní bok po boku, svírajíce oštěpy a vyzývavě se rozhlízejíce do všech stran.

A už tam byli i Ti druzí, kteří se zhmotnili odkud jako ty mlžné bytosti, o nichž se Strážkyně minulosti zdálo.

Odkud se tam vzali? Museli se připlížit hustými křovisky, jež se táhnou podél jedné ze tří řek. Možná se skrývali nějakým nadpřirozeným způsobem, takže vypadali jako křoví do poslední chvíle, než se vynořili.

Bylo jich osm nebo deset. Ne, více než deset. Ta, která ví se je pokusila spočítat, ale použila už obou rukou a ještě nějaký zbývali. Po okolí jich bylo ještě nejméně na celé dvě další ruce. Zatímco Válečné společenství čítalo pouhých devět bojovníků.

To bude masakr. Stříbrný oblak poslal všechny mladé muže kmene na smrt.

"Jak jsou ohavní!" zašeptala drsně Strážkyně minulosti, svírajíc předloktí Té, která ví tak silně, až to bolelo. "Jako nestvůry! Jako příšery ze zlého snu! Ti, co se mi o nich zdálo, zdaleka tak nechutní nebyli!"

"Vypadají jako Ti druzí," konstatovala Ta, která ví. "Takhle mají vypadat."

"Ty jsi je už viděla, já ne. Fuj, ty ploché tváře! A ty vychrtlé krky! Ty ruce a nohy - tak dlouhé. Jako pavouci!"

"Jako pavouci, ano."

"Podívej. Podívej."

Celý kmen se teď tísnil na malém místěčku, které umožňovalo úplný výhled na svatyni u tří řek. Všechny oči se upnuly k výjevu dole. Ta, která ví slyšela poblíž hrubý, těžký dech Stříbrného oblaku. Jakési dítě plakalo. Pár Matek k tomu také mělo blízko.

Dole se děla podivná věc. Vypadalo to skoro jako tanec. Muži z Válečného společenství stále čekali, bok po boku, v rovné řadě před svatyní. Tvářili se stísněně, ale vytrvávali bez ohledu na vnitřní chuť obrátit se a prchnout.

Ti druzí utvořili také řadu - proti nim, ani ne dvacet kroků daleko. I oni stáli těsně vedle sebe: vysocí, podivně vypadající muži, s dlouhými oštěpy v rukou.

Ale nikdo nezaútočil.

Dvě skupiny bojovníků tam stály, měříce si jedna druhou přes zemi nikoho, která je oddělovala. Nikdo se nepohnul. Muži snad ani nedýkali. Stáli tiše jako skály. Mohli snad mít Ti druzí stejný strach jako členové Válečného společenství? Měli to přece být nemilosrdní zabijáci, Ti druzí. A počtem převyšovali Válečné společenství přinejmenším o jednu ruku počítání. Ale nic se nedělo. Nikdo se nechtěl pohnout.

Byl to Zářící oko, kdo se první pokusil dostat děj ze slepé uličky. Postoupil o krok vpřed. Za okamžik postoupil i zbytek jeho mužů.

Zářící oko výhruzně zamával oštěpem, zlobně se podíval na Ty druhé a vydal zvuk, dlouhý a hluboký, který se odrážel až k divákům nahoře:

"Hůůůů."

Ti druzí si vyměnili pohledy a zachmuřili se. Vypadali zmateně, nejistě a ustaraně.

Jeden z jejich mužů rovněž postoupil o krok vpřed a i jeho následovala celá řada. I on zatřásl oštěpem.

"Hůůůů."

"Hůůůůůů."

"Hůůůůůůůů."

Ta, která ví a Strážkyně minulosti na sebe pohlédly s úžasem. Tam dole nedělají nic víc, než na sebe pošetile halekají! Že by bitva měla začínat takhle? Snad ano; těžko si být jistý. Ale pokud ano, byl to poněkud hloupý způsob.

Možná že ani muži dole pořádně nevěděli, co vlastně mají dělat. Jejich válečníci, uvědomila si Ta, která ví, nikdy nebojovali proti Těm druhým a až dosud je nikdy neviděli. Ona byla jedinou z kmene, kdo je spatřil, tenkrát u ledového jezírka. A tehdy, už to bylo tak dávno, se Ten druhý obrátil a utekl před ní.

Nyní tam Ti druzí jen stáli, tvářili se znepokojeně a opakovali ty hloupé zvuky, které dělali muži z Válečného společenství. A to i přesto, že byli Ti druzí v přesile a patrně měli i lepší zbraně.

Co tedy? Jsou snad Ti druzí zbabělou rasou?

"Hůůůů."

"Hůůů."

"Hůůůů."

"Hůůů."

"Poslouchej je," zachichotala se Ta, která ví. "Jsou jako sovy."

Nato došlo dole k určitému posunu. Celá řada Válečného společenství se maličko pootočila, takže teď svírala s průčelím svatyně velmi ostrý úhel. Ti druzí je následovali, stále se dívali do tváří bojovníků kmene.

Ozvalo se další houkání. Rady se o trochu pohnuly, ale k výrazným změnám nedošlo. Pak obě ucouvly zpátky. Všichni drželi oštěpy nad hlavami a potřásali jimi, ale nikdo neházel.

"Oni se bojí jedni druhých!" vydechla v ohromení Strážkyně minulosti.

"Hůůůů."

"Hůůůů."

"Měli bychom se na ně vrhnout," zamumlala Ta, která ví. "Obrátili by se a v mžiku by uprchli!"

"Hůůůů."

"Hůůůů."

"Jako sovy," opakovala Strážkyně minulosti.

Bylo to k zbláznění. Patová situace mohla trvat do nekonečna. Ta, která ví to už nedokázala snášet. Šla k místu, kde seděl Mamutí jezdec s dvěma mísami válečných barev, a strhla ze sebe oděv. Mamutí jezdec se na ni udiveně podíval.

"Dej mi tu barvu," požádala jej Ta, která ví. "Ale přece nemůžeš..."

"Můžu."

Sehnula se, rychle uždíbla trochu barviva a nedbale jej rozplácla na oba prsy. Pak si nabrala červenou a vytvořila na sobě velký trojúhelník mezi břichem a oběma stehny, a trochu rozprskla na temné ochlupení svého klína. Všichni teď zírali jen na ni. Neobtěžovala se požádat Mamutiho jezdce, aby ji namaloval pruhy na záda; pochybovala, že by to udělat chtěl, a ona nechtěla ztrácet čas zbytečnou diskusí. Nezáléželo na tom. Neměla v úmyslu otáčet se ke kterémukoli z nepřátel zády.

Ti druzí! pomyslela si divoce. Všichni jsou zbabělci!

V té chvíli se k ní plížil Stříbrný oblak; šel váhavě - zřejmě si šetřil svou zchromlou nohu.

"Co to děláš, Ty, která víš?"

"Chystám se pro tebe vybojovat tvoji válku," odpověděla. Nato si znovu navlékla oděv a vyrazila dolů s kopce ke svatyni ze zářících kamenů.

Mylné posouzení.

HOSKINS SE ZEPTAL: "A jak se dnes ráno daří našemu chlapci, slečno Fellowesová?"

"Proč se nepodíváte sám, doktore?"

Hoskinsova tvář předvedla směsici pobavení a rozmrzelosti. "Proč mi pořád říkáte doktore?" ohradil se.

"Protože jím jste, alespoň se to domnívám," odvětila při vzpomínce na zkratku Ph.D., pyšně zdobící jmenovku na Hoskinsově stole v kanceláři.

"Jen doktorát fyziky, to je všechno."

"Doktorát je doktorát."

"Vy jste byla zvyklá dlouhý čas oslovovat lidi v nadřazeném postavení 'doktore', že je to tak? Zvlášť když to byli muži?"

Jeho slova jí vyrazila dech. Až by si to předtím uvědomovala, měl samozřejmě pravdu: po celou její profesní dráhu

měli všichni vedoucí pracovníci nemocnic lékařské vzdělání. Většina z nich, i když ne všichni, byli muži. Slečna Fellowesová přemítala, zda by svého muže také oslovovala "doktore", kdyby jejich manželství po celou tu dobu vydrželo. Zvláštní myšlenka. Zřídka si na něj vůbec vzpomněla: celý ten stav manželství, vlastnictví muže, jí připadal strašně vzdálený a nevztahující se k její osobě. Byla vdaná tak krátce, a před tak dlouhou dobou.

"Čemu byste dal přednost?" zeptala se nahlas. "Měla bych vám tedy říkat pane Hoskinsi?"

"Většina lidí v okolí mne oslovuje Jerry."

Slečna Fellowesová se na něj podivně podívala. "To nemohu!"

"Proč ne?"

"To - by nebylo správné."

"Nebylo správné," opakoval pobaveně Hoskins. "Říkat mi Jerry." Zblízka si ji prohlížel, jako by ji viděl prvně v životě. Jeho široká, masitá tvář se roztáhla v teplém úsměvu. "Vy jste velmi formální člověk. Asi jsem si ani neuvědomil, jak moc formální. Tak tedy dobře: můžete mne dál oslovovat 'doktore Hoskinsi', jestli je vám to příjemnější. A já vám budu dál říkat 'slečno Fellowesová'."

Co tím myslel? přemítala. Pomýšlel snad na to říkat jí Edith?

Tohle oslovení nikdo nepoužíval. Nebo jen málokdo, snad šest lidí na celém světě. Po většinu času byla "slečna Fellowesová" dokonce i pro sebe samu, kdykoli na sebe myslela ve třetí osobě, což nebylo tak často. Prostě zvyk: nikdy ji nenapadlo o tom přemýšlet. Ale je to divné, řekla si teď, uvažovat o sobě takovým způsobem. Jak rigidní a škrobené. Co už nejsem mladá, začínám být opravdu nějaká zvláštní, usoudila. A dokonce jsem si toho ještě nikdy nevšimla.

Hoskins se na ni ještě stále upřeně díval a usmíval se.

Na tom člověku je něco velmi hřejivého, uvědomila si náhle, velmi sympatického. Ani tohle dosud nezaznamenala. Při jejich předchozích setkáních jí hlavně připadal jako někdo, kdo se světu rád předvádí jako strohý a odměřený člověk, který se vždy dokonale ovládá, a jeho fasádou jen zřídka proniklo trochu lidskosti. Ale snad jej do té podoby dotlačilo neustálé vypětí posledních dnů experimentu Stasis a nyní, když se odběr z času vydařil a o úspěchu projektu nemůže být pochyb, je zase víc uvolněný, víc lidský, víc sám sebou. A navíc opravdu pěkný mužský.

Slečna Fellowesová se na okamžik přistihla při úvaze, zda je Hoskins ženatý.

Ta myšlenka ji ohromila a uvedla do rozpaků. Přece jí před pár týdny říkal, že má syna, ne? Malého chlapce, který teprve nedávno začal chodit. Samozřejmě že je ženatý. Samozřejmě. O čem to pořád přemýšlí? S hrůzou celou myšlenku zavrhl.

"Timmie!!" zavolala. "Pojď sem, Timmie!"

Stejně jako Hoskins i hoch byl dnes ráno zřejmě ve veselé, společenské náladě. Dobře se vyspal, dobře se najedl; v této chvíli vyrazil z ložnice, aniž na něm byla patrná nějaká nevole nad Hoskinsovou přítomností. Pochodoval neohroženě k Hoskinsovi a cestou utrousil proud mlasknutí.

"Myslíte, že něco říká, slečno Fellowesová? Nebo jen vydává pazvuky, aby se radoval z vlastního hlasu?"

"Co by mohl dělat jiného, než nám něco říkat, doktore? Doktor McIntyre se mne včera ptal na totéž, když ho slyšel. Jak někdo může pochybovat, že ten hoch má svůj jazyk - a ostatně velmi složitý?"

"Doktor McIntyre je nesmírně konzervativní. Nerad dělá ukvapené závěry."

"Já taky. Ale to, co slyšíme, je dokonale vyvinutý jazyk, nebo já sama neumím mluvit."

"Kéž byste měla pravdu, slečno Fellowesová. Budeme v to vroucně doufat. Kdybychom nedokázali přijít na žádný způsob, jak se s Timmiem domluvit, pak bude značná část jeho hodnoty ta tam. Přirozeně že chceme, aby nám něco prozradil o světě, z něhož sem přišel. Co možná nejvíc."

"Dokáže to, doktore. Buď svým vlastním jazykem, nebo naším. A já bych si tipla, že bude naši řečí mluvit o mnoho dříve, než my něco zjistíme o té jeho."

"Možná máte pravdu, slečno Fellowesová. Timmie nám to poví, že, Timmie?"

Hoskins si sedl na bobek, takže jeho tvář byla ve stejné výšce jako Timmieho oči a dlaněmi s roztaženými prsty lehce spočinul na chlapcově hrudníku. Timmie zůstal klidný. Slečna Fellowesová si po chvíli uvědomila, že tak Hoskins chlapce stále trochu lechtá; špičky prstů mu lehce běhaly kolem tak lehce a hravě, že to svědčilo o nemalých zkušenostech jejich majitele s malými dětmi. A Timmie se nechával lechtat rád.

"To je ale statný chlapec," pochválil jej Hoskins. "Houževnatý jako všichni z jeho rodu. - Takže ty se teď budeš učit anglicky, Timmie, co? A pak nám nadiktuješ knihu o životě v paleolitickém období a každý si ji bude chtít přečíst. Stane se z ní veliký bestseller a nám se vrátí trocha z našich nákladů, vid', Timmie, co říkáš?" Obrátil oči zpět ke slečně Fellowesové. - Investovali jsme do toho chlapce opravdu mnoho, víte? Těžko bych to vypočítal. Nejen peníze, ale i celou naši profesionální budoucnost."

"Ano. Dovedu si to představit."

Hoskins prohrábl Timmieho husté neposlušné vlasy, poplácal jej a vstal. "Celá léta máme rozpočet napjatý k prasknutí, šetříme desetník k desetníku, kde se dá. Nevěřila byste, kolik stojí energie na udržení Stasis, byť i jen na okamžik - stačilo by to na svícení celému městu po celé dny - a přitom je energie jen částí režijních nákladů, které máme. Už tucetkrát jsme balancovali na pokraji krachu. Museli jsme odepsat některé projekty, abychom zachránili tento jediný. Bylo to vše - nebo nic. Ale Timmie nás zachránil. To on zapíše Stasis Technologies, Ltd., do historie. Už jsme v ní, slečno Fellowesová, už jsme v ní!"

"Byla bych si myslela, že vám k tomu bude stačit ten živý dinosaur."

"My jsme si to mysleli také. Jenže nějak nezaujal veřejnost."

"Dinosaurus?"

Hoskins se rozesmál. "Oh, ještě tak kdybychom byli přivezli dospělého brontosaura nebo tyranosaura, či něco této

velikostí. Jenže, jak víte, váhový limit dost nám svazuje ruce. Ostatně, i kdybychom sem tyranosaura dostali, nevím, jak bychom ho udrželi pod kontrolou. - Měl bych vás asi někdy vzít s sebou a našeho dinosaura vám ukázat."

"To byste měl, to ano."

"Je velice čilý."

"Čilý? Dinosaurus?"

"Uvidíte. Je to čilý malý dinosaur. Naneštěstí lidi zřejmě příliš nevzruší čilý malý dinosaur. 'Jak zajímavé,' řeknou, 'ti vědci sem dopravili z pravěku živého dinosaura.' Jenže pak se na něj podívají v televizi, a vůbec jim zajímavý nepřipadá, asi proto, že není dvakrát větší nežli dům a nechrlí oheň. Ale ten neandrtálský chlapec - skutečná bytost z pravěku, která sice dost divně vypadá, ale s kterou se přesto každý z nich může ztotožnit a soucítit s ní - to bude naše spása. - Slyšels to, Timmie? Jsi naše spása." Obrátil se zpět ke slečně Fellowesové. "Kdyby nebylo vyšlo ani tohle, byl bych na dně. Beze všech pochyb. A se mnou i celá korporace."

"Chápu."

"Ale teď je všechno v pořádku. Brzy budeme mít Spoustu peněz. Slibují nám je ze všech stran. To je báječné. Dokud bude Timmie zdravý a spokojený a možná se naučí i pár slov anglicky - 'Ahoj, lidi, tady je Timmie z doby kamenné...'"

"Nebo něco podobného," doplnila suše slečna Fellowesová.

"Ano. Něco na ten způsob. Šťastný a zdravý, to je klíč ke všemu. Jestliže se mu něco stane, po našem jméně neštěkne ani pes. Což z vás činí ústřední osobu celé operace, uvědomujete si to? Závisíme na tom, jak dobře vytvoříte mateřské a harmonické prostředí. Vaše slovo bude rozkazem; co Timmie potřebuje, to také dostane. Včera jste měla naprostou pravdu, když jste odmítla vpustit sem tak brzo tu hordu novinářů."

"Děkuji."

"Přirozeně jistě chápete, že my opravdu chceme uspořádat tiskovou konferenci, jakmile to bude možné - je totiž životně důležitá k tomu, abychom získali maximální efekt z publicity Timmieho projektu, a to co nejdříve..."

Náhle se Hoskins zase zdál méně geniální a sympatický a víc podobný tomu strohému vedoucímu pracovníku, který říká věci jako "Důvěřujte mi" a přitom vůbec žádnou důvěru nevzbuzuje.

Slečna Fellowesová pronesla chladně: "Znamená to, že je sem chcete pustit dnes odpoledne?"

"Tedy, jestli myslíte, že už by mohl..."

"Nemyslím. Ještě ne."

Hoskins si navlhčil rty. "Vaše slovo je rozkazem. Jen mi řekněte kdy?"

"Řeknu."

"Myslel jsem tím, jestli byste to nedokázala odhadnout už teď? Co ji takhle svolat na zítřka? Nebo na pozítří?"

"Odložme to prozatím, doktore, ano? Jednoduše nechci v dohledné době vystavit Timmieho něčemu tak stresujícímu, jako je tisková konference. Metaforicky řečeno, stále ještě popadá dech, staví se na nohy - co se vám líbí víc. Po té hrůze na začátku už udělal skvělý pokrok. Ale ve vteřině by se mohl zvrátit zpět do toho divokého, hrůzou šíleného dítěte, které jste té noci zažil. Dokonce i doktoru McIntyroví se ho včera po chvíli návštěvy podařilo rozházet."

Hoskins vypadal ustaraně. "Nemůžeme tu tiskovku odkládat donekonečna, slečno Fellowesová."

"Já nemluvím o nekonečnu. Mluvím o několika málo dnech. Dva, tři, čtyři - nechte mne o tom rozhodnout, doktore Hoskinsi, ano? Mé slovo je zákonem?"

"Vaše slovo je zákonem," potvrdil Hoskins, ale nezdál se být z toho příliš potěšen. Chvilku mlčel. - "Nebyla jste od té noci mimo zónu Stasis, že ne? Ani na okamžik."

"Ne," odpověděla rozhořčeně. "Vím, jakou mám odpovědnost, doktore Hoskinsi, a jestli si myslíte..."

"Slečno Fellowesová, prosím vás." Usmál se a zvedl ruku. "Z ničeho vás neobviňuji. Jenom jsem se chtěl oklikou dostat ke sdělení, že vás tu s chlapcem nezamýšlíme věznit dvacet čtyři hodin denně a sedm dní v týdnu. Jsem si vědom, že během prvních dnů bylo nejlepší mít vás po ruce neustále a že jsem vám to při našem prvním rozhovoru i řekl. Ale teď Timmie vypadá, že se krásně stabilizuje. Měla byste si vypracovat nějaký plán výletů, kvůli odpočinku a rekreaci. Paní Stratfordová vás nejprve bude střídat tak na hodinku či dvě, a pak snad budete moci odejít i na celé odpoledne."

"Jak si přejete."

"Nevypadáte moc nadšeně. Netušil jsem, že jste tolik posedlá prací, slečno Fellowesová."

"To není ten správný výraz. Prostě - když Timmie je tak strašně zranitelný. Ještě se neorientoval, je izolovaný a daleko od domova. Aby se s tím vším dokázal vypořádat, potřebuje hrozně moc lásky a ochrany. Nechtěla bych jej opustit ani na krátkou chvíli."

"To je od vás velice chvályhodné. Ale ten nejhorší šok je už za ním, měla byste začít chodit ven, i kdyby to mělo být jen na chvíli."

"Když si to přejete, doktore."

"Myslím, že to tak bude nejlepší. Pro vaše vlastní dobro, slečno Fellowesová. Máte právo si od práce aspoň na chvíli odpočinout. A nechci také, aby se stal Timmie zcela závislým na vaší neustálé přítomnosti. Těžko říci, jak silná vazba by se mohla vyvinout, kdybyste v takhle intenzivní péči pokračovala. A pak, pokud byste z nějakého důvodu zónu Stasis opustit musela, Timmie by se s tím nemusel vyrovnat. Nebylo by to zdravé. Rozumíte mi?"

Slečna Fellowesová přikývla. "V tomhle máte pravdu."

"Dobrá. Chcete tedy udělat malý experiment? Zavoláme paní Stratfordovou, necháme ji tak hodinku dvě hlídat a já vás provedu po ostatních laboratořích."

"Tedy..."

"Nelíbí se vám to, co? - Víte co, tak vám dáme bzučák. Pokud bude mít paní Stratfordová s Timmiem i ten

nejdrobnější problém, budete tu zpátky během pěti minut, platí? Důvěřujte mi."

"No dobře," svolila slečna Fellowesová již o něco ochotněji. Musela připustit, že Hoskins má v lecčems pravdu. Provedla Timmieho úskalími prvních dvou dnů a bylo by moudré si zjistit, jak bude snášet její krátkodobou nepřítomnost. "Souhlasím se zkouškou. Ukažte mi vašeho dinosaura."

"Ukážu vám všechno," sliboval Hoskins. "Zvířata, rostliny a minerály, ode všeho stejně." Pohlédl na hodinky.

"Dejme tomu, že vám dám devadesát minut, abyste mohla dokončit vše, co jste dnes ráno začala, a abyste mohla do všeho zasvětit paní Stratfordovou. Pak se sem vrátím a vyzvednu si vás na prohlídku."

Slečna Fellowesová se zamyslela. "Spíš dvě hodiny."

"Dvě hodiny? Prima. Budu tady přesně v jedenáct. Do té doby na shledanou. Můžeš mne na chvíli postrádat, Timmie?"

Chlapec vydal několik zamlaskání.

"Vidíte, doktore? Pozná, když se ho na něco zeptám, a i když neví, co ve skutečnosti říkám, stejně odpoví. V té hlavě sídlí skutečná inteligence."

"Tím jsem si jistý," přisvědčil Hoskins. Kývl, usmál se a odešel. Slečna Fellowesová se přistihla, že si při ranních rutinních pracích brouká nějakou melodii. Skutečně se těšila, až se na chvíli dostane ven z bubliny Stasis. O Timmieho se starala moc ráda, i tak si však potřebovala odpočinout.

Nebo ji tak lákala perspektiva času stráveného s Hoskinsem?

Opravdu - ta myšlenka byla tak směšná - ale když ono to znělo, skoro jako - jako kdyby si sjednala schůzku.

Má malého syna, opakovala si znovu; velmi přísně. Což téměř jistě znamená, že má i ženu. Mladou a pěknou.

Přesto se slečna Fellowesová převlékla z ošetrovatelské uniformy do šatů. Pro jistotu do šatů konzervativního střihu - jiné ani neměla - ale i tak se cítila tak žensky, jako už dlouhá léta ne.

Pochválil její vzhled s vážnou formálností a ona mu stejným způsobem poděkovala. To je opravdu skvělá předehra, napadlo ji. Automaticky následovala další myšlenka: předehra k čemu?

Rozloučila se s Timmiem a ubezpečila jej, že se brzy vrátí. Ujistila se, že paní Stratfordová ví, kdy obědvat a co k obědu. Ta mladá žena vypadá z té zodpovědnosti trochu nervózně, všimla si slečna Fellowesová. Ale pak paní Stratfordová zaznamenala, že pro případ potíží bude nablízku Mortenson, a slečna Fellowesová si uvědomila, že se její náhradnice obávala spíš eventuální divoké bitvy než nějaké újmy, které by Timmie mohl v její péči dožít. Možná by jí neškodilo víc zkušeností s vlastními povinnostmi, řekla si slečna Fellowesová, ale v této chvíli už jí nezbyvalo nic jiného než ponechat Timmieho v náhradní péči. Bzučák v kabelce ji přivolá, pokud se tu bude něco dít.

Vyšli ven. Timmie jednou trochu zakňučel - překvapením? Zoufalstvím?

"Neboj se, Timmie! Já se vrátím! Vráť se!"

K odloučení došlo muselo, pomyslela si. A čím dříve, tím lépe - pro chlapce i pro ni.

Hoskins ji vedl labyrintem spoře osvětlených chodeb, klenutých sklepení, ozvěnou dunících a lesknoucích se kovových schodišť, po kterých seběhli tu noc, kdy sem dorazil Timmie, tu noc, jež připadala slečně Fellowesové tak dávno, že ji pociťovala spíš jako sen než jako skutečnou událost. Na okamžik se dostali úplně ven z budovy, nžourající v polední záři jasného zlatého dne; a potom se znovu ponořili do nějaké holé, stodolovité budovy, velmi podobné té, v níž vznikla Timmieho bublina Stasis.

"Toto je stará laboratoř Stasis," informoval ji Hoskins. "Tady to všechno začalo."

Nová bezpečnostní kontrola; nové kovově zvonící schody a zatuchle páchnoucí chodby a ponuré jeskynní sklepení. Nakonec se octli v srdci další výzkumné zóny, daleko rušnější než ta jejich. Ženy a muži v laboratorních pláštích chodili sem a tam a nosili stohy zpráv, desek a počítačových kostek. Hoskins mnoho z nich oslovoval křestními jmény a oni mu odpovídali stejným způsobem. Slečna Fellowesová shledala, že jí jde ta neformálnost na nervy.

Ale tohle přece není nemocnice, namítla sama sobě. Ti lidé tu prostě pracují. To je rozdíl.

"Zvířata, rostliny, minerály," ukazoval Hoskins. "Tak jak jsem slíbil. Zvíře je právě pod vámi: náš nejvýstavnější kousek. Tedy než přišel Timmie."

Prostor byl rozdělen do mnoha malých pokojíků, z nichž každý představoval zvláštní bublinu Stasis podobnou té, v níž bydlel Timmie, ale menší. Hoskins ji dovedl k okénku jedné z nich a ona nakoukla dovnitř.

To co spatřila, jí nejdřív připadalo jako šupinaté kuře s ocasem. Běhalo nervózně a horečnatě od jedné stěny ke druhé, hopkajíc na dvou tenkých nohou, a rozhlíželo se na všechny strany. Jenže takovéhle kuře ještě nikdo nikdy neviděl: nemělo křídla, zato však dvě klinkající se pažičky, zakončené pařáty podobnými rukám, jež se neustále svíraly a zase rozvíraly. Úzká hlava s jemně modelovanými rysy se blížila ptačí a podivně v ní jiskřily jasné rudé oči. Přes lebku se táhl kostěný kýl, trochu připomínající kohoutí hřeben, ale jasně modré barvy. Trup byl zelený s tmavšími pruhy, leskl se jako u plazů. Tenký hadovitý ocas neklidně šlehal ze strany na stranu.

"Tak tohle je náš dinosaurus," pochlubil se Hoskins. "Naše pýcha a radost - dokud nepřišel Timmie."

"Dinosaurus? Tohle?"

"Říkal jsem vám, že je malý. Vy byste chtěla, aby byl obrovský, nemám pravdu, slečno Fellowesová?"

Při úsměvu se jí v tváři udělaly dolíčky. "Asi ano. Je to ale přirozené. První, co každého napadne při zmínce o dinosaurech, jsou enormní rozměry. Ale když tenhle je, no, tak droboučký."

"My jsme taky plánovali získat malého, věřte mi. Dovedete si představit, co by se stalo, kdyby třeba dospělý stegosaurus se hmotou dorazil do Stasis a začal tu dusat po laboratoři? Pochopitelně k vytvoření tak velkého pole Stasis, aby bylo schopné manipulovat s tak obří hmotou, byste spotřebovala víc energie, než vyprodukuje půlka elektrárny na celé zeměkouli. A dokonce i kdybychom získali dostatek energie, naše technologie není dosud tak dokonalá, aby umožnila tak rozsáhlý přesun."

Slečna Fellowesová se fascinovaně dívala a pocíťovala mrazení. Živý dinosaur! To je fantastické!

Ale je tak drobný - spíš jako pták bez peří nebo nějaký divný druh ještěrky...

"Když tedy není velký, jak to, že je to dinosaur?"

"Velikost není určujícím faktorem, slečno Fellowesová, O zařazení zvířete mezi dinosaury rozhoduje struktura kostí. Zejména anatomie pánve. Současní plazi mají končetiny, jež ústí do pánve ze stran. Vzpomeňte si, jak chodí krokodýl nebo ještěrka. Spíš kachní kolébání než kroky, že je to tak? Žádný z krokodýlů nechodí vzpřímeně po zadních nohou. Jenže dinosaurů pánve se podobaly ptačím. Jak každý ví, mnoho z těchto ještěrů dokázalo chodit po dvou jako mnozí současní tvorové. Znáte pštrosa, znáte brodivé vodní ptáky, podívejte se jak jsou připojené vaše vlastní nohy. Dokonce i ti dinosauri, kteří zůstávali na zemi a chodili po čtyřech, měli pánev, z níž nohy vystupovaly přímo, a nikoli do stran, jako je tomu u dnešních ještěrek. To je absolutně odlišný evoluční model, linie vedoucí od dinosaurů plazů přes ptáky až k savcům. A její dinosauri větev vyhynula. Jediní plazi, již přežili Velký zánik na konci mezoika, měli ten druhý typ pánevního uspořádání."

"Chápu. Takže byli velcí dinosauri stejně jako malí. Jen nás prostě náhodou ti velcí víc zaujali."

"Správně. To jsou ty slavné nestvůry, na které každý poulí oči v muzeu. Ale spousty druhů měřily jen pár stop. Například tento."

"Je mi už jasné, proč lidi přestal tak brzo zajímat. Není to obluda, nahánějící hrůzu."

"Laici možná ztratili zájem, slečno Fellowesová. Ale ujistěte vás, že pro vědce byl tenhle chlapík jako úplné zjevení. Studovali jej ve dne v noci a zjistili spoustu velice zajímavých věcí. Například jsme dokázali, že není zcela studenokrevný. Což potvrzuje jednu z nejdiskutovanějších teorií, která byla o dinosaurech kdy publikována. Na rozdíl od současných plazů měli určitý mechanismus, jenž jim umožňoval udržovat teplotu o něco vyšší, než jakou mělo okolí. Ten mechanismus nebyl dokonalý, to v žádném případě, ale už jeho pouhá existence potvrzuje teorie vyvozené z kosterních nálezů, které dinosauri staví na začátek přímé linie vedoucí k ptákům a savcům. Stvoření, které si právě prohlížíte, je jeden z vašich nejvzdálenějších předků."

"Pokud tomu tak je, nezamícháte jeho vyrváním z druhohor historií evoluce? Co když právě tento dinosaur byl klíčovým článkem evolučního řetězce?"

Hoskins se rozesmál. "Obávám se, že evoluce nepracuje až zase tak jednoduše. Ne, změnu vývoje tím neriskujeme. A ten fakt, že tu stále ještě stojíme, přestože tento chlapík překonal cestu sto miliónů let dlouhou, by to měl přesvědčivě dokazovat."

"Asi máte pravdu. - Je to samice, nebo samec?"

"Samec," odpověděl Hoskins. "Naneštěstí. Od té chvíle, kdy sem dorazil, se snažíme zaměřit nějaký další exemplář téhož druhu, ale samičího pohlaví. Jenže proti tomuto úkolu je hledání jehly v kupce sena dětskou hračkou."

"Proč sháníte samici?"

Šibalsky se na ni podíval. "Abychom se pokusili získat nějaká oplozená vajíčka a vychovat si tu v laboratoři linii dinosaurů mláďat."

Připadala si jako hlupák. "Ovšem."

"Pojďte se podívat sem," vybídl ji Hoskins. "Oddělení trilobitů. Víte, co to jsou trilobiti, slečno Fellowesová?"

Neodpověděla. Pozorovala malého dinosaura, jak smutně hopsá po svém vězení a zmateně běhá od jedné stěny k druhé. Vždycky naběhne přímo do zdi a odrazí se - a teprve pak se obrátí zpět. Ten hloupý tvor patrně není schopen pochopit, proč nemůže běžet dál, ven do vlhkých mokřin a vyprahlých lesů svého pravěkého domova.

Vzpomněla si na Timmieho uvězněného v ohradce svých pokojíků.

"Ptal jsem se vás, slečno Fellowesová, jestli víte, co to jsou trilobiti?"

"Cože? Á-ano. Ano. Někaký druh vymřelého humra, nebo co?"

"No, ne tak úplně. Vymřelý korýš, ale humrovi moc podobný není. Vlastně se nepodobá žádné žijící formě. Svého času byl na Zemi dominující formou života, vrcholem vývoje. To bylo před půl miliardou let. Tenkrát leželi trilobiti, kamkoli jste se podívala. Po dnech oceánů ležli po miliónech. A potom všichni vyhynuli; ještě nevíme proč. Nezbyli po nich žádní potomci ani vůbec žádné geny. Byli tu, plodili a množili se, a pak najednou zmizeli jako by nikdy neexistovali. Zbylo po nich jen nesmírné množství zkamenělin."

Slečna Fellowesová po očku nakoukla do nádrže s trilobity. Spatřila šest či sedm netečných tvorů šedozelené barvy. Mohli měřit tak tři čtyři palce a seděli na loži z řídkého šedivého bahna. Vypadali jako lastury, které najdete při odlivu na pobřeží. Jejich úzká, oválná a asi i tvrdá těla byla podélně rozdělena na tři hřebenovité části, vyvýšenou střední a dva malé postranní laloky. Na jednom z konců se rýsovaly velké tmavé oči, složené z malých faset jako u hmyzu. Zatímco se slečna Fellowesová dívala, jeden z trilobitů vystrčil houf drobných článkovitých nohou a začal se plížit - pomalu, pomalu napříč dnem nádrže.

Vrchol vývoje. Ve své době dominantní forma života. Objevil se muž v laboratorním plášti a nesl táč s jakýmsi složitým, ničemu se nepodobajícím přístrojem. Přátelsky se přivítal s Hoskinsem a slečně Fellowesové věnoval neosobní zaculení.

"Tohle je Tom Dwayne z Washingtonské univerzity," představil jej Hoskins. "Je jedním z našeho trilobitního týmu. Tom je nukleární chemik. - Tome, rád bych ti představil diplomovanou sestru Edith Fellowesovou; to je ta báječná žena, která pečuje o našeho nového malého neandrtálce."

Nově přichozí se usmál znovu, o poznání méně neosobně než předtím. "Je mi velkou ctí, že vás poznávám, doktorko Fellowesová. Dostala jste na bedra setsakramentský úkol."

"Slečna Fellowesová docela postačí," odpověděla, snažíc se, aby to nevyznělo příliš škrobeně. - "Co má nukleární chemik společného s trilobity, jestli se můžu zeptat?"

"No, já vlastně ani nestuduji trilobity jako takové," prozradil Dwayne. "Zkoumám chemii vody, se kterou sem přišli."

"Tom počítá izotopové poměry kyslíku, jenž je ve vodě obsažen," dodal Hoskins.

"A k čemu to?"

Dwayne odpověděl: "Tato voda je prastará, existuje přinejmenším půl miliardy let, možná i šest set miliónů. Z izotopového poměru můžeme usuzovat, jaká teplota v té době v oceánu převládala - mohu vám to vysvětlit podrobněji, jestli chcete - a když budeme znát teplotu oceánu, budeme schopni vyvodit spoustu dalších věcí o tehdejší planetárním klimatu. V době, kdy trilobiti zkvétali, byl téměř celý svět pokryt oceánem."

"Tak vidíte, slečno Fellowesová, Toma vlastně trilobiti vůbec nezajímají. Jsou to jenom šeredné mňavé komplikace, které se mu hrabou v jeho drahocenné pravěké vodě. Ti, kdo studují trilobity, to mají o mnoho snazší - jim totiž stačí ty potvůrky rozpitvat, a na to nepotřebují nic víc než skalpel a mikroskop. Zatímco chudák Tom si sem na každý pokus musí vláčet hmotový spektrograf."

"Proč? To by nemohl..."

"Ne, nemohl. Z bubliny Stasis se nesmí odnést nic a tento zákon se nedá nijak obejít. Je to nutné kvůli zachování rovnováhy časového potenciálu."

"Rovnováha časového potenciálu," opakovala slečna Fellowesová, jako by Hoskins mluvil latinsky.

"Jde o problém zachování energie. Cokoli přijde napříč časem, přechází přes časové siločáry. Tím pohybem roste potenciál. Ten jsme uvnitř Stasis neutralizovali a tento stav je nutné udržovat."

"Aha," poznamenala nepříteliš přesvědčivě slečna Fellowesová. Během svého vzdělávání se fyzikou nikdy zvlášť nezabývala a ani se zabývat nechtěla. Snad to byla reakce na nešťastné vzpomínky na manželství. Její bývalý muž rád mluvil kolem dokola o "poezii" fyziky, její krásě, kouzlu a tajemstvích. Možná taková skutečně je. Jenže o ničem, co nějak souviselo s bývalým manželem, nehodlala slečna Fellowesová zvlášť hluboce přemýšlet.

"Nepůjdeme dál a neponecháme Toma jeho trilobitům?" navrhl Hoskins.

V dalších zapečetěných komorách se nacházely vzorky prvotního rostlinného života - podivné šupinaté rostlinky, záhadné a nepůvabné - a kusy skal, které se, alespoň pokud mohla slečna Fellowesová posoudit, příliš nelišily od současných. To byly ty rostlinné a minerální části sbírky. Zvířata, rostliny, minerály, ano, tak jak to Hoskins říkal; byla zde shromážděna bohatá kořist z mnoha nájezdů na historii přírody. A každý ze vzorků měl svého výzkumníka. To místo jí připadalo jako muzeum: muzeum, jež ožilo a nyní slouží jako středisko horečnatého výzkumu.

"A vy na to všechno musíte dohlížet, doktore Hoskinsi?"

"Jen nepřímo, slečno Fellowesová. Díky bohu mám podřízené. Jen samotná administrativa při řízení korporace by mi dokázala zabrat třikrát víc času, než kolik jej mám."

"Ale vy vlastně nejste byznysmen," vzpomněla si na to okázalé Ph.D. "Vy jste původem vědec, který postupně sklouzl na manažerskou dráhu, že?"

Melancholicky přikývl. "Sklouzl, to je ten správný výraz. Začal jsem jako teoretik. Ve své doktorské práci jsem se zabýval povahou času, technikou mezonické mezičasové detekce a tak dále. Když jsme vytvořili společnost, ani mne nenapadlo, že bych mohl být něčím jiným než šéfem teoretického výzkumu. Ale pak se vynořilo tolik problémů. Teď nemyslím technických. Například přišli bankéři a umyli nám hlavu, jak špatně obchodujeme. Následovalo pár personálních změn na nejvyšších místech korporace, stala se z toho úplná řetězová reakce a záhy se začali obracet na mne a říkat: 'Musíš se stát šéfem, Jerry, jsi jediný, kdo dokáže uklidnit situaci,' a já byl dost hloupý na to, abych jim uvěřil, a na pak... pak..." zašklebil se. "Dneska mám nablýskaný mahagonový psací stůl a veškerý komfort tohoto druhu. Hrabu se v papírech, píšu zprávy, pořádám schůze. Říkám lidem, co mají dělat. A když mi tu a tam během dne zbyde deset minut času, přemýšlím o takových zbytečnostech, jako je můj vlastní vědecký výzkum."

Slečna Fellowesová pocítila nečekaně silný závan sympatie. Konečně pochopila, proč na té jmenovce byla ta zkratka Ph.D. Nevychloubal se. Měl ji tam prostě proto, aby jemu samotnému připomínala, kým a čím opravdu je.

Jak smutné, pomyslela si.

"Kdybyste se mohl z té řídicí funkce nějak vyzout, jaký výzkum byste chtěl dělat?"

"Problematiku přenosu časem na krátké vzdálenosti, o tom není sporu. Chtěl bych vypracovat metodu na detekci objektů, které leží blíž než deset tisíc let, což je současná hranice. Provedli jsme v tomto směru nějaké předběžné studie, ale přes slibné výsledky jsme nebyli schopni dostat se dál. Byla to otázka dostupnosti zdrojů - finančních i technických: museli jsme si stanovit pořadí priorit a prozatím se s tou hranicí smířit. Kdybychom dokázali zaměřit naše odběrové zařízení do historických epoch, slečno Fellowesová - kdybychom mohli navázat kontakt s živým Egyptem faraónů nebo s Babylónany, se starým Řeckem či Římem nebo..."

Zarazil se v půli věty. Slečna Fellowesová zaznamenala jakýsi rozruch u jedné ze vzdálenějších kójí, jemuž vévodil tenký, hašteřivý hlas. Hoskins se zamračil, spěšně zamumlal: "Omluvte mne," a odspěchal pryč.

Slečna Fellowesová jej následovala nejrychlejší chůzí, jaké byla schopna. Pocit osamocení uprostřed této směsice z dob dávno minulých jí vůbec nedělal dobře.

Postarší muž v civilním oděvu, s řídkou šedivou brádkou a hněvem zrudlou tváří se dohadoval s mnohem mladším technikem v laboratorním plášti s uniformním rudozlatým monogramem Stasis Technologies, Ltd. Rozzlobený muž právě říkal: "Musím dokončit některé podstatné aspekty svého výzkumu. Copak to nechápete?"

"Co se tu děje?" vpadl do toho Hoskins, který právě dorazil. Technik odpověděl: "Pokus o odnesení vzorku, doktore Hoskinsi."

"Odnesení ze Stasis?" Hoskins zvedl obočí. "To myslíte vážně?" Obrátil se ke staršímu muži. "Tomu nemohu uvěřit, doktore Adamewski."

Muž ukázal k nejbližší z bublin Stasis. Slečna Fellowesová sledovala směr, kterým ukazoval. Spatřila jen malý šedý laboratorní stůl, na němž spočíval úplně obyčejný kus skály a kolem něj nějaké zkumavky, v nichž se patrně nacházely reagentie k experimentům.

Adamewski začal: "Musím ještě provést rozsáhlý výzkum, abych se ujistil..."

Technik mu skočil do řeči. "Doktore Hoskinsi, profesor Adamewski od samého počátku ví, že tento vzorek chalkopyritu tu může zůstat jen po dva týdny. A dnes čas vypršel."

"Dva týdny!" vybuchl Adamewski. "Kdo dokáže předem říci, jak dlouho bude vyřešení takového výzkumného úkolu trvat? Odhalil snad Roentgen principy rentgenového záření za dva týdny? Vyřešil snad za tu dobu Rutheford problém jádra atomu? Dokázal..."

"Jenže pro tento experiment byla předepsána lhůta dva týdny," namítal technik. "A on to věděl."

"No a co? Nedokážu zaručit, že budu schopn dokončit práci v tak krátké době. Nejsem jasnovidce, doktore Hoskinsi. Dva týdny, tři, čtyři - co na tom záleží - podstatné je, že se vyřeší úkol, nemám pravdu?"

"Podstatné je, profesore," pronesl Hoskins, "že naše zdejší technické vybavení je omezené. Máme jen limitovaný počet bublin Stasis a nekonečné množství vědecké práce, kterou je třeba vykonat. Musíme tedy vzorky neustále střídát. Tento kus chalkopyritu se bude muset vrátit tam, odkud přišel. Na tuhle bublinu je dlouhý seznam čekajících."

"Tak jim ji tedy dejte," vyhrkl vzrušeně Adamewski. "A já si ten vzorek vezmu s sebou na univerzitu. Vrátím jej zpátky, jakmile skončím."

"Víte, že to není možné."

"Kus chalkopyritu! Mizerný tříkilogramový šutr, jehož komerční hodnota je nulová! Proč ne?"

"Nemůžeme si dovolit takový výdej energie! A vy to víte. Nic z toho, co vám tu teď říkám, pro vás není novinka, a nesnažte se prosím předstírat opak."

Do hovoru se vmísil technik: "To nejpodstatnější je, doktore Hoskinsi, že se pokusil přes zákaz ten kámen odnést a že se v bublině zdržoval i ve chvíli, kdy už tam neměl co dělat, takže jsem málem Stasis perforoval i s ním!"

Zavládlo hrobové ticho.

Po chvíli se Hoskins otočil k vědci a řekl ledovým, formálním tónem: "Je to pravda, profesore?"

Adamewski se zatvářil stíněně. "Myslel jsem, že by nevadilo, kdybych..."

"Nevadilo? Nevadilo?" Hoskins zavrtěl hlavou. Vypadal, že zadržuje skutečný hněv jen s největším úsilím.

Vedle profesorovy bubliny, na dosah od nich, se klinkala červeně natřená rukojeť. Od ní mířila nylonová šňůra stěnou do nitra komory. Hoskins se bez váhání natáhl a trhl dolů rukojetí.

Slečna Fellowesová, jež nahlížela do bubliny Stasis, zatajila dech, když kolem kamene zajiskřil rychlý výbuch jasně zářivého světla a na zlomek sekundy vzorek obklopil oslňující aurou, zbarvenou zeleně a červeně. Než stačila před tím jasnem zavřít oči, světlo zmizelo a s ním i onen kus skály. Šedý laboratorní stůl byl prázdný.

Adamewski se zalykal vztekem a zklamáním. "Co jste to..."

Hoskins ho krátce utál. "Můžete vyklidit kóji, profesore."

Vaše povolení k výzkumu materiálů ve Stasis už od tohoto okamžiku skončilo."

"Počkejte. Nemůžete..."

"Je mi líto, profesore. Můžu. A udělám. Porušil jste jedno z našich nejpřísnějších pravidel."

"Odvolám se k Mezinárodní asociaci..."

"Odvolejte se kam chcete," opáčil Hoskins. "Uvidíte sám, že v případě, jako je tento, mi každá komise dá za pravdu." Odvrátil se od stále protestujícího profesora a zamířil k slečně Fellowesové. Sledovala celou událost s rostoucími rozpaky a doufala, že zazní její bzučák a poskytne jí záminku, aby té nepříjemné scéně nemusela přihlížet.

Hoskinsova tvář byla bílá vzteky.

"Lituji, že jsme museli přerušit naši prohlídku kvůli takové nepříjemnosti, slečno Fellowesová. Ale čas od času je takový zásah nezbytný. Kdybyste se chtěla ještě na něco podívat nebo zeptat..."

"To je dobré, doktore, myslím, že jsem toho viděla dost. Snad bych se měla vrátit k Timmiemu."

"Ale jste venku teprve..."

"Možná bych se i tak měla vrátit."

Hoskinsovy rty se okamžik tíše pohybovaly. Zdálo se, že formuluje nějaký návrh. Po chvíli promluvil: "Řekněme, že teď zkontrolujete paní Stratfordovou a podíváte se, co Timmie dělá. A pokud bude s chlapcem všechno v pořádku, možná byste si mohla dopřát ještě trochu volna. Rád bych vás pozval, abyste se mnou poobědvala, slečno Fellowesová."

Šli do malého výklenku, jenž byl pro úředníky vyhrazen v místní samoobslužné restauraci. Hoskins se zdravil s lidmi na všechny strany a zcela nenuceně představoval slečnu Fellowesovou. Ta však měla palčivý pocit, že je středem pozornosti.

Co si pomyslí, když nás tu vidí pohromadě? přemítala a zoufale se snažila vypadat rozhodně a prakticky. Teď litovala, že si nenechala svou ošetrovatelskou uniformu. Stejnokroj jí sloužil jako jakýsi druh brnění. Umožňoval jí čelit světu skryté za svou funkci, což jí připadalo lepší než mu čelit sama za sebe.

Výběr v restauraci nebyl nijak zázračný. Saláty, sendviče, mísy s ovocem, masové závitky - a to bylo všecko. Taky dobře: nikdy si nepotrpěla na krmi o několika chodech, zvláště ne v poledne. A po létech života v nemocnici si na tento styl stravování nejen zvykla, ale dokonce mu dávala přednost. Vybrala si na ták několik prostých věcí: hlávkový salát s jahodami a plátky pomeranče, pár krajíců žitného chleba a malou lahvičku podmáslí.

Když se usadili, zeptala se slečna Fellowesová: "Míváte často tenhle druh potíží, doktore Hoskinsi? Myslím takový jako s tím profesorem."

"Takovéhle to bylo poprvé," přiznal. "Samozřejmě že se pokaždé musím hádat s lidmi, kteří si chtějí odnést vzorky, když jim vyprší čas. Ale tohle bylo poprvé, co to některý z nich doopravdy zkusil."

"A i kdyby se mu to povedlo, vznikl by ten strašlivý problém s tou - eh - rovnováhou časového potenciálu?"

"Přesně tak," Hoskinse zjevně potěšilo, že použila jeho formulaci. "Pochopitelně jsme se pokusili počítat s tím, že se

něco takového přihodí. Stát se může ledacos, a tak máme připraveny speciální energetické zdroje určené ke kompenzaci náhodných úniků ze Stasis. Ale to neznamená, že bychom chtěli nechat vyplácet roční zásobu energie za půl sekundy. Takovou věc si nemůžeme dovolit, a pokud by k něčemu takovému přece jen došlo, pak za cenu zastavení ostatních operací na celé měsíce, abychom vyšli s rozpočtem. A ještě ke všemu profesor málem zůstal v bublině při proražení Stasis."

"Co by se s ním stalo?"

"Tedy, experimentovali jsme jen s neživými objekty a myšmi - ale vše, co se nacházelo v bublině ve chvíli perforace, zmizelo."

"Myslíte tím, že se to vrátilo v čase nazpět?"

"Pravděpodobně. Odneseno s sebou, jak my říkáme, nárazem objektu, který v té chvíli zapadne do svého přirozeného času. To je konečkonců teorie a my nemáme důvod o ní pochybovat: objekt, který se vrací na své místo v časoprostorové matrix, vyvíjí do svého nejbližšího okolí tak mocné síly, že s sebou strhne vše, co se tam nachází. Hmotnostní limity zřejmě pro tuto zpáteční cestu neplatí. Kdyby se v bublině s tou skálou nacházel slon, byl by patrně smeten také. Nechci dokonce ani pomyslet, k jakému porušení zákonů zachování by přitom došlo."

"Laboratorní stůl ale nezmizel," namítla slečna Fellowesová.

Hoskins se zakřivil. "Ne, to nezmizel. Ostatně ani podlaha a okna. Ta síla má nějaká omezení. Zřejmě s sebou nedokáže strhnout celou budovu. A zdá se, že nemá dost razance ani na předměty, které jsou připevněné. Jen prostě nabere volně ležící objekty z blízkého okolí. A tak musíme pevně ukotvit vše, co se nachází u transferovaného objektu a o co nechceme přijít. Je to dost komplikovaná procedura."

"Ale profesor ukotven nebyl."

"Ne," souhlasil Hoskins. "Ten idiot by byl zmizel i s tím kamenem, rovnou do pliocénu."

"To by byla hrůza."

"To by asi byla. Ne že bych pro něj příliš plakal, to se nebojte. Když byl natolik hloupý, že porušil pravidla, octl se proto ve špatný čas a na špatném místě, patřilo by mu to. Jenže nakonec bychom to stejně odnesli zase my. Dovedete si představit ten soudní proces, který bychom měli na krku?"

"Ale když by zahynul svou vlastní nedbalostí..."

"Slečno Fellowesová, nebuďte naivní. Už po celá desetiletí v této zemi páchají idioti všech druhů spousty nedbalostí a šikovní právníci pak za tučné palmare házejí odpovědnost na někoho jiného. Ožrala, který spadne pod vlak metra - lupič, který propadne střešním oknem a rozrazí si lebku - školák, který se vyšplhá na zadek autobusu a spadne - vy nevíte, že ti všichni mohou klidně vysoudit vysoké odškodné? Adamewskiho dědici by řekli, že jsme to zavinili my, protože jsme před proražením nezkontrolovali bublinu, zda je prázdná. A soud by souhlasil a vůbec by jej nezajímalo, že ten muž neměl právo se tam vplížit a pokoušet se ukrást ten vzorek. Slečno Fellowesová, i kdybychom ten případ vyhráli, dovedete si představit ten efekt na veřejnosti, až by vše vyšlo najevo? Mírumilovný starý vědec zabít při havárii Stasis! Strašné nebezpečí hrozí při cestování časem! Neznámé riziko ohrožuje veřejnost! Kdoví, třeba se dá Stasis použít k vyvíjení nějakého pole smrtících paprsků! Jaké smrtelně nebezpečné experimenty se odehrávají za touto branou? Pryč s nimi! Pryč s nimi! Chápete? Přes noc se z nás stanou zrůdy a veškerí investoři se od nás odvrátí!" Zamračil se, zaryl zrak do talíře a nepřítomně se nimral v jídle.

Slečnu Fellowesovou napadlo: "Nemohli byste jej dostat zpátky? Stejným způsobem, jakým jste sem předtím dopravili ten kámen?"

"Ne, protože jak je jednou objekt vrácen, původní zaměření je ztraceno - ledaže bychom předtím podnikli určité kroky, aby zůstalo zachováno - ale to jsme v tomto případě neudělali. Upřímně řečeno, neděláme to nikdy. Není k tomu důvod. Najít znovu profesora by znamenalo najít jedny konkrétní souřadnice ve zhruba pěti miliónech let a bylo by to jako vhodit do oceánu udici a chtít chytit jednu určitou rybu. - Panebože, když pomyslím, co jsme udělali za opatření, abychom předešli haváriím, jímá mě vztek. Každou jednotlivou bublinu jsme vybavili vlastním perforačním zařízením - to jsme museli, protože každá jednotka má své vlastní časové souřadnice a musí být perforovatelná nezávisle na ostatních. Vtip je v tom, že tato zařízení jsou aktivována až v poslední minutě existence Stasis. Před touto dobou je aktivace nemožná, s výjimkou - viděla jste mne, že ano? - té červené rukojeti, která je pečlivě umístěna mimo komoru. Zatáhnutí je hrubý mechanický pohyb, vyžadující značné úsilí, tedy nic, co by mohlo být spuštěno náhodou."

"Takže byste musel prostě nechat profesora Adamewskiho v - jak jste to říkal - v pliocénu?"

"Jinak by to nešlo."

"A ten pliocén byl před pěti milióny let?"

"Po pravdě řečeno začal už před deseti milióny let. A trval asi tak osm miliónů. Ale tato skála sem přicestovala ze vzdálenosti pěti miliónů let."

"Myslíte, že by tam profesor dokázal přežít dlouho?"

Hoskins obrátil dlaně vzhůru; zjevně si nebyl jist. "No, podnebí tehdy nebylo tak drsné, jako později v glaciálním období, odkud pochází váš Timmie, a atmosféra, v níž by se octl, by se od dnešní zas tak moc nelišila - samozřejmě, pokud si odmyslíme tu spoustu svinstva, kterou jsme do ní napumpovali v posledních stoletích. Takže kdyby Adamewski měl ponětí o lovu a našel jedlé rostliny, o čemž bych silně pochyboval, měl by být schopen se po nějakou dobu protlouci. Odhadoval bych to na něco mezi dvěma týdny a dvěma měsíci."

"A co kdyby potkal nějakou pliocenní ženu, které by se zalíbila která by jej naučila obstarávat si potravu?" Vzápětí slečnu Fellowesovou napadlo něco ještě divočejšího. "A mohl by se stát jejím druhem a mít s ní děti, celou novou genetickou linii, v níž by se naše geny zkombinovaly s těmi pravěkými. Nezměnilo by to celou historii? To by bylo asi největší riziko, které by z toho ztraceného profesora vzešlo, ne?"

Hoskins se pokoušel potlačit záchvaty smíchu.

Slečna Fellowesová cítila, jak jí tvář hoří a rudne. "Řekla jsem něco hodně pitomého, doktore?"

Chvilku to trvalo, než se zmohl na odpověď. "Pitomé? Tedy, to je příliš drsné označení. - Raději bych řekl naivního. Slečno Fellowesová, v pliocenu nebyly žádné ženy, které by čekaly jen na našeho doktora Adamewského. Rozhodně nikdo, na koho by mohl pohlížet jako na přijatelného partnera."

"Chápu."

"Většinu toho, co jsem kdy znal o minulosti lidstva, jsem už dávno zapomněl, ale přesto vám mohu říci zcela bezpečně, že by tam Adamewski nenašel nic co by se Homo sapiens příliš podobalo. V nejlepším případě by mohl doufat, že potká nějakou primitivní samičku australopitěka, zhruba čtyři stopy vysokou a chlupatou od hlavy až k patě. Lidská rasa, tak jak ji chápeme, v té době ještě prostě nebyla. A pochybuji, že i tak vášnivý muž jako je doktor Adamewski - Hoskins potlačil další výbuch smíchu - by se nechal okouzlit tou vaší hominidní krasavicí z pliocenu natolik, že by s ní byl ochoten navázat sexuální vztahy. Ovšem kdyby narazil na nějakou místní Helenu Trójskou - opici, která hýbe pliocenním světem..."

"Myslím, že je mi to jasné," pronesla slečna Fellowesová upjatě a litovala, že se o tom vůbec začala bavit. "Ale prve, když jste mi ukazoval toho dinosaura, tak jsem se vás ptala, jak to, že ty přesuny v čase nezmění historii. Chápu teď, že by profesor rodinu v pliocenu asi nezaložil, ale kdybyste někoho poslal do období, kdy už skuteční lidé žili - řekněme před dvaceti tisíci lety..."

Hoskins se zatvářil zamyšleně. "No, pak by snad k nějaké menší poruše dojít mohlo. Ale nemyslím, že by byla nějak významná."

"Takže Stasis prostě historii změnit nemůže?"

"Teoreticky snad ano. Reálně vzato ne, pokud nebereme v úvahu velmi nepravděpodobné případy. Ze Stasis se neustále něco dostává ven. Molekuly vzduchu. Baktérie. Prach. Na pokrytí těchto mikroztrát jde asi deset procent celkové spotřebované energie. Ale dokonce i změny vyvolané přesunem větších objektů postupně vymizí. Vemte si třeba ten Adamewského kus chalkopyritu. Během těch dvou týdnů, co byl u nás, třeba pod ním nenašel úkryt nějaký hmyz, a byl proto zabit. Dovedu si představit, že by to mohlo vyvolat celou sérii změn vedoucích k odchýlení vývoje. Ale matematika Stasis tvrdí, že se odchýlená linie bude sbíhat s původním směrem. Rozsah změn má v čase tendenci ke zmenšování a časem se vše vrátí k cestě, po níž to šlo předtím."

"Chcete tím říct, že se historie vyléčí sama?"

"I tak se to dá nazvat. Vytrhněte z minulosti lidskou bytost, nebo nějakou pošlete naopak v čase zpět, a porucha bude větší. Bude-li to obyčejný jedinec, zranění se zahojí samo - tak vyznívají naše kalkulace. Přirozeně nám lidé denně píší, abychom sem dopravili Abrahama Lincolna, Mohameda nebo Alexandra Velikého. Zatím toho ještě nejsme technicky schopni a ani bychom k tomu neměli chuti. Ale kdyby někdo dokázal vrhnout síť na tak krátkou vzdálenost a zaměřit a unést některého z tvůrců historie, o nichž jsem mluvil, pak by porucha mohla být tak velká, že by se už zacelit nemusela. Existují však způsoby, jak vypočítat riziko takových změn, a my budeme dbát o to, aby k nim nedošlo."

"Takže Timmie..."

"Ne, u něj nic takového nehrozí. Jeden malý chlapec náležející k lidskému poddruhu, jemuž je během nějakých pěti či deseti tisíc let souzeno vyhynout, jen těžko může změnit běh dějin; ostatně ho vrátíme zpět. Svět je v bezpečí." Hoskins na ni vrhl krátký, ostrý pohled. "Nemusíte se bát."

"Já se nebojím. Jen se pokouším tomu všemu přijít na kloub."

"Což u vás obdivuji."

Slečna Fellowesová se zhluboka napila svého podmáslí. "Pokud zde příchodem jednoho neandrtálce nevzniká žádné riziko, pak by bylo eventuelně možné získat dalšího, že?"

"Jistě. Ale řekl bych, že nám jeden stačí. Když nám Timmie umožní, abychom se dozvěděli vše, co vědět chceme..."

"Já nemyslím pro vědecké účely. Já myslím jako kamaráda pro Timmieho."

"Cože?"

Ta věta jí přišla na jazyk stejně náhle a nečekaně jako samotné jméno Timmie - jako spontánní impuls. Slečna Fellowesová užasla sama nad sebou, kde se to v ní vzalo.

Ale když už byl ten nápad na světě, stála za ním.

"Pokud mohu soudit, je to normální zdravé dítě. Dítě své doby, samozřejmě, ale myslím, že na tehdejší parametry je výborných kvalit."

"Jsem si tím jist, slečno Fellowesová."

"Jenže jeho vývoj už teď normálně pokračovat nemůže."

"Proč ne?" užasl Hoskins.

"Každé dítě potřebuje podněty, a Timmie žije v izolaci. Budu dělat, co bude v mých silách, ale nemohu mu nahradit celé kulturní zázemí. Co tím chci, doktore Hoskinsi, říci: potřebuje jiného chlapce, aby si mohl s kým hrát."

Hoskins pomalu přikývl. "Naneštěstí máme jen jednoho, že? Ubohé dítě."

Slečna Fellowesová jej lišácky sledovala a doufala, že si vybrala tu správnou chvíli.

"Kdybyste mohl získat druhého neandrtálce, který by s ním žil..."

"Ano. To by bylo ideální. - Jenže to samozřejmě nejde."

"Nejde?" Slečnu Fellowesovou projelo leknutí.

"Nejde to při nejlepší vůli - o níž bych si rád myslel, že ji máme. Dalšího neandrtálce podobného věku bychom našli jen s neuvěřitelným štěstím - ta oblast byla velmi řídko osídlena, slečno Fellowesová; nemůžeme si prostě zajet do nějakého neandrtálského velkoměsta a chňapnout tam dítě. A i kdybychom dokonce mohli, nebylo by dobré znásobovat riziko další lidskou bytostí ve Stasis."

Slečna Fellowesová položila lžici. Hlavou jí pádily další nápady. Energicky pronesla: "V tom případě zkusme něco

jiného, doktore Hoskinsi. Je-li nemožné sehnat dalšího neandrtálce, budiž. Stejně si nejsem jistá, jestli bych si se dvěma poradila. Ale co kdyby - za nějakou dobu, až se Timmie na náš způsob života zadaptuje - co kdybychom mu přivedli nějaké normální dítě?"

Hoskins se na ni překvapeně podíval. "Lidské dítě?"

"Jiné dítě." Zrak slečny Fellowesové zlobně zaplál. "Timmie je člověk."

"Ovšem. Rozumím vám - Ale něco takového by mě ani ve snu nenapadlo."

"Proč ne? Proč by vás to nenapadlo? Nevidím na tom nic špatného. Vystrčili jste to dítě z jeho času a učinili ho věčným vězněm. Nejste mu tedy něco dlužni? Doktore Hoskinsi, pokud v současném světě existuje někdo, koho by bylo možné považovat za jeho otce - ve všech směrech vyjma biologického -, pak jste jím vy. Proč pro něj nemůžete udělat tuhle maličkost?"

"Jeho otec?" opakoval nevěřičně Hoskins. Poněkud nejistě se zvedl. "Slečno Fellowesová, pokud nebudete nic namítat, odvedu vás teď zpátky."

Vrátili se do domečku Stasis v hrobovém tichu, které ani jeden z nich neporušil.

McIntyre dostal svému slibu a poslal jí hromadu knih, jež pojednávaly o neandrtálcích. Slečna Fellowesová se do nich ponořila, jako by zase byla na zdravotní škole a měla pár dní před jednou z hlavních zkoušek.

Dozvěděla se, že první zbytky neandrtálců našli v polovině devatenáctého století dělníci kopající ve vápencovém lomu blízko Düsseldorfu, na místě zvaném Neandrtálské údolí, německy Neanderthal. Když v jeskyni asi šedesát stop nad dnem lomu odklízeli bahno, jež je dělilo od vrstvy vápence, narazili pod povrchem na lidskou lebku a nedaleko odtud i na další kosti.

Dělníci předali pozůstatky místnímu středoškolskému profesorovi a ten zase známému anatomovi, doktoru Schaafhausenovi z Bonnu. Schaafhausenova zarážila jejich neobvyklost. Lebka nesla mnoho lidských rysů, měla však podivně primitivní vzhled, byla dlouhá a úzká, se svažujícím se čelem a enormními kostními hřebeny vyrůstajícími nad očními důlky. Stehenní kosti, které k lebce patřily, byly tak silné a těžké, že lidské téměř být nemohly.

Ale Schaafhausen byl přesvědčen, že neandrtálské kosti jsou lidskými pozůstatky - neobvykle starými. V referátu, který brzy na to přečetl na vědeckém setkání v roce 1857, nazval neobvyklý nález "nejstarší památkou na dávné obyvatele Evropy".

Slečna Fellowesová zvedla oči k Timmiemu, který si s něčím hrál na opačné straně místnosti.

"Poslouchej," řekla mu. "Nejstarší památka na dávné obyvatele Evropy'. To je o jednom z tvých příbuzných, Timmie."

Na Timmieho to velký dojem neudělalo. Utrousil pár nezúčastněných mlasknutí a vrátil se ke své hře.

Slečna Fellowesová pokračovala ve čtení. A kniha rychle potvrdila to, co dosud jen mlhavě tušila: neandrtálci, třebaže dávní obvatelé Evropy, nebyli zdaleka nejstarší.

Po objevu neandrtálských kostí následovaly v devatenáctém století nálezy další v mnoha různých částech Evropy - další kosti pravěkých, člověku podobných bytostí se svažujícími se čely, velkými nadočnicovými oblouky a - což byl další charakteristický znak - ustupující bradou. O významu těchto vykopávek diskutovali vědci, a když se dočkali většího ohlasu Darwinovy evoluční teorie; byl všeobecně přijat názor, že kosterní nálezy neandrtálského typu jsou pozůstatky zvířecky vyhlížející pravěké formy člověka, předka moderního lidstva, jenž se snad nalézal na polovině cesty mezi lidoopy a člověkem.

"Zvířecky vyhlížející," odfrkla si slečna Fellowesová. "Záleží na tom, jak se kdo dívá, co, Timmie?"

Ale pak dospěla k objevům dalších typů koster na Jávě, v Číně, ještě někde v Evropě - a všechny se zdály být ještě primitivnější než neandrtálské. A ve dvacátém století, kdy byly vyvinuty spolehlivé metody k určování stáří nálezů, začalo být zřejmé, že neandrtálští lidé museli žít relativně dost pozdě, bráno na stupnici vývoje lidského druhu. Formy primitivního člověka z Javy a Číny byly staré přinejmenším půl miliónu let, zatímco neandrtálci se objevili na scéně až tak před stopadesáti tisíci lety. Obsadili většinu Evropy a Blízkého východu na více než sto tisíc let, přičemž vzkvétali ještě před pětatisíci tisíci lety. Pak zmizeli - nahrazení dnešní formou lidské rasy, která se evidentně zrodila v době, kdy se vynořili první neandrtálci. Zdálo se, že lidé dnešního typu žili po boku neandrtálců tisíce let, mírumilovně nebo i jinak, než u nich náhle došlo k populační explozi - a záhy druhou z lidských forem zcela vytěsnili.

Existovalo zřejmě několik teorií vysvětlujících náhlé vymizení neandrtálců. Ale všichni odborníci se shodovali na tom, že k tomu došlo ke konci éry dob ledových.

Neandrtálci tedy nebyli nějakým polozvířecím předkem současného člověka. Nebyli vůbec jeho předky. Byla to prostě jiná forma člověka, lišící se v různých věcech od svých sousedů, kteří přežili až do dnešních dnů. Možná vzdálení bratraci. Ty dvě rasy existovaly vedle sebe, mnohdy dost snadno, po značnou část doby ledové. Ale jen jedna z nich vytrvala poté, co zmizely velké ledovce, pokrývající Evropu.

"Takže ty jsi člověk, Timmie. Nikdy jsem o tom nepochybovala..." (kromě té jedné ošklivé chvíle na samém začátku, za niž se dodnes styděla) - "ale tady je to černé na bílém. Vypadáš jen trochu neobvykle, to je všechno. Ale jsi člověk tak jako já. Člověk jako kdokoli jiný."

Od Timmieho zaznělo mlaskání a mumlání.

"Ano," pokračovala slečna Fellowesová. "Taky si to myslíš, vid'? Ale stejně, ten rozdíl, ten rozdíl..."

Slečna Fellowesová hltala stránky. Jak vlastně neandrtálci opravdu vypadali? Ze začátku se o tom vedly vášnivé debaty; nalezených koster bylo málo, a jak se později ukázalo, jedna z prvních byla zdeformována osteoartrózou, čímž představy o normálním vzezření tohoto lidu doznaly značného zkreslení. Ale když se postupně objevovaly další a další, začal se rýsovat všeobecně uznávaný obraz neandrtálských lidí.

Byli menší než lidé současní - ti největší z nich patrně nepřesáhli pět stop - podsadití, s širokými rameny a hlubokým

sudovitým hrudníkem. Čela se jim svažovala dozadu, nadočnicové oblouky dosahovaly mimořádných rozměrů a bradu nahrazovala zaoblená dolní čelist. Nosy měli velké, široké a nízké a ústa trčela dopředu jako čumák. Chodidla byla plochá a velice široká, s krátkými zavalitými prsty. Na silných a těžkých kostech s velkými klouby se patrně nacházelo výborně vyvinuté svalstvo. Nohy se zdály být v poměru k tělu krátké a tvar do "o" byl patrně normální. Trvale pokrčená kolena umožňovala zřejmě jen šouravou chůzi.

Nebyli krásní, to ne. Alespoň podle současných měřítek. Ale byli lidé. Nepochybně lidé. Kdyby se neandrtálský muž ostříhal, oholil a navlékl do džinsů, pravděpodobně by se mohl procházet po kterémkoli městě na světě, aniž by vzbuzoval nějakou pozornost.

"A poslechni si tohle, Timmie!" Prst slečny Fellowesové běhal po stránce, doprovázen jejím hlasem. "Měl velký mozek. Jeho objem je u koster odhadován podle kraniální kapacity to znamená; jak velký obsah má v krychlových centimetrech lebeční dutina. U současného Homo sapiens kolísá průměrná kraniální kapacita mezi 1400 až 1500 cm³, u některých mužů je jen mezi 1000 a 1200 cm³. Průměrný obsah mozku u neandrtálských mužů dosahoval hodnot kolem 1600 cm³ a u žen asi 1350 cm³. Převyšoval tedy průměrné parametry mozku Homo sapiens." Vítězoslavně se zasmála. "Co si o tom myslíš, Timmie? Převyšoval parametry mozku Homo sapiens!"

Timmie se na ni usmál. Skoro jako by jí rozuměl! Slečně Fellowesové však bylo jasné, že je to vyloučeno. "Samozřejmě," pokračovala, "není podstatná velikost lebky, ale spíš kvalita mozku, který se v ní nalézá. Sloni mají mozky větší než kdokoli jiný, ale stejně neovládají algebru. Já ostatně taky ne, ale dovedu si přečíst knížku a řídit auto, a ukažte mi slona, který to svede také! - Myslíš si, že jsem hloupá, Timmie? Když na tebe takhle mluvím?" Chlapcova tvář zůstávala vážná a jen jednou či dvakrát mlaskl. "Jenže ty potřebuješ, aby tu na tebe někdo mluvil. Pojď sem na chvíličku, ano?" Slečna Fellowesová mu pokynula. Bezvýrazně se koukal, ale nepohnul se. "Pojď ke mně, Timmie, chci ti něco ukázat."

Ale on nic. Bylo by to krásné, představit si, že už jí začíná rozumět, ale velmi dobře věděla, že je to jen fantazie.

Namísto toho k němu došla ona, sedla si k němu a ukázala mu knížku, kterou četla. Na levé straně byl obrázek, malířova rekonstrukce tváře neandrtálského muže, masivní a našedlá, s typicky čnicími ústy, rozpláclym nosem a divoce rozcuchaným vousem. Hlava se skláněla dopředu před ramena. Rty měl trochu stažené, takže odhalovaly zuby. Divoký výraz, to ano. Někdo by dokonce řekl zvířecí, to se nedalo oddiskutovat.

Ale přesto z těch očí číselna nesporná inteligence, a ještě něco. - Co? Něco tragického? Úzkost? Bolest?

Upřeně se díval do dálky, jako by jeho pohled mohl proniknout tisíciletími času. Hleděl do světa, kde už nežil nikdo z jeho druhů, s výjimkou jednoho malého chlapce, který tu vlastně neměl co dělat.

"Jak vypadá, Timmie? Poznáváš ho vůbec? Je takový, jak vaši lidé skutečně vypadali?"

Timmie párkrát zamlaskal a pohlédl na knihu bez viditelného zájmu.

Slečna Fellowesová několikrát zaťukala na obrázek prstem. Pak ho vzala za ruku a položila mu ji přímo na stránku, aby upoutala jeho pozornost.

Prostě nerozuměl. Ta postava na obrázku v něm zřejmě nevyvolala vůbec žádné představy.

Přejel nedbale a lhostejně po papíře, jako by hladký povrch listu byl to jediné, co ho zaujalo. Pak ohnul dolní roh stránky a líně za ni zatahl, takže se začala vytrhávat z vazby.

"Ne!" vykřikla slečna Fellowesová a rychlým reflexivním pohybem ruku odstrčila a zároveň ji plácla - lehce, ale jako potrestání to nebylo možno přehlédnout.

Timmie na ni zabýlskal očima plnými zuřivosti. Strašlivě zavrčel, vycenil zuby a rukou zaťatou do podoby spáru sáhl znovu po knize.

Uhnula mu s ní z dosahu.

Padl na kolena a zavrčel znovu. Bylo to děsivé zavrčení, dunivý hřmot v hloubi hrudníku. Oči obrácené vzhůru, pysky stažené a zuby vyceněné v grimase zuřivosti, jež naháněla strach.

"Ach, Timmie, Timmie..." Slečně Fellowesové vytryskly slzy a zavalil ji nesmírný pocit zoufalství a porážky - dokonce i hrůzy.

Plazí se po zemi a vrčí jako malé divé zvíře, pomyslela si zděšeně. Tváří se, jako by se chystal na ni skočit a prokousnout ji hrdlo jen proto, aby se mohl zmocnit knihy a vytrhnout z ní stránku.

Ach Timmie...

Ale pak se slečna Fellowesová přinutila ke klidu. Takhle se na malý výbuch dětského vzteku reagovat nedá. Co mohla čekat? Jsou mu nanejvýš čtyři, přišel sem z nějakého primitivního kmene a knihu v životě neviděl. Měl si ji snad s úctou opatrně prohlédnout a zdvořile jí poděkovat, že jeho mladé dychtivé mysli poskytla tak cennou informaci?

Dokonce i současní čtyřletí chlapci s dobrým vychováním a z dobrých rodin občas vytrhávají listy z knížek, připomněla si. A taky se vztekají a určí, když je člověk za to plácne. A nikdo si přitom o nich nemyslí, že jsou to malá divá zvířata. V tomhle věku ne. A ani Timmie není zvíře, je to jen malý chlapec, divoký chlapeček, který zjistil, že je vězněm ve světě, jemuž ne a ne porozumět.

Slečna Fellowesová McIntyrovu knížku pečlivě uložila do jedné ze skříněk, jež měly zámek. Když se vrátila do pokoje k Timmiemu, našla jej, jak si klidně hraje s hračkou, jako by se nic nestalo.

Srdce jí zaplavil láskyplný pocit a málem chlapce začala prosit za odpuštění, že už nad ním zase rychle zlámala hůl. Ale k čemu by to bylo? Stejně by jí nerozuměl.

Dobrá, šlo to udělat i jinak.

"Mám dojem, že bychom si mohli dát zase nějakou kaši, Timmie. Co ty na to?"

Mezikapitola - Ti druzí

TA, KTERÁ VÍ sestupovala s kopce a válečné barvy na těle pod oděvem jí žhnuly jako oheň. Kdyby se toho odvážila, byla by šla dolů nahá, aby všichni viděli její malování. Ti druzí i muži jejího kmene. Obzvláště muži jejího kmene. Jen ať vědí, že žena může nosit válečné barvy stejně jako muž; a že pokud se oni nemohou odhodlat udeřit na nepřítele, ona to dokáže za ně.

Samozřejmě že nemohla jít s kopce bez oděvu. Žena si přikrývá dolní část těla neustále - kromě chvílí, kdy sama sebe nabízí při pářících rituálech; to je zákon. Kdyby si oblékla bederní roušku po způsobu mužů, mohla by jít do boje alespoň s odhalenými prsy a ukázat nepřátelům jejich pomalování. Ale žádnou bederní roušku nemá. Má jen dlouhý oděv, ten zahluje vše. Nu, přinejmenším by jej mohla při příchodu vpředu rozhalit, aby Ti druzí poznali, že mají co dělat s válečníkem, i když má prsa.

Slyšela Stříbrného oblaka, jak na ni křičí, daleko vzadu za ní. Ignorovala jej.

A už ji mohou vidět muži z Válečného společenství. Stále ještě bezradně stáli tváří v tvář řadě Těch druhých; obrátili k ní však hlavy, a když se přiblížila, užasle na ni zírali.

"Běž zpátky, Ty, která víš," zavolal na ni Zářící oko. "Tohle není místo pro ženu."

"Nazýváš mne ženou, Zářící oko? Ty sám jsi žena! Všichni jste ženy! Žádné válečníky nevidím. Vy běžte zpátky, když se bojíte se bít."

"Co tu děláš?" ptal se zcela zbytečně Tři z vlků.

"Ona je šílená." To byl Mladá antilopa. "A vždycky byla."

"Běž zpátky," volali muži. "Jdi pryč! Tady je válka, Ty, která víš! Tady je válka!"

Ale k tomu ji nikdo nepřinutil. Hněvivé výkřiky jí v uších zněly jako bzučení neškodného hmyzu.

Ta, která ví dosáhla dna údolí a kráčela ke svatyni. Zem tu byla měkká a houbovitá; tři řeky nebyly daleko. Tady musí téct pod zemí voda, pomyslela si. Při každém kroku se jí holé prsty na nohou hluboko bořily do studené, vlhké a poddajné hlíny.

Slunce za ní šplhalo výš a vystupovalo už nad hřeben kopce, na němž tábořili Lidé. Malý bílý skrojek měsíce, jenž ještě před chvílí viděla, zmizel. Do tváře jí jako políček zavál vítr, ostrý a silný. Postupovala dál, až se dostala k linii mužů Válečného společenství.

Nikdo se nehýbal. Válečníci Těch druhých stáli nehybně jako sochy.

Na konci řady a nejbližší k ní byl Pták, chycený v křoví. „Dej mi svůj oštěp," vyzvala jej Ta, která ví.

"Jdi pryč," odpověděl Pták, chycený v křoví a znělo to, jako když jej někdo škrtí.

"Potřebuji oštěp. Chceš snad, abych čelila nepřátelům bez oštěpu?"

"Jdi - pryč."

"Podívej! Mám na sobě válečné barvy!" Rozhalila vpředu oděv a předvedla prsa, vydatně postříkaná modrým pigmentem. "Dnes jsem válečník. A válečník potřebuje oštěp!"

"Tak si ho vyrob."

Ta, která ví si odplivla a popošla o krok dál.

"Ty, Mladá antilopo! Dej mi svůj. Tobě není k ničemu."

"Jsi bláznivá žena."

Tři z vlků se natáhl přes Mladou antilopu a chytil Tu, která ví za loket. "Podívej," vysvětloval jí, "tady být nemůžeš. Schyluje se tu k boji."

"K boji? Kdy? Jen tu stojíte a vydáváte hloupé zvuky. A oni dělají totéž. Jsou to zrovna takoví zbabělci jako vy. Proč nezaútočíte?"

"Těmhle věcem nerozumíš," opáčil znechuceně Tři z vlků.

"Ne. Asi opravdu ne."

Ale nemělo smysl chtít od nich oštěp. Nehodlali jí žádný dát a své zbraně svírali pevně; bezpochyby si pamatovali, jak jednou Zářícímu oku oštěp vytrhla a ohrožovala jej s ním. To bylo znesvěcení. Zářící oko si pak musel zhotovit novou zbraň. Páchnoucí pižmový tur mu sdělil, že by nemohl jít do boje s oštěpem, který držela žena, a on ten starý spálil a vyřezal si nový, přičemž neustále klel a reptal. Ale k čemu je Zářícímu oku nový oštěp, kladla si otázku Ta, která ví, když je jeho majitel příliš bázlivý, než aby jej použil?

"Tak dobře. Obejdu se bez něj."

Hbitě se obrátila a vykročila vpřed, asi dva či tři kroky k linii Těch druhých, kteří na ni pohlíželi, jako by byla démon se třemi hlavami a šesti kly.

"Vy! Vy Ti druzí! Koukněte se, koukněte se na mne!"

Civěli na ni s otevřenými ústy. Znovu rozhalila svůj šat a dopřála jim podívané na svá namalovaná ňadra.

"Jsem válečník Bohyně," řekla jim. "To je význam těch barev. A Bohyně vám poroučí, abyste opustili toto místo. Toto je Její svatyně. Nemáte tu co dělat."

Stále zírali, úplně ohromeni.

Ta, která ví přeběhla očima po jejich řadě. Všichni byli dlouzí a bledí, s bujnými černými vlasy, jež jim vzadu splývaly na ramena, ale na čele byly pečlivě zkráceny, jako kdyby jejich majitelé bezděčně chtěli odhalit plochá, vysoko se zvedající čela.

Ruce měli dlouhé a úzké a podobné byly i nohy. Jejich ústa byla malá a drobné nosy směšné a brady jim čněly odpudivým způsobem. Jejich čelisti se zdály být slabé a oči jakoby bezbarvé. Pohled na ně v ní rozvířil staré vzpomínky a ona před sebou znovu viděla toho tenkého, vytáhlého Toho druhého, na nějž jako dívka narazila u malého jezírka

vroubeného balvany. Ti muži zde vypadali zrovna jako on. Nedokázala by odlišit jednoho od druhého, ani od toho, kterého potkala tenkrát. Měla pocit, že je dnes tady, tamten od jezírka. Pak si uvědomila, že to není možné, neboť všichni muži vypadali mladě a tamten už musí být starý, skoro tak jako ona.

"Jak jste oškliví," pokračovala. "Jste bledé samolibé obludy! Proč čenicháte kolem svatyně, jež náleží Bohyni? Bohyně vás nikdy nestvořila! Vznikli jste z trusu nosorožce a uplácala vás nějaká hyena, která šla kolem!"

Ti druzi se na ni dál dívali zaraženě a rozpačitě.

Ta, která ví udělala další krok vpřed. Pak na jejich řadu učinila gesto: švihnutí rukou, jako by je všechny chtěla odměst pryč z okolí svatyně.

Jeden z Těch druhých promluvil.

Alespoň předpokládala, že je to řeč. Vydal dlouhou řadu huhňavých škrábavých zvuků, znějících, jako by jeho jazyk byl v ústech připevněn obráceně. Byl to pouhý hluk a nedával ani ten nejmenší smysl.

"Nemůžeš mluvit pořádně?" zeptala se Ta, která ví. "Tomu, co říkáš, není rozumět. Nech mluvit někoho jiného, tobě to moc nejde."

Promluvil znovu, zas tak nepochopitelně jako předtím.

"Ne," zavrtěla hlavou. "Nevím, co se mi snažíš říct."

Přišla blíž a napůl se obrátila, takže se dívala ke vzdálenějšímu konci jejich řady.

"Ty," oslovila muže na kraji. "Umíš mluvit líp než tamten?"

Ukázala na něj a tleskla rukama. Vyvalil oči a vydal těžkopádný mumlavý zvuk.

"Používej slova," nařídila mu Ta, která ví. "A přestaň vydávat ty idiotské pazvuky! - Pcha! Jste snad všichni blázni?" Znovu na muže ukázala. "Mluv! Slovy! Copak se ani jeden z vás nenaučil, jak se mluví slovy?"

Ten druhý vyrazil tentýž zvuk.

"Jak jste oškliví, tak jste hloupí!" usoudila Ta, která ví, potřásajíc hlavou. "Výtvar hyeny, to jste! A ještě z trusu nosorožce."

Muži z ní byli vyvedeni z konceptu. Žádný z nich se nepohnul.

Prošla kolem nich a zamířila ke svatyni. Ze všech stran sem proudily vody tří řek a vysoko stříkaly: Lidé svatyni vystavěli přímo na místě, kde se tři řeky setkávají, a opřeli ji o skálu, čnicí nad vodní hladinou. Žena Bohyně se musela plazit ledovou tříští, aby mohla umístit balvany na správná místa a mezi ně nakupit to zvláštní zářivé kamení. Jak se Ta, která ví přibližovala, spatřila Čáry Bohyně, které tam kněžky do kamene vyškrábaly: pět jedním směrem, tři jinak a tři opačně. Ale něco se s nimi stalo. Kdosi, jenž nebyl z Lidí, kolem každé skupiny Čar nakreslil kruh, hluboce vyrytý do kamene, a nad ně přidal další figury, podivné, nepříjemně vyhlížející symboly, namalované tak, že se kroutily a vlnily jako něco, co občas potkáte ve zlých snech. Byly tu i malby nějakých zvířat: mamut s velkou hlavou, připomínající hrb, vlk a stvoření, které Ta, která ví nepoznala. Tohle musí být práce Těch druhých, usoudila. Lidé používali barev na sebe samé, když bylo potřeba, ale nikdy nemalovali symboly po skalách. Nikdy. A kreslit obrázky zvířat, no to je prostě pošetilost. Mohlo by to rozhněvat duchy zvířat, které nakreslíte, a pak už se vám při lovu těchto tvorů nikdy nebude dařit.

"Co jste to učinili, vy hnusná zvířata? Poskvrnili jste svatyni Bohyně. Svatyni Bohyně." A zopakovala to ještě jednou, hlasitěji, protože nejevili žádné známky pochopení: "Svatyni Bohyně."

Bezvýrazné pohledy. Krčení ramen.

Ta, která ví ukázala k zemi a na oblohu: univerzální znamení Bohyně. Dotkla se svých prsů, břicha a klína; byla stvořena k obrazu Bohyně a tomuto gestu oni jistě porozumí. Jistě.

Ale tupě civěli dál.

"Nemáte ani špetku inteligence, že ne?" vykřikla. "Hlupáci! Hlupáci! Jste stádo hloupých zvířat!"

Jala se škrábat po kamenech nahoru a při každém kroku klouzala po vlhkém povrchu. V jednu chvíli málem spadla do rychle proudící řeky; v posledním momentu se zachytila za vyčnívající ostroh a udržela se. Když se dostala ke svatyni, natáhla ruku a poklepala prstem na kresbu mamuta.

"Špatné!" zaječela. "Zlo! Znesvěcení!"

Navlhčila si prst a třela jim po kresbě. Barva začala pouštět a obraz se rozmazal.

Ti druzi se teď tvářili rozrušeně. Otáčeli se jeden k druhému, cosi mumlali a šoupali nohama na místě, kde stáli.

"Vaše malby sem nepatří!" ječela Ta, která ví. "Tohle je naše svatyně! Postavili jsme ji pro Ni! A přišli jsme sem, abychom se Jí zde klaněli a vyhledali Její rady." Horlivě dřela dlaní kresbu, až se z ní stala rozmazaná skvrna. Natáhla se pak po těch dalších, ale nemohla na ně dosáhnout: její ruce byly příliš krátké. Jen pavoučí ruce Těch druhých mohly dosáhnout tak daleko.

Ale cítila uspokojení, že splnila svůj úkol. Slezla po skalách dolů a kráčela zpět k místu, kde na sebe stále hleděly dvě skupiny válečníků.

"Rozuměli jste?" naléhala na Ty druhé. "To je naše svatyně! Naše!" Šla přímo k nim, až úplně k nim, beze strachu. Stísněně se zavrtěli, ale nikdo z nich nepozvedl oštěp. Báli se jí a ona to věděla. Je svatá žena, žena, v níž sídlí Bohyně: neodvázili se postavit se na odpor.

Plamenným pohledem se jim zavrtávala do tváří. Tyčili se nad ní, vysocí jako stromy, jako hory. Rukou ukázala k západu.

"Vraťte se zpět, do vaší vlastní země," poručila jim. "Nechte nás samotné. Nechte nás obětovat v klidu, vy ošklivá páchnoucí zvířata! Vy hlupáci! Vy tupá zvířata!"

Chňapla nejbližšího z Těch druhých a smýkla jím ve směru, kam ukazovala. Odtáhl se z jejího dosahu a ucouvl o několik kroků. Máchla proti němu paží, jako by jej chtěla zahnat.

"Jen běž! A vy všichni, odejděte za ním!"

Ta, která ví se kolem nich točila jako čamrda, křičela a strkala do nich. Nervózně se od ní odtahovali, jako by měla mor. Běžela jim v patách, mávající rukama a vřiskající, a docela sama je vytlačila z bezprostřední blízkosti svatyně.

Potom se zastavila a sledovala, jak odcházejí. Stáhli se tak o sto padesát kroků, na místo, kde jedna ze dvou menších řek vytvářela zákutí a uháněla do kaňonu ze dvou vysokých kamenných stěn. Tam zůstali a Ta, která ví si poprvé všimla, že tam leží tábořiště Těch druhých: houf žen a dětí a starci, to vše ukryté v křovinaté rokli.

No dobrá, řekla si Ta, která ví. Vyhnala je z blízkosti svatyně; to bylo maximum, ve které mohla doufat. Nebyla to však žádná maličkost, a dokázala to zcela sama - ačkoli po celou dobu v ní plál oheň Bohyně, jinak by nikdy nemohla uspět.

Vrátila se zpět k mužům Válečného společenství.

"Dokonce i bez oštěpu," oznámila jim vítězně.

Mladá antilopa zavrtěl hlavou. "Ty jsi ale bláznivá žena!" Ale z očí mu vyzařoval obdiv.

Odhalování.

Později téhož dne dorazil do domečku na druhou návštěvu doktor McIntyre. Slečna Fellowesová jej uvítala: "Děkuji za knížky, doktore. Chci vás ujistit, že jsem své domácí studium neodbyla."

McIntyre se usmál svým malým, přesným a nijak zářivým úsměvem. "Jsem rád, že jsem vám mohl pomoci, slečno Fellowesová."

"Ale stejně bych se chtěla dozvědět ještě víc. Ve studiu budu pokračovat, ale když jste tady, ráda bych se vás zeptala..."

Paleoantropolog se usmál znovu, ještě matněji než předtím. Očividně dychtil pustit se do práce s malým neandrtálcem a nejevil žádné nadšení nad zdržením, které se rýsovalo v podobě nepodstatných otázek jeho chůvy. Jenže slečna Fellowesová byla pod dojmem fiasku z minulé návštěvy pevně odhodlána nepřipustit, aby McIntyrovu vědecká horlivost přivedla Timmieho k slzám tak jako posledně. Setkání se bude vyvíjet a pokračovat pomalu a tempem, které ona stanoví, nebo nebude pokračovat vůbec. Její slovo mělo být rozkazem - to sice byla Hoskinsova formulace, ale přijala ji za vlastní.

"Kdybyste vám mohl pomoci, slečno Fellowesová - s něčím, co byste v knihách nemohla najít..."

"Je to ta ústřední otázka, která mne trápí od chvíle, kdy jsem ses Timmiem seznámila. Všichni se shodujeme v tom, že neandrtálci byli lidé. Co se ale pokouším zjistit: jak moc byli lidé? Jak moc nám byli blízcí - v čem podobní a v čem zase jiní. Nemyslím tím fyzické rozdíly - ty jsou zřejmě dost a prostudovala jsem si je v textech, které jste mi poslal. Mám na mysli rozdíly kulturní. Rozdíly v inteligenci. Ve věcech, které lidskost vlastně podmiňují."

Víte, slečno Fellowesová, to jsou přesně ty věci, které se pokouším zjistit. Smysl těch testů, které se chystám dát Timmiemu, je určit..."

"To chápu. Ale řekněte mi nejdřív, co je už o tom známo."

McIntyrovu rty se podrážděně zkroutily. Prsty si prohrábl zlatě zářící kšticí.

"Konkrétně o čem?"

"Dnes jsem si přečetla, že ty dvě různé rasy, neandrtálci a lidé - je to správně, když jim říhám rasy? -, žily v Evropě a na Blízkém východě bok po boku tisíce let během dob ledových."

"Rasy není zrovna nejvhodnější slovo, slečno Fellowesová. Různé 'rasy' lidstva, v tom smyslu, v němž dnes ten výraz užíváme, se od sebe liší daleko méně, než se lišil člověk od neandrtálců. Ti náleželi k poddruhu Homo sapiens neanderthalensis, zatímco my jsme označováni jako Homo sapiens sapiens."

"No dobrá. Ale žili bok po boku."

"To zřejmě ano, alespoň v některých oblastech. Zejména v teplejších končinách - chladnější měli patrně neandrtálci sami pro sebe, protože byli na tamější životní podmínky lépe adaptováni. Samozřejmě mluvíme o velmi malých populacích, řídké roztroušených skupinách. Je dokonce možné, že některý neandrtálský kmen žil po celá staletí, aniž kdy narazil na Homo sapiens sapiens. Na druhé straně, někde mohli žít od sebe doslova coby kamenem dohodil, zvláště ke konci poslední glaciální periody, kdy se většina Evropy stávala pro naše předky obyvatelnou."

"Nemyslíte si tedy, že by mohli našimi předky být i neandrtálci?"

"Ne, to ne. To byla zřetelně oddělená skupina, jiná vývojová větev, alespoň tomu věří téměř celá dnešní vědecká populace. Byli nám dost blízcí na to, aby se mohli s Homo sapiens sapiens křížit - a máme některé kosterní nálezy, které dokazují, že k tomu i občas došlo -, ale povětšinou se množili jen sami mezi sebou, konzervujíce svůj genofond, a pokud vůbec něčím přispěli do genetické výbavy dnešního lidstva, pak jen velmi málo."

"Neotesanci. Bratránci z venkova."

"To je poměrně výstižná charakteristika," přikývl McIntyre.

"Děkuji vám. A byli méně inteligentní než Homo sapiens sapiens?"

Znovu se zatvářil netrpělivě. "To vám jen těžko mohu říci, slečno Fellowesová, pokud mne nenecháte seriózně otestovat Timmieho mentální kapacitu a schopnost k..."

"Kdybyste to měl jen odhadnout?"

"Byli méně inteligentní."

"A podle čeho soudíte, doktore McIntyre? Podle antropocentrických předsudků?"

McIntyrovu delikátní vzezření zaplavila červeně. "Ptáte se mne na názor, aniž mi dáte možnost prozkoumat jediný důkaz, který má dnes věda k dispozici. Co jiného může má odpověď obsahovat než vyjádření předsudku?"

"Ano, ano, to chápu. Ale váš názor musí být založen na něčem konkrétním. Na čem?"

McIntyre se ovládl. "Kulturní úroveň mousterienu - to je náš technický termín pro neandrtálskou kulturu - nebyla příliš vysoká a za ta staletí, co trvala, nevykazovala příliš známek vývoje a pokroku. V neandrtálských sídlech jsme

nalezli jen jednoduché pazourkové nástroje, které se s časem příliš neměnily. Zatímco větev sapiens svou technologii neustále vylepšovala po celý paleolit a činí to až dodnes, což je také důvod, proč lidé poddruhu sapiens přenesli z minulosti dítě neandrtálské a ne naopak." McIntyre ustal v řeči, aby se nadechl. "Rovněž jsme nenarazili na žádné pozůstatky neandrtálského umění: žádné sošky, žádné nástěnné malby v jeskyních, žádný náznak ozdob, jež by mohly mít náboženský účel. Předpokládáme, že museli vyznávat nějaké náboženství, protože jsme našli neandrtálské hroby, a druh, který pohřbívá své mrtvé, téměř jistě musí mít víru v nějakou posmrtnou formu života, a tedy v nějaké vyšší duchovní prvky. Ale v těch pár neandrtálských sídlech, která jsme prozkoumali, nebylo nic, co by nasvědčovalo čemukoli jinému než nejjednoduššímu kmenovému společenství, jež se živilo lovem a sběrem plodin. A jak jsem se zmínil posledně, nejsme si ještě vůbec jisti, zda byli fyziologicky schopni nějaký jazyk užívat. A jestli k tomu měli vůbec intelektuální kapacitu."

Slečna Fellowesová měla pocit, že se propadá kamsi do hloubi temnot. Pohlédla na Timmieho a byla ráda, že nerozumí McIntyrovu výkladu.

"Tedy si myslíte, že byli intelektuálně slabší rasou, ve srovnání s Homo sapiens sapiens?"

"Na základě toho, co je nám dosud známo, si to myslet musíme," připustil McIntyre. "Na druhé straně to vůči neandrtalcům možná není tak docela spravedlivé. Vždyť možná nepotřebovali všechna ta kulturní cinglárka a tretky, jež poddruh sapiens sapiens považoval za důležité. Nástroje mousterienu jsou sice jednoduché, ale perfektně vyhovující pro veškeré úkony, které se od nich požadovaly - zabíjení malé zvěře, sekání masa, oškrabování kožešin, kácení stromů a podobně. A jestliže neandrtálci nevyráběli malby a sochy, tak třeba měli pocit, že by něco takového bylo rouháním. To můžeme jen těžko posoudit. Jak jistě víte, i novodobější kultury, než byla ta jejich, měly zákony zakazující vytváření model."

"Ale dokonce i tak považujete neandrtálce za horší rasu. Měla bych říci horší poddruh."

"Považuji. Je to předsudek, slečno Fellowesová, čirý předsudek, to dobrovolně přiznávám. Nemohu si pomoci, ale jsem příslušníkem Homo sapiens sapiens. Mohu se sice neandrtalců zastávat, ale faktem zůstává, že na ně v podstatě nahlížím jako na těžkopádnou a vývoje neschopnou formu člověka, která byla vytlačena na pokraj a postupně vymazána našimi vlastními předky. - Samozřejmě, pokud bychom mluvili o fyzických kvalitách, to je něco jiného. Bráno podle tehdejších životních podmínek by mohli být za hodnotnější formu považováni neandrtálci. Tytéž rysy, které nás nutí pohlížet na ně jako na ošklivé primitivy, mohou být právě tak známkami těchto vyšších kvalit."

"Můžete uvést nějaký příklad?"

"Nos," odpověděl McIntyre a ukázal na Timmieho. "Jeho nos je o hodně větší než nos jeho současného vrstevníka."

"Ano, to je."

"Někdo by mohl říci, že je ošklivý, protože je tak široký a silný a rozplácý."

"Někde ano," souhlasila chladně slečna Fellowesová.

"Jenže vezměte v úvahu klima, jemuž paleolitický člověk musel čelit."

Značnou část Evropy tvořila věčně zmrzlá půda. Neustálá zima, suché větry, dující přes rozlehlé planiny. Sníh mohl napadnout v kteroukoli roční dobu. Víte, jaké je to dýchat opravdu studený vzduch. Ale jedním z účelů, kterým nos slouží, je ohřívání a zvlhčování vzduchu, který jde do plic. Čím větší nos, tím účinnější ohřívání."

"Jako nějaké ohřívací těleso?"

"Přesně tak. Celá struktura tváře neandrtalců se zdá být účelně tvarována k tomu, aby uchránila plíce před studeným vzduchem - a ostatně i mozek; nezapomínejte, že artérie, které přivádějí krev do mozku, vedou právě pod dýchacími cestami. Ale ten velký nos, extrémně rozsáhlé čelistní dutiny, široké krevní cévy vyživující tvář - to vše mohou být znaky adaptace na prostředí doby ledové, jež umožňovaly neandrtalcům se s těmi podmínkami vypořádat daleko snáz, než se to dařilo našim předkům. I ta těžká muskulatura, podsaditá tělesná stavba..."

"Takže takzvaný 'zvířecí' vzhled neandrtalců nemusí být nic jiného než výsledek přirozené selekce, evoluční odpovědi na drsné podmínky, s nimiž se člověk v zaledněné Evropě musel potýkat."

"Úplně správně."

"Když byli však tak dobře vyvinuti, aby přežili," pokračovala slečna Fellowesová, "proč tedy vyhynuli? Změna klimatu způsobila, že jejich specializace přestala být výhodná?"

McIntyre si těžce povzdychl. "Otázku vymizení neandrtalců vědecké kruhy dlouho zevrubně diskutují, aniž by docházely k nějakému zjevnému závěru. Je tu tolik nejasností..."

"Dobrá, jaký je váš názor? Prostě se přežili, protože byli těžkopádní, to si myslíte? Zmizeli jako genetický typ křížením s druhou vývojovou větví? Nebo to byla nějaká kombinace..."

"Slečno Fellowesová, smím vám připomenout, že tu mám dnes práci?" V McIntyrových očích se začínalo objevovat podráždění. "Přestože bych si s vámi rád povídal o neandrtalcích, v této místnosti je skutečný neandrtálec, kterého potřebuji studovat, a mám jen omezené množství času na to, abych..."

"Dejte se tedy do toho, doktore McIntyre," rezignovala slečna Fellowesová. "Zkoumejte Timmieho, jak je vám líbilo. Popovídat si spolu můžeme jindy. Jen dávejte pozor, abyste chlapce tentokrát nerozrušil."

A nyní přišel čas pro první tiskovou konferenci - představení Timmieho veřejnosti. Slečna Fellowesová ji odkládala tak dlouho, jak to jen bylo možné. Jenže Hoskins trval na svém. Publicita, říkal pořád dokola, je pro financování projektu nezbytná. Teď, když už bylo nepopíratelně zřejmé, že chlapec je v dobré fyzické kondici, že jej nesklátí žádná bakteriální infekce jednadvacátého století a že je schopen vydržet stres, který setkání s novináři znamená, už k tomu prostě dojit muselo.

Slovo slečny Fellowesové mohlo sice být rozkazem, ale bylo jasné, že i její rozkazy mají své meze. Tentokrát se

Hoskins s jejím "ne" spokojit nehodlal.

"Chci tedy alespoň omezit veřejné předvádění na pět minut," smlouvala.

"Oni chtějí patnáct."

"Mohli by taky žádat den a půl, doktore Hoskinsi. Ale pět minut je maximum, které považuji za únosné."

"Deset, slečno Fellowesová."

V jeho tváři zaznamenala odhodlání.

"Deset v optimálním případě. Méně, jestliže chlapec bude jevit jakékoli známky neklidu."

"Vy víte, že bude jevit známky neklidu," namítl Hoskins. "Nemohu dopustit, aby malé zakřučení bylo signál, při kterém bychom reportéry vyházeli ven."

"Nemluvím o malém zakřučení, doktore. Mluvím o hysterii, vážné psychosomatické reakci na masivní invazi do jeho životního prostoru, jež by potenciálně mohla ohrozit i jeho život. Vzpomeňte si, jak byl divoký tu noc, kdy se zde objevil."

"Tenkrát byl ale strašlivě vyděšený."

"A vy si myslíte, že hejno televizních kamer, které mu budou strkat do tváře, ho nerozruší znovu? Bodající světla?

Spousta urvaných cizinců, kteří na něj budou křičet?"

"Slečno Fellowesová..."

"Ostatně, kolik reportérů sem máte v úmyslu pustit?"

Hoskins se odmlčel a v duchu počítal. "Asi tucet, s největší pravděpodobností."

"Tři."

"Slečno Fellowesová!"

"Bublina Stasis je malá. Je to Timmieho útočiště. Když dopustíte, aby sem vtrhla taková smečka - pavíanů..."

"Budou to samí vědeckí reportéři jako Candide Deveney."

"Prima. Tři reportéři."

"Vy jste se opravdu rozhodla dělat nepříjemnosti, co?"

"Mám na starosti dítě. Za to mne platíte a to se ode mne taky očekává. Jestliže dělám příliš nepříjemností, než aby se se mnou dalo spolupracovat, můžete si za mne najít někoho jiného, to víte sám."

Vyhrkla to, aniž to říci chtěla, a u srdce jí bodlo. Co když se Hoskins rozhodne ji vzít za slovo? Propustit ji a přijmout jednu z odmítnutých kandidátek - určitě byly nějaké odmítnuté kandidátky -, aby převzala péči o Timmieho?

Ale Hoskinse ta představa vyplašila stejně jako ji.

"To udělat nechci, slečno Fellowesová. A vy to moc dobře víte."

"Pak mne tedy poslouchejte. Systém tiskového poolu v těchto končinách není neznámý, že ne? Ať si ta vaše drahocenná média mezi sebou vyberou tři zástupce, kteří sem budou moci přijít a prohlédnout si Timmieho. Nebo spíš počkat přede dveřmi bubliny, až jim ho skrz dveře ukáží. Mohou se o ty informace podělit s ostatními. Řekněte jim, že další návštěvník už by mohl ohrozit chlapcovo zdraví a duševní rovnováhu."

"Čtyři, slečno Fellowesová?"

"Tři."

Hoskins na ni zíral. Pak se rozesmál. "No dobrá, slečno Fellowesová. Vyhrála jste. Tři zástupci médií. Ale všichni tři se na něj budou moci dívat celých deset minut. A dám jim na vědomí, že s jakýmikoli stížnostmi se mají obracet rovnou na Timmieho chůvu a ne na mne."

Během dne pánové od tisku skutečně dorazili. Přesněji řečeno, dva pánové a jedna dáma: John Underhill z Times, Stan Washington z Globe-Net Cable News a Margaret Anne Crawfordová od Reuterů.

Slečna Fellowesová držela Timmieho těsně před hranicí Stasis, a když reportéři spustili kamery a začali na ni volat otevřenými dvěma své dotazy, divoce se k ní přitiskl. Děla co mohla, natáčeje Timmieho na všechny strany, aby si ho reportéři mohli zevrubně prohlédnout.

"Je to chlapec nebo děvče?" zeptala se žena od Reuterů.

"Chlapec," odpověděla krátce slečna Fellowesová.

"Vypadá skoro jako člověk," poznamenal Underhill z Times.

"On je člověk."

"Bylo nám řečeno, že je to neandrtálec. Vy nám teď tvrdíte, že je to člověk..."

"Chci vás ujistit," vmísil se do toho odkudsi zezadu Hoskinsův hlas, "že vás nikdo neoklamal. To dítě je skutečně Homo sapiens neanderthalensis."

"A Homo sapiens neanderthalensis," navázala slečna Fellowesová příkře, "je formou Homo sapiens. Ten chlapec je člověk zrovna tak jako vy nebo já."

"Ale s opičí tváří," namítl Washington z Globe-Net Cable News. "Opičí dítě. Jak se chová, sestro? Jako lidoop?"

"Chová se přesně tak jako malé dítě lidské," vyštěkla slečna Fellowesová, stahující se čím dál víc do agresivní obrany. Timmie na jejím rameni se zakroutil jako šílený. Zaslechla pár měkkých mlasknutí ze strachu. "V žádném smyslu slova to není opičí dítě. Rysy jeho tváře náležejí k neandrtálské větvi lidské rasy. Jeho chování je zcela normálně lidské. Když není vyděšen houfem hlučných cizinců, je inteligentní a reaguje. Jmenuje se - jmenuje se Timothy - Timmie - a bylo by zcela mylné pohlížet na něj jako na..."

"Timothy?" opáčil muž od Times. "Jaký má význam ho tak nazývat?"

Slečna Fellowesová zčervenala. "Nemá to žádný zvláštní význam. Je to prostě jeho jméno."

"Které měl na cedulce na rukávu, když sem dorazil?" nadhodily Globe-Net Cable News.

"Já jsem mu to jméno dala."

"Opičí chlapec Timmie," řekly Globe-Net.

Tři reportéři se zasmáli. Slečna Fellowesová cítila, jak její hněv roste do takové výše, že za chvíli už bude stěží ovladatelný.

"Pusťte ho na zem, ano?" zavolala žena od Reuterů. "Ať se podíváme, jak chodí."

"To dítě je na to příliš vystrašené," odpověděla slečna Fellowesová, přemýšlejíc, zda očekávají, že bude Timmie plouhat pěstmi po podlaze. "Až příliš vystrašené. Copak to nevidíte? Není to zřejmé?"

Timmieho dech se skutečně prohluboval, jako by sbíral síly, aby mohl propuknout v kvílení. A už to začalo - pronikavé bolestivé vřeštění, smíchané s kaskádou mručení a mlaskání. Proud, který ne a ne skončit. Cítila, jak se v jejím náruči chvěje. Ten smích, žhnoucí světla, palba otázek - chlapec byl zcela vyděšen.

"Slečno Fellowesová - slečno Fellowesová..."

"Už žádné otázky!" zahřměla v odpověď. "Tisková konference skončila." Prudce se obrátila a pevně svírajíc Timmieho zamířila do vnitřního pokoje. Cestou minula Hoskinse; tvář měl zcela konsternovanou, ale krátce na ni kývl a pousmál se na znamení, že s ní souhlasí.

Pár minut jí trvalo, než chlapce uklidnila. Postupně z tělíčka vyprchalo napětí a z tváře vymizel strach.

Tisková konference! pomyslela si trpce slečna Fellowesová. A čtyřleté dítě. Chudák chlapec! Co mu provedou přišť?"

Po chvíli opět vyšla ven, ještě zrudlá rozhořčením, a zavřela za sebou dveře. Tři reportéři tam ještě byli, diskutující v prostoru přímo před bublinou. Vykročila ze Stasis a stanula jim tváří v tvář.

"Copak vám to nestačilo?" zaútočila. "Bude mi trvat celé odpoledne, než napravím tu paseku, kterou jste mu v duši udělali. Proč nejdete pryč?"

"Máme jen ještě pár otázek, slečno Fellowesová. Kdybyste dovolila..."

Obrátila se na Hoskinse s úpěnlivým pohledem. Slabě se na ni usmál, jako by ji nabádal k trpělivosti.

"Kdybychom se mohli dozvědět něco málo o vás, slečno Fellowesová..." zkusila to žena od Reuterů.

Hoskins rychle zasáhl: "Pokud si to budete přát, dáme vám k dispozici všechna profesionální doporučení slečny Fellowesové."

"Ano. Udělejte to, prosím."

"Účastní se slečna Fellowesová také výzkumu cestování časem?"

"Slečna Fellowesová je velmi zkušená ošetrovatelka," prozradil Hoskins. "Přišla do Stasis Teohnologies, Ltd., speciálně kvůli výchově Timmieho."

"A co budete dělat s - Timmiem," chtěl vědět muž z Times, "když ho tu teď máte?"

Hoskins se opět ujal slova. "Tedy z mého pohledu bylo hlavním smyslem Projektu neandrtálec prostě ověřit, zda jsme schopni zaměřit naše odběrové zařízení na relativně krátkou vzdálenost - do období paleolitu - s dostatečnou přesností, abychom dokázali získat živý organismus. Jak víte, naše předchozí úspěšné akce operovaly do cílové zóny ve vzdálenosti milionů let, ne pouhých čtyřiceti tisíc. Toho bylo nyní dosaženo a my budeme pokračovat v neustálém zdokonalování našich metod s cílem dosáhnout zaměření na ještě kratší vzdálenost. - Ale máme tu teď samozřejmě i živé neandrtálské dítě, tvora, který se vývojově nachází na samém pokraji lidských bytostí nebo který už je za člověka považován. Přirozeně se o něj velmi zajímají antropologové a fyziologové a stane se objektem velmi intenzivního zkoumání."

"Jak dlouho jej tu budete držet?"

"Tak dlouho, dokud nebudeme potřebovat víc jeho bublinu Stasis než jeho. Asi delší čas."

Muž z Globe-Net Cable požádal, "Můžete ho vyvést sem na otevřené prostranství, abychom mohli vysílat a předvést jej přímo našim divákům?"

Slečna Fellowesová si hlasitě odkašlala.

Ale Hoskins byl rychlejší. "Je mi líto, ale dítě nemůže opustit Stasis."

"A co vlastně je ta Stasis?" vyzvíдалa paní Crawfordová od Reuterů.

"Ach." Hoskins si dopřál jeden ze svých krátkých úsměvů. "To by dalo moc vysvětlování - víc, než by vaše čtenáře zajímalo. Ale mohu vám poskytnout krátký souhrn. - Ve Stasis čas - tak jak my ho známe - neexistuje. Tyto místnosti jsou uvnitř neviditelné bubliny, která není tak docela součástí našeho vesmíru. Dalo by se to nazvat neporušitelným a zcela nezávislým prostředím. Proto jsme také mohli to dítě vytrhnout z času tak, jak jsme to udělali."

"Počkejte," namítl Underhill z Times. Nezávislé? Neporušitelné? Ta ošetrovatelka chodí přece dovnitř a zase ven."

"A mohl by tak učinit každý z vás," doplnil Hoskins věcně. "Pohyboval byste se paralelně s časovými siločarami, takže by to neznamenal žádný velký energetický zisk ani ztrátu. To dítě jsme však vzali z daleké minulosti. Protínalo při přesunu siločáry a získávalo časový potenciál. Abychom jej dostali do našeho vesmíru - a také našeho času -, spotřebovali bychom tolik energie, že bychom široko daleko vypálili elektrické vedení a pravděpodobně vyhodili pojistky v celém městě. Když se tu objevil, doprovázelo ho množství nejrůznějšího smetí - špína, obálky, tráva, větve, a tak dál - a my jsme to do posledního kousku uskladnili v zadní části tohoto areálu. Pokud se nám to podaří, odešleme vše zpátky, odkud to přišlo. Ale umístít to mimo zónu si netroufáme."

Žurnalisté zběsile škrábali do bloků poznámky. Slečna Fellowesová je podezřívala, že z toho výkladu moc nepochopili a že jsou si jisti, že tomu nebudou rozumět ani jejich posluchači. Ale znělo to vědecky a o to šlo.

Muž z Globe-Netu se otázel: "Budete dnes k dispozici pro zevrubné interview, doktore Hoskinsi?"

"Myslím, že by to šlo zařadit," přikývl Hoskins.

"Ale chlapec ne," pospíšila si slečna Fellowesová.

"Ne," potvrdil Hoskins. "Chlapec ne. Ale pro mne bude potěšením odpovědět vám na jakoukoli otázku, která vás napadne. A nyní, prosím, kdybychom mohli tento prostor vyklidit..."

Slečna Fellowesová se za nimi dívala bez jediné stopy lítosti. Zavřela dveře, poslechla si, jak zapadají elektronické zámky a na okamžik zůstala stát, znovu si promítajíc vše, co tu bylo řečeno.

Ještě jednou jí prolétl hlavou ten výklad o narůstání časového potenciálu, energetických změnách a strachu propustit ze Stasis cokoli, co do našeho světa nepatří. Připomněla si, jak byl Hoskins rozrušený, když přistihli profesora Adamewského při pokusu propašovat ven ten kus skály, a jak jí pak celou záležitost vysvětloval. Mnoho z toho se jí v paměti rychle zamlžilo, ale teď jedno viděla až hrůzně jasně a zřetelně: závěr, kterému nevěnovala pozornost, když na tento problém už dříve narazila.

Timmie byl odsouzen nikdy nespátit nic ze světa, do něhož byl - proti své vůli a aniž by cokoli chápal - vržen. Po celou dobu, kterou stráví v současné době, zůstane pro něj celým vesmírem jeho bublina.

Je vězněm a bude jím vždycky. Ne kvůli nějaké libovůli doktora Hoskinse, ale kvůli neotřesitelným zákonům procesu, který jej z jeho vlastní podoby vyrval. Ne že by ho Hoskins nikdy nechtěl pustit. Hoskins jej pustit nemohl.

Znovu slyšela svou rozmluvu s Hoskinsem oné noci, kdy přišel Timmie.

To, co z toho plyne, je prostý fakt, že chlapec nikdy nesmí opustit tyto místnosti. Nikdy. Ani na okamžik. Z žádného důvodu. Ne kvůli zachování jeho života. Dokonce ani ne kvůli vašemu životu, slečno Fellowesová.

Slečna Fellowesová nevěnovala příliš pozornosti povrchnímu vysvětlení, jež jí Hoskins poskytl. Energetická záležitost, řekl. Jedná se o zákony zachování. Měla v té době mnoho jiných, a mnohem naléhavějších, podnětů k přemýšlení. Ale v této chvíli už jí vše bylo dostatečně jasné. Těch pár malých pokojíků se stane navždy hranicemi Timmieho světa.

Ubohé dítě. Ubohé dítě.

V tom si uvědomila, že chlapec ptáče, a pospíšila si do ložnice, aby jej utišila.

Hoskins se právě chystal uklidnit rozbouřené zasedání správní rady, když náhle zazvonil telefon. Podrážděně se na něj podíval. Co teď?

Dmčeni pokračovalo.

"Omluvte mne prosím, ano?" oznámil, rozhlížeje se po místnosti. Zapnul pouze zvuk a ohlásil se: "Hoskins."

"Doktore Hoskinsi, tady je Bruce Mannheim. Z Dětské advokátské rady, jak asi víte."

Hoskins potlačil zakuckání.

"Ano, pane Mannheime. Co pro vás mohu udělat?"

"Viděl jsem samozřejmě včera zprávy. Toho malého neandrtálského chlapce. Fascinující, fascinující; absolutně zázračný vědecký úspěch!"

"Ehm, děkuji vám. A..."

"Tato situace však pochopitelně přináší některé morální a etické problémy, jak asi víte. Vzít dítě náležející k cizí kultuře z podpurného zázemí jeho rodiny a přenést ho do naší éry..." Mannheim se odmlčel. "Domnívám se, že bychom si o tom měli popovídat, doktore Hoskinsi."

"Snad ano. Ale v této chvíli..."

"Oh, teď samozřejmě ne," prohodil Mannheim ležérním tónem. "To jsem vůbec neměl v úmyslu. Chtěl jsem jen prostě navrhnout, že bychom si mohli najít čas pro podrobnější diskusi o otázkách, které..."

"Ano," přitakal Hoskins, obracíje oči v sloup. "Ovšem. Ovšem, pane Mannheime. Necháte-li své telefonní číslo mé sekretářce, zavolám vám hned, jakmile to bude možné, a můžeme si dohodnout schůzku."

"Výborně, doktore Hoskinsi. Mnohokrát vám děkuji."

Hoskins položil sluchátko. Ponuře se rozhlédl po místnosti. "Bruce Mannheim," informoval ostatní sklíčeně. "Ten známý dětský advokát. Chce si se mnou promluvit o tom chlapci. Panebože! Panebože! Tomu se nedá zabránit, že ne? Tak je to tady."

Během týdnů, které následovaly, slečna Fellowesová cítila, jak se čím dál víc stává nedílnou součástí Stasis Technologies, Ltd. Dostala svou vlastní malou kancelář s jmenovkou na dveřích, kancelář nepříliš vzdálenou domečku pro panenky (jak neustále nazývala Timmieho bublinu Stasis). Její původní smlouvu roztrhali a Hoskins jí nabídl novou, s podstatným zvýšením platu. Možná byla odsouzena stát se Hoskinsovým protivníkem, přesto si ale zcela jasně získala jeho respekt. Domeček byl zastřešen, tak jak na začátku požadovala; zlepšilo se vybavení a nábytek; přibyla i druhá koupelna a lepší úložné prostory pro věci slečny Fellowesové.

Hoskins jí naznačil, že by mohla dostat vlastní apartmá na pozemcích firmy, aby nemusela být ve službě dvacet čtyři hodin denně. Ale ona odmítla. "Chci zůstat v noci nablízku Timmiemu," vysvětlila. "Skoro každou noc se budí a pláče. Má zřejmě velice živé sny - a řekla bych, že pěkně hrůzostrašné. Já ho dokážu uklidnit, ale nemyslím, že by toho byl schopen někdo jiný."

Slečna Fellowesová občas opouštěla areál - spíš z pocitu, že by měla, než z opravdové touhy. Obstarávala v městečku nějaké drobnosti - založení bankovního konta, nějaký ten nákup šatů či hraček pro Timmieho, jednou šla dokonce i do kina. Ale vždycky byla bez Timmieho celá nesvá a pokaždé se už těšila zpátky. Záleželo jí jen na něm. Za celá ta léta v nemocnici si nikdy pořádně nevšimla, jak zcela je její život podřízen práci a jak řídká jsou pouta, jež ji vážou k okolnímu světu. Nyní, když žila na místě, kde pracovala, se to stalo nad slunce jasné. Nestála nijak o kontakt s venkovním světem, dokonce ani o těch pár přátel, co měla, vesměs sester jako ona. Stačilo jí popovídat si s nimi telefonem; nepocíťovala téměř žádné nutkání vidět je osobně.

Během některého z těch výpadů do města si uvědomila, jak důkladně se Timmiemu přizpůsobila. Jednoho dne se přistihla, jak si prohlíží na ulici jakéhosi docela obyčejného chlapce a shledává vyboulenými a nepřitažlivými jeho klenuté čelo a vyčnívající bradu, ploché obočí a malý bezvýznamný knoflík nosu. Musela sama sebou zatřást, aby to

zakletí v sobě zlomila.

A zrovna tak jako ona si zvykla na Timmieho, jaký je, a přestala v něm vidět něco zvlášť divného či neobvyklého, i Timmie si zřejmě zvykal docela rychle na svůj nový život. Přestával se tolik bát cizinců, sny už neměl tak rozrušující jako dřív a ke slečně Fellowesové už lnul tolik, jako by byla jeho skutečnou matkou. Sám si oblékal a svlékal kombinézy, které obvykle nosil, a nad těmito svými výkony projevoval zřetelné známky potěšení. Naučil se pít ze sklenice a dopravovat - byť neohrabaně - jídlo do úst plastikovou vidličkou.

Dokonce se zdálo, že se snaží naučit se mluvit anglicky.

Slečně Fellowesové se nepodařilo pokročit v dešifrování Timmieho jazyka mlaskání a mručení. Přestože Hoskins opravdu všechno nahrával a navzdory tomu, že si nahrávky Timmieho komentářů používala stále dokola, nedokázala v nich nalézt žádný srozumitelný význam. Byla to jen mlasknutí a mručení. Vydával určité zvuky, když měl hlad, jiné, když byl unaven, další, když se bál. Avšak, jak Hoskins prohlásil hned na začátku, i kočky a psi vydávají rozeznatelné typy zvuků jako reakci na určitou situaci, a přesto dosud nikdo nedokázal identifikovat jednotlivá "slova" kočičího či psiho "jazyka".

Třeba jen ty sekvence nedokáže rozeznat. Třeba tam jsou. Stále si ještě byla jistá, že je to jazyk - avšak svou strukturou natolik vzdálený moderním řečem, že nikdo z těch, kdo dnes žijí, mu nikdy neporozumí. Ale v černých okamžicích se bála, že se ukáže, že Timmie prostě nikdy nebude schopen se nějaký jazyk naučit - buď proto, že byli neandrtálci příliš vývojově nízko, než aby mohli řeč intelektuálně zvládnout, nebo proto, že strávil příliš mnoho času ve společnosti lidí hovořících tím nejjednodušším a nejprimitivnějším z jazyků a je už moc starý na to, aby se ještě naučil něco složitějšího.

Kdysi prováděla nějaký výzkum na volně žijících dětech to jest na dětech, které po dlouhá období svého života žily volně v přírodě, téměř zvířecím způsobem, odkázány samy na sebe v primitivních oblastech. Zjistila, že i když byly nalezeny a přineseny zpět do civilizace, obvykle se už nenaučily víc než jen pár hrubých skřeků. Vypadalo to, že ač děti mají k řeči všechny fyziologické i duševní předpoklady, musí se jim dostat těch správných podnětů už v prvních letech života, jinak už je pozdě.

Slečna Fellowesová si zoufale přála, aby Timmie dokázal jí - a doktoru McIntyroví, že se v tomto mylí, aby už nikdo nemohl pochybovat o jeho příslušnosti k lidskému pokolení. A co odlišuje člověka od zvířat jasněji než schopnost řeči?

"Mléko," vyslovila zřetelně, ukazujíc na sklenici. "Sklenice mléka."

Timmie odpověděl něčím, co si přeložila jako hladové mlasknutí.

"Ano. Hlad. Chceš trochu mléka?"

Žádná odpověď.

Zkusila něco jiného.

"Timmie - ty. Ty - Timmie." Ukázala.

Zíral na její prst, ale neřekl nic.

"Jít."

"Jíst."

"Smát se."

"Já - slečna Fellowesová. Ty - Timmie." Nic.

Beznadějné, pomyslela si slečna Fellowesová hořce. Beznadějné, beznadějné, beznadějné!

"Mluvit?"

"Pít?"

"Jíst?"

"Smát se?"

"Jíst," řekl zničehonic Timmie.

Ohromilo ji to natolik, že málem upustila talíř s jídlem, který pro něj právě přichystala.

"Řekni to ještě jednou!"

"Jíst."

Tentýž zvuk. Nepříliš zřetelný. Spíš jako "ít". Ani jednou nedokázala rozlišit patřičné souhlásky. Ale byl to správný zvuk v dané souvislosti.

Natáhla k němu ruku s talířem, ale výš, než mohl dosáhnout.

"Ít," pronesl znovu, naléhavěji.

"Jíst?" zeptala se. "Ty chceš jíst?"

"Ííít!" To už byla opravdová netrpělivost.

"Na," řekla slečna Fellowesová. "Ano, jíst, Timmie. Jíst! Jíst jídlo."

"Ít," prohlásil se zadostiučiněním, zmocnil se své vidličky a dal se zuřivě do jídla.

"Bylo to dobré?" vyzvídala potom. "Chutnal ti oběd?"

Ale to už po něm chtěla příliš mnoho. I tak teď bude pokračovat dál. Kde se podařilo jedno slovo, mohou se podařit další. Musí se podařit.

Ukázala na něj. "Timmie."

"Mmm-mm," odušil.

Je to snad jeho způsob, jak říct "Timmie"?

Ukázala na něj, pak na jeho ústa a napodobila polykání. Díval se na ni a neřikal nic. Vlastně proč taky? Už hlad neměl. Ale ví, že je Timmie. Nebo ne?

"Timmie," opakovala a znovu ukázala na něj.

"Mm-mmm," prohlásila poklepal se na prsou.

Nemohlo být pochyb. Proběhl jí omračující nával - čeho? Pýchy? Radosti? Úžasu? Všeho dohromady. Slečna Fellowesová měla na okamžik dojem, že se rozplácne.

Nato se rozeběhla k interkomu. "Doktore Hoskinsi! Přišel byste sem, prosím? A měl byste taky poslat pro doktora McIntyra!"

"To je zase Bruce Mannheim, doktore Hoskinsi."

Hoskins zíral na telefon ve své dlani, jako by se z něj stal had.

To už byl Mannheimův třetí telefonát za necelé dva týdny. Ale pokusil se být žoviální.

"Ano, pane Mannheime! To jsem rád, že vás slyším!"

"Jen jsem vám chtěl dát vědět, že jsem o obsahu toho příjemného rozhovoru, který jsme spolu minulý týden měli, diskutoval se svým poradním sborem."

"Ano?" opáčil Hoskins, už méně žoviálně. Jejich nedávný rozhovor mu nepřípadal tak příjemný jako zjevně Mannheimovi. Vzpomínal na něj jako na Mannheimovo vlezlé a dotěrné šťourání, které ho přivádělo k zuřivosti.

"Sdílel jsem jim, že jste mě předběžně otázky zodpověděl velmi uspokojivě."

"To rád slyším."

"A všeobecný závěr byl, že v této chvíli ohledně toho chlapce nebudeme nic podnikat, ale bude zapotřebí zblízka sledovat situaci, dokud celou věc důkladně neprozkoumáme. Ozvu se vám příští týden s dalšími body, které bude nutno objasnit. Myslím, že byste to rád věděl."

"Ah-ano," vysoukal ze sebe Hoskins. "Velice vám děkuji za informaci, pane Mannheime."

Zavřel oči a přiměl se chvíli zhluboka dýchat.

Velice vám děkuji, pane Mannheime. Je to od vás laskavé, že nás prozatím necháte pracovat. Než celou věc důkladně prozkoumáte, samozřejmě. Děkuji vám. Mnohokrát. Velmi, velmi, velmi vám děkuji.

Ten den, kdy Timmie pronesl svá první slova byl pro slečnu Fellowesovou báječný. Ale brzy následovaly další dny, a ty už tak báječné nebyly.

Problém tkvěl v tom, že Timmie nebyl prostě jen malý chlapec svěřený do její péče. Byl to i mimořádně zajímavý vědecký vzorek a o výsadu jej zkoumat se prali vědci z celého světa. Doktor Jacobs a doktor McIntyre byli jen prvním předvojem záplavy, která měla následovat.

Jacobse a McIntyra to samozřejmě neodradilo. Měli to štěstí, že se k Timmiemu dostali jako první, a proto k němu měli vždy dveře otevřené. Byli si však pochopitelně vědomi, že si na něj nemohou dělat monopol. Do dveří se tlačila horda antropologů, fyziologů, kulturních historiků a specialistů tuctu dalších vědních disciplín. A každý z nich měl s maličkým neandrtálcem jiné plány.

Fakt, že Timmie teď mluvil anglicky, je rozdyčtil ještě víc. Někteří z nich se chovali, jako by si mohli prostě k chlapci sednout a začít se ho vyptávat na to, co si pamatuje ze života v paleolitu.

"Jaké druhy zvířat váš kmen lovil?"

"V jaké bohy věří tvoji lidé?"

"Stěhovali jste se každou sezónu?"

"Bojovaly kmeny mezi sebou?"

"A co boj vašeho poddruhu s tím druhým?"

Byl jediným dosažitelným zdrojem. Mozky vědců překypovaly dotazy, na něž mohl odpovědět pouze Timmie. Pověz nám, pověz nám! Chceme vědět všechno, co se dá dozvědět o vašich...

příbuzenských vztazích

totemových zvířatech

jazykových skupinách

představách o astronomii

technické zručnosti

Jenže samozřejmě nikdo tyto fascinující a svrchovaně důležité otázky Timmiemu předložit nemohl, neboť jeho znalost angličtiny, byť rostoucí den ode dne, se v této chvíli stále omezovala na věty typu "Timmie teď jíst" a "Muž jít teď pryč".

Kromě toho byla slečna Fellowesová jediná, kdo dokázal relativně spolehlivě Timmieho slovům rozumět. Ti ostatní, včetně těch, kteří s chlapcem byli v každodenním styku, stěží rozeznali, že chlapcovy huhňavé a přiškrčené pokusy o výslovnost mají nějaký smysl. Původní dohady o schopnostech neandrtálců k řeči tedy byly správné, přinejmenším zčásti: přestože měli neandrtálci dostatečnou mentální kapacitu i anatomické předpoklady k tvoření rozeznatelných slov, jejich jazyk a hrtan očividně nedokázaly vytvářet zvuky artikulované tak, jak to moderní jazyky vyžadují. Přinejmenším to nedokázal Timmie. Dokonce i slečna Fellowesová se musela často namáhat, aby odhadla, co se jí hoch pokouší říci.

Byla to zoufalá práce pro všechny - pro Timmieho, slečnu Fellowesovou, a zvláště pro vědce, kteří tolik toužili chlapce vyzpovídat. A palčivost Timmieho izolace se tím jen zesílila. Dokonce i když už začínal chápat, jak komunikovat se svými vězniteli - a co jsme ostatně jiného, napadalo neustále slečnu Fellowesovou - , dalo mu pokaždé strašlivou námahu, aby vysvětlil i ty nejjednodušší myšlenky jedinému člověku, který mu alespoň částečně rozuměl.

Jak musí být osamělý! myslela si.

A jak zmatený a vyděšený tím vším ruchem, který neustává ani na okamžik!

Dělala, co bylo v jejích silách, aby jej ochránila. Nechtěla a nemohla si připustit, že to, na čem se podílí, je v podstatě

vědecký pokus. Jistěže tomu tak bylo, ale v jeho středu se nacházelo malé a nešťastné dítě - a ona nedovolí, aby se s ním zacházelo jen jako s objektem pokusu.

Fyziologové mu předepisovali speciální diety. Ona mu nakoupila hračky. Bombardovali je žádostmi o vzorky krve, rentgenové snímky, dokonce ústřížky Timmieho vlasů. Ona jej učila písničky a říkanky. Podrobili Timmieho vyčerpávajícím - v obou smyslech slova - testům koordinace, reflexů, zraku, sluchu, vrozené inteligence. Slečna Fellowesová jej potom uklidňovala, houpala a hladila, až se zase utišil.

Požadovali víc a víc jeho času.

Trvala na striktních časových limitech pro každý den. Většinou bylo po jejím, i když ne vždy. Přicházející vědci ji nepochybně považovali za postrach, tmáře, tvrdohlavou a iracionální ženu. Slečně Fellowesové to bylo jedno. Jen ať si myslí, co chtějí; jí záleží na zájmech Timmieho, ne na jejich.

Nejbližší člověk, kterého teď měla, byl Hoskins. Přicházel na návštěvu doslova každý den. Pro slečnu Fellowesovou bylo zřejmé, že Hoskins vítá každou příležitost, jak utéci ze své čím dál obtížnější role šéfa Stasis Technologies, Ltd, a že se v něm vyvinul hluboký zájem o dítě, které celý ten bláznivec způsobilo. Připadalo jí však také, že ho těší i rozhovor s ní.

Během té doby se o něm ledacos dozvěděla. Vynalezl metodu, jak analyzovat odrazy mezonového paprsku pronikajícího časem, stal se jedním z vynálezců postupu, jak vytvořit Stasis; jeho často chladné, až příliš obchodnické chování bylo jen pokusem o zastření laskavé povahy, kterou by ostatní někdy mohli až příliš snadno zneužít, a, ach ano, byl ženatý, velmi šťastně.

Jednoho dne přikráčel právě včas, aby se stal svědkem jejího výbuchu.

Byl to špatný den, velice špatný. Další tým fyziologů z Kalifornie se vytasil s celou sérií nových testů, kterým chtěl Timmieho podrobit - a to hned. Testy nějak souvisely s držetím těla a pánevní strukturou a jejich součástí se ukázalo být složité obkládání chlapce studenými kovovými tyčemi a spousta strkání a tlačení. Timmie neměl zrovna moc náladu na strkání a tisknutí ke studeným kovovým tyčím. Slečna Fellowesová sledovala, jak s ním manipulují, jako by to byl jen nějaký druh laboratorního zvířete, a cítila, jak v ní roste horká touha někoho zabít.

"Dost!" zaječela. "Ven! Ven!" Zalapali po dechu a zírali na ni.

"Řekla jsem ven! Návštěva skončila! Chlapec je unaven. Kroutíte mu nohy a křívíte záda. Nevidíte, že pláče? Ven! Ven!"

"Ale slečno Fellowesová..."

Začala sbírat jejich instrumenty. Spěšně si je od ní vzali. Ukázala na dveře. Vyplížili se z objektu, něco si mumlajíce mezi sebou.

Dívala se za nimi ve slepé zuřivosti, vykukujíc z bubliny s otázkou, jaký druh necitelných veřelců je na programu teď, zatímco Timmie stál za ní a vzlykal. A pak si uvědomila, že je tu Hoskins.

"Je nějaký problém?" zeptal se.

Vrhla na něj zlostný pohled. "To si pište!"

Obrátila se k Timmiemu a zamávala na něj. Rozeběhl se k ní, pověsil se na ni a ovinul se nohama. Zaslechla, jak chlapec cosi mumlá, velmi tiše, takže nerozuměla slovům. Přitiskla ho k sobě ještě těsněji.

"Nevypadá šťastně," poznamenal vážně Hoskins.

"Vy byste snad byl šťastný, na jeho místě? Otravují ho teď každý den se svými vzorky krve a sondami a testy. Měl jste vidět, co s ním dělali před chvílí - to snad zkoušeli, jak moc práce dá mu zlámat nohy. A jídlo se taky změnilo. Tu syntetickou dietu, co mu v pondělí Jacobs předepsal, bych nedala ani praseti."

"Doktor Jacobs říká, že ho to posílí, aby lépe snášel..."

"Snášel co? Další testování?"

"Slečno Fellowesová, nesmíte zapomínat, že primárním účelem tohoto experimentu je dozvědět se vše, co se dozvědět můž..."

"Já nezapomínám, doktore. A vy nezapomínejte, že to není křeček, morče ani šimpanz - ale opravdová lidská bytost."

"To nikdo nepopírá," bránil se Hoskins. "Ale..."

Znovu mu skočila do řeči. "Ale vy všichni ten fakt ignorujete: je to lidská bytost, lidské dítě. Mám dojem, že v něm nevidíte nic jiného než jakýsi druh opičky, která chodí oblečená, a myslíte si, že můžete..."

"To není pravda. Nevidíme ho jako..."

"Ale ano! Ale ano! Je to pravda. Doktore Hoskinsi, řekl jste mi, že Timmie vaši firmu proslaví. Kdybyste měl za to k němu kouska vděčnosti, sám byste se postaral, aby jej nechali na pokoji přinejmenším do doby, než alespoň trochu bude chápat, na co se ho vlastně ptají. Po každé takové ošklivé návštěvě má noční můry, nemůže spát, někdy celé hodiny křičí. A varuji vás:" (Přičemž její zuřivost dostoupila vrcholu) "už je sem nepustím. Nikoho!"

Uvědomila si, že mluví čím dál hlasitěji a ke konci už ječí. Ale nemohla si pomoci.

Hoskins se na ni ustaraně díval.

"Promiňte," řekla po chvílce, už mnohem mírnějším tónem. "Nechtěla jsem takhle křičet."

"Chápu, že jste rozrušená. A chápu taky, proč jste rozrušená."

"Děkuji."

"Doktor Jacobs mne ujišťoval, že chlapec se těší dobrému zdraví a že není nijak dotčen programem, kterému je - podrobován."

"Pak by tu měl doktor Jacobs se mnou jednu noc přespat a možná by změnil názor," odsekla slečna Fellowesová. Spatřila v Hoskinsových očích překvapení a její tvář zrudla rozpaky nad nechtěnou dvojsmyslností toho, co právě vypustila z úst. - "Aby si poslechl, jak chlapec pláče. Aby se podíval, jak musím jít za ním do ložnice a chovat ho a zpívat mu ukolébavky. Není dotčen, doktore Hoskinsi? Jestli tímhle vším není dotčen, pak jen proto, že prožil prvních

pár let života v těch nejdrastičtějších podmínkách a nějak je přežil. Když dítě přežije zimu v době ledové, přežije patrně i spoustu šťourání a testování od smečky lidí v bílých pláštích. Ale to neznamená, že mu to prospívá."

"Budeme muset plán výzkumu probrat na příští schůzi personálu."

"Ano. To budeme. Je třeba všem připomenout, že Timmie má právo na lidské zacházení. Na lidské."

Hoskins se usmál. Tázavě na něj pohlédla.

"Právě mne napadlo, jak jste se změnila od toho prvního dne, kdy jste byla tak rozrušená, že jsem vám hodil na krk neandrtálce. Chystala jste se odejít, vzpomínáte si?"

"Nikdy bych byla neodešla," přiznala slečna Fellowesová tiše.

"Zůstanu u něj - prozatím, to jste řekla. To jsou přesně vaše slova. Byla jste skoro bez sebe. Musel jsem vás přesvědčovat, že se budete skutečně starat o dítě, a ne o nějakého malého primáta, který patří do zoo."

Slečna Fellowesová sklopila oči a pronesla tiše, "Asi jsem na první pohled nepochopila..." a hlas jí selhal.

Podívala se dolů na Timmieho, který na ní stále visel. Už se dost uklidnil. Poplácala ho jemně po zadečku a poslala jej, aby si šel hrát do svého pokoje. Hoskins sledoval, jak Timmie otevírá dveře, a krátce se usmál, když za nimi zahlédl hromadu hraček.

"Poměrně slušná sbírka," poznamenal.

"Ten chudáček si ji zaslouží. Jsou všechno, co má, a patří mu právem za to všechno, co musí vytrpět."

"Jistě. Jistě. Měli bychom mu dát ještě víc. Pošlu vám žádanku. Cokoli si myslíte, že by si přál..."

Slečna Fellowesová se usmála. "Vy máte Timmieho opravdu rád, že ano?"

"Jak bych mohl nemít? Vždyť je to takový houževnatý chlapíček! Je tak statečný."

"Statečný, to ano."

"A vy také, slečno Fellowesová."

Nevěděla, jak na to má reagovat. Okamžik tiše stáli tváří v tvář. Hoskins se zřejmě přestal kontrolovat: slečna Fellowesová zahlédla v jeho očích únavu.

Řekla s nepředstíranou účastí: "Vypadáte unaveně, doktore Hoskinsi."

"Opravdu, slečno Fellowesová?" Nepřilíš přesvědčivě se zasmál. "Budu tedy muset nacvičit, jak se tvářit o něco vitálněji."

"Vynořil se nějaký problém, o němž bych měla vědět?"

"Problém?" Otázka ho zřejmě překvapila. "Ne, žádný problém! Jak vás to napadlo? - Mám náročné povolání, to je vše. Víte, ne snad proto, že by byla má práce složitá. To by mi nevadilo. Ale není to to, co bych dělal nejraději. Kdybych se zas mohl jednoduše vrátit do laboratoře..." Potřásl hlavou. "Ale to není k ničemu. Beru na vědomí vaši stížnost, slečno Fellowesová. Podíváme se, jak by šel Timmieho plán vědeckých sezení trochu odlehčit. V míře, kterou si budeme moci dovolit - to znamená s ohledem na jeho nesmírnou vědeckou důležitost. Jsem si jist, že mi rozumíte."

"Jsem si jistá, že rozumím," odpověděla maličko suše slečna Fellowesová.

Mezikapitola - Patová situace

NAD TÁBOREM TĚCH DRUHÝCH, na břehu jedné z menších řek na západ od svatyně, stoupal dým. Když Stříbrný oblak pohlédl na druhou stranu, spatřil bílý kouř z jejich vlastního ohniště, tam nahoře na mírném dlouhém svahu, z něhož teď sestoupil. Před svatyní teď nikdo nebyl. Po nekonečně dlouhé období patové situace mezi oběma kmeny platil nepsaný zákon: svatyně je neutrálním územím. Nikdo z žádné ze skupin se k ní nesměl přiblížit. Obě strany držely na okrajích oblastí svatyně dnem i nocí hlídky, aby zajistily, že nedojde k nějakému narušení.

Stříbrný oblak tam stál sám, opíraje se o svůj oštěp. Už se začínalo šerit, ačkoli mu připadalo, že den sotva začal. Rok rychle ubíhá. Noci přicházejí dřív a dřív a rána zas později a později. Hodin denního světla ubývá z obou stran. Brzy nadejde období dlouhých vánic, kdy se jen blázen odváží vyjít ven: čas na to, aby se člověk schoulil v nějakém přístřeší, žil ze zásob nasbíraných na podzim a čekal na jaro.

Jenže jsme se stále ještě neusmířili s Bohyní a neobdrželi od Ní rady, pomyslel si rozladěně Stříbrný oblak. A jak je máme získat, když Ti druzí stále dřepí v blízkosti svatyně?

"Stříbrný oblaku? Bude zase sněžit?"

Vítr k němu donesl hlas Té, která ví. Stála na druhé straně cesty, poblíž říčního břehu, spolu s Ženou Bohyně a Strážkyní minulosti. Už si dost dlouhou chvíli povídaly. Stříbrný oblak se zamračil. S těmi třemi jsou jen potíže. Jsou to tři mocné ženy, plné síly Bohyně. Neměl z nich dobrý pocit. A přece mu bylo jasné, jak důležité jsou, každá svým způsobem, pro život kmene.

"Bude sněžit, Stříbrný oblaku? Pověz nám!"

Pokřčil rameny. Pak si poklepal na koleno a přikývl.

Stará rána v noze prudce bolela. Vždycky to tak bylo, když nadcházelo období sněhu. Ale dnes to v ní bodalo hůř než kdy jindy.

Včera padal sníh skoro hodinu a den před včerejškem také, i když jen malou chvilku. Nyní bude padat zas. To bývá špatné, když začne sněžit každý den. Mnoho z včerejšího sněhu ještě leželo na zemi. A vítr - vál od severu, vítr démonů - jej nabíral a bičoval s ním okolí a vrhal jej i do tváře Stříbrného oblaku.

Měli bychom odtud odejít, pomyslel si. Měli bychom si hledat zimní tábor. Ta, která ví se odvrátila od Strážkyně minulosti a kráčela k němu si s ním promluvit. To nejspíš znamenalo potíže. Od toho výstupu před svatyní se Ta, která ví pohybovala s takovou sebejistotou a vznešeností, že se skoro zdálo, jako by tu ona byla vůdcem. Nikdo se neodvážil se jí posmívat, dokonce ani křivě se na ni podívat, od toho památného dne, kdy si pokryla tělo válečnými barvami a vyrazila, aby zahнала na útěk celou skupinu nepřátelských válečníků. Vždycky byla zvláštní; vždycky byla prudká; ale nyní se změnila ještě víc a její podivnost naháněla hrůzu, skoro jako by se nenacházela mezi nimi, ale v

nějakých říších, jež znala jen ona sama.

"Jde to dál a dál, Stříbrný oblaku, a pořád žádná změna. A čas sněhů se blíží."

"Vím to."

"Měli bychom na ně zaútočit a skoncovat s tím."

"Je jich příliš mnoho," namítl Stříbrný oblak. "A ty to víš." Tuto diskusi spolu nevedli poprvé.

"Tolik zase ne. Můžeme si s nimi poradit. Ale místo toho tu jen prostě sedíme. Oni se nás bojí a my zas jich a nikdo se nehýbá. Jak dlouho nás tu ještě budeš držet?"

"Dokud nepředstoupíme před Bohyni v její svatyni a nedozvíme se Její vůli."

"Pak tedy musíme zaútočit," trvala na svém Ta, která ví.

Stříbrný oblak z ní nespouštěl oči. Její pohled naháněl strach; to nebyly oči ženy, a dokonce ani válečníka. Připomínaly vyleštěný kámen.

"Tys byla s muži tam dole," řekl Stříbrný oblak. "Viděla jsi, že nedokážou zaútočit. Nebo bys snad chtěla s Těmi druhými bojovat sama, Ty, která víš?"

"Ty jsi náčelník. Rozkaž jim, ať bojují. Půjdu po jejich boku."

"Všichni zahynete."

"A když tu zůstaneme sedět a budeme čekat na zimu? V tom případě všichni zahyneme taky, Stříbrný oblaku."

Nepřítomně přikývl. Má pravdu: o mnoho déle tu zůstat nemohou. To si uvědomoval stejně dobře jako ona.

Pravděpodobně byla chyba vůbec sem chodit, chápal Stříbrný oblak. Ale to nikdy nesměl před nikým přiznat.

Nahlas prohlásil: "Nemůžeme odejít, Ty, která víš. Alespoň dokud nevstoupíme do svatyně."

"Nemůžeme odejít a nemůžeme tu zůstat. A nemůžeme se dostat do svatyně. To je velice zlá situace, Stříbrný oblaku."

"Snad."

"Říkala jsem, že jsme sem nikdy neměli chodit. Hned na začátku, když jsi oznámil, že se ruší Svátek léta, jsem ti to říkala."

"Pamatuji se na to, Ty, která víš. Ale už tady jsme. A tady i zůstaneme, dokud nevykonáme rituál, kvůli kterému jsme sem přišli. Nemažeme prostě odejít, aniž bychom naslouchali hlasu Bohyně."

"Ne," přitakala Ta, která ví. "V tom s tebou souhlasím. Nechtěla jsem sem chodit, ale nyní jsme tady a musíme předstoupit před Bohyni, tak jak jsi řekl. V tom se s tebou nepřu."

Byl jí za to vděčný.

"Ale nemůžeme tu zůstat o mnoho déle s ohledem na sníh a nemůžeme odejít, aniž vykonáme rituál, a Ti druzí nám v jeho vykonání brání tím, že tu jsou, pak je budeme muset zahnat," uzavřela dedukci Ta, která ví. "Je to vlastně jednoduché."

"Když na ně zaútočíme, zabijí nás."

"Když nezaútočíme, zabije nás zima."

"Mluvíme pořád dokola," uvědomil si Stříbrný oblak. "Takhle nikam nedojdeme."

Truchlivě na ni pohlédl. Měla neúprosný výraz. Ale nenabízela mu žádné východisko, kromě jisté smrti z rukou nepřítele.

Pořád kolem dokola, ano. Nemůžeme odejít a nemůžeme zůstat. Zrušil Svátek léta ve prospěch rituálu, o němž předpokládal, že zde provedou. Kdyby kvůli Těm druhým zrušil i tento rituál, pak by během celého léta i podzimu žádný obřad nebyl, a to by jistě hněv Bohyně na Lid dolehl plnou silou. Lidé by hladověli a vinili by z toho náčelníka. Stříbrnému oblaku bylo jasné, že pokud se mu nepodaří brzy vše urovnat, riskuje, že bude sesazen z funkce. A u Lidí nikdy neexistovali žádní živí bývalí náčelníci. Ten obyčej všichni znali velice dobře. Vzdát se náčelnictví bylo totéž jako vzdát se života samotného.

Po zranění části nohy mu běhal pálící oheň. Možná by to nemuselo být tak špatné, napadlo Stříbrného oblaka, ustoupit stranou a předat své břímě někomu jinému. A skončit s tou bolestí a trápením jednou provždy.

Připojila se k ní Žena Bohyně. "Přesvědčila tě Ta, která ví, že máme zaútočit?"

"Ne."

"To se tak bojíš zemřít?"

Stříbrný oblak se zasmál. "Ta otázka je dětinstější, než si uvědomuješ, Ženo Bohyně. Bojím se toho, že zemřeš ty a Mléčný pramen a Bojuje jako lev a Nádherný sníh a všichni ostatní. Mým cílem je udržet Lidi naživu, a ne je vést na jistou smrt."

"Období sněhů už přichází. To nás zabije také, když tu zůstaneme v otevřené krajině."

S povzdechem odpověděl: "Ano, i já jsem si toho vědom."

"Nechtěla jsem podniknout tuto pouť," prohlásila Žena Bohyně. "Vzpomínáš si? Říkala jsem ti, že není třeba jít tak daleko, abychom se dozvěděli vůli Bohyně. Ale Strážkyně minulosti mne přemluvila, ať ti ustoupím."

"Pamatuji se na to," opakoval trpělivě Stříbrný oblak. "Ale teď už na tom stejně nesejde. Jsme tu. Myslíš, že můžeme odejít, aniž budeme mluvit s Bohyní?"

"Možná už Bohyně promluvila," nadhodila Žena Bohyně, "a řekla, že jsme hlupáci, jež vede hlupák, a proto si zaslouhujeme zemřít. V tom případě bude lepší zemřít v boji proti nepříteli než tu stát a povídat si tak dlouho, až nás zavalí sníh. Nebo si snad myslíš..."

"Podívej," vpadla do toho Ta, která ví. "Jeden z Těch druhých si s námi jde promluvit!"

Stříbrný oblak se otočil jako na obrtlíku, zcela vyveden z míry. Ano, bylo tomu tak: vysoký mladý válečník nesoucí kopí s hrotem omotaným červenou kožešinou opustil protější tábor a mířil k ní. Když míjel svatyni, Prasklá hora, který byl právě na hlídce, se na něj osopil a namířil zbraň. Ten druhý vydal na Prasklou horu zvuk, který Ti druzí vydávají, a

pokračoval v chůzi, aniž se byt' jen na okamžik zastavil.

Zářící oko a Tři z vlků vyšli z ležení a ukazovali na Toho druhého, jako by si mysleli, že jej Stříbrný oblak nezaznamenal. Mávali oštěpy a dávali najevo, že jsou připraveni vrhnout se vpřed a zaútočit. Stříbrný oblak jim zlostně pokynul, ať se vrátí. Co si mysleli, snad že na ně míří jednočlenný přepadový oddíl? Očividně ten muž přichází s nimi mluvit. Očividně.

Ale jak mám mluvit s Tím druhým? přemítal Stříbrný oblak.

Vyjednáváč se vydal na klikatou cestu přes zasněženou zem, vyhýbaje se oblastem, kde voda půdu pod sněhem rozbahněla, a dorazil k místu, kde na břehu stál Stříbrný oblak s Tou, která ví a s Ženou Bohyně. Zdvihl svůj oštěp v gestu, které nemohlo být ničím jiným než jakýmsi pozdravem, a vážně jím zamával ze strany na stranu.

Stříbrný oblak zvedl svou vlastní zbraň kousek nad zem na znamení, že rozuměl, a zas ji položil, čekaje, co se bude dít dál. Ten druhý vydal jeden z těch svých zvuků, jenž Stříbrnému oblaku připomínal sténání raněného zvířete.

"Myslíš, že mu něco je?" zeptal se Té, která ví.

"Jen něco povídá. Takhle oni mluví."

"Takhle? To že je řeč? To je jen nějaký hluk."

"Takhle oni mluví," opakovala Ta, která ví. "Jsem si tím jistá."

"No dobrá," připustil Stříbrný oblak. "Pověz mi tedy, co se nám snaží říci."

"Ah. Ah. Jak to mám dokázat?"

"Jsi přece Ta, která ví. Porad' si sama."

"Vím jen to, co vím. Jazyk Těch druhých mezi to nepatří."

"Á," odušil Stříbrný oblak. "Tak přeci něco nevíš! Dosud jsem od tebe takové přiznání neslyšel, Ty, která víš."

Kysele se na něj usmála, ale neodpověděla.

Ten druhý promluvil znovu. Měl vysoko položený hlas a palmě se při mluvení hodně namáhal, aby mluvil srozumitelně, jako kdyby mluvil k dětem. Ale nebylo čemu rozumět. Stříbrný oblak ho soustředěně pozoroval, visel očima na mužových ústech, ale nebyl schopen pochytit jediné srozumitelné slovo. Zvuky, které Ten druhý vyřázel, to nebyla řeč.

"Copak neumiš mluvit pořádně?" rozmrzel se Stříbrný oblak. "Když takhle sténáš, nerozumím ti ani slovo."

Ten druhý se natáhl kupředu a vystrčil hlavu, aby se dostal blíž ke Stříbrnému oblaku, a přiložil si jednu dlaň k uchu, jako to dělávají hluchí muži, ačkoli Stříbrný oblak hovořil velmi hlasitě. Vypadal přitom zvlášť podivně. Ten druhý byl značně vysoký, neuvěřitelně vysoký, hlavu měl na půli cesty mezi nebem a zemí, a když se takhle natáhl kupředu, vypadal jako nějaký dlouhonohý pták z mokřin. Stříbrný oblak na něj fascinovaně zíral. Jak udrží rovnováhu? Jak to, že nepřepadne dopředu, když stojí na tak tenkých a dlouhých nohou? Nebo že se nepřelomí v půli, když se pohne? A jak je ošklivý - ta bleďá kůže, jako duch - a jak mu vybíhá tvář pod ústy - a ta nepřirozená jemnost rysů...

"Říkal jsem, nemůžeš mluvit pořádně? Jestli chceš se mnou mluvit, mluv slovy!"

"Toto jsou jeho slova," vložila se do toho náhle Ta, která ví. "On má svá vlastní slova." Tvářila se nějak zvláštně, jako člověk, který objeví nějakou novou, zcela neobvyklou pravdu. "Ti druzí mají svůj vlastní jazyk, jiný než náš."

"Cože?" Stříbrný oblak byl zcela zmaten. "Co to znamená? Je jen jeden jazyk, Ty, která víš. Jsou slova, jimž je možno rozumět, a pak jsou zvuky, jimž rozumět nelze. Nerozumíme, co říká, a proto jsou zvuky, které vyřáží, jen obyčejný hluk. Jak by mohl být ještě další jazyk? Obloha je obloha. Hora je hora. Voda je voda, sníh je sníh. To ví každý. Jak bys je chtěla nazvat jinak?"

"Dvojit lid - dva jazyky. Jeden pro nás - a jiný pro ně..."

Z té myšlenky Stříbrného oblaka rozbolela hlava. Mohlo by to mít něco do sebe, byl nucen si přiznat - dvojit lid, dva jazyky, proč ne? - ale v této chvíli bylo velmi obtížné o něčem takovém přemýšlet. Ideje jako tato vyžadovaly klid a pečlivé rozvážení. Odsunul ten problém stranou a vrátil se pohledem zpět k Tomu druhému.

Zase hovořil, stejně nesrozumitelně jako předtím. Tentokrát doprovázel proslov posuvky; snad se jimi pokoušel vyjádřit obsah poselství, které přinesl, když zjistil, že mu řeč příliš nepomůže. Ukázal svým kožešinou omotaným oštěpem k svatyni; zamířil jím ke kopcovité krajině na východě, odkud přišli Lidé; ukázal k západu, k zemím, ubíhajícím až k moři, jež nyní zcela náleží Těm druhým. Znovu ukázal na svatyni. Pak na Stříbrného oblaka a na sebe samého. A znovu na svatyni.

"Ženo Bohyně?" ozval se Stříbrný oblak. "Vidíš v tom nějaký smysl?"

"Chce, abychom odešli, aby mohli ke svatyni," okamžitě odpověděla Žena Bohyně.

Stříbrný oblak si tím nebyl tak jistý. Bylo tam příliš mnoho ukazování, sem a tam. Kdyby on šel říci Těm druhým, že mají odejít, ukázal by prostě na svatyni a na Ty druhé a k západním zemím a pak by jen švihl rukou, aby věděli, že se mají vrátit tam odkud přišli. Každý jen trochu inteligentní tvor by to pochopil.

Vlastně, proč to nezkusit tedy A udělal to.

Ten druhý se na něj díval asi jako dospělý na dítě, které přerušilo jeho perfektně srozumitelný výklad, a teď zdělavě zadržává a koktá. Když Stříbrný oblak skončil, odpověděl zopakováním celé ukazovací procedury od začátku až do konce.

Ta, která ví pronesla: "Myslím, že se nám snaží vysvětlit, že můžeme sdílet svatyni dohromady, jeho lidé i naši, a uctívat Bohyni společně."

"Sdílet svatyni s těmi darebáky?" zaječela Žena Bohyně. "Svatyně je naše!"

"Tohle mi chceš říci?" zeptal se Stříbrný oblak Toho druhého, tak pomalu a hlasitě, jak jen dovedl. "Myslíš, že bychom mohli užívat svatyni všichni? Ale to nemůžeš myslet vážně. To je svatyně náležející Bohyni. Vy nejste lidé Bohyně. Nebo jste? Jste snad?"

Čekal, doufaje v odpověď, které by rozuměl.

Jenže Ten druhý zase mluvil ty jejich nepochopitelné věci. Znovu ukazoval oštěpem na všechny strany.

"To je beznadějně," rezignoval Stříbrný oblak. "Beznadějně, beznadějně, beznadějně. Já nerozumím tobě a ty nerozumíš mně. O tom není sporu. Ta, která ví a Žena Bohyně si myslí, že ti rozumějí, ale ve skutečnosti tomu tak není. Obě jen prostě slyší věci, které slyšet chtějí."

"Mohu si tu s ním sednout a zkusit jej naučit našemu jazyku," nabídla se Ta, která ví. "Nebo se možná naučím mluvit po jeho."

"Drž se od něj zpátky," nabádala ji Žena Bohyně. "Je nečistý a zde je svatá zem."

"Ale kdybychom se s ním dokázali dorozumět..."

"To není k ničemu," rozhodl Stříbrný oblak. "Dokonce i kdyby ten hluk, který vydává, byl jazykem, stejně se jej nikdy nenaučíš. Jako kdybys tu seděla s medvědem a chtěla se od něj naučit mručet. Nebo učit medvěda mluvit. To není možné."

"Staří muži vždycky tvrdí, že něco není možné," odsekla Ta, která ví.

"Staří? Staří?" křičel Stříbrný oblak.

Ale Ten druhý zase posunkoval s oštěpem a vydával ty své zvuky. Snad jeden z posledních pokusů, jak předat svůj vzkaz Stříbrnému oblaku. Bylo to však stejně nesrozumitelné jako předtím. Stříbrný oblak cítil, jak na něj padá velký smutek. Nebylo to jenom proto, že jej Ta, která ví nazvala starým, ani kvůli té prudké bolesti v noze, nebo kvůli tomu, že přichází sníh a Lidé si ještě nezabezpečili zimní tábor. Ne, bylo to proto, že k němu přišel podivný čapí muž a možná přinesl nabídku k smíru, ale on ji nerozuměl a ani nedokáže porozumět. A tak bude bezvýchodná situace pokračovat. Jako by mezi nimi stála kamenná zeď, bránící jim v komunikaci.

Ten druhý skončil svou řeč a čekal.

"Je mi líto," pravil Stříbrný oblak. "Prostě nerozumím. Potíž je v tom, že neznám tvůj jazyk. A asi ani ty ten můj."

"Souhlasíš tedy, že to je jazyk!" triumfovala Ta, která ví.

"Ano," přitakal pochmurně Stříbrný oblak. "Ale k čemu nám to bude dobré?"

Vyjednávání skončilo. Ten druhý se s podrážděným a mrzutým výrazem obrátil a rychle kráčel pryč, zpět do svého ležení. Stříbrný oblak ho sledoval, fascinován lehkou, volnou chůzí toho muže. Zdálo se být div, že mu neodpadnou ruce a nohy, jak kráčel, tak byl špatně pospojován, tak špatně vyvinut. Nebo že se mu hlava neskutálí ze slabounkého krčku. Stříbrný oblak pocítil vděčnost za své vlastní pevné, kompaktní tělo, byť bylo teď v pozdním věku bolavé a slabé. Sloužilo mu však dobře po mnoho let. Tohle tělo, to byl výtvar Bohyně. Litoval Ty druhé pro jejich křehkost a ošklivost.

Když vyslanec Těch druhých opět procházel hlídaným územím, Prasklá hora na něj opět zamával oštěpem a výhrůžně zasyčel. Ten druhý si toho nevšímal. Prasklá hora pohlédl na Stříbrného oblaka s němou žádostí o instrukce, ale ten jen zavrtěl hlavou a gestem vybídl válečníka, aby zachoval klid. Ten druhý zmizel ve vzdáleném ležení svého vlastního lidu.

A tím to skončilo. K ničemu nedospěli.

Stříbrného oblaka šířily pochybnosti. Cokoli v těchto dnech podnikl, vše skončilo nezdarem. Bohyně odešla, aniž byla uctěna, malý chlapec zmizel jako pára, svatyně, k níž celou dobu putovali, nebyla přístupná, počasí se rychle zhoršuje - a ještě teď při vyjednávání ničeho nedosáhl. Není pochyb, že má Ta, která ví pravdu jako obvykle - i když se mu to vůbec nechce přiznat: je pro svou funkci příliš starý. Je čas ustoupit stranou, nechat Společenství zabíjáků, ať vykoná svou práci, a uložit se ke spánku, který nikdy nekončí.

Zářící oko se stane náčelníkem místo něj. Ať se o další postup postará Zářící oko.

Ale jen mu ta myšlenka proběhla hlavou, už Stříbrného oblaka rozněžovala. Zářící oko? Vždyť je to hlupák. Dělal by jen hlouposti, jaké se od hlupáka dají očekávat. Byl by to hřích předat kmen Zářícímu oku.

Ale komu tedy? Prasklé hoře? Třem z vlků? Mladé antilopě? Všichni jsou hlupáci. Nemůže dát kmen nikomu z nich. Možná jednou ze své hlouposti vyrostou; příliš jistý si tím však nebyl.

Kdo pak ale bude po mně náčelníkem?

Ať rozhodne Bohyně, řekl si Stříbrný oblak. Až odejde, bude to Její problém, ne můj.

Nevzdá se funkce. Počká, až si jej vyžádá smrt. Bylo mu jasné, že i on je hlupák - jinak, by teď nebyli v téhle smrtící pasti - , ale přinejmenším není tak dětinský jako mladší muži a zrovna tak může vládnout ještě o malinko déle.

"Co budeš dělat teď, Stříbrný oblaku?" chtěla po něm Ta, která ví.

"Nic," odsekl. "Co se tu dá dělat?"

Vrátil se zpátky do tábora a přisedl si k ohni. Přišlo k němu nějaké dítě, holčička - nemohl si vzpomenout na jméno - a on si ji přitiskl k sobě a tak tam dlouhou chvíli seděli u tančících plamenů. Přítomnost dítěte v něm trochu rozptýlila smutek. Z této malé holčičky, dlouho poté, co on odejde, budou Lidé pokračovat dál. Ta myšlenka uklidňovala: náčelník může zemřít, zahynou válečníci, každý dříve nebo později zemře, ale Lidé budou stále dál a dál, na věčné časy, budou svět, který nebude mít konce. Ano. Ano. Je dobré mít toto na paměti.

Krátce nato počalo sněžit a sníh se snášel dlouho do noci.

Vzdorování.

OZVAL SE SAM AICKMAN, "Mohl bys ten hovor s tím parchantem přehrát ještě jednou, Jerry?"

Hoskins vtiskl záznamovou krychli do štěrbinu přístroje. Na obrazovce na stěně konferenční místnosti se objevila Mannheimova tvář, zobrazená právě tak, jak ji zachytila obrazovka Hoskinsova telefonu v okamžiku hovoru. Vytrvale blikající zelená růžice signalizovala, že byl záznam pořízen s vědomím a souhlasem volajícího.

Mannheim byl mladistvě vyhlížející muž plných tváří, ruměné, dobře živěné pleti a s tlustými vlnami rudých vlasů, ulíznutých těsně k lebce. Ačkoli vousy vyšly z módy už před pár lety, vyjímaje muže velmi mladé a silně přestárlé, měl

Mannheim krátkou, pečlivě zastříženou kozí bradku a malý huňatý knírek.

Známý obhájce dětských práv vypadal velmi upřímně, vážně a seriózně.

Pro Hoskinsa vypadal ještě navíc velmi otravně. Mannheim na obrazovce promluvil: "Doktore Hoskinsi, situace je taková, že naše nejnovější diskuse nebyla plodná vůbec a já vám už prostě dál nemůžu věřit, že chlapec žije v přijatelných podmínkách."

"Proč?" zeptal se ze záznamu Hoskins. "Stal jsem se najednou nedůvěryhodným?"

"O to nejde, doktore. Nemám důvod o vašich slovech pochybovat. Ale nemáme ani důvod, proč je brát doslova, a někteří členové mého poradního sboru se začínají domnívat, že jsem byl dosud až příliš ochotný akceptovat vaše vlastní hodnocení. Problém je v tom, že dosud nikdo neprovedl inspekci na místě."

"Mluvíte o tom dítěti, jako by to byla nějaká utajená zbraň, pane Mannheime."

Mannheim se usmál, ale ve světle šedých očí moc veselí vidět nebylo. "Chápejte prosím mou situaci. Jsem pod nezanedbatelným tlakem veřejného mínění, které reprezentuji. Navzdory všemu, co jste uveřejnili, má mnoho lidí i nadále pocit, že dítě, které sem bylo takto dopraveno, a které bude žít prakticky osaměle po blíže neurčenou dobu, je dítě, které bylo a je vystaveno krutému a nelidskému zacházení."

"Už jsme si to jednou spolu prošli," odpověděl Hoskins. "To dítě má zajištěnu tu nejlepší péči na světě a vy to víte. Je dvacet čtyři hodin denně pod dozorem ošetřovatelky, každý den ho prohlíží lékař a je živěn dokonale vyváženou dietou, která už na jeho fyzické kondici dokázala zázraky. Kdybychom to dělali jen trochu jinak, byli bychom šílení, a ať jsme co jsme, šílení rozhodně ne."

"Uznávám, že to vše jste mi řekl. Ale stále nejste ochoten připustit jakoukoli vnější kontrolu toho, co tvrdíte. A ty dopisy a telefonáty, které denně mám - ty nářky a tlak citlivé veřejnosti..."

"Pokud jste pod tlakem, pane Mannheime," odušil bez obalu Hoskins, "není to třeba proto, že jste nejdřív ten povyk sám vyvolal, a teď se z něj část vrací zpět na vaši hlavu?"

"Takhle se na něj musí, Jerry!" vyjel Charlie McDermott, revizor.

"Mně to připadá možná až trochu neomalené," odporoval Ned Cassiday. Byl šéfem právníků a bylo tedy na něm, aby hájil opatrnější přístup.

Rozhovor na obrazovce pokračoval.

"...a nic z toho, doktore Hoskinsi. Musíme se neustále vracet k jednomu základnímu bodu, a to je ten, že dítě bylo odtrženo od rodičů a od domova..."

"Neandrtálské dítě, pane Mannheime. Člověk neandrtálský byl primitivní, divokou a kočovnou formou člověka. Zda neandrtálci vůbec nějaký domov měli, je otázka dohadů, a není známo ani to, zda chápali rodičovský vztah tak, jak ho chápeme my. Podle všech dostupných informací se zdá, že jsme spíš to dítě vysvobodili ze zvířecí, ubohé a primitivní existence. Je to daleko pravděpodobnější než váš obraz bolestného vyrvání z barvotiskově idylického rodinného života v pleistocénu."

"Chcete tím říci, že neandrtálci nejsou nic než zvířata?" zaútočil Mannheim. "A že dítě, které jste sem z pleistocénu přivezli, je vlastně jen jakýsi lidoop, který chodí po zadních?"

"Jistěže ne. Nic takového se nesnažíme předstírat. Neandrtálci byli primitivní, ale byli to nepochybně lidé."

"...Protože kdybyste se mi, doktore Hoskinsi, pokoušel namluvit, že váš zajatec nemá žádná lidská práva, jelikož to není člověk, potom bych vás musel upozornit, že vědci se naprosto shodují v názoru, že Homo neanderthalensis je vlastně jen poddruhem naší vlastní rasy, Homo sapiens, a proto..."

"Ježíši Kriste," vybuchl Hoskins, "posloucháte mne vůbec? Právě jsem vám řekl, že připouštíme, že Timmie je člověk."

"Timmie?" podivil se Mannheim.

"Dítěti se tady přezdívá Timmie. Bylo to ve všech zprávách."

Ned Cassiday zamumlal, "Což byla pravděpodobně chyba. Příliš mnoho lidí se s ním tak lépe ztotožní, jako s opravdovým dítětem. Dáváš jim jména, dovolíš, aby se v očích veřejnosti staly až moc skutečnými, a když pak dojde k nějakým potížím..."

"To dítě je skutečné, Nede," hájil se Hoskins. "A k žádným potížím nedojde."

Mannheim na obrazovce právě říkal: "Výborně, doktore. Oba se tedy shodujeme, že mluvíme o lidském dítěti. A nijak zvlášť se nelišíme ani v náhledu na další podstatný bod, o němž jsem před chvílkou mluvil, totiž že jste se ujal péče o toho chlapce vlastním rozhodnutím a že na něj nemáte žádný legální nárok. Vy jste to dítě v podstatě unesl."

"Legální nárok? Jak legální? Prozradte mi, jaký zákon jsem porušil. Ukažte mi nějaký pleistocénní soud, před nějž mohu být pohnán!"

"Fakt, že lidé doby kamenné nemají soudy; neznamená, že nemají žádná práva," vysvětlil Mannheim hladce.

"Povšimněte si, že o těch vyhynulých lidech hovořím v přítomném čase. Dnes, kdy se cestování časem stalo skutečností, je všechno přítomnost. Jestliže jsme schopni se plést do životů lidí, kteří tu byli před čtyřiceti tisíci lety, pak v každém případě musíme na tyto lidi vztáhnout ta lidská práva a ohledy, které v naší společnosti považujeme za nezcizitelné. Jistě mi nebudete chtít tvrdit, že by měly Stasis Technologies, Ltd., právo sáhnout do nějaké vesnice v současné Brazílii nebo Zaire a jednoduše se tam zmocnit kteréhokoli dítěte, které vám bude připadat vhodné, a to čistě jen v zájmu..."

"Toto je unikátní experiment nesmírné vědecké důležitosti, pane Mannheime!" vyrazil ze sebe Hoskins.

"Teď myslím, že zas neposloucháte vy mne, doktore Hoskinsi. Já s vámi nediskutuji o motivu, já rozebírám jen právní stránku věci. I kdyby to bylo ve vědeckém zájmu, cítil byste se oprávněn se vrhnout na nějaké dítě v jeho rodné vesnici nějakého primitivního kmene a odvézt je sem, aby ho mohli antropologové studovat, bez ohledu na city rodičů či příbuzných dítěte?"

"Ovšemže ne."

"Ale u primitivních kmenů v minulosti je to v pořádku?"

Hoskins namítl: "Tahle analogie není na místě. Minulost je uzavřená kniha. To dítě, které je momentálně v naší péči, je, pane Mannheime, mrtvé už čtyřicet tisíc let."

Ned Cassiday vyhekl a jal se zuřivě kroutit hlavou. Hoskinse napadlo, že Cassiday musí znát nějaké z věci vyplývající právní důsledky, na které vůbec nepřišla řeč.

Mannheim prohlásil: "Chápu. Dítě je mrtvé, ale přesto se o ně ošetřovatelka stará dvacet čtyři hodin denně? Nechme toho, doktore Hoskinsi. Vaše argumentace je absurdní. V éře cestování časem staré rozlišování na ‚mrtvé‘ a ‚živé‘ už dávno ztratilo svůj smysl. Vy sám jste otevřel tu zavřenou knihu, o níž jste mluvil, a nemůžete ji zavřít jen pouhou proklamací. Ať se vám to líbí, nebo ne, žijeme v době paradoxů. Když jste dítě přesunul z jeho vlastního období do našeho, je nyní živé jako vy a já a oba se shodujeme v tom, že je člověk a zasluhuje péči, která se pro lidské dítě předpokládá. A to nás opět přivádí k otázce péče, již se mu dostává, dokud je mezi námi. Nazvěte jej obětí únosu, nazvěte jej objektem unikátního vědeckého experimentu, říkejte mu nedobrovolný host v naší éře, nazvěte ho jak chcete - jedině, na čem záleží, je, že jste to dítě vědomě vyjmul z jeho rodného prostředí, aniž jste k tomu měl souhlas kterékoli zúčastněné osoby, a že je držíte pod zámek v nějakém uzavřeném prostoru. Musíme se kolem toho stále pohybovat dokola? Existuje jen jedno východisko a vy je znáte. Reprezentují velkou masu znepokojeného veřejného mínění a byl jsem požádán, abych zajistil náležitý respektování lidských práv toho nešťastného dítěte."

"Protestuji proti použití slova ‚nešťastného‘. Už mnohokrát jsem vám vysvětlil, že to dítě je..."

"No dobrá. Beru to slovo tedy zpátky, když vám tak vadí. Zbytek mého prohlášení zůstává beze změn."

Hoskins už přestal skrývat úbytek své trpělivosti. "Co vlastně od nás chcete, pane Mannheime?"

"Už jsem vám to řekl. Inspekci přímo na místě, abychom se mohli sami přesvědčit o podmínkách, v nichž dítě žije, a o tom, jaký má na věc názor."

Hoskins na záznamu na okamžik zavřel oči. "Vy jste velmi neodbytný, že ano? Předpokládám, že si vše chcete ověřit vy osobně?"

"Mou odpověď znáte."

"No, budeme si muset ještě zavolat, pane Mannheime. Až dosud měli k Timmiemu povolen vstup pouze uznávaní vědečtí badatelé a nejsem si jist, zda právě vy k nim patříte. Budu muset svolat svůj poradní sbor, abych to s ním konzultoval. Děkuji vám, že jste zavolał, pane Mannheime. Bylo mi potěšením si s vámi promluvit."

Obrazovka potemněla.

Hoskins se rozhlédl po místnosti.

"Tak co? Viděli jste vše. Problém znáte. Je jako buldok, který se mi zakousl do kalhot. Ať se ho budu snažit seřást jakkoli, stejně mne nepustí."

Ned Cassiday přikývl. "A i když se ti jej nějak podaří seřást, stejně se vrátí a tentokrát se ti velmi pravděpodobně zahryzne do nohy, nejenom do kalhot."

"Co tím chceš říci, Nede?"

"Že bychom mu měli umožnit tu jeho inspekci na místě. Jako gesto dobré vůle."

"To je tvůj právnícký názor po zralé úvaze?"

Cassiday přisvědčil. "Ty už toho chlápka odrážíš pár týdnů, co? On zavolá, ty se mu vykroutiš, zavolá znovu, tobě se zase nějak podaří odrazit jeho argumenty, a tak pořád dokola. Ale nemůžeš to vydržet věčně. Je tvrdohlavý zrovna tak jako ty, jenže v jeho případě ta tvrdohlavost vypadá jako oddanost záslužné věci, zatímco v tvém jako úmyslné obstrukce. - Dnes to bylo poprvé, co otevřeně požádal o vstup na naše pozemky, že?"

"Správně," odušil Hoskins.

"Vidíš? Může neustále přicházet s novými argumenty a manévry. A ty mu pořád nemůžeš kontrovat jen tiskovkami nebo rozhovory s Candidem Deveneyem. Mannheim začne veřejně prohlašovat, že se před ním uzavíráme a že se tu asi děje něco strašného, co se snažíme ukrýt. - Nech ho, ať přijde a na toho chlapečka se podívá. Mohlo by ho to zpacifikovat alespoň do té doby, než s tím projektem budeme hotovi."

Sam Aickman potřásl hlavou. "Nevidím žádný důvod, proč bychom měli před tím parazitem padnout na zadek, Nede. Ještě tak kdybychom to dítě měli přikované v řetězech na záchodě, kdyby to byl jen uzlíček kostí a nemocí, pokrytý boláky a zmítaný kurdějemi, který bez ustání pláče a nadává nám do krvavých vrahů, pak snad - jenže chlapec jen kvete, aspoň Jerry to říká. Trochu přibral na váze, dokonce jsem slyšel, že se naučil i trochu anglicky - nikdy mu nebylo tak dobře a to by mělo být zřejmé dokonce i Bruce Mannheimovi."

"Přesně tak," souhlasil Cassiday. "Nemáme co skrývat. Tak proč Mannheimovi neumožnit, aby to viděl zblízka?"

"To má svou logiku," připustil Hoskins. Přejel očima po pokoji. "Chtěl bych, abyste se k tomu vyjádřili. Pustíme sem Mannheim, nebo nepustíme?"

"Já bych ho poslal ke všem čertům," vyjádřil se Sam Aickman. "Není nic jiného než škůdce. Nemáme jediný důvod, proč mu ustupovat."

"Je to riskantní," pronesl Charlie McDermott. "Jak se jednou dostane dovnitř, pámbuví s čím přijde příště. A jak říká Ned, má vždycky v zásobě nějaký nový manévr. Když mu ustoupíme, nijak se jej tím nezabavíme a může to jen situaci zhoršit. Já říkám ne."

"Co ty, Eleno?" obrátil se Hoskins k Eleně Sadlerové, jež měla na starosti zásobování.

"Já hlasuji pro. Jak už Ned uvedl, nemáme co skrývat. Nemůžeme toho člověka nechat, aby nás tímto způsobem rozmazával na veřejnosti. Jak se sem jednou podívá, je to prostě jeho tvrzení proti našemu, a my máme k dispozici televizní záběry, které světu dokážou, že máme pravdu my a mýlí se on."

Hoskins pochmurně přikývl. "Dva pro dva proti. Takže rozhodnutí je na mně. - Okej. Budiž tedy. Řeknu

Mannheimovi, že může přijít."

Ozval se Aickman. "Jerry, jsi si jistý, že chceš..."

"Ano," přerušil jej Hoskins. "Nemám ho rád o nic víc než ty, Same. A nelíbí se mi ani, že tu bude čmuchar. Je to škůdce, v tom s tebou souhlasím. A právě proto, že je to škůdce, bychom měli radši ustoupit. Ukažme mu Timmieho, jak prospívá a vzkvétá. Seznamme jej se slečnou Fellowesovou a nechme ho se přesvědčit, zda tu dochází k nějakému zneužívání dětí. Souhlasím s Nedem, že ta návštěva by mu mohla zavřít ústa. Jestli nezavře, dobrá, nebudeme na tom hůř, než už jsme: bude dál agitovat a dělat humbuk a my budeme dál jeho obvinění vyvracet. Ale jestli ho prostě odmítneme vpustit, bude splétat ještě větší bizarnosti a bůhví jak se s nimi vypořádáme. Já tedy hlasuji pro to, abychom buldokovi hodili kost. Jedině tak si udržíme naději na úspěch; v opačném případě půjdeme ke dnu. Mannheim dostane své pozvání a bude to. - Schůze skončila."

Slečna Fellowesová právě koupala Timmieho, když se v sousedním pokoji ozval interkom. Zamračila se nad tím vyrušením. Pohlédla na chlapce ve vaně. Čas strávený ve vaně už pro něj nebyl očištěním. Nyní to bral spíš jako sport a každý den se na koupání těšil. To, že se nalézá z poloviny ponořen v teplé vodě, už nepovažoval za nic ohrožujícího. Zjevně to začal pokládat za báječný zážitek, nejen pro ten počitek teplé vody, ale i pro tu rozkoš být zase růžový, čistý a svěže voňavý. A samozřejmě, cákání ve vaně, to byla psina. Čím déle tu žije, tím normálnější chlapeček se z něj stává, napadlo slečnu Fellowesovou.

Ale nechat ho delší dobu ve vaně nehlídaného se jí nechtělo. Ne že by se bála, že se utopí. Chlapci jeho věku už ve vanách netonou, a tenhle měl zřejmě zdravý pud sebezáchovy jako kterýkoli jiný. Ale kdyby se rozhodl vylézt z vany sám a nějak uklouzl a upadl...

Nahlas řekla: "Budu za chvilku zpátky, Timmie. Zůstaneš ve vaně, ano?"

Přikývl.

"Zůstaneš ve vaně. Ve vaně. Rozuměls?"

"Ano, slečno Fellowesová."

Nikdo na celém světě by zvuky, které Timmie vydal, nedešifroval jako Ano, slečno Fellowesová. Nikdo kromě ní samotné.

S lehkou nervozitou si pospíšila do sousední místnosti a pronesla do ústí interkomu: "Kdo volá?"

"Slečno Fellowesová, tady je doktor Hoskins. Rád bych věděl, zda by Timmie dokázal snést dnes odpoledne ještě jednu návštěvu."

"Dnes odpoledne měl mít volno. Už jsem ho začala koupat. Po koupání nikdy návštěvu neměl."

"Ano, já vím. Ale tohle je zvláštní případ."

Slečna Fellowesová naslouchala zvukům z koupelny. Timmie zuřivě cákal kolem sebe a zjevně se báječně bavil. Slyšela salvy smíchu.

Vyčítavě namítla: "Všechno to jsou zvláštní případy, nebo ne, doktore Hoskinsi? Kdybych sem pustila každého, kdo je zvláštní případ, pak by tu měl chlapec plno dvacet čtyři hodin denně."

"Tento je opravdu zvláštní, slečno Fellowesová."

"Přesto si myslím, že ne, Timmie má nárok na trochu odpočinku, tak jako každý jiný. A pokud proti tomu nic nemáte, ráda bych se vrátila do koupelny, než..."

"Tím návštěvníkem je Bruce Mannheim, slečno Fellowesová."

"Cože?"

"Je vám známo, že nás Mannheim zamožuje svými vykonstruovanými obviněními a chronickými nesmysly prakticky od chvíle, kdy jsme světu oznámili, že tu Timmieho máme?"

"Myslím, že ano," zaváhala slečna Fellowesová. Ve skutečnosti tomu nikdy nevěnovala velkou pozornost.

"Volá mi každý třetí den, aby mi vyjádřil své pobouření nad tím a oním a pak zas nad něčím jiným. Nakonec jsem se ho zeptal, co od nás chce, a on, že trvá na přímé inspekci na místě. Přesně tenhle termín použil: inspekce na místě. Inspekce Timmieho. Jako bychom tu měli umístěny nějaké balistické střely. Nejsme tím příliš nadšení, ale svolali jsme poradu a nakonec jsme došli k závěru, že odmítnutí by přineslo víc škod než užtku. Obávám se, že nemáme na vybranou, slečno Fellowesová. Budeme jej muset pustit dovnitř."

"Dnes?"

"Asi tak za dvě hodiny. Je velmi neodbytný."

"Mohli jste mi dát vědět trochu dříve předem."

"Kdybych mohl, tak bych to udělal, slečno Fellowesová. Ale Mannheim mne překvapil. Volal jsem mu, abych mu oznámil, že tedy může přijet, a on na to, že už vyráží. Když jsem namítl, že nevím, zda to bude schůdné, začal zase znovu s těmi všemi podezřeními a obviněními. Naznačoval snad něco, jako že hrajeme o čas, abychom mohli zaretušovat stopy po bití, nebo nějakou takovou bláznivinu. Každopádně se zmínil; že ho chce vidět před zasedáním té jeho rady, jež se koná zítra, a že tak bude mít skvělou příležitost jim rovnou referovat o Timmieho stavu, a proto..." Hoskins se odmlčel. "Já vím, že vám to říkám pozdě, slečno Fellowesová. Prosím vás, nekřičte na mne, ano? Prosím."

Pocítila k němu lítost. Z jedné strany ho drtí neúnavný politický agitátor a z druhé zlostná gorgona ošetřovatelka. Chudák malý. "No dobrá, doktore Hoskinsi," svolila. "Jen pro tentokrát. Půjdu se pokusit zamaskovat ty rány po bití."

Zatímco z interkomu ještě zněl proud Hoskinsovy vděčnosti, odcházela do koupelny. Timmie byl zaměstnán námořní bitvou mezi zelenou umělohmotnou kačenou a purpurovou mořskou obludou. Kachna měla zřejmě navrch.

"Dnes odpoledne budeš mít společnost," sdělila mu slečna Fellowesová. Přetékala vztekem. "Pána, který nás přijde zkontrolovat. Přesvědčit se, jestli s tebou nezacházíme špatně, věřil bys tomu? Špatné zacházení, pche!"

Timmie se na ni bezvýrazně podíval. Tak daleko jeho nedávno zrozený slovník nesahal. A slečna Fellowesová to ani

neočekávala.

"Kdo přijít?" zeptal se.

"Pán," odpověděla. "Návštěva."

Timmie přikývl. "Dobrý návštěva?"

"Doufejme. - Tak pojd', je čas, abys vylezl z vany a osušil se."

"Ještě koupat! Ještě koupat!"

"Zítra. Teď už pojd' ven, Timmie!"

Zdráhavě se vyškrábal z vany. Slečna Fellowesová ho vydrbala ručníkem a krátce ho prohlédla. Ne, žádné stopy po bití. Ani jiné známky špatného stavu. Chlapec byl v pořádku. Zvlášť ve srovnání s tím zavšiveným, špinavým, odřeným a poškrábaným tvorem, který vypadal z odběrového zařízení Stasis spolu se smetím, oblázky, trsy trávy a mravenci v tu první, hrůzostrašnou noc. Nyní Timmie kypěl zdravím. Od té doby pár liber přibral, škrábance se zahojily a odřeniny zmizely ještě dřív. Vlasy měl úhledně ostříhané a nehty také. Jen ať si Mannheim zkusí najít něco, na co by si mohl stěžovat. Jen ať to zkusí!

Normálně by teď po koupeli oblékla Timmieho do pyžama, ale dnes bylo všechno jinak, protože měla přijít návštěva, velmi zvláštní návštěva. To si vyžaduje společenské oblečení: fialovou kombinézu s červenými knoflíky, uvažovala slečna Fellowesová.

Když ji Timmie zaznamenal, radostně se zašklebil. Byla to jeho oblíbená kombinéza.

"A teď bychom si mohli dát malé občerstvení, než návštěva dorazí. Co ty na to, Timmie?"

Pořád se ještě třásla vzteky.

Bruce Mannheim, běželo jí hlavou ledově. Ten št'oura a pletichář. On si říká dětský advokát! Kdo se ho vůbec prosil, aby někomu dělal advokáta? Profesionální agitátor, nic jiného není. Chodící veřejné pohoršení.

"Slečno Fellowesová?"

Z interkomu se znovu ozval Hoskinsův hlas.

"Co se děje, doktore? Myslela jsem si, že pan Mannheim tu bude až za hodinu a půl."

"Je muž činu," řekl Hoskins. "Obávám se, že to ho charakterizuje celkem přesně." V hlase mu zněla podivná malomyslnost. "A obávám se také, že si přivedl někoho s sebou, aniž nás o tom informoval."

"Dva návštěvníci je už příliš," prohlásila slečna Fellowesová neoblomně.

"Já vím. Já vím. Prosím vás, slečno Fellowesová. Neměl jsem ani potuchy, že přijede ve dvou. Jenže Mannheim trvá na tom, že ta ženská musí jít s ním. A když už jsme zašli tak daleko - riskovat, že ho urazíme - chápete? Chápete?"

Už zase prosil. Ten Mannheim mu opravdu nahání hrůzu. Kam se poděl ten silný a nezdolný Gerald Hoskins, kterého znala dřív?

"A kdo je ta druhá osoba?" zeptala se po chvilce. "Ten nečekaný host?"

"Jeho spolupracovnice, konzultantka jeho organizace. Možná ji dokonce znáte. Pravděpodobně ano. Je expertem na postižené děti a sedí ve všech možných vládních komisích a institucích. Velmi radikální osoba. Měl bych vám říci, že jsme o ní dokonce uvažovali pro práci, kterou dnes děláte, ačkoli jsme cítili - já jsem to cítil -, že neoplývá tím typem lidského tepla a harmonie, který hledáme. Jmenuje se Marianne Levienová. Myslím, že by mohla být i trochu nebezpečná. Nechtěl bych riskovat tím, že ji nepustíme do dveří, když už přijela."

Slečna Fellowesová si v hrůze přikryla ústa, aby nevykřikla. Marianne Levienová! pomyslela si zděšeně. Bože, chraň mne. Bože, chraň nás všechny!

Oválné dveře do domečku se otevřely a vstoupil Hoskins, těsně následován dvěma postavami. Hoskins vypadal děsivě. Jeho masitá tvář se zdála bortit vlastní vahou, takže jako by za den zestárl o deset let. Pokožka měla olověný nádech. Jeho oči vysílaly poraženecký pohled a budily téměř dojem zpráskaného psa, což slečnu Fellowesovou vyděsilo ještě víc.

Stěží jej poznala. Je to vůbec on?

Promluvil tichým stísněným hlasem. "Toto je Edith Fellowesová, Timmieho ošetřovatelka. - Bruce Mannheim, slečno Fellowesová. Marianne Levienová."

"A tohle je Timmie?" zeptal se Mannheim.

"Ano," zahřměla slečna Fellowesová, aby Hoskinsovi pozvedla morálku. "Tohle je Timmie!"

Chlapec byl v zadním pokoji, jenž mu sloužil jako hrací pokoj a ložnice zároveň, ale když viděl návštěvníky vcházet, opatrně vystrkoval hlavu zpoza dveří. Nyní přicházel pravidelným, pružným a sebevědomým krokem, který ve slečně Fellowesové vzbuzoval tichou radost.

Ukaž jim, Timmie! Zacházíme s tebou špatně? Schováváš se snad pod postelí a chvěješ se strachem a slabostí?

Chlapec, zářící ve své nejlepší kombinéze, kráčel přímo k nově přichozím a s upřímnou zvědavostí si je prohlížel.

Dobře, chlapče, pomyslela si slečna Fellowesová. Dobře pro tebe. A dobře pro nás všechny!

"Tak," podotkl Mannheim. "Tak ty jsi Timmie."

"Timmie," zopakoval hoch, ačkoli obsah jeho sdělení pochopila v místnosti jen slečna Fellowesová.

Dítě napřáhlo ruku k Mannheimovi. Ten si evidentně myslel, že si chce Timmie potřást rukama a nabídl mu svou. Ale Timmie neměl o podávání rukou ani zdání. Vyhnul se Mannheimově čekající dlani a netrpělivě zatřepal svou vlastní ze strany na stranu, přičemž se natahoval vzhůru, jak nejvýš dovedl. Mannheim se zdál být udiven.

"Vaše vlasy," vysvětlila slečna Fellowesová. "Domnívám se, že ještě nikdy nikoho s rudými vlasy neviděl. V neandrtálských časech asi takoví lidé nebyli a sem ještě dosud nikdo takový nepřišel. Všechny světlé vlasy ho náramně fascinují."

"Aha," poznamenal Mannheim. "Tak je to tedy."

Zazubil se a klekl si, takže Timmie ihned zabořil prstíky do Mannheimovy husté, pružné kštiny. Nová pro něj musela být nejen barva, ale i vlnitá struktura, a chlapec ji také s přemýšlivým výrazem zkoumal.

Mannheim to bral s humorem. Slečna Fellowesová zjistila, že si ho představovala úplně jinak. Očekávala nějakého radikála s divným pohledem, dštícího oheň a síru, který okamžitě začne chrlit obvinění, prohlášení a nekompromisní požadavky změn. Jenže on vypadá spíš příjemně a citlivě, jako uvážlivý, seriózní muž, mladší, než předpokládala, který ztrácí čas tím, že se kamarádí s Timmiem.

Marianne Leviénová však byla z jiného těsta. Dokonce i Timmie, když se nabažil Mannheimových vlasů a otočil se k ní, aby si prohlédl i druhého návštěvníka, si zřejmě marně lámal hlavu, co si má o ní myslet.

Slečna Fellowesová si už svůj názor vytvořila: Leviénová jí byla protivná na první pohled. A měla podezření, že příčinou očividné Hoskinsovy úzkosti je spíš nenadálý příjezd Leviénové než přítomnost Bruce Mannheim.

Co ta tu dělá? dohadovala se slečna Fellowesová. Jaké potíže se nám chystá způsobit?

Leviénová byla známa po celé pediatričské branži jako ambiciózní, agresivní a konfliktní žena, vysoce zběhlá v prosazování sama sebe a v péči o svou neustále zářivější kariéru. Slečna Fellowesová s ní dosud nikdy nepřišla do styku, ale když si ji teď prohlédla, vypadala Leviénová každým coulem tak úžasně a nepříjemně, jak to její reputace naznačovala.

Vypadala spíš jako herečka nebo obchodnice - nebo ještě spíš jako herečka hrající obchodnici - než jako specialista na dětskou péči. Měla na sobě jakési vypasované lesknoucí se šaty, zhotovené z látky s vetkanými kovovými pásy, na prsou se jí houpal obří přívěsek ve tvaru slunce a kolem širokého čela se jí vinul pásek složitě spředených zlatých drátků. Tmavé lesknoucí se vlasy měla pevně stažené nazad, takže vypadala ještě divadelněji. Rty byly jasně rudé a oči rámoval okázalý make up. Obklopoval ji neviditelný oblak parfému.

Slečna Fellowesová ji znechuceně studovala. Těžko si představit, jak mohl Hoskins byt i jen zlomek sekundy uvažovat o téhle ženštině jako možné chůvě pro Timmieho. Byla ve všech směrech protikladem slečny Fellowesové. A proč se vůbec Marianne Leviénová o tohle místo zajímala? Vždyť vyžadovalo izolaci a absolutní oddanost. Zatímco Leviénová, pokud bylo slečně Fellowesové známo, je věčně na pochodu, neustále běhá po světě z jednoho vědeckého kongresu na druhý, přičemž se neustále někde zvedá a s neochvějnou jistotou pronáší názory, které zkušenější lidé vesměs považují za kontroverzní a otravné. Překypovala vždy úžasnými nápady, jak využívat moderní technologie k rehabilitaci postižených dětí a nahrazovat báječnou blyštící se mašinérií přímou lásku a oddanost, která po celou existenci lidstva dosud vždycky stačila.

A byla také nadějným politikem - vždycky se vynořila v tom či onom výboru, jako konzultant v tom či onom vlivném týmu, a vždycky tam, kde se nacházely všechny druhy významných kapacit. Nepřehlédnutelná postava, stoupající ve své profesi jako raketa. Jestli stála o místo, které nakonec získala slečna Fellowesová, pak v něm musela vidět odrazový můstek k daleko vyšším cílům.

Musím být velice staromódní, řekla si slečna Fellowesová. Já v tom neviděla nic víc než jen příležitost udělat něco dobrého pro neobvyklého chlapečka, který potřebuje neobvyklou dávku láskyplné péče.

Timmie napřáhl ruce k svítivým kovovým šatům Marianne Leviénové. Jeho oči zářily rozkoší.

"Pěkný," poznamenal.

Leviénová rychle ustoupila z dosahu. "Co to říkal?"

"Obdivuje vaše šaty," překládala slečna Fellowesová. "Jen by si na ně chtěl sáhnout."

"Radši ať na ně nesáhá. Snadno se poškodí."

"Pak byste se měla mít na pozoru. Je velice rychlý."

"Pěkný," opakoval Timmie. "Chci!"

"Ne, Timmie. Ne. Nesmíš sahat."

"Chci!"

"Je mi to líto. Ne. N-E."

Timmie se na ni nešťastně podíval. Ale nepokusil se o druhý výpad k vytouženému cíli.

"On vám rozumí?" chtěl vědět Mannheim.

"No, nesáhá na ty šaty, nebo snad ano?" opáčila s úsměvem slečna Fellowesová.

"A vy rozumíte jemu?"

"Někdy. Většinou."

"To jeho chrochtání," řekla Marianne Leviénová. "Co si myslíte, že to mohlo znamenat?"

"Povídal 'pěkný'. Vaše šaty. Pak řekl 'chci!' Myslel tím dotknout se jich."

"On mluví anglicky?" užasl Mannheim. "To bych byl do něj neřekl."

"Nemá dobrou artikulaci, patrně kvůli nějaké fyziologické překážce. Ale dokážu mu porozumět. Má zásobu tak kolem stovky anglických slov. Možná o trochu víc. Každý den se jich pár naučí. Teď už se zdokonaluje sám. Uvědomte si, že je mu kolem čtyř let. I když se začal učit tak pozdě, lingvistickými schopnostmi si s normálními dětmi nezadá a dohání tu ztrátu velmi rychle."

"Říkáte, že neandrtálské dítě má tytéž lingvistické schopnosti jako lidské?" ujíšťovala se Leviénová.

"On je lidské dítě."

"Ano. Ano, ovšem. Ale jiné. Je to zvláštní poddruh, že ano? Daly by se proto očekávat mentální rozdíly přinejmenším tak velké, jako jsou fyzické. Ta mimořádně primitivní struktura tváře..."

Slečna Fellowesová do toho vpadla ostře: "Není až zas tak primitivní, paní Leviénová. Běžte se někdy podívat na šimpanze, pokud chcete vidět opravdu tvář podčlověka. Timmie má některé neobvyklé anatomické rysy, ale..."

"Slovo podčlověk jste použila vy, ne já," opáčila Leviénová.

"Ale myslela jste si to."

"Slečno Fellowesová! Doktorko Levienová! Prosím vás! Proč to vzrušení!"

Doktorko Levienová? podivila se slečna Fellowesová a mžikla po Hoskinsovi. No, asi to tak bude.

Mannheim se rozhlédl kolem. "Tyhle malé pokojíky - víc toho ten hoch nemá?"

"Přesně tak," odpověděla slečna Fellowesová. "Tam vzadu má hrací pokoj a ložnici. Tady jí a támhle je koupelna. Tam naproti mám svou obytnou plochu já a toto jsou skladovací prostory."

"On tenhle uzavřený areál nikdy neopouští?"

"Ne," odušila slečna Fellowesová. "Toto je bublina Stasis. Nikdy ji neopouští."

"To je velmi omezený způsob života, nemyslíte?"

Hoskins se rychle ozval - až příliš rychle: "Je to absolutně nezbytné omezení. Máme k tomu technické důvody, jež souvisejí s růstem časového potenciálu během přesunu v čase. Mohu vám to vysvětlit detailněji, pokud chcete znát všechny náležitosti. Ale podstatné je, že náklady na energii nám neumožňují chlapce pustit ven."

"Takže se ho v těchto malých místnostech chystáte držet zavřeného donekonečna, jen abyste ušetřili trochu peněz?" zaryla Levienová.

"Nejen trochu, doktorko Levienová." Hoskins vypadal utrápeněji než kdy jindy. "Řekl jsem, že nám to neumožňují náklady. Ale není to jen tím. Zásoba energie, která je ve veřejné síti, by byla odčerpána takovým způsobem, že by to podle mého názoru způsobilo nepřekonatelné problémy ve velmi širokém okolí. Když vy nebo já nebo slečna Fellowesová překročí hranici Stasis, nic se neděje, ale pro Timmieho je to, tedy, prostě nemožné. Prostě nemožné."

"Když může věda najít způsob, jak sem dopravit dítě na vzdálenost čtyřiceti tisíc let," pronesla Marianne Levienová hlasem, jakým se pronášejí zásadní rozhodnutí, "dokáže i najít způsob, jak mu umožnit projít touto chodbou, bude-li o to stát."

"Kéž byste měla pravdu, doktorko Levienová," vydechl Hoskins.

"Takže dítě je tady neustále odkázáno na tyto místnosti," konstatoval Mannheim, "a pokud vám dobře rozumím, neprovádí se momentálně žádný výzkum, jak tento problém vyřešit?"

"Správně. Jak jsem se už snažil vysvětlit, není to možné, dokud jsme odkázáni na realitu světa, který je kolem nás. Chceme, aby měl chlapec pohodlí, ale nemůžeme prostě vyčerpat všechny své zdroje tím, že budeme chtít řešit neřešitelné. Jak jsem už uvedl, mohu vám později poskytnout kompletní technickou analýzu, pokud si ji budete přát zkontrolovat."

Mannheim přikývl. Vypadalo to, že si na svém pomyslném seznamu něco odškrtnl.

Levienová se zajímala: "Na jaké dietě je ten chlapec?"

"Chcete si prohlédnout spížírnu?" otázala se nepříteli přátelsky slečna Fellowesová.

"Vlastně ano. Chci."

Slečna Fellowesová učinila rozmáchlé gesto směrem ke chladicí jednotce. Jen se dobře podívej, pomyslela si. Řekla bych, že ti to udělá radost.

Levienová se skutečně zdála být potěšena tím, co našla hromadu zkumavek, ampulí a míchacích kelímků. Celou tu nelidskou výbavu syntetické diety, jež byla tak vzdálena představám slečny Fellowesové o slušném jídle, ale na níž doktor Jacobs a jeho kolegové trvali i přes vehementní protesty slečny Fellowesové. Levienová se procházela mezi regály plnými složek hypermoderní stravy očividně spokojena. Je to přesně ten typ futuristické výživy, kterému ona fandí, komentovala to v duchu hněvivě slečna Fellowesová. Ona sama pravděpodobně nic než syntetiku nejí. Pokud vůbec jí.

"V naprostém pořádku," pronesla po nějaké době Levienová. "Zdá se, že vaši dietáři vědí, co dělají."

"Chlapec vypadá zdravě," uznal Mannheim. "Ale trápí mne ta jeho nucená osamělost."

"Ano," přizvukovala mu Marianne Levienová. "Mne také. Hodně."

Mannheim pokračoval: "Je už samo o sobě dost špatné, že byl chlapec zbaven podpůrné kmenové struktury, v níž se narodil - ale fakt, že tu Timmie musí žít bez jakékoli společnosti, mne opravdu velice zneklidňuje."

"Já se jako společnost nepočítám, pane Mannheime?" zeptala se trochu drsně slečna Fellowesová. "Jak víte, jsem s ním prakticky neustále."

"Mluvil jsem o potřebě někoho podobného věku, jako je on sám. O kamarádovi. Tento experiment má probíhat dost dlouhou dobu, že ano, doktore Hoskinsi?"

"Doufáme, že se od Timmieho dozvíme hodně o době, z níž sem přišel. Až se zlepší jeho znalost angličtiny - a slečna Fellowesová mne ubezpečuje, že už začíná mluvit celkem plynule, ačkoli je pro mnohé z nás obtížné přesně zjistit, co právě říká..."

"Jinými slovy, chystáte se ho zde držet po několik let, doktore Hoskinsi?" přerušila jej Marianne Levienová.

"Může to tak dopadnout, ano."

"Neustále uvázaného v těchto malých pokojících?" podivil se Mannheim. "Aniž by se kdy dostal do styku se stejnými staršími dětmi? Myslíte si, že je to život vhodný pro zdravého chlapce, jako je Timmie?"

Hoskinsovy oči rychle přelétly od jednoho návštěvníka k druhému. Zdálo se, že beznadějně podléhá přesile.

Pokusil se o chabou obranu. "Slečna Fellowesová už nastolila otázku kamaráda pro Timmieho. Ujist'uji vás, že nemáme zájem jakkoli poškodit citový vývoj toho chlapce ani žádný jiný aspekt jeho existence."

Slečna Fellowesová na něj překvapeně pohlédla. Tu otázku nastolila, to ano. Ale od chvíle, kdy o ní nezávazně mluvili při obědě v restauraci, se v tomto směru nedělo nic. Na její žádost o společníka pro Timmieho neřekl tehdy Hoskins ani slovo. Smetl ten nápad ze stolu jako nemyslitelný a zdál se být jen pouhou zmínkou vyveden z míry natolik, že se už slečna Fellowesová podruhé o tom neodvážila zmínit. V té chvíli si Timmie docela dobře stačil sám. Ale za nějaký čas začala slečna Fellowesová celou věc znovu promýšlet a došla k závěru, že Timmieho adaptace na moderní prostředí postupuje tak rychle, že bude brzy nutno zmíněný požadavek připomenout:

A teď jej připomněl Mannheim, za což mu slečna Fellowesová byla nesmírně vděčná. Ten dětský advokát měl naprostou pravdu. Timmieho tu nemohou držet samotného jako opici v kleci. Timmie není opice. A ani gorila nebo šimpanz neprospívají právě nejlíp, když jsou zbaveni společnosti svých druhů.

Mannheim pokračoval: "Dobrá, pokud už mu tedy hledáte společníka, rád bych věděl, jak jste s tím daleko."

Z jeho hlasu náhle vyprchala laskavost.

Hoskins nervózně prohlásil: "Co se týče původního návrhu slečny Fellowesové, tedy že bychom mohli získat druhého neandrtálce, aby Timmiemu dělal společnost, musím vám říci, že nezamýšlíme..."

"Druhého neandrtálce? Ach ne, doktore Hoskinsi," ujišťoval ho Mannheim. "To jsme po vás vůbec nechtěli."

"Už je dost vážné, že je tady uvězněn jeden," podpořila ho Marianne Levienová. "Zajetím druhého by se problém jen prohloubil."

Hoskins ji stihl nenávisným pohledem. Po tváři mu stékal pot.

"Řekl jsem, že nemáme v úmyslu sem přivést druhého neandrtálce," doslova procedil stisknutými zuby. "O tom jsme nikdy neuvažovali. Nikdy! Máme k tomu tučnou řadu nejednoznačnějších důvodů. Když to slečna Fellowesová poprvé nadhodila, řekl jsem jí..."

Mannheim a Levienová si vyměnili pohledy. Zdáli se být Hoskinsovým náhlým výlevem znepokojeni. Dokonce i Timmieho to trochu vyplašilo a přitiskl se blíž k boku slečny Fellowesové, aby u ní našel ochranu.

Mannheim uhlazeně promluvil: "Všichni se, doktore Hoskinsi, shodujeme v tom, že druhý neandrtálec by nebyl dobrý nápad. O to vůbec nejde. Chceme však vědět, zda by Timmie nemohl dostat - no, jak to nazvat? Ne lidského, protože Timmie je člověk. Ale současného. Současného kamaráda. Dítě z naší doby."

"Dítě, které by mohlo Timmieho pravidelně navštěvovat," rozváděla to Marianne Levienová, "a dodalo mu ty vývojové stimuly, které budou podporovat zdárné rozvíjení zdravé sociokulturální asimilace, již všichni považujeme za nezbytnou."

"Okamžik," vyštěkl Hoskins. "Jakou asimilaci? Představujete si snad, že Timmie bude v budoucnu příjemně žít domáckým životem někde v útulné vilové čtvrti? Že požádá o americké občanství, vstoupí do církve, usadí se a najde si nevěstu? Smím vám připomenout, že máme co do činění s pravěkým dítětem z epochy tak vzdálené, že ji nemůžeme nazvat ani barbarskou - dítětem z doby kamenné, návštěvníkem z místa, které jste, doktorko Levienová, svého času ne zcela nepřesně nazvala cizím světem. A vy si myslíte, že se z něj stane..."

Levienová ho chladně utřela. "Timmieho hypotetická žádost o občanství a členství v církvi nejsou na pořadu dne, doktore Hoskinsi, a ani žádné jiné dovádění věci ad absurdum. Timmie je ještě dítě a mně a panu Mannheimovi jde primárně o kvalitu dětství, které prožívá. Podmínky, v nichž jej tu držíte, jsou neakceptovatelné. Jsem si jistá, že by byly neakceptovatelné i v Timmieho vlastní společnosti, bez ohledu na to, jak cizí pro nás v mnoha ohledech jistě je. Ale každá lidská společnost, kterou známe, ať se její paradigmaty a parametry od našich liší jakkoli, zajišťuje svým dětem právo na výchovnou integraci do své sociální matrix. O Timmieho současných životních podmínkách to v žádném případě říci nelze."

Hoskins kysele poznamenal: "Což slovy, pochopitelnými i pro pouhého fyzika jako já, znamená, že si myslíte, že by Timmie měl mít kamaráda."

"Nejen 'měl by', opravila jej Levienová. "Musí."

"Obávám se, že dojdeme k názoru, že taková společnost je pro to dítě zcela nezbytná," souhlasil Mannheim mírumilovnějším tónem.

"Nezbytná," opakoval ponuře Hoskins.

"To je jen minimální první krok," oznámila Levienová. "To neznamená, že považujeme delší chlapcovo věznění v naší éře za akceptovatelné nebo přípustné. Ale přinejmenším pro tuto chvíli si myslíme, že můžeme pominout naše ostatní námitky, a je tedy možno svolit k pokračování experimentu - souhlasíte, pane Mannheime?"

"Svolit!" vykřikl Hoskins.

"Pod podmínkou," pokračovala nevzrušeně Marianne Levienová, "že bude Timmiemu dána příležitost těšit se z řádného a citově nutričního kontaktu s dětmi jeho chronologicky příslušné skupiny."

Hoskins pohlédl na slečnu Fellowesovou, jako by čekal nějakou podporu v boji proti tomuto náporu. Ale ta mu nemohla nijak pomoci.

"S tím musím souhlasit, doktore Hoskinsi," vložila se do toho slečna Fellowesová a připadala si jako zrádce. "Cítím to celou dobu a teď celá záležitost začíná být naléhavá. Chlapec opravdu prospívá velmi pěkně. Ale brzy nastane okamžik, kdy už nebude moci snášet život v sociálním vakuu. A protože nemáme k dispozici žádné děti Timmieho vlastního poddruhu..."

Hoskins se k ní obrátil, jako by chtěl říci I vy jste proti mně?

Na okamžik v místnosti zavládlo ticho. Timmie, kterého očividně zneklidňovala hlučnost diskuse, se přitiskl ještě těsněji ke slečně Fellowesové.

Po delší době se ozval Hoskins: "To jsou vaše podmínky, pane Mannheime? Doktorko Levienová? Kamaráda pro Timmieho, nebo na vás poštveme své hordy protestujících?"

Mannheim zavrtěl hlavou. "Nikdo vám nevyhrožuje, doktore Hoskinsi. Ale dokonce i vaše vlastní slečna Fellowesová chápe, že je nutné řídit se našimi doporučeními."

"No dobrá. A vy si myslíte, že bude snadné najít lidi, kteří vesele nechají své děti jít sem a hrát si s malým neandrtálcem? Při těch fantastických smyšlenkách, které všude kolují o tom, jak divoký, zuřivý a primitivní musí ten neandrtálec být?"

"Nemělo by to být těžší," opáčil Mannheim, "než nejdříve dopravit do jednadvacátého století malého neandrtálce. Hádám, že to bude dokonce o hodně lehčí."

"Dovedu si představit, co by mi na to řekli na zasedání naší rady. Už jen samotné náklady na pojištění - za předpokladu, že najdeme nějakého šílence, který své dítě nechá v bublině s Timmiem..."

"Timmie mi nepřípadá vůbec zuřivý," namítl Mannheim. "Vlastně mi přijde jako docela hodný chlapec. Co myslíte, slečno Fellowesová?"

"A jak již slečna Fellowesová dříve podotkla," odpověděla místo ní s mrazivou sladkostí Marianne Levienová, "nesmíme na Timmieho v žádném směru pohlížet jako na podčlověka jen proto, že má některé neobvyklé fyzické rysy."

"Takže byste samozřejmě byla potěšena, kdyby sem vaše malé dítě přišlo a hrálo si s ním," odsekl Hoskins. "Ledaže byste ovšem byla náhodou bezdětná, že, doktorko Levienová? Ano, jistěže jste. - A co vy, pane Mannheime? Vy máte malého chlapce, kterého byste nám rád nabídl?"

Mannheim ztuhl. Škrobeně prohlásil: "Takhle se nikam nedostaneme, doktore Hoskinsi. Ujišťuji vás, že kdybych měl to štěstí a byl otcem, neváhal bych vám pomoci. - Chápu vaše rozhořčení nad tím, co považujete za zasahování zvenčí, doktore. Ale dopravením Timmieho do naší éry jste vzal zákon do svých rukou. Nadešel čas, abychom uvážili plné důsledky vašeho činu. Nemůžete tady hocha držet zavřeného o samotě jen proto, že zde probíhá vědecký experiment. To nelze, doktore Hoskinsi."

Hoskins zavřel oči a párkrát se zhluboka nadechl.

"No dobrá," řekl nakonec. "To stačí. Souhlasím. Najdeme Timmiemu kamaráda. Někde. Nějak." V očích mu náhle zasvítíl vztek. "Na rozdíl od vás všech, já dítě mám. A bude-li to nezbytné, přivedu je, aby se z něj stal Timmieho společník. Svého vlastního syna, když budu muset. Stačí vám to jako záruka? Timmie už nebude osamělý a ubohý. Stačí? Stačí?" Hoskins k nim obrátil planoucí pohled. - "A když je toto vyřešeno, máte ještě nějaké další požadavky? Nebo už konečně můžeme v klidu pokračovat ve vědecké práci?"

Snění.

Pozdě odpoledne, dlouho poté, co Bruce Mannheim s Marianne Levienovou odešli, se do domečku vrátil Hoskins. Vypadal k smrti unaveně a zachmuřeně.

"Timmie spí?" otázal se.

Slečna Fellowesová přikývla. "Konečně. Dalo to hodně práce ho ukonejšit." Odložila knihu, kterou četla, a nepodívala se na Hoskinse nijak vřele. Bylo to nervy drásající, nepříjemné odpoledne a ona už chtěla být co nejdřív sama.

"Mrzí mne, že se to takhle vyvinulo," omlouval se Hoskins.

"Bylo tu hodně křiku, to ano. Víc, než ten hoch snese. Nemyslíte, že k té diskusi mělo dojít někde jinde?"

"Mrzí mne to," opakoval Hoskins znovu. "Asi jsem trochu uletěl. Z toho chlapa se brzo zblázním."

"Vlastně se mi nezdál být tak příšerný, jak jsem si jej představovala. Mám dojem, že mu skutečně leží na srdci Timmieho blaho."

"To bezpochyby ano. Ale vpadnout sem takto nikým nezván, nařizovat nám, co máme dělat..."

"Ten chlapec kamaráda potřebuje."

Hoskins jí věnoval sklíčený pohled, jako by se obával, že celá debata začne znovu. Ale včas se ovládl.

"Ano," souhlasil tiše. "Potřebuje. V tom se s vámi nemohu přit. Ale kde ho seženeme? To je velký problém."

"Takže jste to nemyslel vážně, že když všechno ostatní selže, přivedete vlastního syna?"

Hoskinse to zřejmě udivilo. Možná ho už zahнала příliš daleko. Ale ona přece po něm nechtěla, aby se sem ještě dnes vracel.

"Jestli jsem to myslel vážně? - Ano, ano, ovšemže jsem to myslel vážně. Když nenajdeme někoho jiného. Myslíte si, že se bojím, že Timmie mému synovi nějak ublíží? Ale má žena bude patrně mít námitky. Bude se jí to zdát riskantní. Spousta lidí tam venku si zřejmě myslí, že Timmie je jakýsi druh divokého lidoopa. Divoké stvoření, které žilo v jeskyni a živilo se syrovým masem."

"Co kdybychom nechali odvysílat v televizi rozhovor s Timmiem?" navrhla slečna Fellowesová. Samotnou ji překvapilo, že požaduje další vpád médií do Timmieho soukromí; ale pokud by to pomohlo překonat předsudky, které o něm lidé mají, pak by to za to jedno vyrušení z klidu stálo. "Teď když mluví anglicky - jestli o tom lidé vůbec vědí..."

"Nemyslím si, že by to příliš pomohlo, slečno Fellowesová."

"Proč ne?"

"Víte, že jeho angličtina není zrovna skvělá."

Okanžitě vzplála. "Co tím myslíte? Má úžasnou slovní zásobu, když vezmeme v úvahu, kdy se začal učit. A každým dnem umí víc a víc."

Z Hoskinsových očí číselá únava. "Vy jste jediná, kdo mu rozumí. Pro nás ostatní to zní jako nějaká neandrtálština. Je to prakticky nesrozumitelné."

"Pak ho tedy příliš pečlivě neposloucháte."

"Ne." Hoskins se ani nepokoušel bránit. "Asi ne."

Pokrčil rameny, odvrátil se a zdál se být ponořen do nějakého snění. Slečna Fellowesová si zase vzala svou knihu, otevřela ji a zadoufala, že to Hoskinsovi dojde. Ale ten seděl dál.

"Kdyby aspoň v tom neměla prsty ta zatracená ženská!" vybuchl po chvíli zničehonic.

"Marianne Levienová?"

"Ano, ten robot."

"Robot určitě není!"

"Ne, opravdový robot ne," malinko se unaveně usmál Hoskins. "Jen mi tak připadá. Vedle v pokoji máme chlapce z minulosti a k tomu mi sem přijde dělat potíže žena, jež vypadá jako přízrak z budoucnosti. Kéž bych se s ní nikdy

nesetkal. Mannheim by sám o sobě tak zlý nebyl - je to jen jeden z těch pomatenců s vyvinutým sociálním cítěním, plný vznešených ideálů, který neustále běhá po světě a snaží se jej přetvořit k lepšímu podle svých představ. Vlastně takový ušlechtilý dobroděj. Ale Levinová - ta pochromovaná čubka - promiňte mi ten výraz, slečno Fellowesová..."

"Ale to ji vystihuje docela přesně."

"Ano, ano, že vám připadá taky tak?"

Přikývla. "Dalo mi dost práce uvěřit, že jste o někom takovém někdy vážně uvažovali jako o chůvě pro Timmieho."

"Byla jednou z prvních uchazeček. Po té práci přímo prahla."

"Připadá mi tak - nevhodná."

"Její doporučující dopisy byly fantastické. Ale odradila mne její povaha. Velmi ji překvapilo, že jsme ji nepřijali. - No, a nějak se pak naneštěstí připletla k Mannheimově partě. Patrně záměrně, aby se mi za to pomstila. Takhle ona odpalí. Pořád do něj hučí a hučí a hučí - cpe mu do hlavy tu svou hloupou hatmatilku, jako by v ní neměl dost vlastních psychologizujících blábolů - a nutí ho, aby mi byl stále v patách, šťve jej, aby mne pořád pronásledoval..."

Začal zvyšovat hlas.

Slečna Fellowesová ho pevně přerušila. "Nepřipadá mi jako pronásledování, když vám někdo naznačí, že je Timmie velice osamělý a že by se s tím mělo něco dělat."

"Něco se s tím udělá."

"Ale proč si myslíte, že je pomstychtivá, když jen prostě zdůrazňuje..."

"Protože ona je pomstychtivá!" zaječel Hoskins. "Protože se sem chtěla dostat sama a posbírat za tenhle projekt zásluhy, ale to se jí nepovedlo, a teď nás touží srazit na kolena. Ona nezná slitování. Mannheim je ve srovnání s ní břídl. S ním se dá manipulovat, pokud víte, jak na to. Ten by se spokojil s neustálými prohlášeními o našich dobrých úmyslech a zdvořilým ujišťováním, že se budeme jeho radami řídit. Jenže ona bude požadovat inspekci na místě nejmíň každé úterý a bude chtít vidět výsledky. A ona mu teď velí. Výsledky. Změny. Věci, které nám budou neustále komplikovat život. Nejdřív nařídí, abychom poslali Timmieho na psychoterapii nebo na ortodoncii nebo na plastickou operaci, aby měl konečně krásnou veselou tvářičku jako Homo sapiens - a bude otravovat a otravovat a otravovat a pořádat jeden prokletý nájezd za druhým a využije Mannheimovy mašinérie v masmédiích, aby nás rozmázla, aby z nás udělala zlé šílené vědce, kteří chladnokrevně mučí nevinné dítě..." odvrátil se a upřeně se díval na zavřené dveře Timmieho ložnice. Nato mrzutě pokračoval: "Mannheim je v područí té ženské úplně bezmocný. Vždyť ona s ním patrně i spí. Nemá proti ní šanci."

Slečně Fellowesové se rozšířily oči. "Co jste to řekl?"

"A co?"

"Že on a ona - že ona ho zneužívá - to nemůžete dokázat. Ta celá konstrukce není férová, doktore Hoskinsi. Absolutně není férová."

"Skutečně?" Hoskinsův vztek jako by se v okamžiku rozplynul. Pohlédl na ni a omluvně se usmál. "...No, asi máte pravdu. Nemám ponětí, s kým Mannheim spí, a ani mne to nezajímá. A u Levinové taky ne. Já je jen chci setřást, abychom mohli pokračovat ve výzkumu, slečno Fellowesová. A vy to víte. A také víte, že jsem dělal všechno možné, aby se tu Timmie cítil šťastný. Ale jsem teď tak unavený - tak zatraceně unavený..."

Slečna Fellowesová, poslušna okamžitého popudu, k němu přišla a vzala mu ruce do dlaní. Byly studené. Chvilí je držela a přála si, aby mu do nich dokázala napumpovat život a energii.

"Kdy jste byl naposled na dovolené, doktore Hoskinsi?"

"Na dovolené?" uchechl se dutě. "Já ani snad nevím, co to slovo znamená."

"V tom je možná ten problém."

"Nemůžu. Prostě nemůžu. Jen na minutu se otočím zády a čtvrtí co se stane. Tucet nejružnějších Adamowskich se bude pokoušet ukrást vzorky ze Stasis. Lidé budou provádět nejpodivnější pokusy, aniž k tomu budou mít oprávnění, budou zkoumat bůhvíco a bůhví kolik to bude stát. Kupovat zařízení, která si nemůžeme dovolit a začínat projekty, které nemají šanci dokončit. Máme tu spoustu podivných lidí a jediný policajt jsem tu já. Dokud neskončíme s touhle fází práce, nemohu se odvážit jet na dovolenou."

"Tak alespoň na prodloužený víkend? Potřebujete si odpočinout."

"Já vím. Panebože, a jak! - Děkuji vám, že se o mne staráte, slečno Fellowesová. Děkuji vám za všechno. V tomhle blázinci jste jedním z mála pilířů zdravého rozumu a spolehlivosti."

"A pokusíte se si trochu odpočinout?"

"Pokusím, ano."

"Hned od této chvíle?" naléhala. "Bude šest. Vaše paní vás doma čeká. I váš chlapec."

"Ano," připustil Hoskins. "Asi bych měl odsud vypadnout. A ještě jednou děkuji za všechno, slečno Fellowesová. Děkuji."

V noci ji probudilo vzlykání ozývající se z Timmieho pokoje. Už dlouho před tím se nic takového nestalo.

Rychle vylezla z postele a šla za ním. Už dávno se naučila umění, jak se rychle probrat, když ji volalo nemocné dítě. "Timmie?" zavolala.

Rozsvítila noční tlumené světlo. Seděl na posteli, díval se před sebe s očima dokořán a vydával ten děsivý vysoký zvuk, který byl jeho obdobou vzlyků. Ale nevypadal, že ji vnímá. Pokračoval v pláči dál a dál.

"Timmie, to jsem já, slečna Fellowesová." Posadila se vedle něj a objala ho kolem ramen. "Už je to v pořádku, Timmie. Už je po všem!"

Pomalu přestával vzlykat.

Pohlédl na ni, jako by ji v životě neviděl. Oči měl podivně skelné a rty byly nezvykle stažené dozadu. V polotmě mu

na tváři ostře vyvstávalo mateřské znaménko ve tvaru blesku. Už dávno ho přestala vnímat, ale Timmieho obličej se teď zdál být bledý, skoro bez krve a červená skvrna zářila jasněji než kdy jindy.

Ještě spí, uvědomila si.

"Timmie?"

Zamlaskal na ni neandrtálskou řečí. Spíš než k ní ale hovořil skrz ni, k nějaké neviditelné bytosti stojící za ní.

Slečna Fellowesová jej chovala v náručí a houpala s ním lehce ze strany na stranu, mumlajíc jeho jméno a broukajíc nějakou písničku. Malé tělíčko bylo tuhé. Skoro jako by byl Timmie pod vlivem nějakého kouzla. Mlaskání neustávalo a jen občas je proložil nějakým divokým zavrčením, které vydával během prvních týdnů pobytu. Bylo děsivé ho vidět, jak se zvrátil ke svému pravěkému já.

"No tak, Timmie, Timmie - chlapečku - můj chlapečku - už je dobře, všechno je v pořádku, není se tu čeho bát. - Chtěl bys trochu mléka, Timmie?"

Cítila, jak jeho tělo vláční. Už se probouzel.

"Slečno Fellowesová," pronesl váhavě.

"Mléko? Trochu vlažného mléka, Timmie?"

"Mléko. Ano. Chtít mléko."

"Tak pojď," řekla a zvedla jej, načež se s ním vydala do kuchyně. Nepřipadalo jí příliš vhodné nechat jej o samotě. Posadila jej na stoličku vedle chladicí jednotky, vyndala láhev mléka a vsunula ji na chvilku do ohřívače.

"Co to bylo?" vyptávala se ho, zatímco pil. "Nějaký sen? Zlý sen, Timmie?"

"Sen," souhlasil. Bylo to jedno z jeho nejnovějších slov. "Zlý. Zlý sen."

"Sny nejsou skutečné." Rozuměl jí? "Snů se nemusíš bát, Timmie."

"Zlý - sen..."

Tvářil se vážně. Zdálo se, že se chvěje, ačkoli v domečku bylo teplo jako vždy.

"Pojďme teď do postele," navrhla a vzala jej opět do náruče. Zasunula ho pod přikrývku. "Co se ti zdálo, Timmie? Můžeš mi říci, o čem to bylo?"

Znovu začal mlaskat, celou řadu mlasknutí, přerušenu dvakrát úsečným, tichým zavrčením.

Že by se tím nočním stresem navrátil ke starým zvykům? Nebo jen prostě postrádal v angličtině slovní zásobu, kterou by sen popsal?

Nato pronesl: "Ven-ku."

Vyslovoval tak špatně, že si nebyla jistá, zda rozuměla správně.

"Venku? To jsi říkal?"

"Ven-ku," opakoval.

Ano, tentokrát si tím byla celkem jistá. "Venku z bubliny?" Slečna Fellowesová ukázala na stěnu. "Tam venku?"

Přikývl. "Ven-ku."

"A co jsi tam viděl?"

Zamlaskal.

"Nerozumím ti."

Mlaskání se stalo ještě naléhavějším.

"Ne, Timmie. Takhle to nejde. Musíš mluvit mými slovy. Já tvým nerozumím. Když se ti zdálo, že jsi venku - co jsi viděl?"

"Nic," odpověděl. "Prázdný."

Prázdný, to ano. Neměl ani potuchy, co tam venku je. Jediné okno v domečku mu odhalovalo jenom kousek trávy, plot a nic neříkající ceduli.

"Velký-prázdný," doplnil. "Tys tam neviděl vůbec nic?" Mlaskání.

Možná se ve spánku vrátil do neandrtálského světa a viděl scénérie doby ledové, sněhové závěje, velká chlupatá zvířata, jak se toulají po pláních, a lidi oděné do kožešin. Ale neznal žádná anglická slova, kterými by jí cokoli z toho mohl popsat; a tak vydával jediné zvuky, které v souvislosti s tím znal.

"Venku," opakoval. "Velký - prázdný..."

"Děsivý?" napovídala slečna Fellowesová.

"Prázdný," trval na svém. "Timmie sám."

Ano, pomyslela si. Timmie sám. Ty ubohé, ubohé dítě. Vzala jej do náruče, znovu strčila pod pokrývku, protože se z ní mezitím vyprostil, a dala mu jednu z jeho oblíbených hraček, zelené beztvare pružné zvíře, které snad mělo představovat dinosaura. Když je viděl doktor McIntyre, zamračil se a uštědřil jí jednu ze svých malých paleoantropologických přednášek o tom, jaká chyba je si myslet, že pravěký člověk byl současníkem dinosaurů - je to obvyklý omyl laik, jak řekl, ale ve skutečnosti období mezozoika skončilo mnoho miliónů let před tím, než se na evoluční scéně vynořili první člověku podobní primáti. Ano, odpověděla tehdy slečna Fellowesová, to vím. Ale Timmie nikoli a svého dinosaura přímo miluje. Teď jej chlapec choval v náručí a slečna Fellowesová nad ním stála, dokud znovu neusnul.

Už žádné zlé sny, nabádala jej tiše. Už žádné sny o velkém prázdném místě venku, kde je Timmie úplně sám.

Vrátila se do své vlastní postele. Letmý pohled na hodiny na šatníku jí prozradil, že je tři čtvrtě na pět. Už brzy bude ráno; pochybovala, že se jí ještě podaří usnout. Daleko pravděpodobněji jen bude ležet, ostražitě naslouchat všem zvukům z Timmieho pokoje, a zanedlouho začne svítat.

Ale mylila se. Spánek ji přemohl rychle a tentokrát to byla ona, kdo měl sen.

Ležela v posteli, ne v domečku, ale ve svém malém apartmá na opačném konci města, které už řadu měsíců neviděla. Někdo klepal na dveře: dychtivě, naléhavě, netrpělivě. Vstala, vklouzla do županu a zapnula bezpečnostní obrazovku.

Na chodbě stál muž: mladě vyhlížející muž s přilíznutými rudými vlasy a nazrzlou bradkou.

Bruce Mannheim.

"Edith?" ozval se. "Edith, musím tě vidět."

Usmíval se. Když otvírala dveřní zábrany, třásl se jí trochu ruce. Zazářil před ní v té tmavé, stinné chodbě, vyšší, než jak jej pamatovala, s širokými rameny a statnou mužnou postavou. "Edith," oslovil ji. "Ach, Edith, už je to tak dlouho..."

A pak se octla v jeho náručí. Přímě tam v předsíni, bez ohledu na sousedy, kteří stáli ve dveřích svých bytů, ukazovali na ně a něco si šuškali. Zvedl ji do náručí, tak jako ona před nedávnem Timmieho, a nesl ji do nitra jejího bytu a cestou neustále šeptal její jméno...

"Bruce," vydechla. A uvědomila si, že to jméno vyslovila nahlas. Probudila se. Rychle se posadila a přitiskla si ruce na ústa. Tváře jí hořely rozpaky a studem. Úlomky snu ještě vířily její ohromenou myslí. Jak byl absurdní - a jak nestydatě pubertálně erotický; naplňovalo ji to nechutí a odporem. Ani si nevzpomínala, kdy se jí naposledy něco takového zdálo.

A ze všech lidí si jako romantického hrdinu vybrat zrovna Bruce Mannheim...

Dala se do smíchu.

Doktor Hoskins by se zděsil, kdyby se o tom dozvěděl! Jeho spolehlivá a rozumná slečna Fellowesová - se intimně sblížila s nepřítelem, i když jen ve snu!

Jak směšné - a nesmyslné...

Jak dojemné, napadlo ji náhle.

Aura toho snu se ještě chvěla kolem ní. Některé detaily už jí vypadly z hlavy. Jiné však zářily tak jasně a živě, jako by ještě snila. To jeho vášnivé objetí a ten žhavý, horoucí šepot. Edith - Edith - už je to tak dlouho, Edith...

Litostivě fantazie staré panny. Nevolnost. Nevolnost. Slečna Fellowesová se začala třást a musela násilím potlačit deroucí se slzy. Ten sen už se jí nezdál směšný. Měla pocit, že ji poskvrnil. Takový vpád do její mysli, taková invaze do jejího pěkného uzavřeného života - odkud se to vzalo? A proč? S takovými věcmi přece skoncovala už před lety - nebo tomu alespoň chtěla věřit. Zvolila si život bez otřesů, které žádost přináší. Život panny, staré panny. Přísně vzato, nebyla ani jedno z toho, neboť byla vdaná - i když jen na pár měsíců. Ale tahle kapitola jejího života skončila. Žila jako ostrov sama pro sebe, po celé roky - po celá desetiletí. Oddána své práci, dětem. A teď tohle...

Vždyť to byl jen sen, chlácholila se. A sny nejsou skutečné. Krátce předtím přece totéž řekla Timmiemu.

Jenom sen. Nic víc. Spící mozek dokáže konečkonců uvolnit jakékoli myšlenky. Vznášejí se v něm zcela náhodně nejpodivnější věci a plují na vlnách nevědomí. Neznamená to nic, vůbec nic jiného než to, že sem Bruce Mannheim včera přišel a udělal na ni jakýkoli dojem, který její snící mysl přepracovala v tento nepravděpodobný a udivující scénář. Jenže Mannheim je přinejmenším o deset let mladší než ona. A přestože vypadá příjemně, neshledávala jej nijak zvlášť atraktivním - dokonce ani ve svých fantaziích. Byl to prostě muž: někdo, s kým se ten den setkala. Čas od času ji navzdory všemu muži přitahovali. Konečkonců měla pocit, že ji přitahuje Hoskins bezvýznamný, zbytečný a marný cit ke šťastně ženatému muži, s nímž náhodou spolupracovala. Ve vztahu, který měla k Hoskinsovi, je alespoň špetka opravdovosti. Ale tady ne. Jen sen, opakovala si slečna Fellowesová znovu, jenom sen, jenom sen.

Teď by zas měla usnout, rozhodla se. Než přijde ráno, pravděpodobně na celou záležitost zapomene.

Znovu zavřela oči a za chvíli spala. Když se ale krátce po šesté Timmie začal hýbat a ona se opět probudila, sen v ní stále přetrvával: naléhavě klepání na dveře, uvítání, vášnivé objetí a neurčitý pocit ponížení, které ji ten výjev přinesl. Ale teď už jí to celé připadalo jen absurdní.

Po těch všech řečech o kamarádovi pro Timmieho slečna Fellowesová očekávala, že Hoskins nějakého téměř okamžitě sežene, třeba jen proto, aby pacifikoval mocné politické síly, které reprezentovali Mannheim a Levienová. Ale k jejímu překvapení týdnů ubíhaly a nic se nedělo. Hoskins měl očividně při hledání potíže, které předpokládal. Jak se mu ovšem daří udržovat na uzdě Mannheim, to slečna Fellowesová nevěděla.

Vlastně v tom období Hoskinse téměř neviděla. Evidentně měl příliš mnoho starostí s ostatními aktivitami Stasis Technologies, Ltd., a ona ho jen párkrát letmo zahlédla, když šel kolem. Řízení firmy jej zcela pohltilo. Slečna Fellowesová už z útržků a narážek personálu získala dojem, že Hoskins musí při řízení jedné z nekomplexnějších vědeckých institucí všech dob neustále bojovat s týmem talentovaných, ale vysoce ambiciózních a zhýčkaných primadon, lačnicích po Nobelově ceně.

Děj se vůle osudu. On má své problémy a ona taky.

Jedním z nejhorších byla Timmieho narůstající osamělost. Snažila se chlapci nahradit vše, čeho se mu nedostávalo a co potřeboval, chůvu a učitele a náhradní matku, ale to nemohlo stačit. Znovu a znovu se mu zdál tentýž sen - ne každou noc, ale dost často na to, aby si slečna Fellowesová začala o jeho četnosti vést záznamy. A stále se mu zdálo o tom velkém, prázdném místě vně domečku, kam mu nebylo dovoleno vkročit. Někdy tam byl sám, někdy se okolo něj pohybovalo několik stínovitých, tajemných postav. Jeho angličtina byla stále chatrná, a tak slečna Fellowesová pořád nedokázala zjistit, zda to velké prázdné místo pro něj představuje ztracený svět doby ledové nebo jeho představu té podivné nové doby, do níž byl vržen. Ať tak nebo tak, to místo jej děsilo, a často se probouzel v slzách. Nebylo zapotřebí odborného psychiatrického vzdělání k závěru, že sen jen mocně odráží Timmieho izolaci a silící smutek.

Během dne měl dlouhá žalostná období, kdy jej nic nebavilo a seděl pohroužen do sebe nebo kdy trávil v tichosti celé hodiny u okna domečku, jež mu nabízelo výhled na méně než nic a zíral do velké prázdnoty svého snu. Snad nostalgicky vzpomínal na pusté zasněžené pláně svého nyní vzdáleného dětství, snad jen prostě přemítal, co se nachází za zdmi místností, jež ohraničovaly jeho existenci. A jí se zuřivě honilo hlavou: Proč sem někoho nepřivedou, aby jej zaměstnal? Proč?

Slečna Fellowesová zvažovala, zda by sama neměla zavolat Mannheimovi a říci mu, že nikdo nic neudělal, a požádat jej, aby na Hoskinse vyvinul větší tlak. Ale připadalo by jí to jako příliš velká zrada. I když je oddána Timmiemu, nemůže takhle jednat za Hoskinsovy zády. Její vztek však narůstal dál.

Fyziologové se už mezitím o Timmii dozvěděli vše, co se dozvědět mohli, a další poznatky mohla snad přinést jedině pitva, která však, jak se zdálo, nebyla součástí výzkumného programu. Jejich návštěvy tedy řídly; tak jednou týdně někdo přišel, aby změřil Timmieho výšku a udělal pár fotografií, ale to bylo vše. Bodání už skončilo, i injekce a odběry tekutin; speciální diety už přestaly být nezbytné; složité a namáhavé testy Timmieho kloubů, vazů a kostí už také téměř patřily minulosti.

Potud jen dobře. Ale zatímco fyziologové už o chlapce ztráceli zájem, psychologové se teprve rozjížděli. Slečna Fellowesová shledala, že ta druhá skupina je stejně otravná jako ta první, a někdy ještě o hodně horší. Timmie nyní musel překonávat zábrany, aby se dostal k jídlu a vodě. Byl nucen zvedat panely, přesunovat tyčky, natahovat se po provázkách. A při mírných elektrických šocích kňučel strachy a údivem - a nebo taky vrčel a cenil zuby přímo pravěkým způsobem. To všechno dovádělo slečnu Fellowesovou k šílenství.

Nechtělo se jí však se s tím obracet na Hoskinse. Neměla chuť za ním chodit vůbec. Držel si odstup, ať už ho k tomu vedlo cokoli, a slečna Fellowesová se obávala, že pokud na něj teď vznese další požadavky, mohla by při jeho sebemenším odporu ztratit nervy a třeba odsud odejít navždy. A to byl čin, kterého se chtěla vyvarovat. V zájmu Timmieho tu musí zůstat.

Proč ale nyní Hoskins z Projektu Timmie tak vycouval? Proč ten náhlý nezájem? Chtěl se tak chránit před Mannheimovými stížnostmi a požadavky? To je bláhovost, pomyslel si. Jediný, kdo na to doplatí, je Timmie. Bláhovost ze všech největší.

Dělala, co bylo v jejích silách, aby přístup vědců k Timmiemu omezila. Ale nemohla od nich chlapce odříznout úplně. Toto koneckonců byl vědecký experiment. A tak testování a šťouchání a mírné elektrické šoky pokračovaly.

A také přicházeli antropologové, v celých zástupech, a dychtili se Timmieho vptávat, jak se žilo v paleolitu. Ale přestože teď Timmie překvapivě dobře angličtinu ovládal, svou odrůdu angličtiny - stále byli odsouzeni k nezdaru. Mohli se ho ptát, na co chtěli; odpovědět však mohl, jen když jim rozuměl a když se na požadované věci ještě pamatoval.

Jak se z týdnů jeho pobytu v moderní éře stávaly měsíce, Timmieho řeč se neustále lepšila a zpřesňovala. Nikdy neztratil onu měkkou splývavost, kterou slečna Fellowesová shledávala spíše roztomilou, ale jeho znalost angličtiny už byla prakticky táž jako u současného dítěte jeho věku. Když byl rozrušen, měl tendence i sklouznout do saly mlaskání jazykem a občas i k vrčení, ale těchto případů stále ubývalo. Zcela jistě zapomínal na život, který znal před svým příchodem do jednadvacátého století - a vracel se k němu jen ve svém soukromém světě snů, kam slečna Fellowesová nemohla vstoupit. Kdoví, jací obří mamuti a mastodonti v něm skotačili a jaké scény a prehistorické záhady ožívaly na obrazovce myslí neandrtálského chlapce?

Ale k překvapení slečny Fellowesové zůstávala stále jediná, kdo s určitou jistotou rozuměl Timmieho slovům. Někteří z těch, kdo často pracovali v bublině - její asistenti Mortenson, Elliot a Stratfordová, doktor McIntyre, doktor Jacobs - občas dokázali pochytit jednu či dvě věty, ale vždycky až po veliké námaze a obvykle si přitom vyložili nejméně polovinu špatně. Slečnu Fellowesovou to udivovalo. Ze začátku, to ano, to chlapec měl trochu potíže vyslovovat srozumitelně, ale to už je dávno pryč a mluví teď celkem plynule. Nebo jí to aspoň tak připadalo. Ale postupně musela přiznat, že za svou schopnost Timmiemu rozumět vděčí pouze nepřetržitému kontaktu s chlapcem. Její uši už automaticky vyrovnávaly rozdíl mezi tím, co řekl, a tím, jak slova správně měla znít. Lišil se od současných dětí, alespoň pokud se týče způsobnosti k mluvení. Rozuměl mnohému z toho, co mu kdo řekl, a dokázal už odpovídat v celých větách, ale jeho jazyk a hrtan a, jak slečna Fellowesová předpokládala, i jazyka, prostě zřejmě nebyly správně adaptovány na jemňůstky angličtiny jednadvacátého století, takže výsledek byl silně zdeformován.

Hájila jej před ostatními. "Už jste někdy slyšeli Francouze, jak se snaží vyslovit i jen jednoduché slůvko jako "the"? Nebo Angličana pokoušejícího se mluvit francouzsky? A v ruské abecedě jsou písmena, při jejichž vyslovení bychom si zlámali jazyk. Každá jazyková skupina si už od narození jinak cvičí příslušné svalstvo a pro většinu lidí je pak už jakákoli změna nemožná. Proto existuje tolik různých přízvuků. A Timmie má velmi výrazný neandrtálský přízvuk. Ale to se časem upraví."

A dokud k tomu nedojde, uvědomila si slečna Fellowesová, bude ona vládnout nenadálou autoritou a mocí. Teď už není jen Timmieho chůva, ale také jeho tlumočnick; vedení, které přenáší Timmieho vzpomínky na pravěký svět vptávajícím se antropologům. Bez ní jako mezičlánku by nikdy nezískali srozumitelné odpovědi na otázky, které mu chtěli položit. Její pomoc je nezbytná, pokud má projekt mít požadovanou vědeckou hodnotu. A tak se slečna Fellowesová stala nepostradatelnou, způsobem, který nikdo včetně ní nepředpokládal, pro pokračování průzkumu života lidí v dávné minulosti.

Badatelé však naneštěstí téměř vždycky odcházeli nespokojeni s tím, co jim chlapec prozradil. Nebylo to proto, že by chlapec nejevil ochotu ke spolupráci. Ale ve světě neandrtálců strávil jen tři nebo čtyři roky - a nutno zdůraznit, že to byly první tři či čtyři roky. V žádném období dějin se nenacházelo příliš mnoho dětí schopných poskytnout srozumitelný slovní popis chodu společnosti, v níž žily.

Většina z toho, co byl schopen dát dohromady, byly věci, které už antropologové tušili a které možná i sami do chlapcovy myslí naočkovali povahou kladených otázek.

"Zeptejte se ho, jak velký byl jeho kmen," chtěli třeba.

"Nemyslím si, že má pro „kmen“ nějaký výraz."

"Tak tedy kolik lidí bylo ve skupině, v níž žil."

Zeptala se jej. Při tom ho začala učit, jak se počítá. Vypadal zmateně.

"Mnoho," řekl.

"Mnoho" v Timmieho slovníku mohlo být cokoli větší než tři. Všechno nad tento počet mu připadalo stejné.

"Kolik mnoho?" - naléhala slečna Fellowesová. Zvedla ruku a přeběhla druhým ukazovákem po špičkách prstů.

"Takhle mnoho?"

"Víc."

"O kolik víc?"

Namáhal se. Na okamžik zavřel oči, jako by se díval do jiného světa, a vystrčil ruce, přičemž rychle zavíral a otevíral dlaň.

"Ukazuje čísla, slečno Fellowesová?"

"Myslím, že ano. Každý pohyb ruky je pravděpodobně pět."

"Napočítal jsem tři pohyby každé ruky. Kmen měl tedy třicet lidí?"

"Myslím, že čtyřicet."

"Zeptejte se jej ještě jednou."

"Timmie, pověz mi ještě jednou: kolik lidí bylo ve vaší skupině?"

"Skupině, slečno Fellowesová?"

"To jsou lidé kolem tebe. Tví přátelé a příbuzní. Kolik jich bylo?"

"Přátelé. Příbuzní." Přemýšlel o těch pojmech. Velmi pravděpodobně pro něj znamenaly jen mlhavá prázdná slova.

Pak po chvíli si prohlédl své ruce a znovu vystrkoval prsty tímtež rychlým třepotavým pohybem, který mohl být počítáním nebo také něčím úplně jiným. Nedalo se říci, kolikrát to zopakoval: možná desetkrát, možná osmkrát.

"Viděli jste?" komentovala to slečna Fellowesová. "Osmdesát, devadesát, sto lidí, říká tentokrát. Jestli vůbec odpovídá na položenou otázku."

"To předchozí číslo bylo menší."

"Já vím. Tentokrát tvrdí toto."

"To je nemožné. Tak primitivní kmen nemohl mít víc lidí než třicet. Nanejvýš třicet."

Slečna Fellowesová pokrčila rameny. Jestli si chtějí namísto důkazů podsouvat vlastní představy, to není její problém. "Pak tedy akceptujte těch třicet. Vy byste chtěli po dítěti, kterému v té době bylo kolem tří let, statistický výkaz? Jen hádá, a ještě úžasnější je to, že musí dokonce i hádat, co vlastně od něj chceme slyšet. Co vás přimělo k myšlence, že umí počítat? Že i jen rozumí podstatě čísel?"

"Ale rozumí tomu, nebo ne?"

"Stejně dobře jako jiné pětileté dítě. Zeptejte se prvního pětiletého caparta, kterého potkáte, kolik lidí bydlí v jeho ulici, a uvidíte, co vám poví."

"Tedy..."

Odpovědi na jiné otázky byly téměř stejně nejisté. Struktura kmene? Slečně Fellowesové se po dlouhé slovní ekvilibristice podařilo z Timmieho vypáčit, že kmen měl "velkého muže", čímž očividně myslel náčelníka. Nic převratného. Primitivní kmény z historie měly vždycky náčelníky a dalo se očekávat, že je budou mít i ty neandrtálské. Zeptala se na jméno velkého muže a Timmie odpověděl mlaskáním. Ať se náčelník jmenoval jakkoli, chlapec to nedokázal přeložit do angličtiny a ani najít fonetický ekvivalent, takže se vrátil k neandrtálským zvukům. - Měl náčelník ženu? Timmie nevěděl, co je to žena. Jak si náčelníka vybrali? Timmie otázce nerozuměl. - A co náboženská víra a obyčej? Slečně Fellowesové se podařilo, za cenu mnoha vědecky nejednoznačných vysvětlivek, z chlapce dostat jakýsi popis svatého místa zbudovaného z kamenů, ke kterým měl zakázáno se přibližovat, a kultu, který mohl nebo nemohl být vykonáván vysokými kněžkami. Byla si jistá, že to byly kněžky, ne kněží, protože při řeči neustále ukazoval na ni; ale zda opravdu chápal, co se od něj pokouší dozvědět, tím si vůbec jistá nebyla.

"Kéž by sem byli dopravili nějaké starší dítě!" neustále nařikali antropologové. "Anebo, propána, dospělého neandrtálce! Kéž by! Kéž by! Mít jako jediný zdroj informací malého nevědomého chlapce, to je k zešílení."

"To jistě je," souhlasila slečna Fellowesová tónem prostým velkého soucitu. "Ale nevědomý malý chlapec je pořád víc, než jste kdy mohli doufat, že se vám dostane do ruky. Ani v tom nejdivočejším snu vás nikdy nenapadlo, že si jednou budete moci popovídat s neandrtálcem."

"Ale i tak! Kéž by! Kéž by!"

"Kéž by, ano," přitakala slečna Fellowesová a sdělila jim, že jejich čas pro otázky pro ten den skončil.

Pak se zase Hoskins objevil; jednoho rána dorazil do domečku, aniž o sobě dal předem vědět.

"Slečno Fellowesová? Mohu s vámi mluvit?"

V hlase měl zase tu svou bázlivost, která ve slečně Fellowesové vzbuzovala nesmírné rozpaky. Jako by někdy nemohl, pomyslela si.

Chladně vyšla ven, uhlazujíc si ošetřovatelskou uniformu. Pak se zmateně zarazila. Hoskins nebyl sám. Vedle něj, přímo na prahu zóny Stasis, stála bledá žena, útlá a průměrného vzrůstu. Světlé vlasy i pleť jí dodávaly zdání křehkosti. Její oči, velmi světle modré, ustarané pátraly za zády slečny Fellowesové a s přehnanou úzkostlivostí zřejmě očekávaly, že ze dveří Timmieho pokoje vyskočí divoká gorila.

Hoskins promluvil: "Slečno Fellowesová, to je má paní, Anette. Drahá, můžeš klidně jít dál. Je to naprosto bezpečné. Na rozhraní budeš mít trochu nepříjemný pocit, ale to pomine. - Rád bych ti představil slečnu Fellowesovou, která se o chlapce stará od té chvíle, kdy sem vstoupil."

(Tak tohle je jeho žena? Nevypadala vůbec podle představ, které si slečna Fellowesová o ní vytvořila, ale záhy si uvědomila, že jasnou představu vlastně nikdy neměla. Snad měla být o něco bytelnější a méně nervózní než tahle až příliš pokojová květinka. Ale proč? Muž s tak silnou vůlí jako Hoskins mohl dávat přednost takto křehkým bytostem.

Dobrá, pokud mu to vyhovuje, budiž. Na druhou stranu si slečna Fellowesová jeho ženu představovala jako mladou; mladou a půvabnou a sexy, přesně ten typ druhé ženy, které si podle jejích informací úspěšní byznysmeni Hoskinsova věku rádi berou. Anette Hoskinsová do této kategorie tak docela nepatřila. Byla o dost mladší než Hoskins, to ano, a ostatně i mladší než slečna Fellowesová. Ale opravdu mladá nebyla: možná čtyřicet. Nebo ke čtyřicítce.)

Slečna Fellowesová se přiměla k věcnému přivítání. "Dobré jitro, paní Hoskinsová. Jsem ráda, že vás poznávám."

"Anette."

"Prosím?"

"Říkejte mi Anette, slečno Fellowesová. Každý to tak dělá. A vy se jmenujete..."

Hoskins rychle zasáhl. "Co dělá Timmie, slečno Fellowesová? Dává si dvacet? Rád bych, aby se s ním moje žena seznámila."

"Je ve svém pokoji," informovala je slečna Fellowesová. "Čte si."

Anette Hoskinsová se krátce, ostře, skoro až posměšně zasmála. "On umí číst?"

"Jen jednoduché obrázkové knihy, paní Hoskinsová. Krátké popisky k obrázkům. Na skutečné čtení ještě není zcela připraven. Ale knihy si prohlíží opravdu rád. Tahleta je zrovna o životě na dalekém severu. Eskymáci, lov mrožů, iglů a podobně. Čte si ji nejméně jednou denně."

(Slečna Fellowesová věděla, že čtení nebyl tak úplně nejpřesnější popis toho, co Timmie právě dělá. Vlastně to byla taková malá nevinná lež. Timmie vůbec nečetl. Pokud jí bylo známo, Timmie si prohlížel obrázky; slova pod nimi pro něj neměla patrně jinou hodnotu než jako dekorace, jakési podivné malé značky. Až dosud o něj neprojevil žádný zájem. A snad ani nikdy neprojeví. Ale do knížek se díval a očividně jejich obsah chápal. To byl ten poslední předstupeň před opravdickým čtením. Vzhledem k účelu této rozmluvy, který jí Hoskins před chvílí prozradil, by se ale mohlo hodit, kdyby Hoskinsova žena dospěla k ukvapenému závěru, že Timmie skutečně umí číst, ačkoli Hoskins sám jistě pravdu znal.)

Hoskins nadhodil, podivně halasným tónem: "Není to úžasné, slečno Fellowesová? Vzpomínáte si, jak vypadal tu první noc, kdy se tu objevil? To špinavé, divoké, vřeštící a zuřivé pravěké stvořeníčko?"

(Jako kdybych na to někdy mohla zapomenout, ušklíbla se v duchu slečna Fellowesová.)

"A teď - tiše tu sedí, čte si knížku, dozvídá se o Eskymácích a iglů..." Hoskins zářil čímsi, co vypadalo téměř jako otcovská pýcha. "Jak je báječný! Jak úžasný, že je to tak! Jak skvělý pokrok chlapec ve vaší péči dělá!"

Slečna Fellowesová Hoskinse podezřívavě zkoumala. Na tom zčistajasna grandiózním a opěvujícím tónu něco nebylo v pořádku. Co má za lubem? Ví, že Timmie ve skutečnosti číst neumí. A proč sem tentokrát přivedl svou ženu a proč dělá celý ten neupřímný humbuk o Timmieho skvělém pokroku?

A pak pochopila.

Hoskins prohodil, poněkud normálnějším hlasem: "Slečno Fellowesová. Musím se vám omluvit, že jsem sem poslední dobou chodil tak málo. Ale jak jste už asi uhadla, měl jsem plno práce s některými okrajovými záležitostmi, jež bylo třeba vyřídit. Z nichž nikoli nejmenší je náš přítel pan Bruce Mannheim."

"To si dovedu představit."

"Od té chvíle, co zde byl, mi volal snad každý týden. Ptal se mne na to, pak zas na ono a slídl kolem Timmieho, jako by to byl jeho vlastní syn, a já ředitel internátní školy, kam ho poslal. A to nejspíš nějaké strašné školy z románu Charlese Dickense."

"A ptal se vás zvlášť pečlivě na to, zda už jste Timmiemu sehnal společníka?" zeptala se slečna Fellowesová.

"Přesně tak."

"A co jste vlastně v té věci podnikl, doktore Hoskinsi?"

Hoskins sebou trhl. "Dost jsem si užil. Vyzpovídali jsme přinejmenším půl tuctu dětí, možná i víc, které připadaly v úvahu. A přirozeně jsme si pohovořili i s jejich rodiči."

To byla pro slečnu Fellowesovou novinka. "No a?"

"Pak se to dostalo tak daleko, že jsme měli dva chlapečky, kteří se zdáli být vhodní, ale jejich rodiče vyrukovali se všemi možnými a nemožnými podmínkami a námitkami, kterým jsme v žádném případě nebyli schopni vyhovět. Na to tu byl další hoch a i ten by docela ušel a už jsme se ho chystali vzít na zkušební návštěvu k Timmiemu, ale v poslední chvíli začaly zase znovu námitky a podmínky; rodiče si přivedli právníka, který po nás chtěl, abychom předem podepsali smlouvu, zavázali se k nějakým hrozně složitým písemným zárukám a udělali spoustu dalších věcí, které pokládali za nerozumné zase naši právníci. Co se týče těch ostatních dětí, otázka odpovědnosti nevystala, protože jejich rodiče zajímaly jen peníze, které za to dostanou. Ale všechny ty děti nám připadaly jako divocí grázláci, kteří by Timmiemu byli spíš ku škodě než k užítku. Přirozeně jsme je odmítli."

"Takže mi tím chcete naznačit, že nikoho nemáte."

Hoskins si navlíhl rty. "Nakonec jsme se rozhodli, že to zařídíme interně - že použijeme dítě někoho z personálu. Ten někdo z personálu stojí před vámi."

"Váš vlastní syn?" ujistila se slečna Fellowesová.

"Vzpomínáte si, že jsem během Mannheimovy návštěvy prohlásil, spíš ve vzteku než po zralé úvaze, že bude-li to nezbytné, dám k dispozici vlastního syna? Tak teď na to došlo. Jsem muž, který si stojí za svým slovem, jak si, slečno Fellowesová, doufám uvědomujete. Nebudu po nikom ze společnosti požadovat věci, které nejsem ochoten udělat sám. Rozhodl jsem se poskytnout svého syna Jerryho jako kamaráda, kterého Timmie tak zoufale potřebuje. - Pochopitelně se však nemohu rozhodnout jen já sám."

"A proto jste přivedl paní Hoskinsovou, aby se mohla přesvědčit, že vašemu synovi nebude od Timmieho hrozit žádné nebezpečí," doplnila slečna Fellowesová.

Hoskins se zalykal vděčností. "Ano, slečno Fellowesová. Ano, přesně tak!"

Slečna Fellowesová znovu přejela pohledem Hoskinsovu ženu. Hryzala si ret a stále nespouštěla z očí dveře, za nimiž číhal ten strašlivý neandrtálec.

Musí se domnívat, že Timmie je lidoop, zhodnotila ten pohled slečna Fellowesová. Gorila. Šimpanz. Který se bude neustále vrhat na její drahé děťátko a utrhávat mu jednu končetinu za druhou.

Slečna Fellowesová chladně navrhl: "Dobrá, mám tedy pro něj dojít a hned jí jej ukázat?"

Paní Hoskinsová, už beztak dost nervózní, viditelně znervózňela ještě víc. "Myslím, že ano - slečno Fellowesová." Chůva pokývla.

"Timmie?" zvolala. "Timmie, přišel bys na chvíličku? Máme návštěvu."

Timmie plaše vykoukl za okrajem dveří.

"To je v pořádku, Timmie. Je to doktor Hoskins a jeho paní. Pojď ven."

Chlapec vykročil vpřed. Vypadá docela k světu, pomyslela si slečna Fellowesová. Díky Bohu. Měl na sobě modrou kombinézu s velkými zelenými kruhy, svou druhou nejoblíbenější, a jeho vlasy, které mu slečna Fellowesová před hodinou pečlivě učesala, ležely relativně úhledně a spořádaně. Útlou knížku, kterou si předtím prohlížel, držel v levé ruce.

S očekáváním si po očku prohlížel nově přichozí. Oči měl doširoka rozvěšené. Zjevně poznal Hoskinse, i když ho tak dlouho neviděl, ale patrně si nebyl jistý, co si má myslet o jeho ženě. Nějaký signál, jež vysílalo její tělo, jeho napětí a opatrný postoj, chlapce varovaly, aby se měl na pozoru. Probudily se v něm snad nějaké primitivní reflexy - třeba i instinkt?

Zavládlo dlouhé, trapné ticho. Pak se Timmie usmál.

Byl to vřelý, nádherný úsměv, Timmieho výběrový, od ucha k uchu. Za ten jej slečna Fellowesová milovala. Teď pocítila náhlý popud vzít ho do náručí a chovat jej. Jak je sladký, když se takhle usměje! Jak krásný, jak důvěřivý, jak dětský. Ano. Malý chlapeček, který vyšel ze svého pokoje uvítat návštěvu. Jak by mohla Anette Hoskinsová takovému úsměvu odolat?

"Oh," zaúpěla ta žena, jako kdyby právě našla v polévce brouka. "Neuvědomila jsem si, že bude vypadat tak - podivně."

Slečna Fellowesová jí uštědřila zlověstné zamračení.

Hoskins přispěchal na pomoc. "Víš, to je většinou jen obličejovými rysy. Od krku dolů vypadá jako normální hodně svalnatý chlapeček. Více či méně."

"Ale ta tvář, Geralde - ta veliká ústa - ten enormní nos a jak se mu boulí to obočí - ta čelist - je tak ošklivý, Geralde. Tak divný."

"Většinu toho, co řeknete, rozumí," upozornila ji slečna Fellowesová tichým, mrazivým hlasem.

Paní Hoskinsová přikývla. Ale ani tak se nedokázala zastavit. "Tělesně se hodně liší od těch záběrů v televizi. Když ho vidíte na obrazovce, zdá se vám určitě mnohem lid..."

"On je člověk, paní Hoskinsová," utřala ji slečna Fellowesová. Už ji unavovalo říkat lidem stále totéž. "Pochází prostě z jiné větve lidské rasy, to je vše. Z té, která náhodou vyhynula."

Hoskins patrně vycítil, jak slečna Fellowesová jen s námahou potlačuje vztek, a naléhavým tónem se obrátil ke své ženě: "Proč si nepromluvíš s Timmiem, drahá? Ať se s ním trochu seznámíš. Proto jsme sem dnes konečkonců přišli."

"Ano. Ano."

Vypadala, že sbírá odvahu.

"Timmie?" zavolala ta žena tenkým, nervózním hlasem. "Ahoj, Timmie. Já jsem paní Hoskinsová."

"Ahoj," opáčil Timmie.

Napřáhl k ní ruku. Tak ho to učila slečna Fellowesová.

Anette Hoskinsová vrhla pohled na svého manžela. Ten zvedl oči v sloup a přisvědčil.

Nejistě vystrčila ruku a dotkla se Timmieho dlaně, jako kdyby v cirkuse podávala ruku cvičenému šimpanzi. Rychle a nepříliš nadšeně mu s ní potřásla a pak paži spěšně stáhla zpět.

Timmie promluvil: "Dobrý den, paní Hoskinsová. Jsem rád, že vás poznávám."

"Co říkal?" dotazovala se Anette Hoskinsová. "To bylo na mne?"

"Řekl, 'dobrý den'," tlumočila slečna Fellowesová. "A taky, že vás rád poznává."

"On mluví? Anglicky?"

„Mluví, ano. Rozumí jednoduchým knížkám. Jí vidličkou a nožem. Sám se obléká a svléká. Na tom všem není nic příliš překvapujícího. Je to normální malý chlapec, paní Hoskinsová, a je mu něco přes pět let. Možná pět a půl."

"Vy nevíte kolik?"

"Můžeme jen hádat," pokrčila rameny slečna Fellowesová. "Když se tu objevil, rodný list mu v kapse chyběl."

Paní Hoskinsová znovu pohlédla na svého muže. "Geralde, to mi nepřípadá moc bezpečné. Jerryemu ještě pět nebylo."

"Já vím, kolik je našemu synovi, drahá," odtušil s kamenným výrazem Hoskins. "Ale na svůj věk je velký a dobře urostlý. Větší než Timmie. - Podívej, Anette, kdybych se domníval, že tu cokoli riskujeme - i sebe méně..."

"Já nevím. Já opravdu nevím. Jak, si můžeme být jisti, že je to bezpečné?"

Slečna Fellowesová se ihned ozvala: "Jestli se ptáte, zda váš chlapec bude s Timmiem v bezpečí, pak odpověď zní ano, bude. Timmie je velice hodný chlapeček."

"Ale když je to div-divoch."

(Zas ten punc malého lidoopa z masmédií! Copak lidi neumějí myslet sami?)

Slečna Fellowesová vysvětlovala chápavě: "Není divoch, ani v nejmenším. Copak by divoch přišel ze svého pokoje s knihou a podal vám ruku? Copak se divoch usměje a řekne vám dobrý den a potěší jej, že vás poznal? Stojí přímo

před vámi. Jak vám teď doopravdy připadá, paní Hoskinsová?"

"Nemohu si zvyknout na jeho tvář. To není lidský obličej."

Slečna Fellowesová potlačila výbuch hněvu. Trpělivě pokračovala dál. "Jak jsem se vám už zmínila, je to člověk jako kdokoli z nás. A vůbec není divoch. Je právě tak rozumný a tichý, jak byste od pětiletého chlapce mohla očekávat. Je to od vás, paní Hoskinsová, velice laskavé, že dovolíte svému synovi, aby si přišel s Timmiem hrát, a opravdu nemusíte mít žádné obavy."

"Neřekla jsem, že to dovolím," ohradila se trochu vzrušeně paní Hoskinsová.

Hoskins se po ní zoufale podíval. "Anette..."

"Neřekla!"

(Tak proč odtud nevypadneš a nenecháš Timmieho, aby se vrátil ke své knížce?)

Slečna Fellowesová se ovládala s vypětím všech sil.

(Ať si tohle vyřídí Hoskins. Je to jeho žena.)

Hoskins to zkusil znovu. "Promluv si s tím chlapcem, Anette. S tím jsi přece souhlasila."

"Ano. Asi ano." Znovu se přiblížila k chlapci. "Timmie?" zavolala opatrně. Timmie vzhledl. Tentokrát se nesmál od ucha k uchu. Z intonace jejího hlasu se už poučil, že tato žena mu není nakloněna.

Na rozdíl od něj se paní Hoskinsová usmála, ale ne příliš přesvědčivě. - "Kolikpak ti je, Timmie?"

"V počtech není zrovna nejzdatnější," tiše upozornila slečna Fellowesová.

Ale k jejímu úžasu Timmie zvedl pět prstů své levé ruky a zřetelně je roztáhl.

"Pět!" zakřičel.

"Zvedl pět prstů a řekl pět," překládala s úžasem slečna Fellowesová. "Slyšeli jste ho, že ano?"

"Slyšeli," přitakal Hoskins. - "Alespoň myslím, že ano."

"Pět," pronesla paní Hoskinsová, zachmuřeně pokračujíc v navazování kontaktu s Timmiem. "To je moc krásný věk. Mému chlapečkovi Jerrymu je už skoro taky pět. Když ho sem přivedu, budeš na něj hodný?"

"Hodný," odtušil Timmie.

"Hodný," tlumočila slečna Fellowesová. "Rozumí vám. Slíbil, že bude hodný."

Paní Hoskinsová přikývla, nicméně ucedila mezi zuby: "Je malý, ale vypadá tak divně."

"Ještě nikdy se nepokusil někomu ublížit," prohodila slečna Fellowesová, taktně přecházejíc zuřivé bitvy oné první noci. "Je nesmírně hodný. Nesmírně. Přesvědčíte se sama, paní Hoskinsová." Obrátila se k Timmiemu: "Vezmi paní Hoskinsovou do svého pokoje. Ukaž jí svoje knížky a hračky. A taky svůj šatník." Ukaž jí, že jsi skutečně malý chlapeček, Timmie. Přiměj ji, ať si přestane všimát tvého obočí a brady.

Timmie napřáhl ruku. Paní Hoskinsová, jen po kratičkém zaváhání, jej za ni vzala. Poprvé od chvíle, kdy vkročila do Stasis, se na jejích rtech objevilo cosi jako něžný úsměv.

Odešli spolu do Timmieho pokoje a dveře se za nimi zavřely.

"Myslím, že to zabere," poznamenal Hoskins tiše. "Vyhraje nad ní."

"Určitě."

"Není nerozumná. To mi věřte. Ani neschopná logického uvažování. Ale velice na Jerrymu lpi."

"To je přirozené."

"Je to naše jediné dítě. Jsme spolu pár let; ze začátku jsme měli problémy s otěhotněním, a pak se nám to podařilo konečně jsme mohli..."

"Ano," přikývla slečna Fellowesová. "Chápu." Nebyla nijak zvlášť zvědavá na problémy s otěhotněním manželů Hoskinsových. Ani na to, jak je nakonec překonali.

"Tak to vidíte - i když jsem to s ní do detailu probral, i když ví, jaké problémy mi dělá Mannheim a jeho parta a jak důležité je ukončit Timmieho izolaci, stále váhá, zda má Jerryho vystavit riziku

"Tady žádné riziko není, doktore Hoskinsi."

"Já to vím. Vy to víte. Ale dokud to nepochopí Anette, nic..."

Dveře do Timmieho pokoje se otevřely a v nich se vynořila paní Hoskinsová. Za ní slečna Fellowesová spatřila se vyhoupnout Timmieho. Ostražitě vykukoval, jak to někdy měl ve zvyku. Zatajila dech. Něco určitě nebylo v pořádku.

Ale ne. Anette Hoskinsová se usmívala.

"Je to velmi hezký pokojík," oznámila. "Timmie si dokáže sám složit šaty. Ukázal mi to. Kéž by z toho Jerry uměl aspoň polovinu. A má tak úhledně uklizené hračky..."

Slečna Fellowesová vydechla.

"Takže to můžeme zkusit?" zeptal se své ženy Hoskins.

"Ano. Myslím, že můžeme."

Sžívání.

O tři dny později se Hoskins na chvíli zastavil u slečny Fellowesové a oznámil: "Už je to všechno vyřešené. Moje žena už nic nenamítá proti tomu, aby si sem Jerry přišel s Timmiem hrát, a Ned Cassiday vypracoval návrh smlouvy o převzetí zodpovědnosti, o níž si myslí, že odpovídá právním normám."

"Zodpovědnosti? Zodpovědnosti za co, doktore Hoskinsi?"

"Nu, za jakékoli zranění, k němuž může dojít."

"Zranění Jerryho Timmiem, máte na mysli."

"Ano," připustil Hoskins zas tím svým bázlivým způsobem.

Slečna Fellowesová se ihned naježila. "Povězte mi: vážně si myslíte, že k něčemu takovému může dojít? Nebo si to myslí vaše paní?"

"Kdybychom se toho opravdu báli, nikdy bychom nesvolili, aby se Jerry s Timmiem kamarádil. Jak víte, má žena o tom měla zprvu pochybnosti, ale Timmie ji zakrátko přesvědčil. Přesto se u dvou malých chlapců, kteří se navíc neznají, nedá nikdy zcela vyloučit možnost, že jeden druhého uhodí. To jistě právě vám, slečno Fellowesová, nemusím připomínat."

"Samozřejmě. Ale rodiče obvykle netrvávají na takových smlouvách, když pouštějí své děti hrát si s jinými."

Hoskins se rozesmál. "Vy mi nerozumíte. To společnost trvá na té smlouvě, ne já. Anette a já se zavazujeme, že nepodáme na Stasis Technologies, Ltd., žádnou žalobu, pokud k něčemu dojde. - To je zřeknutí se zodpovědnosti firmou, slečno Fellowesová."

"Oh," špitla tiše. "Chápu. Kdy tedy přivedete Jerryho?"

"Zítřka ráno? Jak by vám to vyhovovalo?"

Slečna Fellowesová čekala až do snídaně, než to Timmiemu prozradila. Nechtěla mu nic říkat večer, neboť se domnívala, že by vzrušení a nedočkavost mohly Timmiemu narušit spánek, takže by byl protivný a nevyzpytatelný, až Jerry dorazí.

"Dneska dostaneš kamaráda, Timmie."

"Kamaráda?"

"Jiného chlapečka. Bude si s tebou hrát."

"Chlapečka, jako jsem já?"

"Jako ty, ano." V každém směru, v němž je to podstatné, řekla si důrazně slečna Fellowesová. "Jmenuje se Jerry. Je to syn doktora Hoskinse."

"Syn?" udiveně se na ni podíval.

"Doktor Hoskins je jeho tatínek," vysvětlila, rovněž marně.

"Tatínek."

"Tatínek - syn." Zdvihla ruku vysoko do vzduchu a pak ji snížila. "Tatínek je velký pán. Syn je malý chlapeček."

Stále se tvářil zaražen. V životě existovalo tolik základních pojmů, tolik věcí, které každý považoval za samozřejmé, a přesto jemu byly cizí. To proto, že strávil celou tu dobu v izolaci své bubliny Stasis. Ale určitě věděl, co to jsou rodiče. Nebo už to zapomněl? Nebylo to poprvé, co se slečna Fellowesová přistihla, že nenávidí Geralda Hoskinse a celou Stasis Technologies, Ltd., za to, že vyrvali tohoto malého hochy z jeho vlastního místa a času. Skoro by souhlasila s Bruce Mannheimem a jeho partou, že zde dochází k zvlášť rafinovanému zneužití dítěte.

Slečna Fellowesová se prohrabala v kupě Timmieho pohádkových knížek a našla jednu z jeho oblíbených, pohádkově zpracovaný příběh Vléma Tella. Co pro Timmieho znamenal ten příběh sám, to si netroufala ani odhadnout, ale kniha byla bohatě ilustrována kresbami, jež byly jako živé. Chlapec nad nimi hloubal znovu a znovu, přičemž lehce prstíky třel jasné obrázky. Nyní slečna Fellowesová knihu otevřela na obrázkové dvojstraně znázorňující, jak Vlém Tell sestřeluje šípem jablko ze synovy hlavy. Prstem ukázala nejprve na lučištníka, pak na jeho syna.

"Tatínek - syn - tatínek - syn."

Timmie vážně přikývl.

Co si asi myslí, přemítala slečna Fellowesová. Že doktor Hoskins je ve skutečnosti ten muž na obrázku, s dlouhými světlými vlasy, v podivném odění a s tou zvláštní věcí pod paží? Nebo že mu někdo hodlá sestřelovat z hlavy jablko? Možná to byla chyba, míchat dohromady konkrétní obrázek s abstraktními pojmy jako tatínek a syn.

No ale, to jediné podstatné je, že Timmie dostane brzy kamaráda.

"Přijde, jakmile sníme snídani," prozradila slečna Fellowesová. "Je to moc hodný chlapec." Vroucně doufala, že je to pravda. "A ty mu ukážeš, že jsi taky hodný chlapec, že ano?"

"Hodný chlapec. Ano."

"Budeš jeho kamarád. A on bude tvůj."

"Kamarád. Hodný chlapec."

Oči mu zářily. Ale rozuměl jí vůbec? Pochopil z toho alespoň něco?

Jak se příchod Jerryho Hoskinse blížil, přepadaly ji všechny možné, dosud netušené obavy. Hlavou se jí honily nejrůznější problémy, o kterých dosud ani neuvažovala.

Přestaň, okřikla se.

(Celé měsíce jsi to chtěla. A teď k tomu dojde. Není se čeho bát. Opravdu ne.)

"Slečno Fellowesová?" Hoskinsův hlas v interkomu.

"Už jsou tady," oznámila Timmiemu. "Jerry jde!"

K jejímu překvapení Timmie odcupital do svého pokoje a přivřel dveře, z nichž pak stísněně vykukoval. To není dobré znamení, pomyslela si.

"Timmie..." začala.

A vtom už celá Hoskinsova rodina stála na prahu bubliny. Hoskins se na ně usmál. "Tohle je můj syn Jerry. Jerry, řekni slečně Fellowesové dobrý den."

Spatřila dítě s velkýma očima v bledé kulaté tváři, nad níž vlály vzpurné, nepoddajné hnědé vlasy. Křečovitě se drželo sukně Anette Hoskinsové. Byl hodně podobný svému otci: pět let staré nové vydání Geralda Hoskinse.

"Řekni dobrý den," vybidl jej znovu Hoskins, tentokrát již trochu káravě.

"Dobrý den." Sotva to bylo slyšet. Jerry stiskl matčinu sukni ještě křečovitěji.

Slečna Fellowesová k němu vyslala svůj nejvládnější a nepovzbudivější úsměv. "Ahoj, Jerry. Nechceš jít dál? Tady bydlí Timmie. - Timmie bude tvůj kamarád."

Jerry zíral. Tvářil se, jako by ze všeho nejraději vzal do zaječích.

"Přenes ho přes práh," vybídl Hoskins nepříliš trpělivě svou ženu.

Vzala jej do náručí - zjevně to pro ni byla námaha; Jerry byl na svůj věk veliký - a překročila práh. Jerry se viditelně zakroutil, jak jej zasáhl náraz pole Stasis.

"Není z toho moc šťastný, Geralde," usoudila paní Hoskinsová.

"To vidím. Bude mu to chvíli trvat, než se uklidní. Postav ho na zem."

Oči Anette Hoskinsové propátraly pokoj. Svaly v její tváři se viditelně napnuly. Přestože si ji během předchozí návštěvy Timmie získal, část obav v ní evidentně zůstala. Její drahé dítěátko zůstane opuštěno v kleci toho malého lidoopa...

"Postav ho, Anette."

Přikývla. Chlapec zacouval zpátky k ní, přičemž s obavami sledoval pár očí, pozorující jej ze zadního pokoje.

"Pojď ven, Timmie," vybídla svého svěřence slečna Fellowesová. "Tohle je tvůj nový kamarád Jerry. Jerry se na tebe moc těší. Neboj se."

Timmie pomalu vstoupil do pokoje. Jerry se zavrtěl. Hoskins se sehnul, aby setřásl Jerryho prstíky ze sukně jeho matky. Hlasitým šepotem řekl: "Ustup zpátky, Anette. Proboha, dej těm dětem šanci."

Chlapci pozorovali z nejtěsnější vzdálenosti jeden druhého. Přestože byl Jerry o pár měsíců mladší než Timmie, převyšoval jej o dobrý palec. A v porovnání s Jerryho přímým držením a dokonale tvarovanou hlavou se slečně Fellowesové náhle zdály Timmieho odlišnosti stejně výrazné jako v prvních dnech chlapcova pobytu.

Rty slečny Fellowesové se zachvěly.

Zavládlo dlouhé rozpačité ticho, v němž se všichni jen dívali. Byl to malý neandrtálec, kdo první promluvil, dětským vysokým hláskem.

"Jmenuju se Timmie."

A zničehonic vystrčil hlavu kupředu, jako by si chtěl zblízka prostudovat rysy svého protějšku.

Překvapený Jerry reagoval zuřivým vražením do Timmieho, který se skutálel na zem. Oba se hlasitě rozplakali. Paní Hoskinsová chňapla po Jerry, zatímco slečna Fellowesová, zardělá potlačovaným hněvem, rychle zdvihla Timmieho a chlácholila ho. To malé zvíře! zuřila v duchu. Ten zkažený malý hajzlík!

Ale zároveň si uvědomovala, že je ve svém úsudku příliš tvrdá. Timmie Jerryho vyvedl z míry a Jerry se bránil jediným způsobem, který znal. Nestalo se nic mimořádného. Něco takového měli ze začátku spíš očekávat, uzavřela to pro sebe slečna Fellowesová.

"Tak," zhodnotil to Hoskins. "Tak!"

Anette Hoskinsová zasýčkovála: "Já věděla, že to není dobrý nápad. Už instinktivně se nemají rádi."

"To nebylo instinktivní," oponovala pevně slečna Fellowesová.

"Ne," podpořil ji Hoskins. "To nebylo instinktivní ani za mák. Kterékoli dvě děti se mohou při prvním setkání trochu poškorpit. Pusť Jerryho na zem a nech ho, ať si zvykne."

"Co když to ten jeskynní kluk Jerrymu vrátí?"

"Ani bych se nedivil, kdyby to udělal," opáčil Hoskins. "Ale Jerry se dokáže o sebe postarat sám. A jestli ne, pak je nejvyšší čas, aby se to naučil. Jen ho musíme nechat zvyknout samotného."

Anette Hoskinsová se stále tvářila nejistě.

"Ostatně," pokračoval její manžel, "myslím, že bude nejlepší, když my dva odejdeme. Pokud vyvstanou nějaké problémy, slečna Fellowesová už bude vědět, jak se s nimi vypořádat. A tak za hodinku může přivést Jerryho do mé kanceláře a já ho nechám odvézt domů."

Byla to dlouhá hodina. Timmie se stáhl do vzdálenějšího kouta pokoje a zlobně pozoroval Jerryho, jako by se jej pokoušel silou svého pohledu vymazat z přilehlého vesmíru. Očividně se rozhodl neutíkat do zadního pokoje, jak to často dělal, když se cítil být v nesnázích; snad se domníval, že by nebylo moudré se stáhnout a tím postoupit celou přední část svého území nepříteli.

Co se Jerryho týče, ten se zuboženě choulil v opačném rohu a brečel; stýskalo se mu po mamince. Vypadal tak nešťastně, že ho slečna Fellowesová, ač si byla vědoma, že tím může Timmieho rozrušit ještě víc - šla uchlácholit a ujistit, že jeho maminka není daleko, že ho vůbec neopustila a že ji zakrátko zase uvidí.

"Já ji chci teď," řval Jerry.

(Ty si asi, chlapecku, myslíš, že tě tu nechali, abys tu zůstal navždy, vid'? Jen ty a Timmie, zamčení spolu v tomhle malém domečku pro panenky. A tobě se to nelíbí. No to je jasné. Timmiemu taky ne.)

"Domů!" vzlykal Jerry. "Hned!"

"Půjdeš domů brzy, Jerry," konejšila jej. "Tohle je jen krátká návštěva."

Rozmáchl se na ni zaťatými pěstičkami.

"Ne," řekla slečna Fellowesová a pevně jej chytila za pás, držíc ho na délku paží, zatímco se po ní marně oháněl. "Ne, Jerry! Ne, netluč mne. - Nechtěl bys cucací bombón, Jerry?"

"Ne! Ne! Ne!"

Slečna Fellowesová se rozesmála. "Ale já si myslím, že ano. Zůstaň jen, kde jsi, a já ti jeden přinesu."

Odemkla tajnou schránku na bombóny - už zjistila, že neutajenou zásobu by před Timmiem neubráníla - a vytáhla jeden kulatý a zelený, tak obřích rozměrů, že se téměř nevešel chlapci do úst.

Jerry vykulil oči a ihned přestal kvílet.

"Já jsem si to myslela," zakřenila se slečna Fellowesová. Podala mu bombón a on si jej bez jakýchkoli potíží nacpal do úst.

Zezadu se ozval hluboký vrčivý zvuk.

"Ano, já vím, ty bys chtěl taky. Nezapomněla jsem na tebe, Timmie."

Vytáhla druhý, tentokrát oranžový, a podala mu jej. Timmie po něm chňapl s prudkostí zvířete drženého v kleci a vytrhl jí ho z ruky.

Slečna Fellowesová se po něm znepokojeně podívala. Nečekala, že by návštěva probíhala idylicky; jenže tohle začíná být vážné - ty Timmieho příznaky návratu k divošství.

Divoštví? Ne, zamítla ten výraz. To je příliš drsné hodnocení. Jerry to byl, kdo uhodil první, připomněla si. Timmie koneckonců slušně přišel a zdvořile a civilizovaně se Jerrymu představil. A Jerry do něj strčil. Dost pravděpodobně došel Timmie k názoru, že divoké vrčení a prskání jsou na takové chování jedinou srozumitelnou odpovědí.

Obě děti se teď nepřátelsky sledovaly přes místnost.

Ta první hodina nebude žádná psina pro nikoho ze zúčastněných, napadlo slečnu Fellowesovou.

Ale něco takového pro ni není žádnou novinkou a vůbec z toho nemá strach. Stala se svědkem mnoha zuřivých bitek mezi rozvášněnými dětmi - a zažila mnoho příměrů, jež nastala po nich, i přátelství, která se pak vyvinula. Řešením je trpělivost. U dětí je tomu tak skoro vždycky. Podobné problémy se vyhojí samy, jen to chce čas.

"A co takhle kostky?" zeptala se jich. "Timmie, chtěl by sis hrát se svými kostkami?"

Timmie jí věnoval podmařený, nevlidný pohled - ale více či méně znamenající trpný souhlas, usoudila - ačkoli si tím zdaleka nebyla jistá.

"Dobře," pronesla nahlas. Šla do sousedního pokoje a přinesla odtud kostky - poslední výkřik techniky, hladce opracované krychličky, jež do sebe elegantně s klapnutím zapadaly, a když jste k sobě přiložili podobně zbarvené strany, vydaly tichý zvonivý akord. Slečna Fellowesová je položila doprostřed podlahy. "A nebude ti vadit, když si s tvými kostkami bude hrát i Jerry, Timmie?"

Timmie brumlavě zaprotestoval.

"Nebude," oznámila. "Hodný chlapec! Já jsem věděla, že nebudeš nic namítat. - Tak pojď, Jerry, Timmie tě nechá hrát se svými kostkami."

Jerry se váhavě přiblížil. Timmie už byl na podlaze a vybíral si mezi kostkami ty, které považoval za své oblíbené. Jerry opatrně přihlížel z bezpečné vzdálenosti. Slečna Fellowesová k němu zezadu došla a jemně, ale energicky jej postrčila směrem ke kostkám.

"Jen si s nimi hraj, Jerry! No tak. Timmiemu to nevádí."

Zvedl k ní oči plné pochyb.

Pak si opatrně vybral kostku. Timmie zabručel hlasitěji, ale když k němu slečna Fellowesová vyslala krátký varovný pohled, zůstal tam, kde byl. Jerry si vzal další krychli. A ještě. Timmie chňapl dvě a obloukem si je položil na záda. Jerry uchopil novou kostku.

Zakrátko byla celá hromada zhruba rozdělena do dvou. Timmie si na jedné straně místnosti hrál s tou svou, zatímco Jerry se se svou částí usídlil na opačném konci pokoje blízko dveří. Obě děti se navzájem ignorovaly tak důkladně, jako by každé z nich sídlilo na úplně jiné planetě. Nebyl mezi nimi vůbec žádný kontakt, dokonce ani občasný kradmý pohled.

Alespoň si hrají s jednou sadou kostek, utěšovala se slečna Fellowesová. Je to jen začátek.

Vyklidila jim pole a nechala je hrát. Čas od času přelétla zrakem situaci, zda některého z nich nenapadlo překročit onu neviditelnou zeď, která se táhla uprostřed pokoje. Ale ne: oba byli zaměstnání na svých vytyčených územích. Tak usilovně dbali na to, aby neprojevovali o toho druhého ani ten nejmenší zájem, že to pro ně muselo být únavné. Timmie spojil všechny své kostky a uspořádal je do vlnitého čtverce, ve dvou rozích rozpojeného. Jerry je poskládal mnohem složitěji a metodou pokusu a omylu dospěl k perfektní pyramidě.

Slečna Fellowesová shledala, že je lepším Jerryho výkonem trochu rozčarována. Další ukázka duševní nadřazenosti Homo sapiens sapiens nad Homo sapiens neanderthalensis? Možná. Ale dalo se rovněž předpokládat, že má Jerry doma stejnou hračku - a že ho tatínek fyzik naučil, jak z kostek vytvořit úhlednou pyramidu. Chudák Timmie byl bez otce, a takovou výhodu tedy neměl. Slečna Fellowesová se nepokoušela instruovat Timmieho, jak takové umění zvládnout. To by ji nikdy nenapadlo. Dost ji už potěšilo to, že Timmie přišel na princip jejich použití sám, téměř jakoby instinktivně. Nyní, s pocitem zahanbení nad Timmieho relativním duševním handicapem, chtěla věřit, že doktor Hoskins musel věnovat velké úsilí, aby Jerryho takto vycvičil. Doufala v to celou svou duší.

"Chtěli byste, chlapci, trochu mléka?" nabídla jim, když se hodina chýlila ke konci.

Chtěli; ale když jim je donesla, nesbratřili se tím ani o chlup. Každý se stáhl do svého rohu, aby si nápoj vypil. A slečna Fellowesová s nelibostí zaznamenala, oč obratněji Jerry zachází se sklenicí než Timmie.

Přestaň, nařídila si přísně. Jerry měl spoustu příležitostí se naučit ledacos, k čemu Timmie možnost neměl. Jerry ve čtyřech letech nespádl na tento svět, aniž o něm cokoli znal.

Ale ani tak ze sebe nemohla úplně setřást smutnou náladu, když Jerryho vedla zpět do Hoskinsovy kanceláře.

"Tak jak to šlo?" zajímal se Hoskins.

"Byl to jen začátek," odpověděla slečna Fellowesová. "Jenom začátek, ale někde se začít musí."

"Už žádné rvačky?"

"Ne." Informovala jej o hře s kostkami, aniž se zmínila o Jerryho zřetelně lepších architektonických schopnostech.

"Už se navzájem snášejí. Lepší cesta není. Timmie zůstal v jedné zóně a Jerry v té druhé. Než se trochu skamarádí, ještě to bude nějaký čas trvat."

"Ano, tím jsem si jistý," přitakal Hoskins. Tvářil se dost nezúčastněně, skoro jako by netrpělivě čekal, až odejde. Všimla si, že od chvíle, kdy vstoupili do kanceláře, nepromluvil se svým synem ani slovo.

Celý Hoskinsův psací stůl byl poset papíry: výstupy z počítačů, proužky video-pásků, datovými kotouči.

"Nový experiment?" nadhodila slečna Fellowesová.

"Vlastně ano. Anebo spíš pokračování za hranicemi toho předchozího. Soustředili jsme se na odběry na krátkou vzdálenost. Zvládnutí intertemporální detekce na velmi krátkou vzdálenost máme na dosah."

"Intertemp..."

"Zkracujeme vzdálenost, na niž jsme schopni uskutečnit odběr. Už jsme se dostali pod deset tisíc let a vypadá to, že bychom mohli dosáhnout kvantitativního zlepšení o pár řádů."

Slečna Fellowesová na něj tupě zírala, s hlavou plnou Timmieho a Jerryho, Jerryho a Timmieho.

Hoskins neúnavně pokračoval dál. "Čímž míním, že bychom se měli dostat na časovou vzdálenost tisíc let - nebo dokonce i ještě méně, slečno Fellowesová! A ještě něco. Daří se nám také zvyšovat hranici hmotového omezení. Čtyřicetikilogramový limit už brzo bude patřit minulosti. Odhadujeme, že je v našich silách osmdesát, devadesát kilogramů."

"Jsem ráda, že vám to tak vychází, doktore Hoskinsi." V jejím hlase chyběla jakákoli vřelost, ale Hoskins to zřejmě nezaznamenal.

"Ano. Děkuji vám, slečno Fellowesová." Hoskins se podíval na svého syna, jako by si teprve teď všiml, že je tady, a bezmyšlenkovitým máchnutím rukou jej k sobě přivinul. - "No, budeme sem muset Jerryho přivést za pár dní znovu a uvidíme, jestli se to mezi nimi trochu upraví, co, slečno Fellowesová?"

"Ano. Ano, ovšem."

Zaváhala. "Máte na srdci ještě něco?" zeptal se Hoskins.

Chtěla říci, jak hluboce je mu vděčná, že dovolil vůbec Jerrymu přijít za Timmiem. I přesto, že se návštěva moc nevydařila. Bylo jí jasné, že počáteční napětí opadne a že strachy a nejistoty odstraní čas a že za nějakou dobu se z chlapců mohou stát přátelé. Timmieho ochota podělit se o své kostky, i když nepříliš vřelá, jí to prozradila. A přítel, to bylo něco, co Timmie potřeboval nade vše. A jak poběží čas, Jerryho přítomnost udělá s Timmiem zázraky: chlapec se otevře, sblíží se se svým vrstevníkem a bude se moci stát tím dítětem, kterým se stát měl. Ano. Nakonec se Timmie dokáže stát Timmiem. To by nemohl zvládnout sám, i kdyby se o něj starala sebelíp. Slečna Fellowesová byla Hoskinsovi opravdu vděčná, skoro až k slzám, že Jerryho přivedl.

Ale nedokázala se přimět, aby to vyslovila nahlas. Hledala způsob, jak mu poděkovat, ale jeho strohá formálnost; jeho odstup od okolí a verva, s jakou se pohroužil do svých kotoučů a počítačových výstupů, kolem něj tvořily mrazivou zeď. Snad si ještě vzpomínal na ten den, kdy spolu obědvali - kdy s ním mluvila, jako by byl, ve všech směrech kromě biologického, Timmieho otec. Tehdy mu řekla, že je to kruté, chlapci tu společnost odpírat, a že mu ji dluží. Tak tedy přivedl své vlastní dítě. Snad se tímto činem pokusil sám sobě dokázat, že je Timmiemu laskavým otcem, a zároveň, že jeho otcem není vůbec. Obojí dohromady! A přitom rozbouřil všechny dávno zasuté city.

Takže ze sebe vypravila jen: "Jsem velmi ráda, že jste chlapci tu návštěvu umožnil. Děkuji vám. Děkuji vám mnohokrát doktore Hoskinsi."

A on na to nemohl říci nic jiného než: "To je v pořádku. Rádo se stalo, slečno Fellowesová."

Stala se z toho zaběhaná rutina. Jerry se vrátil za tři dny a pak po dalších čtyřech dnech. Druhá návštěva trvala stejně dlouho jako první; třetí se protáhla na dvě hodiny a při tom to již zůstalo.

To úvodní okukování a strkání se už neopakovalo. Když Jerry - tentokrát už bez rodičů - podruhé překročil bariéru Stasis, dívali se na sebe chlapci zpočátku trochu rozmrzle, ale slečna Fellowesová rychle řekla: "Podívej, Timmie, zase přišel tvůj kamarád Jerry," a Timmie přikývl, jako že to bere na vědomí, a neprojevil už žádnou známku nepřátelství. Začal Jerryho brát jako danou součást života v bublině - tak jako návštěvy antropologů a testy, předepsané doktorem Jacobsem.

"Řekni ahoj, Timmie."

"Ahoj."

"Jerry?"

"Ahoj, Timmie."

"A teď, Timmie, proč bys neřekl ,ahoj Jerry'?"

Odmkla. "Ahoj, Jerry."

"Ahoj, Timmie."

"Ahoj, Jerry."

"Ahoj, Timmie."

"Ahoj, Jerry..."

A nedali se zastavit. Stala se z toho hra. Oba se smáli. Slečna Fellowesová cítila, jak jí spadl kámen ze srdce. Děti, které spolu mohou tropit hlouposti, se nezačnou prát, sotva se k nim obrátí zády. Děti, které se navzájem rozesmějí, se nebudou nenávidět.

"Ahoj, Timmie."

"Ahoj, Jerry."

"Ahoj..."

A ještě cosi. Nezdálo se, že by Jerrymu činilo potíže Timmiemu rozumět. Tedy ne že by "Ahoj, Jerry," byla nějaká zvláště komplikovaná větní konstrukce, ale spousta dospělých návštěvníků domečku nedokázala Timmiemu rozluštit ani slabiku. Jerry však nebyl zatížen předsudky dospělých o tom, jak se má správně vyslovovat. Timmieho těžkopádný způsob hovoru pro něj očividně nebyl žádnou záhadou.

"Nechtěli byste si zase hrát s kostkami?" nabídla slečna Fellowesová.

Nadšené přikyvování. Odvedla je do druhého pokoje a usadila na podlahu.

Chlapci si kostky opět rychle rozdělili na dvě podobné hromádky a každý se dal svižně do práce na té své. Jenže

tentokrát už se nikdo nestahoval do opačných rohů místnosti. Pracovali bok po boku, v tichosti. Nevěnovali příliš pozornosti tomu, co ten druhý dělá, ale ani si navzájem nevadili.

Dobře. Dobře.

Co už tak dobré nebylo: hromádky kostek nebyly zas tak úplně stejné, jak se slečna Fellowesová původně domnívala. Jerry jich obhospodařoval podstatně víc - vlastně skoro dvě třetiny. Rychle je zase rovnal do pyramidového tvaru a práce mu šla tentokrát snáz, protože měl k dispozici větší zásobu stavebního materiálu.

Co se Timmieho týče, ten vytvářel jakýsi obrazec ve tvaru X, ale neměl dost kostek, aby svůj záměr dovedl k zamýšlenému cíli. Slečna Fellowesová ho přistihla, jak zamyšleně pošilhává po Jerryho hromadě, a připravila se zasáhnout, kdyby mělo dojít k nějakému střetu. Ale Timmie nesáhl na Jerryho kostky; spokojil se prostě s tím, že se na ně díval.

Chvályhodné znamení vnitřních zábran? Zdvořilost dobře vychovaného dítěte vůči jeho hostu?

Nebo se za Timmieho zdráhavostí skrývaly spíš obavy? Faktem bylo, že Timmie dobře vychovaný nebyl. Slečna Fellowesová si v tomto směru nečinila žádné iluze. Učila jej se vším svým uměním a pílí, aby byl zdvořilý a uctivý; přesto by ale bylo bláhové se domnívat, že je Timmie nějakým vzorem ctnosti. Byl prostě dítětem z primitivní společnosti, pojetí jejichž mravů dnes patrně nebylo známo, a když jej odebrali jeho vlastnímu kmeni, byl donucen žít v izolaci bubliny Stasis. Tam ovšem postrádal příležitosti, které obvykle děti jeho věku mají a které jim obvykle pomáhají vyvinout si příslušné sociální návyky. Ostatně ani jiné děti jeho věku příliš neoplývají zdvořilostí. Jestliže Timmie nehrábl po kostkách, na něž měl záslusk - a byly to ostatně jeho kostky -, pak důvodem patrně nebyla jeho zdvořilost, ale prostý fakt, že se Jerryho bojí. Bojí se natáhnout ruku a nabrat si z jeho kostek tak, jak to chlapci jeho věku obvykle dělávají.

Že by to jedno strčení při první návštěvě Timmieho tak vyděsilo?

A nebo tu je ještě něco jiného - hlubšího, temnějšího, ztraceného v dávno zapomenuté historii prvních dnů lidské rasy?

Jednoho večera, brzy poté, co Timmie odešel spát, zazvonil telefon a operátorka řekla: "Slečno Fellowesová, mám pro vás hovor od Bruce Mannheima."

Zvedla obočí. Mannheim volá jí? Ještě nikdy jí sem nikdo zvenčí nevolal. Dobrovolně se odřízla od okolního světa; nechtěla být obtěžována médii, zvědavci všech druhů, blázny, fanatiky ani lidmi jako Bruce Mannheim. Jenže teď na ni čeká na druhém konci drátu. Jak se mu k ní podařilo dostat, aby o tom Hoskins nevěděl? Ne, určitě volá s Hoskinsovým vědomím a souhlasem.

"Ano, pane Mannheime? Jak se vám daří?"

"Dobře, slečno Fellowesová, docela dobře. - Doktor Hoskins říká, že má Timmie konečně kamaráda."

"Je to tak. Mimochodem, je to vlastní syn doktora Hoskinse."

"Ano. Já vím. Všichni jsme toho názoru, že to bylo od doktora Hoskinse úžasné. - A jak se to všechno vyvíjí, povíte mi?"

Slečna Fellowesová zaváhala. "Vlastně docela dobře."

"Chlapci už se sblížili?"

"Ovšem. Ze začátku tam samozřejmě byla nervozita - musím podotknout, že spíš u Jerryho než na Timmieho straně. Timmie jej přijal velmi ochotně, a to i přesto, že nikdy stejně staré dítě našeho typu neviděl."

"Ale co Jerry? Nezareagoval tak dobře, tváří v tvář neandrtálci?"

"Nevím, zda s tím nějak souvisí Timmieho původ, pane Mannheime. Byl prostě trochu protivný, to je vše. Já bych to nazvala normální dětskou reakcí na cizího vrstevníka, bez jakýchkoli antropologických podtónů. Trochu se strkali - to se mezi dětmi často stává. Ale teď už je to v pořádku. Vycházejí spolu v klidu."

"To rád slyším," pochválil si Mannheim. "A Timmie prospívá?"

"Naprosto báječně, ano."

Zavládlo ticho. Slečna Fellowesová během něj doufala, že se jí dětský advokát nechystá sdělit, že si vymohl svolení k návštěvě domečku, aby mohl zkontrolovat, jak se nové přátelství vyvíjí. Timmie nepotřeboval další návštěvníky; v současnosti jich měl dostatek a slečně Fellowesové by se nelíbilo mít na krku cizího člověka, jakým Mannheim byl, právě ve chvíli, kdy budou chlapci spolu. Jejich rozvíjející vztah, ač skutečně tak mírumilovný, jak Mannheimovi právě popsala, obsahoval i jistý prvek nestability, jež by se v přítomnosti cizince mohl velmi snadno změnit v opravdové problémy.

Ale Mannheim se zřejmě nechystal na návštěvu. "Chtěl jsem vám jen říci, slečno Fellowesová, jakou máme radost, že o Timmieho pečujete tak schopná chůva, jako jste vy."

"To je od vás opravdu milé."

"Ten chlapec prožil opravdu příšerné věci, a přesto se báječně adaptuje - až dosud. Lví podíl na tom máte právě vy." (Co myslel tím dosud?)

"Samozřejmě bychom byli mnohem radši, kdyby byl Timmie mohl dál žít svým přirozeným životem mezi vlastními lidmi," pokračoval Mannheim. "Ale když už mu ta možnost volby nebyla dopřána, je alespoň dobře, že se o něj stará jemu tak oddaná žena, jako jste vy, a že mu poskytuje tak kvalitní péči od té chvíle, kdy se zde objevil. Dokázala jste zázraky. Nenalézám pro to jiný výraz."

"To je od vás opravdu milé," vypravila ze sebe znovu slečna Fellowesová, méně přesvědčivě než předtím. Nikdy si příliš nepotrpěla na lichotky; Mannheim je teď rozdával měrou víc než vrchovatou.

"A doktorka Levienová v tom se mnou beze zbytku souhlasí."

"Ach," podotkla slečna Fellowesová. "Ano." Chladně a škrobeně dodala: "To mne těší."

"Chtěl bych vám dát své telefonní číslo," nadhodil Mannheim.

(Proč?)

"Myslím, že se s vámi mohu snadno spojit přes doktora Hoskinse," opáčila.

"Ano, ovšem. Ale třeba přijde čas, kdy byste se mnou chtěla mluvit přímější cestou."

(Proč? Proč? Kam tím míří?)

"Tedy, snad..."

"Mám pocit, že vy a já jsme v této záležitosti přirozenými spojenci, slečno Fellowesová. To, co nám oběma leží na srdci především, je Timmieho blaho. Jakkoli se rozcházíme v názorech na dětskou péči, politiku a celý svět, oba máme zájem na Timmiem. Hluboký. A pokud byste tedy někdy se mnou potřebovala mluvit o Timmieho životě, kdyby v přístupu Stasis Technologies došlo k jakékoli změně, jež by mohla mít nepříznivý vliv na Timmieho zdejší existenci..."

(Aha. Tak ty chceš, abych ti dělala špicla.)

"Jsem si jista, že vše půjde naprosto hladce, pane Mannheime."

"To jistě. Jistě. Ale i tak..."

Nadiktoval jí číslo. Zapsala si je, aniž věděla proč.

Jen tak pro každý případ, řekla si.

Pro případ čeho?

"Přijde zase dneska Jerry, slečno Fellowesová?" dožadoval se Timmie.

"Zítřka."

Chlapcovo zklamání bylo až příliš zřejmé. Jeho kulatá tvář se zvrásnila a čnící obočí zauzlilo do zamračení. "Proč ne dnes?"

"Dneska není Jerryho den, Timmie. Jerry jde dneska jinam."

"A kam?"

"Jinam," odpověděla úmyslně mlhavě. Jak by mu popsala mateřskou školku? Co by si Timmie pomyslel, kdyby mu řekla, že ostatní děti si chodí spolu hrát. honí se se smíchem po školním dvoře a patlají bílé listy papíru prsty namočenými v báječně mazlavých barvách? "Jerry přijde zítřka."

"Přál bych si, aby chodil každý den."

"Já taky," přikývla slečna Fellowesová.

(Ale opravdu bych si to přála?)

Problém nebyl v tom, že měl Timmie kamaráda, ale že se kamarád s postupem času stával čím dál drzejším a agresivnějším. Jerry už teď zcela překonal svou někdejší ostýchavost a byl teď zcela dominantním článkem dvojice.

Už na začátku byl vyšší než Timmie a i teď se zdál růst rychleji. Výškový rozdíl se touto dobou už blížil palci a půl, a i váhou Jerry Timmieho předčil. Byl i rychlejší a silnější a slečna Fellowesová si to nerada přiznávala - dost možná i inteligentnější. Jerry si na nové hračky zvykal mnohem rychleji než Timmie a dovedl s nimi dělat i zajímavější věci. A když jim dala barvy či pastelky nebo plastelínu, Jerry brzy vytvářel originální obrazce a tvary, zatímco Timmie jen čmáranice a beztvaré kaše. Timmie neprojevoval vůbec žádné umělecké vlohy, dokonce ani minimální zručnost, jaká by se od normálně inteligentního dítěte jeho věku dala očekávat.

No jistě, namítala, Jerry chodí každý den do školky. Tam ho učí, jak se pracuje s barvami a pastelkami, stejně jako s plastelínou.

Ale Timmie k nim měl přístup také, dlouho předtím, než sem Jerry poprvé vkročil. Nikdy se s nimi nenaučil zacházet, ale to tenkrát slečnu Fellowesovou netrápilo; neměla tehdy Timmieho s čím srovnávat, a navíc výsledek omlouvala podmínkami, v nichž chlapec prožil první léta svého života.

Teď si vzpomněla, co četla v knihách od doktora McIntyra. Že nikdy nebyly nalezeny žádné známky neandrtálského umění. Žádné malby v jeskyních, žádné sošky, žádné rytiny na stěnách.

(Co když byli opravdu méněcenní? A proto vyhynuli, když jsme se objevili my.)

Slečna Fellowesová na to nechtěla myslet.

Ale byl zde Jerry, naparující se tu dvakrát týdně, jako by mu celý domeček patřil. "Půjdeme si hrát s kostkami," řekl třeba Timmiemu. Nebo: "Jdeme si kreslit" či "Jdeme se koukat na televizi". A Timmie šel, aniž kdy navrhl, co by bavilo jeho; vždy slepě následoval Jerryho. Jerry Timmieho dotlačil k absolutní podřízenosti. To jediné, co slečnu Fellowesovou smiřovalo s vývojem situace bylo, že se navzdory zmíněným obtížím Timmie čím dál víc těšil, až se jeho kamarád zase objeví.

Jerry prostě jiný nebude, pomyslela si truchlivě.

A jednou, když se tak na ně dívala, napadlo ji: Hoskins má dvě děti, jedno od manželky a jedno od Stasis.

Zatímco ona...

Ježíšmarjá, zděsila se. Přitiskla si pěsti ke spánkům a zastyděla se: já žálím!

Dosahování.

SLEČNO FELLOWESOVÁ," vyptával se Timmie, "kdy začnu chodit do školy?"

Ta otázka, přišla zničehonic, ji zasáhla jako blesk.

Pohlédla dolů do těch dychtivých hnědých očí, jež se k ní upínaly, a měkce přejela dlaní po hustých, drsných vlasech, i bezmyšlenkovitě vybírajíc zacuchaná místa a pokoušejíc se je rozplést. Timmieho vlasy tvořily vždycky změt. Slečna Fellowesová mu je stříhala sama a on se při tom pokaždé neposedně vrtěl. Představa, že by sem měl být povolán holič, se jí příliš nelíbila, a v každém případě neforemné účesy vytvořené slečnou Fellowesovou pomáhaly zamaskovat ustupující čelní stranu lebky a vyboulení vzadu.

Slečna Fellowesová se zeptala obezřetně: "Kde jsi slyšel o škole, Timmie?"

"Jerry chodí do školy."

(No ovšem. Od koho jiného by se to mohl dozvědět?)

"Jerry chodí do škol-ky." Timmie to slovo vyslovil pomalu a s nezvyklou precizností. "Ale chodí i na spoustu jiných míst. Chodí s maminkou do obchodu. Chodí do kina. Do zoo. Všude. Kdy budu moct jít ven já, slečno Fellowesová?"

Slečnu Fellowesovou maličko bodlo u srdce.

Nelze se vyhnout tomu, aby Jerry s Timmiem mluvil o světě venku, tolik jí bylo jasné. Komunikovali spolu zcela volně a snadno - dva malí chlapci, kteří si navzájem bez potíží rozumějí. A Jerry, jako vyslanec z toho záhadného a zakázaného světa za dveřmi bubliny Stasis, jistě chce Timmiemu všechno vyprávět. Není cesty, jak tomu zabránit.

Jenže do tohoto světa Timmie nikdy nevskočí.

Slečna Fellowesová odpověděla, s předstíraným veselím, jimž se snažila rozptýlit jeho úzkost: "No, a co bys tam dělal, Timmie? Proč bys tam chtěl jít? Víš vůbec, jak je tam v zimě chladno?"

"Chladno?"

Nechápavý pohled. Toto slovo neznal.

(Jenže proč by mu mělo chladno vadit, jemu, který se učil chodit na sněžných polích Evropy v době ledové?)

"Chladno vypadá, jako když otevřeš lednici. Vyjdeš ven a za pár minut tě z toho rozbolí nos a uši. Ale to je jenom v zimě. V létě je zas venku moc horko. Je to tam jako v peci. Každý se potí a stěžuje si, jak je mu horko. A pak taky prší. Z nebe na tebe padá voda, zmáčí ti šaty, a jsi potom celý mokrý a nastydlý..."

Byl to hodně cynický způsob uvažování. Uvědomovala si to a cítila se přitom strašně. Vyprávět takto chlapci, který nikdy neopustil těchto pár malých pokojíků, o té troše fyzického nepohodlí, kterou se svět venku vyznačuje, bylo jako vysvětlovat slepci, že barvy a tvary jsou nudné a otravné a že tu vlastně koneckonců není nic, co by za vidění stálo.

Jenže Timmie její sofistiký výklad ignoroval, jako by neřekla vůbec nic.

"Jerry povídal, že ve škole mohou hrát všechny hry, které tu já nemám. Mají tam kreslené filmy a hudbu. Povídal, že ve školce je spousta dětí. Povídal - povídal..." Okamžik přemýšlení a potom triumfálně zvedl obě ručky s roztaženými prsty. "Povídal tolik."

"Vždyť máš filmy," utěšovala jej slečna Fellowesová.

"Jen pár. Jeny říká, že viděl za jeden den víc filmů, než jsem já viděl za celý život."

"Můžeš dostat další filmy. Krásné filmy. A pásy s hudbou taky."

"Vážně?"

"Přinesu ti je dnes odpoledne."

"A bude tam taky Alibaba a čtyřicet loupežníků?"

"Tu viděl Jerry ve školce?"

"Jsou tam loupežníci a jeskyně a ty džbány..." Odmčel se. "Veliké džbány. Co jsou to loupežníci?"

"Loupežníci jsou - lidé, kteří berou věci náležející někomu jinému."

"Aha."

"Mohu ti přinést pásku s Alibabou a čtyřiceti loupežníky," přisvědčila slečna Fellowesová. "Je to moc známá pohádka. A existuje spousta podobných. Třeba Sindibád, který procestoval celý svět a viděl - všechno." Její hlas na okamžik zakolísal, ale Timmie si toho nevšiml. "A Gulliverovy cesty, i tu ti můžu přinést. Gulliver navštívil zemi maličkých lidiček a pak zemi obrů a nakonec..." Slečna Fellowesová se opět zarazila. Samí cestovatelé, dychtící po dobrodružství! Ale možná je to tak dobře: ukojit Timmieho touhu sdělenými příběhy o dalekých cestách. Nebyl by první z těch, kdo odříznutí od světa našli útěchu v takových vyprávěních. "Potom je ještě příběh o Odysseovi, který bojoval ve válce a po jejím skončení se deset let snažil dostat domů ke své rodině. Zase píchnutí. Její srdce trpělo za Timmieho. Stejně jako Gulliver a Sindibád, stejně jako Odysseus, i Timmie byl cizincem v neznámé zemi a na to by neměla nikdy zapomínat. Copak jsou všechny známé pohádky na světě jen o tulácích, kteří se marně snaží dostat domů?"

Ale Timmieho oči zářily. "A dostanu je hned? Opravdu?"

A tak byl na nějaký čas klid.

Objednala všechny filmové pásy s pohádkami a pověstmi, které v katalogu byly. Když je navršila v hracím pokoji, převyšovaly i Timmieho. Ve dnech, kdy u nich nebyl Jerry, je Timmie vydržel hltat celé hodiny.

Kolik z toho skutečně chápal, dalo se jen těžko odhadnout. Jistěže ty příběhy obsahovaly plno myšlenek, představa místních údajů, které mu mohly dávat jen pramalý smysl. Ale kolik z toho pochopí jakékoli pěti- či šestileté dítě? Pro dospělé neexistuje cesta, jak do dětské mysli vstoupit a přesvědčit se. Když byla slečna Fellowesová ještě malá, sama ty pohádky milovala, aniž jim úplně rozuměla, a stejně tak je milovaly i děti před ní po stovky, možná i tisíce let; a co jim snad unikalo v detailech, vynahrady si víc než bohatě vlastní představivosti. Doufala, že je tomu tak i s Timmiem.

Po těch prvních chvilkách nejistoty nad Gulliverem a Sindibádem už neučinila žádný pokus eliminovat z Timmieho rostoucí filmotéky nic, co by v něm snad mohlo vzbudit nějaké nepříjemné myšlenky. Děti, jak věděla, se rozruší daleko méně často, než se dospělí obávají. A dokonce ani občasná noční můra zas tak neuškodí. Ještě žádné dítě nezemřelo strachy třeba při Červené Karkulce, i když je to, přísně vzato, dost drastický příběh. Žádný z těchto olizujících se vlků a

plíživých se bubáků a strašlivých obrů z dětských pohádek nezanechává na duši šrámy. Děti takové příběhy milují.

Byl snad mytický bubák - s huňatým obočím, chlupatý, zle zamračený - pozůstatkem ze skutečných vzpomínek na časy, kdy Evropou kráčeli neandrtálci? Slečna Fellowesová nalezla zmínku o takové teorii v jedné z knih od doktora McIntyra. Rozrušilo by Timmieho zjištění, že je členem národa, který přežil v lidových legendách jako předobraz hrůzy a ošklivosti? Ne, ne, ujišťovala se: to by jej nikdy nenapadlo. Takových nesmyslů se mohou obávat jen přesprilíši vzdělání dospělí. Timmie bude bubáky fascinován stejně jako kterékoli jiné dítě, a až uvidí ve tmě nějaké stíny, bude se ve sladké hrůze tetelit pod dekou. Pravděpodobnost, že by z pohádek vyvozoval nějaké závěry vzhledem ke svému genetickému původu, nedosahuje ani jedné ku miliardě.

Tak tedy do domečku proudily celé řeky pásků a chlapec si je prohlížel jeden po druhém a pořád další a další: jako by se protrhla hráz a celá ta nádherná povodeň lidské představivosti se valila do Timmieho duše. Théseus a Minotaurus, Perseus a Gorgony, král Midas a jeho zlato, Krysař z Hamelnu, úkoly Herkulovy, Bellerofont a Chiméra, Alenka za zrcadlem, Jack a jeho fazolový stonek, Aladin a kouzelná lampa, Rybář a džin, Gulliver mezi Liliputány, dobrodružství Ódina a Thóra, bitva mezi Osirisem a Setem, Odysseovy toulky, cesty kapitána Nema - nebralo to konce a Timmie hltal úplně všechno. Nesmíchalo se mu to v hlavě? Dokázal ještě za hodinu po zhlédnutí rozlišit jeden příběh od druhého nebo si zapamatovat alespoň některý? To slečna Fellowesová nevěděla a ani se nepokoušela zjistit. V danou chvíli jí záleželo jen na tom, aby se mohl nechat vtáhnout do báječného proudu děje, aby si jím naplnil svou mysl, aby se dotkl kouzelného světa mýtů, když už ten skutečný musel navždy zůstat mimo jeho dosah.

Když už jej unavilo sledování filmů, čítávala mu z normálních knih. Pohádky byly tytéž; teď však si ke slovům dotvářel obrázky sám ve své fantazii.

To se v jeho životě muselo nějak odrazit. Nejednou Timmieho zaslechla, jak Jerryemu vypráví nějakou divoce překroucenou verzi jednoho z pásků, které viděl: o Sindibádu, plavícím se na ponorce, nebo o Herkulovi, jehož svázali Liliputáni a Jerry vážně naslouchal a ten příběh mu skýtal stejné potěšení jako jeho vyprávění Timmiemu.

Slečna Fellowesová se ujistila, že vše, co chlapec řekne, je zaznamenáno. Bude to životně důležitý důkaz o jeho inteligenci. Jen ať si každý, kdo si neandrtálce představuje jako bestiální chlupaté podlidí, poslechne Timmieho, jak vypráví příběh Thésea a Labyrintu! A to i přesto, že Timmie zřejmě považoval za hlavního hrdinu báje Minotaura.

Jenže pak se objevily ty sny. Měl je stále častěji, teď když se svět kolem bubliny stával čím dál reálnějším.

Byl to pořád tentýž sen, alespoň pokud jí bylo známo vždycky o tom, co je venku. Timmie se jej pracně pokoušel slečně Fellowesové popisovat. Pokaždé se v něm octl mimo bublinu, v tom velkém prázdném prostoru, o němž tolikrát mluvil. V novějších snech už nebyl prázdný. Teď jej zaplňovaly děti a záhadné nepopsatelné objekty, jež tak naplňoval vytvořila jeho mysl na základě zpola pochopených knižních popisů či zpola zapomenutých vzpomínek na vzdálený svět doby ledové.

Jenže když se jich pokusil dotknout, děti jej ignorovaly a objekty mu uhýbaly. Ačkoli byl v jejich světě, nikdy se nestal jeho součástí. Toulal se tím velkým prázdným místem svých snů zrovna tak osamocen, jako žil ve svém vlastním pokoji. A budil se daleko častěji s pláčem, než klidně a spokojeně.

Ne vždycky jej slečna Fellowesová slyšela, když v noci začal plakat. Začala tří či čtyři noci v týdnu přespávat v malém apartmá kdesi na pozemcích firmy, jak ji Hoskins už dávno nabízel. Připadalo jí moudré osvobodit Timmieho ze závislosti na své neustálé přítomnosti. Prvních pár nocí, které takto strávila, se cítila tak provinile, že jen stěží mohla usnout - ale Timmie si ráno nestěžoval. Snad čekal, že bude ponechán o samotě, dřív či později. Po nějakém čase si dovolila pocit provinění odložit. Uvědomila si zároveň, že Timmie není jediný, kdo se tím osvobodil od závislosti.

Každé ráno o jeho snech vypracovávala podrobné poznámky, na ně se snažila pohlížet jen jako na užitečný materiál pro psychologické studie, jež se patrně stanou jedním z nejhodnotnějších výsledků tohoto experimentu. Ale byly i noci, kdy místo spánku plakala i ona sama ve svém apartmá.

Jednoho dne, když mu slečna Fellowesová četla - z knihy Pohádky tisíce a jedné noci, jedné z jeho obzvlášť oblíbených - položil jí Timmie ruku pod bradu a jemně ji nadzvedl, takže její oči opustily čtený text a setkaly se s Timmieho pohledem.

"Pokaždé, když mi čtete ten příběh, je přesně stejný. Jak to děláte, že to umíte říct vždy stejnými slovy, slečno Fellowesová?"

"No, přece to čtu přímo tady na té stránce!"

"Ano, já vím. Ale co to znamená, čtu?"

"To je - to je..." Byla to tak základní otázka, že zprvu nevěděla, jak se s ní má vypořádat. Když se děti učí číst, obvykle nějak vytuší podstatu toho procesu samy a pak pokračují tím, že se učí rozeznávat význam kódovaných symbolů vytištěných na stránce. Ale Timmieho nevědomost byla zřejmě hlubší, než u běžného čtyř- až pětiletého dítěte, které právě objevuje, že existuje jakési čtení, které by snad jednou mohl zvládnout také. Ten základní pojem mu byl cizí.

Nahlas řekla: "Ty víš, že v tvých obrázkových knížkách - ne na páscích, v knížkách - jsou dole na stránce takové značky?"

"Ano," přikývl. "Slova."

"Kniha, kterou čtu, jsou samá slova. Ne obrázky, jenom slova. Tyto značky jsou slova. Dívám se na ně a v duchu slyším slova. To je čtení - když měníš značky na stránkách ve slova, která slyšíš."

"Chci se podívat."

Podala mu knihu. Otočil ji z boku a pak vzhůru nohama. Slečna Fellowesová se rozesmála a obrátila ji do správné polohy.

"Ty značky dávají smysl jedině tehdy, když se na ně díváš z této strany," poradila.

Prisvědčil. Shrbil se těsně nad text, tak nízko, že na něj nemohl svůj pohled ani zaostřit, a dlouho si jej zvědavě prohlížel. Nato hlavu zvedl o několik palců, až bylo možné písmena rozeznat. Zkusmo znovu obrátil knihu o devadesát stupňů. Slečna Fellowesová tentokrát mlčela. Otočil ji zpět do správné polohy.

"Některé z těch značek jsou stejné," oznámil po velmi dlouhé době.

"Ano. Ano." Rozesmála se; ten bystrý postřeh ji potěšil. "Jsou, Timmie!"

"Ale jak víte, které značky znamenají která slova?"

"To se musíš naučit."

"Ale když je tolik slov! Jak se někdo může naučit tolik značek?"

"Velké značky se skládají z malých. Velké, to jsou slova, a těm malým se říká písmena. A ve skutečnosti těch malých zas tolik není," utěšovala jej. "Jenom dvacet šest." Vztyčila dlaň a pětkrát mávla prsty a pak ještě ukázala palec. "A všechna slova jsou vytvořena z těch malých značek, různě poskládaných."

"Ukažte mi to."

"Podívej." Ukázala na slovo Sindibád. "Vidíš tady těch šest malých značek, mezi těmi dvěma mezerami? Tyhle značky znamenají Sindibád. Tahleta je zvuk ,s'. Tato je ,i' a toto je ,n'." Vyslovila ,s' a ,n', nikoli ,es' a ,en'. "Musíš je přečíst jednu po druhé a spojit ty zvuky dohromady - Ss-ii-nnn-dddii-bb-áá-dd. Sindibád."

Začíná ten chlapec chápat?

"Sindibád," opakoval Timmie měkce a sledoval to jméno v knize špičkou ukazováčku.

"A toto slovo je ,lod". Vidíš, tady ta značka znamená ,l'. A tato ,o'. A tohle je ,d', něco podobného už známe ze Sindibáda, vid'?"

Zíral na text. Vypadal, že neví, o čem je řeč.

"Ukážu ti všechny značky," nabídla se. "Chtěl bys?"

"To bude krásná hra, ano."

"Tak mi dej kus papíru a tužku. A vezmi si totéž i sám."

Usadil se po jejím boku. Nakreslila a, b, c a celou abecedu, do dvou dlouhých sloupců. Timmie, křečovitě v pěstičce svírající tužku, vytvořil cosi, co asi sám považoval za napodobeninu a, ale dlouhé rozkymácené nohy toho písmene se táhly přes celý papír, aniž ponechaly nějaké místo pro další psaní.

"A teď," prohlásila, "se podíváme na tu první značku..."

Dosud ji nikdy ani nenapadlo, že by se Timmie mohl naučit číst, a v této chvíli se za to styděla. Přes nesmírný hlad, který chlapec projevoval po obrázkových knížkách, toto bylo poprvé, co ukázal skutečný zájem o tištěné symboly, jež obrázky provázely. Že by v něm i toto vzbudil Jerry? V duchu si uložila zeptat se při příští návštěvě, zda už se Jerry začal učit číst. V každém případě však slečna Fellowesová u Timmieho na takovou možnost prostě rezignovala předem.

Předsudek, uvědomila si. Dokonce i po tak dlouhé době, kterou v jeho blízkosti strávila, po té době, během níž se jeho mysl rozvíjela, vzkvétala a rostla - i po tom všem ho v určitém směru považovala za něco ne tak úplně lidského. Nebo alespoň za člověka příliš primitivního a zaostalého, než aby mohl zvládnout něco tak složitého, jako je umění číst.

A i během té doby, kdy mu ukazovala jednotlivá písmena ze svého přehledu, a učila jej, jak se - byť neohrabaně - píší, stále nevěřila, že by si cokoli z toho dokázal osvojit.

A stále mu nevěřila - až do té chvíle, kdy jí začal z knihy číst.

Došlo k tomu o mnoho týdnů později. Seděl jí na klíně, držel jednu ze svých knih, obracel stránky a díval se na obrázky - alespoň to předpokládala.

A zčistajasna se rozeběhl prstem po řádce a řekl s pomlčkami, zato však hlasitě a s tvrdošíjným odhodláním: "Pes začal - honit - kočku."

Slečnu Fellowesovou zmáhala dřimota a příliš mu nevěnovala pozornost. "Co jsi říkal, Timmie?"

"Kočka - vylezla - na strom."

"Předtím jsi říkal něco jiného."

"Ano. Předtím jsem říkal: ,Pes začal honit kočku'. Přesně tak, jak je to tady."

"Cože? Cože?" Slečna Fellowesová vytřeštila oči. Sklopila zrak k útlé knížce, kterou Timmie držel.

Popiska na levé straně hlásala: Pes začal honit kočku.

A na protější straně stálo: Kočka vylezla na strom.

Držel se textu v knize, slovo za slovem. On četl!

Slečna Fellowesová se v ohromení zvedla tak rychle, že se chlapec skutálel na podlahu. Patrně si myslel, že je to nějaká nová hra a s čtveráckým úsměvem se na ni podíval. Rychle mu pomohla na nohy.

"Jak dlouho už umíš číst?"

Pokrčil rameny.

"Odkakživa."

"Ne - myslím to vážně."

"Nevím. Díval jsem se na značky a slyšel slova, tak jak jste to říkala."

"Přečti mi něco odsud." Slečna Fellowesová namátkou popadla jednu knihu z Timmieho hromady a rozevřela ji kdesi uprostřed. Vzal ji do rukou a studoval text; soustředěně se přitom mračil tak, že se kostěná římsa nad očima zdála být ještě větší. Vystrčil jazyk a bloudil jím mezi rty.

Pomalu a bolestně ze sebe vypravil: "A potom se vla-vlak roz-huk roz-huk hukl..."

"Rozhoukal!" dokončila za něj. "Ty umíš číst, Timmie! Ty opravdu umíš číst!"

Vzala jej do náruče a tančila s ním kolem dokola jako smyslu zbavená. Chlapec ji v úžasu sledoval vykulenýma očima.

"Ty umíš číst! Ty umíš číst!"

(Je tohle opičí dítě? Nebo tvor z jeskyně? Nějaká méněcenná forma člověka? Kočka vylezla na strom. Vlak se rozhoukal. Ukažte mi šimpanze, který tohle přečte! Nebo gorilu! Vlak se rozhoukal. Ach, Timmie, Timmie -)

"Slečno Fellowesová?" hlesl překvapeně, když s ním divoce vířila po místnosti.

Rozesmála se a pustila jej na zem.

To byl objev, o který se s někým musela podělit. Zde, před ní, ležel klíč k Timmieho štěstí. Filmy ho mohou po nějaký čas bavit, ale je mu souzeno z nich časem vyrůst. Teď však se mu zpřístupní knihy, jejich celý bohatý a rozmanitý svět. Když Timmie nemůže opustit bublinu Stasis a do toho světa vstoupit, pak svět může být přinesen do těchto tří pokojů za Timmiem - svět knih. Musí být vzdělán do té míry, jaké bude schopen. To jsou mu dlužní.

"Zůstaň tu chvíli s knihami," požádala jej. "Já budu za moment zpátky. Musím se podívat po doktoru Hoskinsovi." Proběhla úzkými chodbičkami a schody, které vedly ze zóny Stasis, a zamířila do správního sektoru. Když slečna Fellowesová vpadla do Hoskinsova předpokoje, sekretářka si ji udiveně změřila.

"Je tam doktor Hoskins?"

"Slečno Fellowesová! Doktor Hoskins nečeká..."

"Já vím. Ale chci ho vidět."

"Nějaké nepříjemnosti?"

Slečna Fellowesová zavrtěla hlavou. "Novinky. Vzušující novinky. Prosím vás, řekněte mu jen, že jsem tady."

Sekretářka stiskla tlačítko. "Přišla za vámi slečna Fellowesová, doktore Hoskinsi. Není objednána."

(Odkdy se musím...)

Následovala trapná pauza. Slečna Fellowesová uvažovala, zda bude muset udělat scénu, aby ji k němu vůbec pustili. Ať už tam dělá cokoli, nemohlo to být důležitější než věc, kterou se mu chystala sdělit.

Z interkomu se ozval Hoskinsův hlas: "Řekněte jí, ať jde dál."

Dveře se rozestoupily. Hoskins se zvedl za svým psacím stolem se jmenovkou GERALD HOSKINS, Ph. D., aby ji přivítal.

I on se zdál být zardělý vzrušením, jako by měl přesně tutéž náladu co ona: triumfální radost. "Tak vy jste to už slyšela?" zeptal se ihned. "Ne, samozřejmě, to jste nemohla slyšet. My jsme to dokázali. My jsme to opravdu dokázali."

"Dokázali co?"

"Dosáhli jsme intertemporální detekce na krátkou vzdálenost."

Tak se v té chvíli zalykal vlastním úspěchem, že se slečna Fellowesová přiměla na svou báječnou novinu dočasně zapomenout.

"Chcete říci, že jste pronikli až do nedávné historie?"

"Přesně tak. Právě teď jsme zaměřili jedince ze čtrnáctého století. Představte si to. Představte! Můžeme odstartovat Projekt středověk. Ach, slečno Fellowesová, kdybyste jen věděla, jak jsem rád, že už se konečně zbavíme toho nekonečného zaměření na mezozoikum. Pryč s těmi trilobity a kamením a kapradím. Pošleme domů paleoantropology a pozveme sem historiky..." Zarazil se uprostřed věty. - "Ale vy jste mi něco přišla říci, nebo ne? A já mluvím a mluvím, a nenechám vás ani otevřít ústa. Prosím, povídejte. Povídejte, slečno Fellowesová! Natrefila jste mne v opravdu skvělé náladě. Žádejte o cokoli, všechno vám dám."

Slečna Fellowesová se usmála. "To jsem ráda. Protože právě přemýšlím, zda bychom neměli pro Timmieho začít shánět domácí učitele."

"Učitele?"

"Aby ho vzdělávali. Já jej mohu učit jen do určité míry a pak bych měla ustoupit ve prospěch nějakého profesionála."

"Vzdělávali? V čem?"

"No, ve všem. V dějepise, zeměpise, biologii, aritmetice, mluvnici - v celém rozsahu základní školy. Budeme tu pro něj muset zařídit nějakou školu. Tak, aby se mohl naučit vše, co potřebuje znát."

Hoskins na ni zíral, jako by mluvila nějakým neznámým jazykem.

"Vy ho chcete učit velkou násobilku? Příběh o Poutnících? Historii americké revoluce?"

"A proč ne?"

"Můžeme ho zkusit učit, jistě. Třeba i trigonometrii a diferenciální počet, jestli budete chtít. Ale kolik se toho dokáže naučit slečno Fellowesová? Je to statečný chlapec, všechna čest. Ale nesmíme zapomínat, že je jenom neandrtálec."

"Jenom?"

"Byli to lidé s velmi omezenou intelektuální kapacitou, na tom se shodují všechny..."

"Už umí číst, doktore Hoskinsi."

Hoskinsovi spadla čelist.

"Cože?"

"Kočka vylezla na strom. Přečetl to přímo přede mnou. Vlak se rozhoukal. Vzala jsem knížku a ukázala mu stránku a on z ní toto přečetl."

"On umí číst?" užasl Hoskins. "Skutečně?"

"Ukázala jsem mu, jaký tvar má které písmenko a jak se z nich tvoří slova. A on dokázal zbytek. Zvládl to v tak krátkém čase, až to vyrazí dech. To je ta omezená intelektuální kapacita, co, doktore Hoskinsi? Čte pohádky. A s postupem času bude číst i knihy bez obrázků, noviny, časopisy, učebnice..."

Hoskins tam tak seděl a náhle vypadal sklíčeně. "Já nevím, slečno Fellowesová."

"Vždyť jste mi právě řekl, že můžu dostat, co budu chtít..."

"Já vím, ale neměl jsem to říkat."

"To je učitel pro Timmieho tak velký výdaj?"

"Tady nejde o peníze," zavrtěl hlavou Hoskins. "A je báječné, že Timmie umí číst. Úžasné. Opravdu si to myslím. A chci se na to jít podívat. Ale vy mu chcete zařídit školu. Plánujete, co všechno se časem naučí. - Slečno Fellowesová, toho času už moc není."

Vytřeštila oči. "Jak to?"

"Jistě jste si vědoma toho, že Timmieho experiment nebudeme schopni prodlužovat donekonečna."

Projela jí ostrá čepel hrůzy. Měla pocit, jako by se podlaha proměnila v tekutý písek a ujížděla jí pod nohama.

Co tím myslí? Slečna Fellowesová si nebyla jistá, zda mu rozuměla dobře. Nebudeme schopni Timmieho experiment prodlužovat donekonečna. Cože? Cože?

V mučivě bolestném záblesku pochopení jí na mysl vyvstal obraz profesora Adamewského a jeho minerálu, který byl vrácen nazpět, protože zařízení Stasis muselo být vyprázdněno pro další experiment.

"Pošlete ho zpátky?" zeptala se skomíravým hlasem.

"Obávám se, že ano."

"Ale mluvíme o dítěti, doktore Hoskinsi. Ne o skále."

Hoskins se stísněně bránil. "Dokonce i tak. Víte, nemůžeme ho preferovat před vším ostatním. Dozvěděli jsme se o něm tolik, kolik jsme jen asi mohli. O svém neandrtálském životě si nepamatuje nic, co by mělo skutečnou vědeckou hodnotu. Tomu, co říká, antropologové nerozumějí, a ani otázky, které jste jim tlumočila, mnoho podstatného nepřinesly, a tak..."

"Tomu nevěřím," hlesla hluše slečna Fellowesová.

"Slečno Fellowesová, prosím vás. Nebude to dneska, nebojte se. Ale je to nezbytné; není jiné cesty." Ukázal na vědecké materiály, rozložené po psacím stole. "Teď, když očekáváme příchod jedinců z nedávné historie, potřebujeme prostor Stasis - všechny, který je k dispozici."

Stále se s tím nemohla smířit.

"Ale to nemůžete. Timmie - Timmie..."

"Slečno Fellowesová, nesmíte se tolik rozrušovat. Prosím."

"Jediný žijící neandrtálec na světě, a vy ho chcete poslat zpátky?"

"Jak jsem řekl. Dozvěděli jsme se vše, co se dalo. Teď musíme jít dál."

"Ne."

"Slečno Fellowesová, prosím vás. Prosím. Já vím, jak moc k němu lnete. A ostatně právem. Je to fantastický kluk. A dlouho jste s ním žila ve dne v noci. Ale vy jste profesionál, slečno Fellowesová. Vy víte, že děti, o něž se staráte, neustále přicházejí a odcházejí; že si je nikdy neudržíte navždy. Není to nic nového. - Kromě toho, Timmie neodejde hned; možná tu zůstane ještě celé měsíce. A do té doby, jestli pro něj chcete učitele, pak samozřejmě ano, uděláme vše, co bude v našich silách."

Tiše se na něj dívala.

"Řekněte si, co potřebujete, slečno Fellowesová."

"Ne," zašeptala. "Nepotřebuju nic."

Počala se třást. Vstala a klopýtala přes pokoj jako ve zlém snu. Počkala, až se dveře otevrou a pak jimi vyšla předpokojem ven bez jediného pohledu zpět.

Poslat ho zpátky?

Poslat ho zpátky?

Copak se zbláznili? Už nebyl vůbec neandrtálcem; snad jedině v očích veřejnosti. Byl z něj hodný dobromyslný chlapec, který s oblibou nosí zelenou kombinézu a má rád kreslené filmy a knížky s pohádkami Tisíce a jedné noci. Hoch, který si večer uklidí svůj pokoj. Chlapec, který jí s vidličkou a nožem. Dítě, které umí číst.

A oni se jej chystají poslat nazpět, aby se sám protloukal nějakou Bohem zapomenutou tundrou?

To nemohou myslet vážně. Vždyť by tam neobstál, v tom světě, odkud přišel. Už se tam nehodí. Už zapomněl vše, co musí neandrtálec umět, a naučil se spoustě věcí, které jsou v neandrtálském světě naprosto k ničemu.

Zahynul by tam, pomyslela si.

Ne.

Timmie, řekla si slečna Fellowesová se vši zuřivostí, jaké byla její duše schopna, ty nezahyneš. V žádném případě.

Teď věděla, proč jí Bruce Mannheim dal své telefonní číslo. Tehdy to nechápala, ale Mannheim byl zjevně předvídavější. Schylovalo se k něčemu, co mohlo Timmieho ohrozit. On to věděl, ale ona ne. Prostě tu možnost nechtěla vidět. Pečlivě ignorovala každý náznak naznačující neúprosnou realitu, kterou jí Hoskins právě předestřel. Sama sebe ukolébala v jistotě - navzdory všemu rozumu a o opaku svědčícím důkazům - že Timmie stráví zbytek života v jednadvacátém století.

Ale Bruce Mannheim už věděl, že tomu tak není.

A celou tu dobu čekal, až mu ona zavolá.

"Potřebovala bych vás okamžitě vidět," sdělila mu.

"V areálu Stasis?"

"Ne," zavrtěla hlavou. "Někde jinde. Kdekoli jinde. Někde ve městě. Výběr místa nechám na vás."

Setkali se v malé restauraci poblíž řeky, kde, jak Mannheim prohlásil, je nebude nikdo vyrušovat, jednoho deštivého odpoledne uprostřed týdne. Když dorazila, Mannheim už na ni čekal. Slečně Fellowesové to všechno připadalo hrozně úzkostlivě tajné, trochu i skandální: poobědvat s mužem, jenž je neustálým zdrojem potíží jejího zaměstnavatele. A když na to přijde i - obědvat s mužem. S mužem, jehož stěží znala, s mužem mladým a atraktivním. Takhle to Edith Fellowesová nikdy nedělala, řekla si. Zvlášť když si člověk vzpomene na ten sen o Mannheimovi, jak klepe na dveře,

bere ji do náručí...

Ale toto nebyla žádná romantická schůzka. Sen byl pouhým snem, prehavou fantazií nevědomého mozku. Netoužila po Mannheimovi ani trošku. Tohle je pracovní záležitost. A otázka života a smrti.

Roztržitě si pohrávala s jídelním lístkem a přemýšlela, jak začít.

Předešel ji. "Jak se má v poslední době Timmie?"

"Skvěle. Skvěle. Nevěřil byste, jaké dělá pokroky."

"Roste a sílí?"

"Každým dnem. A teď už umí i číst."

"Vážně!" Mannheimovy oči zajiskřily. Má moc hezký úsměv, všimla si slečna Fellowesová. Jak ho doktor Hoskins mohl považovat za takovou zrůdu? "To je ale úžasný skok kupředu, co? Vsadím se, že ti antropologové koukali."

Přikývla. Obrátila stránku v jídelním lístku, ačkoli jeho obsah prakticky nevnímala. Děšť venku zesílil; bubnoval do oken restaurace skoro až s nenávisťnou silou. Byli zde prakticky jedinými hosty.

"Tady si zvlášť rád objednáвам to kuře na červeném víně. Taky tu dělají skvělé italské nudle. Nebo byste možná radši telecí," nadhodil Mannheim.

"Na tom nesejde. Dám si to, co vy, pane Mannheime."

"Říkejte mi Bruce. Prosím. Dáme si láhev vína?"

"Vino? Nezlobte se, ale nikdy víno nepiji. Ale chcete-li si dát sám..."

Nespouštěl z ní oči.

Přehlušil bubnování deště: "Tak v čem je problém, Edith?"

(Edith?)

Na okamžik nebyla schopna říci vůbec nic.

(No tak, Edith! Seber se, Edith! Bude si myslet, že jsi blábolící idiot!)

Vzchopila se. "Chtějí poslat Timmieho zpátky."

"Zpátky? Myslíte zpátky v čase?"

,Správně. Do jeho vlastní doby. Do neandrtálských časů. Do doby ledové."

Po Mannheimově tváři se rozlil široký úsměv. Oči mu zazářily. "No to je přece báječné! To je absolutně nejlepší zpráva, jakou jsem tenhle týden slyšel!"

Byla zděšena. "Ne - vy mi nerozumíte..."

"Rozumím tomu tak, že to smutné zajaté děcko se konečně vrátí ke svým vlastním lidem, ke své matce a otci a sestřám a bratrům, do světa, kam patřila který miloval. To se musí oslavit. Číšníku! Číšníku! Chtěl bych láhev Chianti - ale spíš jen malou, má přítelkyně nechce..."

Slečna Fellowesová na něj v hrůze nevěřičně třeštila oči.

Mannheim si toho všiml. "Ale vy vypadáte tak ustaraně, slečno Fellowesová. Edith. Copak vy nechcete, aby se Timmie vrátil ke svým?"

"Ano, ale - ale..." rozpráhla ruce v bezmocném gestu.

"Myslím, že chápu." Mannheim se k ní naklonil přes stůl. Překypoval soucitem a porozuměním. "Starala jste se o něj tak dlouho, že vám teď připadá zatěžko nechat jej odejít. Vazba mezi vámi dvěma už je natolik silná, že je tato zpráva pro vás šokem. Samozřejmě chápu, jak se teď asi cítíte."

"To není všechno," odpověděla slečna Fellowesová. "To není zdaleka všechno."

V tu chvíli přinesl číšník víno. Velmi obřadně ukázal vinětu, vytáhl korek a nalil Mannheimovi trochu k ochutnání. Mannheim pokývl. Nato se obrátil ke slečně Fellowesové: "Jste si jistá, že nechcete ani kapku, Edith? Když je venku takhle ošklivo..."

"Ne, děkuji," téměř zašeptala. "Jen si dejte sám. Pro mne by ho byla jen škoda."

Číšník dolil Mannheimovi sklenici a odešel.

"Tak," prohlásil Mannheim. "Tedy Timmie."

"Zahyne, jestli ho vrátí. Copak to nechápete?"

Mannheim postavil svou sklenku s takovou rázností, že víno vyšplíchlo přes okraj a potřísnilo ubrus. "Chcete tím říct, že ta zpáteční cesta má tak fatální následky?"

"Ne, v tom to není. Alespoň pokud je mi známo. Ale Timmie přesto zahyne. Podívejte, on je už dnes civilizovaný. Dokáže si zavázat tkaničku a krájet maso vidličkou a nožem. Každé ráno a večer si čistí zuby. Spí v posteli a večer se sprchuje. Dívá se na kreslené filmy a nyní už umí i číst jednoduché knížky. K čemu mu to ale všechno bude v paleolitu?"

Mannheim náhle zvážněl. "Myslím, že vím, kam míříte."

"A za tu dobu, co je tady," pokračovala, "už pravděpodobně zapomněl vše, co znal o životě v době ledové - a to toho určitě ani tenkrát moc nevěděl. Když se sem dostal, byl malé dítě. Museli se o něj ještě starat rodiče, opatrovníci kmene nebo někdo takový. Dokonce ani neandrtálci nenechávali tří- až čtyřleté děti, aby chodily na lov a sháněly si obživu. A i kdyby z toho něco tehdy uměl, od té doby uplynulo několik let. Nebude si pamatovat vůbec nic."

"Ale když se vrátí ke kmeni, jistě ho přijmou mezi sebe, vycvičí ho ve všem, co bude potřebovat..."

"Myslíte? Už pořádně neovládá ani jejich jazyk; myslí úplně jinak než oni; divně páchne, protože je umytý. - Zrovna tak snadno jej mohou zabít, nemyslíte?"

Mannheim se zamyšleně díval skrz svou sklenici.

Slečna Fellowesová navázala: "Ostatně, kde máte jakou záruku, že se ke kmeni vůbec dostane? Nerozumím příliš tomu, jak funguje Stasis, a nejsem si ani jistá, jestli tomu rozumějí vědci firmy. Vráti se zpět přesně v tutéž chvíli, kdy odtamtud zmizel? Pokud ano, pak bude o tři roky starší a z jejich úhlu pohledu se za jediný okamžik zázračně změní - a

oni nebudou vědět, co si o tom mají myslet. Mohou jej považovat za nějakého démona. Nebo se snad vrátí na totéž místo, ale o tři roky později? V tom případě už ale kmen bude dávno pryč. Jistě to byli kočovníci. Octne se, odkázán zcela sám na sebe, v nehostinné a velmi chladné pustině. Malý chlapec, který bude osamocen čelit době ledové. Chápete, pane Mannheime? Chápete?"

"Ano," souhlasil Mannheim. "Chápu."

Hodnou chvíli mlčel. Vypadal, že v jeho mozku probíhá jakási složitá kalkulace.

Konečně řekl: "Kdy má být poslán zpátky? Víte to?"

"Doktor Hoskins povídal, že možná až za několik měsíců. Nemám ponětí, zda to mají být dva měsíce nebo šest."

"V každém případě to není mnoho času. Museli bychom zorganizovat kampaň za záchranu Timmieho - dopisy do novin, demonstrace, soudní zákaz, snad i vyšetřování Kongresem. Bylo by samozřejmě užitečné, abyste se akce zúčastnila tím, že poskytnete videozáznamy o tom, jak čte a dovede se o sebe postarat, aby veřejnost viděla, že je opravdu člověk. Jenže pak byste patrně musela odejít ze své funkce a odloučit se tak od Timmieho, což určitě nechcete, a neposloužilo by to ani nám. To je problém. Na druhou stranu si však myslím..."

"Ne," pronesla slečna Fellowesová. "To by nebylo dobré."

Mannheim se na ni překvapeně podíval. "Cože? Co by nebylo dobré?"

"Taková kampaň. Vráti se nám jako bumerang. V okamžiku, kdy začnete s protesty, demonstracemi a soudními zákazy, doktor Hoskins prostě zatáhne na šňůru. Víc není potřeba - jen zatáhnout za šňůru. Jen za ni škubnete a vše, co bylo uvnitř místnosti, odletí zpátky. Lidé ze Stasis si nebudou moci dovolit čekat tak dlouho, až jim svážete ruce soudním příkazem. Budou jednat okamžitě a udělají z celé kampaně akademickou diskusi."

"Toho se neodvážím."

"Že ne? Už se rozhodli, že Timmieho experiment ukončí. Potřebují to zařízení Stasis pro někoho jiného. Vy je neznáte. Opravdu nejsou sentimentální. Hoskins je v jádru charakterní člověk, ale když bude nucen volit mezi Timmiem a budoucností Stasis Technologies, Ltd., nezaváhá. A jakmile bude Timmie jednou pryč, už není cesty, jak ho přivést nazpět. Bude dokonáno. Podruhé jej už v minulosti nikdy nenajdou. Váš soudní zákaz pozbude smyslu. A ten, kdo žil před čtyřiceti tisíci lety a zemřel, ještě než civilizace byla i jen v plenkách, ten už těžko nalezneme u našich soudů odvolání."

Mannheim pomalu přikývl. Dlouze a zadumaně usrkl ze svého vína. Přiblížil se číšník a hotovil si svůj blok na další objednávku, ale Mannheim jej mávnutím zahnal.

"Zbývá už jen jedna možnost," konstatoval.

"A to?"

"Máme v Kanadě lidi, kteří by se o Timmieho rádi postarali. A taky v Anglii a na Novém Zélandě. Starostlivé lidi, kteří mají rádi své bližní. Naše organizace může zabezpečit grant, jenž by pokryl vaše náklady a zaměstnal vás jako ošetřovatelku na plný úvazek. Jistěže byste se musela odtrhnout od své dosavadní existence a začít znovu v jiné zemi, ale jak vás znám, pro Timmieho byste jistě byla ochotna..."

"Ne. To není možné."

"Ne."

"Ne. V žádném případě."

Mannheim se zamračil. "Rozumím." Bylo však zjevné, že nerozumí. "Dobrá, Edith, pokud byste vy sama z nějakých důvodů nemohla zemi opustit a já to zcela chápu, pak byste nám mohla aspoň pomoci propašovat Timmieho ven, co vy na to?"

"Nejde o to, že bych nemohla opustit zemi, pokud by šlo o Timmieho záchranu. Pro ni udělám vše, co budu moci a muset. Ale to propašování, v tom je zádrhel."

"To je tak pečlivě stráženo? Ujišťuji vás, že bychom dokázali najít způsob, jak proniknout mezi členy ostrahy, a vypracovat plán počítající s každou eventualitou, jak dostat z budovy vás i Timmieho."

"Nejde to. Z vědeckého hlediska je to nemožné."

"Z vědeckého hlediska?"

"Souvisí to nějak s časovým potenciálem, nárůstem energie a časovými siločarami. Kdybychom hmotu odpovídající Timmiemu vyjmuli ze Stasis, spálilo by to ve městě všechna elektrická vedení. Řekl mi to Hoskins a já nepochybuji o tom, že mluvil pravdu. Měli tu spoustu oblázků, špíny a větví, které nabrali s Timmiem v pravěku, ale ani to se neodvážili vzít a vyhodit. Všechno je to uskladněno v zadním traktu bubliny. - A navíc si nejsem jistá, zda by opuštění Stasis neohrozilo Timmieho. To jsou jen mé dohady, ale co kdyby tu přitom bylo nějaké riziko? Z toho, co mi řekli, vyplývá, že při vstupu do našeho vesmíru by Timmie mohl být vystaven působení časových sil. Abyste věděl, bublina není součástí našeho vesmíru. Tvoří zvláštní, ode všeho oddělený prostor. Pocítíte tu změnu, když procházíte jejími dveřmi, vzpomínáte si? Takže ten váš nápad s únosem Timmieho a odesláním do zámorí - ne, ne. Riziko by bylo příliš veliké. Ne pro mne či pro vás, ale pro Timmieho."

Mannheim se tvářil ponuře.

"Já tedy nevím," pokrčil rameny. "Nabízím vám, že rozpoutám právníckou smršť na Timmieho obranu, a vy řeknete, že to nezabere, protože oni jen zatáhnou za šňůru, když se dostanou do potíží. Pak přijdu se zcela nezákonným plánem na ukradení Timmieho ze Stasis a jeho útekem z Hoskinsova dosahu a vy mi namítnete, že to taky nepůjde, protože v tom jsou nějaké fyzikální problémy. No dobrá. Chci vám pomoci, Edith, jenže vy jste všechny mé plány zhatila a mě už nic nového nenapadá."

"Mne taky ne," řekla utrápeně slečna Fellowesová.

Tiše seděli a déšť bušil do oken restaurace.

Odcházení.

PROJEKT STŘEDOVĚK - o tom teď ve Stasis Technologies, Ltd., hovořil každý. Všichni se shodovali v tom, že se stane počátkem nové, ještě úžasnější fáze vývoje cestování časem. Ten unikátní proces, který nyní Stasis Technologies vyřešily, otevře bránu do nedávné historie a přinese jednadvacátému století neznámé a ohromující poznatky o časech minulých, celý neuvěřitelný intelektuální poklad. A někteří mluvili i o pokladech jiného druhu: když se budeme schopni dostat do kteréhokoli století, proč odtamtud nepřinést umělecká díla, vzácné knihy a rukopisy, cenné předměty všech druhů? Muzeální sbírky se doslova přes noc zdvojnásobí, ztrojnásobí i zečtyřnásobí! A vše bude v perfektním stavu - a nebude stát víc než cenu vynaložené energie.

Každý se ve firmě modlil, aby byl Projekt středověk realizován co nejdříve a pokud možno zcela hladce. Každý kromě slečny Fellowesové, která si tiše a úpěnlivě přála, aby selhal. Aby se Hoskins ve svých teoriích mýlil, aby se technické vybavení ukázalo nedostačujícím. Byla to poslední věc, v níž mohla doufat - poslední naděje, že Timmie nezahyne. Pokud by pokus o transport člověka ze čtrnáctého století skončil fiaskem, pak by nikdo nepotřeboval vyklidit bublinu Stasis, již Timmie obýval. Všechno by šlo dál jako dřív.

Doufala tedy, že projekt selže; zbytek světa však doufal ve věci právě opačné. A slečna Fellowesová, zcela iracionálně, za to svět nenáviděla. Projekt středověk tou dobou právě dosahoval nejzářivějšího vrcholu své publicity. Jak veřejnost, tak i média jím byla doslova posedlá. Už dlouho neměly Stasis Technologies, Ltd., nic, čím by na sebe upoutaly takovou pozornost. Nový kámen či pravěká ryba už nikoho nevzrušovaly. Maličký dinosaur ve své době vzbudil rozruch, ale na to již všichni zapomněli. Co se týče neandrtálce Timmieho, toho malého jeskynního chlapce, no, ten by se byl mohl přízni publika těšit déle, kdyby byl tím zuřivým opičím dítětem, jak se očekávalo. Jenže ten neandrtálec ze Stasis Technologies se ukázal být docela obyčejným ošklivým chlapčkem, žádným opičím chlapcem. Ošklivým chlapčkem, který nosí kombinézu a učí se číst z obrázkových knih - co je na něm vzrušujícího? Na tom už nic pravěkého není. Ještě tak kdyby řval vzteky, bušil se pěstmi do prsou a hulákal nějakou divokou primitivní hatmatilkou, mohl by je zajímat o pár dní déle. Jenže to nebyl Timmieho styl.

Ale středověký člověk - dospělá osoba, která sem vkročí přímo z minulosti, někdo, kdo na vlastní oči spatřil Johanku z Arku nebo Richarda Lví srdce nebo Saladina - někdo, kdo hovoří nějakým známým jazykem a kdo by mohl vdechnout život zaprášeným stránkám historie.

Týdny ubíhaly. Ten čas se blížil.

A nyní již se hodina nula Projektu středověk přiblížila na dosah.

Od Timmieho příchodu před třemi lety se Hoskins a jeho spolupracovníci ledacos naučili o tom, jak pěstovat vztahy s veřejností a médii. Tentokrát nebude přihlížet hrstka diváků na balkóně. Tentokrát budou technici Stasis Technologies, Ltd., hrát své divadlo před téměř celým lidstvem.

Slečna Fellowesová už byla z toho čekání celá bez sebe. Chtěla už mít tu nejistotu za sebou, chtěla vědět, zda se experiment zdaří či selže. Měla v úmyslu přihlížet zde v montážní hale, až dojde k poslednímu zmáčknutí vypínače. Kdyby se jen už objevila ta nová pomocnice, aby si mohla udělat volno a jít se sem podívat. Pomocnice se jmenovala Mandy Tenisová a přijali ji minulý týden namísto paní Stratfordové, jež odešla na lépe placené místo v jiném státě "Slečno Fellowesová?"

Rychle se otočila, doufajíc, že je to konečně Mandy Tenisová. Jenže to byla jen Hoskinsova sekretářka, přivádějící Jerryho Hoskinse na plánovanou návštěvu. Žena pustila Jerryho a odspěchala. I ona chvátala, aby si zajistila nějaké místo s dobrým výhledem, odkud by se mohla stát svědkem vyvrcholení Projektu středověk.

Jerry se přitočil ke slečně Fellowesové a tvářil se rozpačitě.

"Slečno Fellowesová?"

"Copak je, Jerry?"

Chlapec vytáhl z kapsy otrhaný výstřížek z novin a podával jí jej.

"To je obrázek Timmieho, že ano?"

Slečna Fellowesová papírek rychle přelétla pohledem. Skutečně to byl Timmie, zubící se z novinové stránky. Vzrušení tisku nad Projektem středověk lehounce oživilo i zájem o Timmieho. Fotografie byla už dost stará; pořídili ji při třetím výročí Timmieho příchodu. Říkali tomu oslava Timmieho narozenin - na počest dne, kdy se "narodil" do jednadvacátého století; bylo tam pár vědců, pár reportérů a Timmie s Jerryem. Timmie držel jeden z dáreků k "narozeninám", zářící hračku v podobě robota.

"A co je s tím?" zeptala se slečna Fellowesová.

Jerry se na ni přísně podíval. "Píšou tam, že je Timmie opičí dítě. To by neměli psát, že ne?"

"Cože?" Vyškubla ten výstřížek Jerryemu z rukou a pořádně si jej prohlédla. Pod snímkem byla popiska, kterou se předtím nenamáhala přečíst:

PRAVĚKÉ OPIČÍ DÍTĚ

DOSTÁVÁ HRAČKU

K NAROZENINÁM

Opičí dítě, opičí dítě, pravěké opičí dítě. Slečně Fellowesové se zamžily oči horkými slzami vzteku. Zuřivým škubnutím zápěstí roztrhala papírek na tucet kousků a hodila je na zem.

"Proč to děláte, slečno Fellowesová? Protože tam psali, že je Timmie opičí dítě? On není opičí dítě, že ne? Nebo je?"

Chytila ho za ruku a potlačila impuls s ní zacloumat. "Ne, není opičí dítě! A už nechci, abys něco takového někdy vyslovil. Nikdy, rozumíš? Je to něco ošklivého a to ty nesmíš říkat."

Jerry se jí snažil vykroutit. Vypadal vyděšeně.
Srdce jí těžce bušilo. Slečna Fellowesová se snažila ovládnout.
"Běž dovnitř a hraj sis Timmiem," přikázala. "Ukáže ti novou knížku."
"Vy jste mi ublížila."
"Omlouvám se. Nemyslela jsem to tak a mrzí mne to."

"Řeknu tatín..."
"Běž dovnitř! Honem! Už jsem ti vysvětlila, že mne to mrzí."
Chlapec odcupital dveřmi do bubliny. Jednou se na ni ohlédl a vztekla si ji změřil. Slečna Fellowesová zaslechla kroky z opačné strany; obrátila se a spatřila přicházet Mandy Terrisovou. Nejvyšší čas, pomyslela si.

"Jdete trochu pozdě, ne?" uvítala ji a snažila se přitom nedat najevo svou rozmrzelost. "Jerry Hoskins už dorazil. Je uvnitř a hraje sis Timmiem."

"Já vím, slečno Fellowesová. Snažila jsem se pospíchat, ale všude je spousta lidí. Všichni jsou tak vzrušení."

"Vím. A teď bych chtěla, abyste..."

"Asi spěcháte do hlavního sálu, co?" Mandyina hubená, pěkná, ale nepříliš inteligentní tvář se naplnila závistí. "A já musím mít zrovna teď službu..."

"Uvidíte to ve večerních zprávách," upozornila ji slečna Fellowesová stroze. "Půjdeme dovnitř, ne?" Dnes to bude poprvé, co nechá Mandy Tennisovou s Timmiem o samotě. "S chlapci nebudou žádné problémy. Mléko mají připravené po ruce a dostali všechny hračky, které potřebují. Vlastně bude nejlepší, když je necháte samotné, jak to jen půjde."

"Rozumím. A dám si taky pozor, aby neutekl ven. Vím, jak je to důležité."

"Dobrá. Pojďme nyní dovnitř."

Slečna Fellowesová otevřela dveře Stasis a pokynula jí, ať vstoupí. Timmie a Jerry byli zaměstnáni v zadním pokoji a nevěnovali jim pozornost. Seznámila Mandy Tennisovou s tím, co bude potřeba udělat v nejbližších několika hodinách, které žádanky se mají vyplnit a jak pečovat o nahrávací zařízení.

Když se slečna Fellowesová chystala k odchodu, dívka za ní zavolala: "Doufám, že budete mít dobrý výhled! Jejda a taky že se to povede!"

Slečna Fellowesová si nebyla jista, že by dokázala odpovědět rozumně. Raději odspěchala bez jediného ohlednutí.

Ale to zdržení mělo za následek, že dobrý výhled neměla. Prodrala se jen k nástěnné promítací desce ve velké shromažďovací hale. Hořce toho litovala. Kdyby tak mohla proniknout až přímo na místo; kdyby tak mohla dosáhnout na nějakou citlivou část zařízení; kdyby jen dokázala experiment nějakou sabotáží zastavit

Ne. To by bylo šílenství. Sebrala všechny své síly a pošetilé nápady rázně odehnala.

Prostou destrukcí by nedosáhla ničeho. Jen by aparaturu zrekonstruovali a zkusili to znovu: A ona by se tím od Timmieho odřízla navždy.

Nic už jí nemohlo pomoci.

Nic kromě selhání experimentu samotného - jeho nenapravitelné selhání, chybnost některého z jeho základních předpokladů - něco na ten způsob.

A tak čekala, zatímco běželo odpočítávání, a sledovala každický pohyb na obři obrazovce, pátrajíc v tvářích techniků, jak po nich přejíždělo oko kamery, a hledajíc stín obav a nejistoty, jenž by jí napověděl, že se neděje vše tak, jak má.

Po chvíli hledání...

Nikdo se netvářil nejistě. Ani jeden z nich nevyhlížel nijak zvlášť ustaraně. Své zařízení už zkoušeli mnohokrát. Uskutečnili na tisíce simulací a byli si téměř jisti, že se jim zaměření na krátký časový dosah podaří.

Odpočet uplynul už celý, až k nule.

A - velmi tiše a neokázale - se experiment zdařil.

V nové, nedávno založené Stasis stál vousatý shrbený rolník neurčitého věku, v špinavém a roztrhaném oděvu a dřevákách a v němě hrůze zíral na tu bláznivou změnu, která se kolem něj odehrála.

A zatímco svět šlel nadšením, stála slečna Fellowesová jako přimrazena, strkána, vláčena a pošlapávána davem. Všude kolem ní zněl jásot, ji samotnou však tížila porážka a pocit marnosti.

Když tlampače začaly pronikavým hlasem volat její jméno, musely svou výzvu třikrát opakovat, než zareagovala.

"Slečna Fellowesová. Slečna Fellowesová. Slečna Fellowesová. Máte se okamžitě dostavit do Stasis sekce jedna. Slečna Fellowesová. Slečna Fell..."

Co se stalo?

"Nechte mne projít!" křičela, zatímco tlampač bez ustání opakoval svoje hlášení. S divokou zuřivostí si klestila stezku davem, strkala do lidí, rozrážela masy pěstmi, a kličkovala: Přesto se ke dveřím přibližovala pomalu, tak pomalu, jak to člověk prožívá jen v nočních mýrách.

"Slečna Fellowesová, prosím - slečna Fellowesová - naléhavě..."

Mandy Tennisová se rozplývala v slzách v chodbě před bublinou. "Já nevím, jak k tomu došlo. Zrovna jsem vyšla sem na kraj chodby, abych se mohla podívat na malou obrazovku, kterou tu instalovali. Jen na minutku. A než jsem se stačila pohnout nebo cokoli udělat..." Náhle se její lítost obrátila proti slečně Fellowesové. "Říkala jste, že s nimi nebudou žádné problémy; vy jste říkala, že je mám nechat o samotě..."

Slečna Fellowesová se třásla, celá bez sebe: "Kde je Timmie?"

Odněkud se vynořil Mortenson a natíral kvílejícímu Jerrymu paži dezinfekcí. Na Jerryho šatech se rýsovala svítivá skvrna od krve.

"On mne kousl, slečno Fellowesová," vřeštěl zuřivě Jerry. "Kousl mne!"

Ale slečna Fellowesová jej nevnímala.

"Co jste provedli s Timmiem?" křičela.

"Zamkla jsem ho do koupelny," odpověděla Mandy Tenisová. "Jen jsem tam tu malou zrůdu vstrčila a zabarikádovala židlemi."

Slečna Fellowesová se vřítla do domečku, téměř ani nevnímajíc to nepříjemné zavlnění, oznamující překročení hranice Stasis. Odstrčila židle a zápolila s dveřmi od koupelny. Trvalo celou věčnost, než se jí je podařilo otevřít. Konečně. Sklonila hlavu k tomu ošklivému chlapečkovi, jenž se bojácně krčil v koutě.

"Nebičujte mne, slečno Fellowesová," zaprosil Timmie chřaptivě. Oči měl zarudlé a rty se mu chvěly. "Nechtěl jsem mu ublížit. Nebudete mne bičovat, že ne?"

"Timmie, kdo tu mluvil o bičování?" Přitáhla jej k sobě a jako šílená jej kolébala v náruči.

"Ona," prozradil plaše. "Ta nová. Říkala, že mne budete šlehat dlouhým bičem, že mne budete bít a bít."

"To od ní bylo ošklivé, že to řekla. Nebudu tě šlehat bičem - Ale co se stalo? Co se stalo, Timmie?"

Visel na ní očima. V té chvíli je měl obrovské a vážné. Tiše pronesl: "Řekl mi, že jsem opičí dítě."

"Cože!"

"Tvrdil, že nejsem normální kluk. Že to četl v novinách. Povídal, že jsem jenom zvíře." Timmie bojoval s přívalem slz, ale už mu tekly po tvářích, v celých proudech. Mluvil čím dál méně zřetelně, jak huhňal a popotahoval plným nosem, ale přesto až příliš jasně rozuměla každé slabice. "Povídal, že s opicí si už nikdy hrát nebude. Odpověděl jsem, že nejsem opice. Já nejsem opice. Vím, co je to opice."

"Timmie - Timmie..."

"Říkal, že vypadám směšně. Že jsem přišerný a šeredný. A pořád to opakoval, a já ho kousl."

Ted' už plakali oba.

Slečna Fellowesová ze sebe vypravila mezi vzlyky: "To není pravda. A ty to víš, Timmie. Jsi normální kluk. Jsi můj drahý normální kluk a ten nejlepší kluk na světě. A nikdo, nikdo na světě tě ode mne nikdy neodloučí."

Znovu vyšla ven. Mortenson s Elliotem tam stále ještě vyvíjeli horečnatou činnost; momentálně zalepovali Jerrymu ránu náplastí. Mandy Terrisová zmizela z dohledu.

Slečna Fellowesová nařídila, "Odvedte odsud toho chlapce. Vezměte ho do kanceláře jeho otce, a pokud je třeba ho dál ošetřovat, dodělejte to tam. A pokud narazíte na slečnu Terrisovou, vyřídte jí, že si může vyzvednout výplatu a vypadnout."

Přikývli. Couvali od ní pozpátku, jako by se báli, že začne chrlit oheň.

Obrátila se a vrátila se k Timmiemu.

Ted' už tedy byla rozhodnutá. Nebylo to nic složitého: co je nutno udělat, to si uvědomila okamžitě a záhy pochopila, že to musí být hned, rychle, bez váhání. Možná se vystavuje rizikům, o nichž ani neví, ale pokusit se o to musí. Když zůstane nečinná, Timmieho zcela jistě pošlou na smrt. Když svůj plán uskuteční okamžitě, je alespoň naděje, že vše dobře dopadne. Na jedné straně smrt - na druhé naděje. Snadný výběr. A času na rozvažování není nazbyt, zvlášť teď, když Timmie takhle zranil Hoskinsova vlastního syna.

Ne. Bude k tomu muset dojít dnes v noci, tuto noc, dokud jsou ještě všichni rozptýleni oslavami úspěšného završení Projektu středověk.

Přála si, aby mohla zavolat Bruce Mannheimovi a dát mu o tom vědět. Ale neodvážila se to riskovat. Počítače na ústředně mají možná nějaký bezpečnostní program; mohou ji odposlouchávat a prozradit Hoskinsovi, co má za lubem. Bude se mu muset ozvat, až bude po všem. Mannheimovi nebude vadit, když ho uprostřed noci vzbudí, alespoň v tomto případě ne. A pak se zapojí a obstará ten zbytek.

Půlnoc, pomyslela si. To bude ten správný čas.

Odejít a přijít tak pozdě by jí nemělo činit zvláštní potíže. Často sem přicházela v noci, dokonce i tehdy, když se původně rozhodla přespát ve svém apartmá a večer již z domečku odešla. Strážný ji zná dobře a ani ve snu by ho nenapadlo se jí na něco vyptávat. A nebude ani moc hloubat nad tím, proč má s sebou kufřík. Pro jistotu si nacvičila nic neříkající větu "Pár hraček pro chlapce" a klidný úsměv.

Hračky pro chlapce? A o půlnoci?

Ale proč by jí někdo měl podezřívat? Žila jen pro Timmieho. To věděl každý v okolí. Když ponese chlapci o půlnoci hračky, no tak dobrá, ona už je taková. Proč by si toho měl strážný všimnout?

A také si nevšímal.

"Dobrý večer, slečno Fellowesová. To byl ale dneska velký den, co?"

"To tedy byl, to ano. - Pár hraček pro chlapce," prohodila, zamávala kufříkem a usmála se.

A prošla bezpečnostní zábranou.

Když vstoupila do domečku, Timmie byl ještě vzhůru. "Slečno Fellowesová - slečno Fellowesová..."

Stále se zoufale snažila tvářit se normálně, aby jej nevydělala. Spal už? Trochu, odpověděl. Zase se mu zdál ten sen a to jej probudilo. Sedla si tedy na chvíli k němu, povídala si s ním o tom snu a poslouchala, jak se toužebně ptá po Jerry. Byla tak trpělivá, jak se jen dokázala přimět. Není spěch, uklidňovala se. Proč by jí měl někdo podezírat? Má plné právo tady být.

A až bude odcházet, jen málokdo ji uvidí a nikoho nenapadne se zajímat, co to nese za balík. Timmie ani necekne a pak už bude po všem. A jak bude jednou venku, jaký by mělo smysl pokoušet se to odčinit? Nechají ji být. Nechají je být oba. Dokonce i kdyby shořelo veškeré vedení v šesti okolních okresech, nebude už pak mít žádný smysl odvést Timmieho zpátky.

Otevřela kufřík.

Vyjmula kabát, vlněnou čapku s klapkami na uši, a to ostatní. Timmie se zeptal, hlasem, z něhož bylo znát ohromení,

ale i stopa úzkosti: "Proč mne oblékáte do všech těch šatů, slečno Fellowesová?"

"Půjdeme ven, Timmie. Tam, jak se ti o tom zdálo."

"Tam, jak se mi o tom zdálo?" Jeho tvář se rozjasnila v náhlé předtuše splnění dávných tužeb, ale byly na ní patrné i stopy strachu.

"Nemusíš se bát. Budu s tebou. Nebudeš se bát, když budu s tebou, že ne, Timmie?"

"Ne, slečno Fellowesová." Přitiskl jí svou malou, podivně deformovanou hlavičku na bok a v dlaní ruky, již jej objímala, cítila tlukot jeho malého srdce.

Zvedla ho do náručí. Odpojila poplašné zařízení a tiše otevřela dveře.

A zaječela.

Stál tam Gerald Hoskins a otevřenými dveřmi jí hleděl tváří v tvář.

Zíral na ni stejně užasle jako ona na něho. Za ním stáli ještě dva další muži.

Slečna Fellowesová se vzpomatovala jako první a učinila rychlý pokus protáhnout se kolem něj na chodbu: ale i když Hoskins zareagoval o vteřinu později, stále měl dost času, aby ji dokázal zastavit. Hrubě ji chytil a mrštil jí zpátky skrz dveře bubliny, až se uvnitř zastavila o zásuvkovou stěnu. Pak mávl na své společníky a postavil se před ni tak, že blokoval dveře.

"To jsem nečekal. Zbláznila jste se?"

Slečně Fellowesové se nějak podařilo nastrčit před sebe rameno, aby absorbovalo náraz do zásuvek místo Timmieho. Teď se obrátila, pevně svírajíc Timmieho, a vzdorně si měřila Hoskinse. Ale když promluvila, vzdorovitost z ní vyprchala. Naléhavým tónem řekla: "Komu by to ublížilo, kdybych si ho vzala, doktore Hoskinsi? Nemůžete považovat nějakou ztrátu energie za důležitější než lidský život."

Hoskins kývl na ostatní a ti k ní přistoupili z obou stran, připraveni ji zadržet, kdyby se to ukázalo nutné. Sám Hoskins se k ní natáhl a vzal jí z náruče Timmieho.

"Výpadek proudu jenž by následoval po tom, co jste měla v plánu, by postihl obrovské území. Vyřadilo by to z provozu po celý zítřejší den kompletní velkoměsto. Komputery by byly mimo provoz, poplašná zařízení by se odpojila, data v sítích by byla ta tam, a spousta jiných malérů. Byly by podány tisíce žalob a všechny samozřejmě na nás. Náklady by se vyšplhaly do milionů. Možná i výš. Mohli bychom se dokonce octnout na pokraji bankrotu. Přinejmenším by to znamenalo pro Stasis Technologies obrovskou finanční ztrátu a kolosální fiasko na veřejnosti. A představte si, co lidi řeknou, až zjistí, že za veškeré potíže může sentimentální chůva, která ztratila rozum kvůli malému opičímu dítěti."

"Opičímu dítěti!" vyprskla slečna Fellowesová v bezmocném vzteku.

"Vy víte, že mu tak reportéři s oblibou říkají," přikývl Hoskins. "A všichni obyčejní lidé si ho tak pamatují. Málokdo chápe, co to vlastně je neandrtálec. A nemyslím si, že se to v budoucnu nějak změní."

Jeden z mužů jeho doprovodu před chvílí vyšel z bubliny. Nyní se vrátil a protahoval průduchy v horní části stěny nylonové lanko.

Slečna Fellowesová zalapala po dechu. Pamatovala si ještě šňůru připevněnou k rukojeti vedle místnosti, v níž měl tenkrát profesor Adamewski svůj vzorek.

Vykřikla: "Ne! To nesmíte!"

Ale Hoskins postavil Timmieho na zem a jemně mu svlékl kabátek od slečny Fellowesové. "Zůstaň tady, Timmie. Nic se ti nestane. Jen na chvíli půjdeme pryč. Ano?"

Timmiemu, bledému jako křída a neschopnému slova, se nějak podařilo přikývnout.

Hoskins před sebou vystrkal slečnu Fellowesovou z domečku. V té chvíli nebyla schopna klást odpor. Matně zaznamenala, že v chodbě venku visí červená rukojeť. Jak zvláštní, že jí nikdy nevěnovala pozornost, nikdy si nepřipustila, že tam je.

Popravčí meč, napadlo ji.

"Je mi to líto, slečno Fellowesová," pronesl Hoskins. "Kdybych mohl, rád bych vás tohoto ušetřil. Plánoval jsem to provést o půlnoci, takže byste na to přišla, až by bylo po všem."

Slabým šepotem odpověděla: "Děláte to proto, že ublížil vašemu synovi. Copak si neuvědomujete, že jej Jerry k tomu svým týráním dohnal?"

"S tím, co se přihodilo Jerrymu, to nemá nic společného."

"Jsem si jista, že ano," kysele oponovala slečna Fellowesová.

"Ne. Věřte mi. Je mi jasné, že co se dnes stalo Jerrymu, byla jeho chyba. - Dobře, řekněme tedy, že se to tím trochu urychlilo. Celý případ se navíc dostal na veřejnost. To se v žádném případě nemělo stát, když teď kolem nás slídí všechna média kvůli Projektu středověk. Museli bychom poslouchat řeči o nedbalosti a divokých neandrtálcích a přihlížet, jak všechny ty nesmysly prosakují do novin a poskvřňují jméno nového úspěšného experimentu. Je lepší ukončit Timmieho experiment teď a tady. Timmie by tak jako tak musel brzy odejít. Je lépe odeslat ho zpět dnes v noci a nedovolit lovcům senzací, aby vytřískali víc, než bude nutné."

"Tohle ale není jako poslat zpátky kus kamene. Je to lidská bytost a vy ho tím zabijete."

"Nezabiju. Nemáme důvod k domněnce, že by mu zpáteční cesta nějak uškodila. Vráti se více méně na místo, odkud jsme jej vzali, v časovém bodě vypočítaném na deset týdnů po jeho odchodu - plus minus dva týdny, když vezmeme v úvahu entropický drift a další technické detaily. A on vůbec nic neucítí. Bude zase zpátky doma - neandrtálský chlapec v neandrtálském světě. Už nebude vězněm ani vetřelcem. Bude mít příležitost žít zase svobodně."

"Jakou příležitost? Je mu nanejvýš sedm a je zvyklý, že se o něj někdo stará, krmí ho a obléká, poskytuje přístřeší. Nyní zůstane opuštěn uprostřed doby ledové. Nemyslíte, že za deset týdnů jeho kmen někam odešel? Jeho soukmenovci budou těžko sedět na místě - následují lovnou zvěř, chodí z místa na místo. A i kdyby tam nějakým

zázrakem zůstali, myslíte, že ho ještě poznají? Když zestárnul za deset týdnů o tři roky? Začnou vřeštět hrůzou a uprchnou. Zůstane tam sám a bude se o sebe muset sám postarat. Jakým způsobem se to naučí?"

Hoskins potřásl hlavou. Na kamenné tváři měl neúprosný výraz. "Znovu kmen najde a oni jej přijmou mezi sebe. Jsem si tím zcela jistý. Důvěřujte mi, slečno Fellowesová."

S bolestí na něj pohlédla. "Důvěřovat vám?"

"Prosím." Náhle měl i on v očích bolest. "Není jiné cesty. Je mi to líto, slečno Fellowesová. Věřte mi, je mi to líto - víc, než byste mi kdy byla ochotna věřit. Ale ten hoch musí odejít a nic víc se s tím dělat nedá. Nedělejte mi to těžší, než už to mám."

Hleděla mu upřeně do očí. Tiše tak setrvala po dlouhou, děsivou chvíli.

Nakonec smutně rezignovala. "Dobrá tedy. Alespoň mne nechte se s Timmiem rozloučit. Nechte mne s ním pět minut o samotu. To snad můžete, ne?"

Hoskins zaváhal. Potom přikývl.

"Tak běžte."

Timmie ji běžel vstříc. Naposledy ji běžel vstříc a ona jej naposledy sevřela v náručí.

Chvilku jej jen chovala, aniž vnímala okolí. Pak nohou přitáhla židli ke stěně a sedla si na ni.

"Neboj se, Timmie."

"Nebojím se, když jste tady, slečno Fellowesová. - Je ten muž na mne rozzuřený - ten, co je venku?"

"Ne, není. Jen nám nerozumí. - Timmie, víš, co je to maminka."

"Jako Jerryho maminka?"

"No - ano. Jako Jerryho maminka. Víš, co dělá maminka?"

"Maminka je paní, která se o tebe stará a která je na tebe moc hodná a která dělá dobré věci."

"Správně. To všechno maminka dělá. Už jsi někdy chtěl mít maminku, Timmie?"

Timmie od ní odtrhl hlavu, aby se na ni mohl podívat. Pomalu jí položil dlaň na tvář a pohladil ji přesně tak, jak před dávnou dobou hladila ona jeho.

Zeptal se: "Ty nejsi moje maminka?"

"Ach, Timmie."

"Zlobíš se, protože jsem to řekl?"

"Ne. Ovšemže ne."

"Já vím, že se jmenuješ slečna Fellowesová, ale - ale někdy ti uvnitř říkám maminko. Tak jako to říká Jerry své mamince, jenže on mluví nahlas. Nevadí to, když ti tak uvnitř říkám?"

"Ne. Ne, nevadí. A já tě už neopustím a nic ti ode dneška neublíží. Budu se o tebe starat pořád. A říkej mi maminko nahlas, ať to mohu slyšet."

"Maminko," opakoval Timmie spokojeně a přitiskl svou tvář na její.

Vstala a s Timmiem stále v náručí si stoupla na židli. Pamatovala si, co jí Hoskins prozradilo předmětech, které nejsou pevně ukotveny. Jsou smeteny napříč časem spolu s přenášeným objektem. Spousta z věcí v místnosti ukotvena byla, některé nikoli. Jedním z těch druhých byla i židle, na níž právě stála. Dobrá tedy: bude to židle. To není důležité. Možná s nimi půjdou i jiné věci. Nevěděla, které objekty časové pole zachytí a které ne. Ale nijak se tím nezatežovala. To nebyl její problém.

"Hej," houkl Hoskins, stojící před bublinou.

Usmála se. Pevně sevřela Timmieho. Volnou rukou sáhla vzhůru a vši svou vahou škubla za šňůru, která tu visela mezi dvěma oky.

Stasis byla proražena a místnost zůstala prázdná.

Epilog - Tvář nebeského ohně

STŘÍBRNÝ OBLAK přišel k místu, kde seděla na bobku Žena Bohyně a kreslila do sněhu magické kruhy a řekl jí:

"Potřebuji s tebou mluvit."

Neustala ve své práci. "Tedy mluv."

"Nemůžeš na chvilku přestat s tím kreslením?"

"Ty kruhy nás chrání."

"Přesto toho nech," nařídil Stříbrný oblak. "Vstaň a podívej se mi do očí. Chci si promluvit o něčem důležitém."

Žena Bohyně se na něj zamračila a zatvářila se kysele, ale pomalu se zvedla. Když ji přitom sledoval, měl Stříbrný oblak dojem, že slyší, jak jí vržou kosti.

Sněžení ustalo, alespoň na chvíli. Slunce slabě zářilo, slunce pozdního podzimu, nízko nad obzorem.

"No?" vyběhla její Žena Bohyně. "Mluv."

"Musíme odsud," prohlásil Stříbrný oblak.

"Ovšemže musíme. To už všichni dávno víme."

"Odcházíme z tohoto místa, to tím chci říct. Dnes."

Žena Bohyně se zamyšleně podrbala na hýždích. "Dosud jsme nemohli vykonat uctivací rituál."

"Ano. To je pravda."

"Kvůli tomu jsme sem přišli. Když odejdeme, aniž jej vykonáme - poté, co jsme neoslavili Svátek léta - Bohyně se na nás bude hněvat."

Stříbrný oblak podrážděně namítl: "Bohyně už se na nás hněvá. To již víme. Poslala na nás Ty druhé, aby obsadili říční břeh a nepustili nás do svatyně. Dobrá, nemůžeme tedy použít svatyně. Ale nemůžeme tu ani zůstat. Není tu

žádný pořádný přístřešek a máme i málo jídla a zima již začíná."

"To vše sis měl sám sobě přiznat už dávno, Stříbrný oblaku."

"Ano. To jsem měl. Ale aspoň to přiznávám nyní. Až skončí naše rozmluva, vydám příkaz zrušit tábor, ty provedeš rituál odcházení a vydáme se na cestu. Je to jasné?"

Žena Bohyně zůstala stát a hodnou chvíli se na něj upřeně dívala.

Pak řekla: "Je to jasné, ano. Ale po tomto už nemůžeš zůstat náčelníkem, Stříbrný oblaku."

"Vím to. Společenství zabijáků se sejde a vykoná, co má být vykonáno. Můžete mne tu zanechat jako oběť Bohyni. A nějaký jiný náčelník vás povede do kopců na východ, kde najdete přístřeší."

"Ano," souhlasila Žena Bohyně. To, co až dosud řekl, ji zřejmě nevyvedlo z míry. "A kdo se stane po tobě náčelníkem? Zářící oko, Prasklá hora?"

"Kdo bude chtít," odušil Stříbrný oblak. "A co když jich bude chtít víc?"

Pokrčil rameny. "Pak spolu mohou bojovat."

"Ale tak to být nemá. Ty bys měl rozhodnout."

"Ne," zavrtěl hlavou. "Má moudrost je již vyčerpána. Mé dny jsou sečteny. Běž, Ženo Bohyně, a připrav se na to, co bude následovat. Já jsem s tebou již domluvil."

Odkráčel pryč. Volala za ním, ale nevěnoval tomu pozornost. Hodila po něm sněhovou kouli: zasáhla jej do ramene a rozsypala mu po zádech sníh, ale Stříbrný oblak nezastavil. Byl to poslední den jeho života a on chtěl mít klid a ticho, strávit jeho zbytek v klidu a pohodě, dokud si pro něj nepřijde s mamutí palicí Společenství zabijáků. Zítřka už jej noha bolet nebude a jeho břemeno odpovědnosti ponese zas někdo jiný.

Stál tam tak sám a díval se přes cestu na svatyni, kterou jeho lidé nemohli použít.

Tam u řeky se pohybovali nějakí Ti druzí. Byli to válečníci a ozbrojení k tomu. Co asi chystají? Na stráž u svatyně chodil znepokojeně sem a tam Mladá antilopa. Zaútočí? To mají v plánu? Chtějí se zmocnit svatyně násilím.

To by mi zrovna scházelo, pomyslel si Stříbrný oblak. Celé týdny tu sedíme v bezvýhodné situaci, bojíme se jedni druhých a nikomu se nechce riskovat boj. A zrovna v ten den, kdy se rozhodnu ustoupit a uvolnit jim cestu, vezmou nás útokem. A my se s nimi nedokážeme dohodnout, takže se budeme muset bít a mnoho z nás padne. Zbytečně. Kdyby počkali do zítřka, svatyně by byla jejich bez boje, protože už bychom byli pryč.

"Zářící oko," začal volat. "Tři z vlků!"

Volání muži se k němu rozběhli. Stříbrný oblak jim ukázal, co se děje u svatyně.

"Chystají se k boji?" zeptal se Tři z vlků.

"To ví snad jen Bohyně, chlapče. Ale pro všechny případy byste měli být v pohotovosti. Vyříd' to ostatním. Všem. Dokonce i starcům."

Stříbrný oblak zdvihl svůj vlastní oštěp. "Budu bojovat po vašem boku, pokud zaútočí!"

Zářící oko se na něj nevěřícně podívalo. "Ty, Stříbrný oblaku?"

"A proč ne? Myslíš, že už jsem zapomněl, jak se bojuje?"

Radši zemřít v boji, řekl si, než se dívat tvář v tvář mamutí palici Společenství zabijáků. Přesto by však dal přednost míru a klidnému odchodu Lidí z tohoto místa.

Zářící oko a Tři z vlků vyrazili, aby spustili poplach.

Pak, náhle a snad odnikud, se objevila ta žena - Ta, která ví: vyběhla prudce, jako uštknutá. Vzdálila se toho rána od ostatních, tak jak to často činila, toulajíc se kolem stezky, vedoucí zpět na východ. Byla den ode dne divnější.

"Stříbrný oblaku! Stříbrný oblaku! Podívej!"

Obrátil se k ní. "Podívej na co?"

"Tam na kopci! To světlo!" V mžiku se otočila, ukazujíc za sebe. "Vidíš to?"

"Co? Kde?"

Přimhouřil oči a zaostřil zrak vzhůru. Neviděl tam nic neobvyklého.

"Tam u cesty," gestikulovala Ta, která ví. "Kudy jsme sestupovali. Vidíš to světlo?"

"Ne. - Ano! Ano!"

Stříbrný oblak pocítil zvláštní chlad. Tento typ světla už jednou spatřil. Vzduch na tom místě jiskřila vyrážely odtamtud oslňující, zelené a červené záblesky. Zářící smyčky a víry barev tančily v divokém kole a uprostřed toho všeho se nacházela oblast oslepující běli tak zářivá, že jen s námahou vydržel přímý pohled.

Bylo to podobné světlo, jako když tam tehdy sestupovali dolů. Toho dne, kdy se Bohyně zmocnila chlapce Tváře nebeského ohně.

Zamumlal neumělou modlitbu. Slyšel, jak někde nad ním Žena Bohyně prozpěvuje, a pak se k ní přidaly i druhé dvě kněžky.

"Co je to za světlo, Stříbrný oblaku?" ptal se jej kdosi. "Pověz nám. Pověz nám!"

Setřásl tu otázku. Pomalu, zchromle, jako člověk, jenž příliš dlouho kráčet sněhem a jehož nohy zmrtvěly, se dal na pochod vzhůru ke stezce vedoucí na vrchol kopce. Musí se dostat blíž. Musí to vidět.

"Bohyně je tu opět," zašeptal za ním ženský hlas. Pokračoval v cestě. Za sebou slyšel, jak jej ostatní následují. Když vrhl pohled dolů ke svatyni, spatřil, že i Ti druzí jsou si vědomi zjevení na svahu, že přestali se všemi přípravami a pomalu se blíží, puzeni stejně neodolatelně jako on naléhavou potřebou uvidět tu věc zblízka.

"Bohyně je tam!" zasténala jakási žena. "Vidím Ji. Vidím Ji!"

"Bohyně, ano!"

"Bohyně. A Bohyně je Ta druhá!"

"Bohyně je Ta druhá! Pohleďte na Ni! Pohleďte!"

Stříbrný oblak opět přimhouřil oči, namáhaje se spatřit, co viděli ostatní. Ale to světlo bylo tak jasné - to podivné

světlo, ten kouzelný vír barev, s tím rotujícím jasem uprostřed

Světlo začalo pohasínat. A Stříbrný oblak uviděl Bohyni. Stála poklidně na svahu v místě, kde předtím zářilo to světlo. Patřila k plemeni Těch druhých, ano, byla velmi vysoká a štíhlá. Kůži měla bledou a vlasy se zdály být světlé a rty červené a obočí hladké a nevystupující. Na sobě měla bílý šat, jaký Stříbrný oblak nikdy dosud nespátřil.

A v náručí držela dítě. Dítě z Lidí.

Pomalu a klidně sestupovala po stezce a blížila se ke skupině, jež se shromáždila na úpatí. Stříbrný oblak pokračoval v chůzi. Ta, která ví se mu nyní držela po levici, Žena Bohyně po pravici a Strážkyně minulosti se hnala přímo za ním.

Pospíchaly nahloučeny těsně kolem něj; jako by byly znameny stejně jako on, a na cestě k Ní hledaly ochranu v posvátné blízkosti náčelníkově.

Už byla velmi blízko.

Jak zvláštní měla tvář! A - přestože svými rysy bezpochyby náležela k Těm druhým - jak líbezná byla a jak klidná! Smála se a její oči zářily radostí.

A ten chlapec, kterého držela - už odrostlý chlapec to byl, a podivně oděný -, i jeho oči zářily.

"To znamení na jeho tváři..." ozvala se Ta, která ví. "Vidíš je? To je znamení nebeského ohně! To dítě přece známe. Kde je Rudý opar za rozbřesku? Rudý opare, podívej, Bohyně ti vrátila tvého ztraceného syna!"

"Ale Tvář nebeského ohně byl malý chlapec. A tento..."

"Ale to znamení! To znamení na tváři!"

"Tvář nebeského ohně! Tvář nebeského ohně!" Výkřiky zahlaholily do všech stran.

Ano, pomyslel si Stříbrný oblak: Tvář nebeského ohně. Musí to být on. Jak šťastně se tváří! Směje se, mává na ně a volá. Během pár týdnů zestárl o několik let - v tom musí být nějaké kouzlo Bohyně, o tom není sporu -, ale bezpochyby je to Tvář nebeského ohně, který se k nim skutečně navrátil. Kde asi hoch byl? Proč byl přinesen nazpět? Kdo ví? To vše je nějaké velké a úžasné kouzlo Bohyně.

"Podívejte," zašeptala Strážkyně minulosti. "Ti druzí přicházejí."

Stříbrný oblak se ohlédl. Ano: nepřítel je prakticky na dosah. Ale nepřišel bojovat; to bylo zřejmé z jejich tváří. Na kopec vystupovali nejen válečníci Těch druhých, ale všichni: ženy a děti i starci. A všichni se zdáli být zjeveními Bohyně stejně ohromeni jako Lidé sami - také tak plni posvátné úcty nad tím božským úkazem.

Bohyně stála a čekala, držela chlapce v náručí a usmívala se. Jako by z obou proudilo zlaté světlo.

Stříbrný oblak před nimi padl na kolena. Zářila z nich radost, v celých kaskádách, a on jim musel vzdát své díky. Poklekla i Strážkyně minulosti a Ta, která ví; a pak se rozhlédl a spatřil, že i ostatní se vrhají na zem, aby jí vzdali hold, Lidé i Ti druzí. Klečeli všichni bok po boku, kolena zabořená ve sněhu. Všechny myšlenky na boj byly ty tam. Vzhlíželi užaslýma očima a vzdávali hold zářící postavě s usmívajícím se dítětem v náručí, která stála v jejich středu jako předzvěst jara a míru.

Dítě času - Isaac Asimov a Robert Silverberg